

MORAVA

A JEJÍ OBVODY VE SLEZSKU

PO TRICETILETÉ VÁLCE.

DĚJEPISNĚ-STATISTICKÝ POHLED

OD

FR. A. SLAVÍKA,

C. K. PROFESSORA A DOČ. ČLENA ČESKÉ AKADEMIE.

V TELČI.

NÁKLADEM ČESKÉHO KNIHKUPCE EMILA ŠOLCE.

1892.

Právě počala vycházeti v elegantní úpravě
Šolcova illustrovaná knihovna.

Dosud vyšly dva sešity, v kterých je uveřejněn zajímavý a napínavý brněnský román

»HAD«

z pera Josefa Merhauta se skvostnými ilustracemi Artuše Scheinera.

Po „Hadu“ budou následovat další Merhautovy brněnské povídky:

»Není nic!« — »Útěk z robotárny«. — »Předseda kuratoria« a »Druhá žena«.

První sešit zašle každému na ukázkou, kdo o to požádá

České knihkupectví Emila Šolce
V TELČI.

Čtěte, odebírejte a rozšiřujte »ŠOLCOVU ILLUSTRovanou KNIHOVNU« v českých rodinách, městech po venkově.

MORAVA

A JEJÍ OBVODY VE SLEZSKU .

PO TŘICETILETÉ VÁLCE.

Dějepisně-statistický pohled.

od

FR. A. SLAVÍKA.

V TELČI.

NÁKLADEM ČESKÉHO KNIHKUPCE EMILA ŠOLCE.

1892.

K nejméně probádaným a známým věkům patří zajisté XVII. a XVIII. století, na nichž zakládá se doba naše. V nich děly se velké proměny osudné od 30leté války počínající, a hluboko dotýkaly se veškerého života národů střední Evropy, zvláště českého a německého.

Velikou spoustu zanechala po sobě ona dlouhá válka ve všech zemích, kudy vojska táhla a kruté bitvy se děly. Stopy její podnes viděti lze na četných místech, zejména v Čechách a na Moravě; zanikloť mnoho obcí, a kde jindy bývaly osady a role, spatřuje se ještě nyní les aneb lada. Tu zanikl bývalý život, jinde opět se vzdmáhal v pokojnějších dobách, dědiny se zalidňovaly, vzdělávaly a časem opět vzrostly. I všeliké jiné poměry lidu, jež zhoršila ona válka svými následky, ponenáhlu se úplně zlepšily. Vidíme-li nynější stav země, neb aspoň části její, a poznáme-li, jaký byl úpadek její za oněch minulých dob, tím více můžeme oceniti veliký pokrok nové doby vůbec.

Poznáme to tím lépe, když nejen povšechné, nýbrž i podrobné paměti hledáme, čteme a srovnáváme aspoň o jednotlivých místech a krajinách, ovšem tím spíše, máme-li úplný pohled na celou zemi.

Takový můžeme složit z nejspolehlivějších pramenů tehdejších, z úředních popisů, jež konaly se pro upravení berně r. 1656., r. 1667., a když »v příčině těchto visitací stížnosti z rozličných míst, obzvláště z kraje Znojemského, povstaly,« znova r. 1669.—1679., kdy »visitační kommisie« všechna panství prohlédla a popsala a rozličné poznámky k tomu připojila. Členové její byli: Celestin probošt Rajhradský a Augustin z Landskronu a u Všech Svatých v Olomouci, pán Markvart Jiří z Věžník, Jan Bedřich z Minkvic, Mik. Hynek svob. pán z Ostešova, Vác. Sigm. ze Zalkovic, Jan Arnošt Allmann, Jan Pech a J. Tyll.

Sněm obecní země Moravské bedlivě k tomu přihlížel a značné výlohy podnikl, uznávaje (dle sněmovních Památek dne 8. června 1673) takový popis Moravy »za dílo velice důležité, jež celé vlasti zvláště se dotýká.*) I zvolil ze sebe výbor »revisní kommissi,« jenž by je prohlédl, neshody vyšetřil a opravil. Zvoleni byli k tomu: z duchovního stavu Bohumír Olenius, opat Zábředovský, a Adeodatus Traudemský, prior u sv. Tomáše v Brně, z panského Jiří Štěpán hrabě z Vrbna a Jiří Valerian Podstatský svobodný pán z Prusinovic, z rytířského Václav Bern. Bartodějský z Bartoděj, Albrecht Leopold Bukůvka z Bukůvky, z městského Jan Schütz a Adam Otto Tantzer. •

Platu jim ustanovil sněm: od každého kraje 1000 zl. ren., totiž pánům duchovního a panského stavu dohromady 600 zl., rytířského 200, dvěma měšťanům 100 zl. a účetnímu 100 zl.**)

Kommissie pracovala r. 1669—71. v kraji Hradištském, r. 1671—72. ve Znojenském, r. 1673—75. v Brněnském, r. 1675—76. v Přerovském, r. 1675—77. v Olomouckém, r. 1678—79. v Jihlavském. Úřední tyto popisy zachovaly se vedle oněch z r. 1667. až na několik málo podnes v »rectifikačním oddělení« zemské registratury č. 1—371. účetního oddělení v Brně, jsou čistě psány a v pergamenu vázány. Obsahují zprávy každé obci, kolik bylo tam osedlých, nově usedlých (t. j. po válce pustých), nových pustých (když hospodář vyhořel, ze statku utekl neb umřel), a starých pustých (stále od války), jak se osadníci jmenovali, kolik rolí a jakých měli, které osady byly ještě tehdy pusté a podobné zápisy.

Zprávy tyto, samy o sobě arci jen suché číslice a jména, jsou bohatý pramen ke studiím o poměrech lidu, jednotlivých obcí, panství i celé Moravy óhnoho věku.

*) Archiv zemský, Landtags-Památkén 1673, f. 15: »Das so hoch wichtige Werk, darbei das ganze Vaterland hauptsächlich interessirt ist.«

**) Archiv zemský, Sněmovní památky 1673 f. 15. Sněm dbaje o poznání vlasti i Tom. Pešínovi z Čechorodu, děkanu Litomyšlskému, jenž uvolil se »Historii markrabství tohoto sepsati a tisknouti dáti a již toho začátek učinit, nějakou knížku na způsob výtahu tisknouti dadouc, Předchůdcem Moravopisu nazval a J. M. pánům stavům připsal, aby takové jeho předsevzetí tím jistěji v skutek uvedené a skončené bylo, povolil 8. dubna 1663 mu 300 zl. dáti,« a po desíti letech na dílo »Mars Moravicus« 1000 zl. (Tamtéž r. 1673.).

Mluví krátce, někde, velmi smutně, dojemně, ukazující, co naše dědiny tehdy utrpěly.

Z nich nabýváme především úplného rozhledu po Moravě a jejích obvodech ve Slezsku a mnohé vědecky důležité zprávy ku srovnání s minulostí a nejbližší příští dobou, jmenovitě:

1. statistiky jednotlivých krajů a panství, jaká byla 30leté válce, o poddanských obcích, jež nejvíce utrpěly, které osady byly tehdy pusté a jak bývaly někdy velké;

2. rozličné zprávy kulturně-historické, o novém rozdělení půdy mezi osadníky, o poddanství lidu, o školách tehdejších, o hranicích národnosti české a německé, o změnách místních jmen, o pečetech a znacích venkovských obcí a j. v.

Že jsou to věci velmi důležité, učiněn jest tento pohled u větším rozměru, než by se do »Vlastivědy moravské« souměrně hodilo, abychom měli celistvý, jednotný obraz celé Moravy z téže doby. Vše jest věrně podáno z oněch pramenů nad jiné spolehlivých a pravdivých. Kterého panství nebyl popis nalezen, přidáno jest v závorkách pro úplnost, co praví popis z r. 1667. neb opisy v katastrech z r. 1749., kde v prvním oddělení stojí výpis z onoho popisu, ale v jiném pořádku, ne podle velikosti statku, nýbrž jak spolu sousedily. Úřední výtah z těch popisů není znám. Aby se dodělalo takového pohledu, spolu i staré statistiky celé země, bylo nutno mimo jiné prameny všechny svazky č. 1—371 prohlédnouti a potřebné věci poznamenati. Že to bylo spisovateli možno, vzdává povinné díky za dovolenou k vědecké práci pro vlastivědu moravskou vysokému c. k. ministerstvu kultu a vyučování, Jeho Exc. urozenému pánu, panu Heřmanu rytíři Loeblovi, c. k. místodržiteli atd., jenž vlastivědné práci blahovonně přeje, a veleslavné c. k. zemské školní radě moravské; za povolení pak, aby mohl ony historické a jiné památky prostudovati, slavnému zemskému výboru markrabství Moravského a pánům úředníkům za laskavou jejich ochotu.

Všeobecně o 30leté válce jednají spisy, právě nyní vydané: »Kniha pro každého Moravana« od zemského archiváře Vincence Brandla, již nově přepracovanou vydala zasloužilá Maticе Moravská, a »Dějiny Čech a Moravy nové doby« od univ. prof. Dra. Ant. Rezka, v nichž důkladně vyličují se všechny příběhy tehdejší.

Četné paměti o XVII. století na Moravě podal dvorní rada rytíř Kristian d' Elvert ve »Schriften« a Notizenblattu« historicko-statistické sekce hospodářské společnosti v Brně.

Odkazuje k těmto spisům, podávám v tomto díle podrobnější pohled na celou Moravu a její obvody ve Slezsku po 30leté válce, než je to možno v díle všeobecném, a to dle krajů: nejprve jak to vyhlíželo u lidu na celých panstvích vůbec, pak ve kterých poddaných obcích jednotlivých bylo nejméně čtvrtina pustých usedlostí a které osady pusté, po tom celkový přehled všeho a jiné paměti.

Ku přirovnání k nynějšímu stavu týchž obcí dán jest počet domů po 200 letech z úředního popisu r. 1880.

Číslice mluví tu více a jasněji, než slova.

Na celé Moravě čítalo se prý r. 1429. již **2,000.000** obyvatelů,*⁾ před válkou 30letou r. 1618. úhrnem **88 025** poddaných usedlých**⁾ r. 1621. nemnoho přes **20.000** poddaných,***) tedy ani ne pouze čtvrtina jich, a po válce r. 1656. čítáme dle oněch úředních popisů: a) na Moravě **96.000** domů poddanských; z nich bylo přes **70 200** osedlých (t. j. $\frac{2}{3}$ všech) a **25.300** pustých ($= \frac{1}{3}$); židovských v městech jest v tom čítáno přes 830 osedlých a 350 pustých; v 7 královských městech (v Brně, Olomouci, Jihlavě, Znojmě, Hradišti, Kyjově a v Unčově) okolo **1.800** domův osedlých a **450** pustých (před válkou bylo v nich celkem 2316 domů†); tedy úhrnem v celé zemi okolo **72.000** domův osedlých a k **26.000** pustých bez hradův a domů vrchnostenských, jež nebyly sčítány. Na jeden dům po 6—7 lidech čítáno,††) bylo tedy po válce na Moravě sotva **500.000** obyvatelů, mezi nimi asi 5500 židů. — V letech 1669—79: poddanských domův osedlých **73.300** ($= \frac{3}{4}$ všech) a pustých **22.500** ($= \frac{1}{4}$),

*⁾ Schriften der hist.-statist. Section, XXIII. str. CCXXII.

**⁾ Starý seznam z r. 1604—1619. rukopis ve Františkově museu č. 119.

***⁾ Podle zprávy dvorního rady komorního Unterhulzera, na Moravu poslaného, dané 2. září 1624 Schriften der histor. stat. Section v Brně XXII. díl, str. 219—222.

†) Seznam v rukopise Františkova mesca č. 119.

††) Podle příkladů z panství Židlochovského r. 1633, 1667 a 1673 (v zemském archivu č. 7820, 9061, 10306, 11113) a podle průměru z let pozdějších, i r. 1880. a 1890. (Special-Orts-Repertorium von Mähren 1885, Vorläufige Ergebnisse der Volkszählung 1890).

mezi nimi židovských domův asi 930 osedlých 250 pustých, a v královských městech, jako výše uvedeno, tedy v celé zemi přes **75.000** domův osedlých (za naší doby r. 1880 čtyřikrát tolik, 308.837) a **23.000** pustých bez domů vrchnostenských; obyvatelů celkem asi **525.000.**, (také jen čtvrtina počtu obyvatelstva v 1. polovici XV. století a nyní po 200 letech, kdy počítalo se r. 1880. úhrnem 2,153.407 lidí). Vyznání byli r. 1679. katolického mimo kolem 6300 židů (r. 1880 sedmkrát tolik, 44.175). — *b)* V moravských obvodech ve Slezsku bylo po válce úhrnem **2000** domův poddanských: **1828** osedlých ($\equiv \frac{11}{12}$ všech) a **170** pustých ($\equiv \frac{1}{12}$), obyvatelstva přes **12.000**, ale r. 1676. osedlých **1745** ($\equiv \frac{7}{8}$) a pustých **254**, starých a nových, obyvatelů tedy asi **11.500**, z nichž bylo kolem 60 židů v 9 domech v Osoblaze, ostatní křesťané.

Spustošeny byly i četné chrámy Páně a školy a dodávaly tím smutnějšího pohledu na kleslé dědiny.

Nejvíce utrpěl kraj Brněnský, Znojenský a Hradištský. Roku 1643., když obecní sněm povolil a rozvrhl novou berní peněžitou a obilní, označeny jsou v něm jakožto »dokonce zkaženy« panství a statky k nim připojené:

v Brněnském kraji: Chrlíce, Tuřany, Šlapanice, Sokolnice, Habrovany, Holubice, Moravské Prusy, Bohdalice, Kojatky, Bošovice a Lovčičky, Šardičky, Uherčice, Želetice a Nechvalín, Zábřovice, probošství u sv. Petra, kláštera u sv. Michala, sv. Tomáše, Maršovice, Branice a Mikolovice;

v Olomouckém kraji: »v Olomoucké čtvrti« statky sl. kapitoly hlavního kostela Olomouckého, kláštera Kartouzského, Všem Svatých, kláštera Šternberského, sv. Kateřiny, sv. Kláry, panství Šternberk, Sovinec, Loučka, města Olomouce, Unčova, Úsov, Třemešek, Pačlavice, Chromeč, Zábřeh, Újezd, Doubravice, Žádlovice, Červená Lhota, Bílá Lhota, Chudobín, Haňovice, Litovle;

»ve čtvrti Třebovské«: Náměšť, Drahanovice, Iluchov, Laškov, Krakovec, Veliká Raková, Búzov, Lechovice, Vranová, Lhota Vranova, Jevíčko a Vicoměřice, Jesenice, Konice, Strážisko, Plumlov, Prostějov, Skalička, Brodek a Otaslavice, Ejvanovice, Dřevnovice, Želč, Morkovice, Tovačov, Králice, Morice, Voděrady;

»ve čtvrti Přerovské«: Babice, Čekyň, Dřevohostice, Helfenstein, Čechovice, Malhostice, Moštěnice, Vinary, Přerov, Přestavky, Rousko, Roketnice, Střelný, Veselíčko, Želatovice, Domažilice,

Fulštejn, Ketř, Litultovice, Německé Pavlovice, Horní a Dolní Pavlovice, Rudoltice, Doloplazy, Kyselovice, Přestavky a Týnce, Horní a Dolní Sokolom, Lešinky, Uherčice;

v Hradištském kraji: Svatobořice, Hoštice, Četechovice, Zdišlavice, Zborovice, Žadovice, Troubky, Koryčany, Kvasice, Tlumačov, Dřínov, Vrchoslavice, Količín, Litenčice, Nové Zámky, Prusinovice, Řimnice, Zdounky, Střílky, Vesky.

U Jihlavského a Znojanského kraje není psáno, které statky byly »dokonce zkažené,« neb »polovici zkažené, aneb »něco málo zkázy trpěly«; však patrno jest to z našeho přehledu.

Smutný byl to pohled na tolik spustlých krajin. Zkažení byli poddaní i vrchnosti. I mnozí držitelé velkých panství žádali sněmu, aby jim »starý rest povinné contribucí prominut byl, . . . aby jim schudlým odepsány byby staré berně a dluhy zemské;«*) někteří žádali a dostali od sněmu »roční almužny« po 50, 30, 20 a méně zlatých.

I pečovalo se o to, a by pusté dědiny byly osazeny a země se opět zvelebovala.

Ferdinand III. učinil sněmu dne 1. září 1650 »proposici, danou ve Vídni 9. srpna t. r.,: tolikéž aby města, městečka, vesnice a grunty až dosavad spustlé a zbořené zůstávající zase k svému vyzdvžení neb zvelebení přijíti a osazené býti mohly; též ty osoby, kteréž by se takových pustých gruntův ujaly, je zase vyzdvihly, napravily a také se na nich osázely, ty a takové aby od datum zavření sněmu tohoto za tři léta pořád zběhlá ode všech a všelijakých nám neb zemi svolených, sněmovních, postranních zemských i jiných jakýchkoliv daní a contribucí úplně osvobozeni byli. O tom milostivě nepochybujíce, že oni věrní stavové naši, co se tu jich osob in partikulari dotýče, takovým zase navracujícím se poddaným jich anebo těm, jenž by takové pusté neb rozbořené grunty zase vyzdvihnouti a k obydlí přivést chtěli, podobného dobrodiní užiti dají, ano i to vše, což by jim tak oni osobně neb jináče vykonati a robotovati povinni byli, po ta tři léta prominou a tudy k dalšímu osazení země příčinu podají. A jakož však naše milostivé mínění jest, . . . aby i tento punkt, toliko na ty měšťany a poddané, jenž by takových pustých gruntův se zase ujali, je vyzdvihli a drželi, se vztahovati má.«

*) Sněmovní Památky 1650, f. 57, 66, 80 v archivu zemském.

Sněm arcí souhlasil s tím a svolil, »aby poddaní, jenž by se na požáry, zbořené a spustlé grunty osazoval, od času sněmu tohoto za 3 léta pořád zběhlá od všelijakých contribucí J. M. Cís. osvobození a podle toho i od platův vrchnostem povinných ušetřeni byli.«

Ale některé vrchnosti neměly »ulitování nad tak velikou zkázou a spustnutím země této« a nejen proti smyslu královské předlohy a sněmovního ustanovení, nýbrž i proti vlastnímu dobrému panství utiskovali poddané, a tito někde opustili i velké statky a z Moravy uprchli. Země tím dále pustla.

Král Ferdinand III. dal tedy svým kommissarům na sněm (v Brně 3. listopadu 1651) instrukci, v níž praví: »Zkušení s sebou přináší, že lidé poddaní od některých vrchností nad slušnost utlačování a přespříliš zlehčování jsou, tak že tudy mnozí od svých živností a chalup ucházejí, grunty spouštějí; naproti tomu vrchnosti, když jaké daně neb contributi se uloží, s nedostatkem a skrovným počtem svých lidí poddaných (jsouce tím sami vinni) se vymlouvají a to per consequens; jiní obyvatelé, jenž své poddané zakládáním a jich zastáváním, i sice dobře hospodařící zdrželi, co takměř svévolně schází, nevinně dosazovati musějí. Což směřující proti slušnosti a contra bonos mores patriae (proti dobrým obyčejům vlasti), i v tom je poslušné stavy naše napomínati ráčíme, aby ode všeho zlého s lidmi poddanými svými nakládání a nepřislušejícího jich obtěžování upustili, ničímž novým a nepovinným nepřekládali, méněji pak v těch od nás aneb předěšlých vrchností dosažených nadáních neb svobodách hyndrovali, nýbrž raději místo časem neslušné a zapověděné přísnosti s nimi mírně a dobrotivě zacházely, tudy mnohonásobnie nepřiležitosti, ano časem své vlastní nebezpečenství odvrátily, a nás, jakž se od některého času stalo, tím zbytečně zanášeti nedopustily. Což když jim věrným a poslušným stavům našim s obsírným a pohnutelným přednesením všech k tomu sloužících motiv a podstatných příčin předloženo a oni věrní stavové naši na něčem jistém (jakž sami seznati mohou, že to jim a milé vlasti jich k dobrému míněno jest a k upevnění toho tak draze nabytého pokoje patří) se snesou, takové snešení a svolení jich oni commissari naši od nich požádati, průtahův a prodloužilosti se varovati, všeho zdravě povážiti, a pokudž by mimo naději a jejich k tomu přiloženou pilnost v jeden neb druhý punkt činiti bylo a se na něm zastávati

mělo, na to replicirovati, a pokudž by i to nepostačovalo, nám to neprodleně s dobrým zdáním jich v známost uvéstí, mezi tím pak i o to se přičiniti mají, aby oni stavové se nerozjíždějíc až do další resolucí naší pospolu zůstali. . .“

A sněm usnesl se: . . »Aby též . . lidé poddaní vedle nejvyšší možnosti ušetření a jak dosavad sice jeden před druhým (nelitujíce mnohdykrát svého posledního jmění) jich volně rádi retovali, i dáleji uznávajíce to, že od Pána Boha jim představení jsou, týmž lidem poddaným svým (když věrně a poslušně, jakž povinnost jejich to ssebou přináší, jeden každý k své vrchnosti se zachovati hleděti bude) k rozmnožení živností jejich napomáhati, ano i také, kdo by z obyvatelův s nimi náležitě nakládal jich proti náležitosti neb povinnosti a slušnosti utlačoval a počet svých vlastních poddaných (jak sice o žádném se toho nesmýšlí) zoumyslně stenčoval, takoví aby vedle vyměření J. M. Král. zřízení zemského před král. slavným soudem zde v markrabství Moravském rokem obyčejným obviněn, a tu vedle uznání toho král. soudu zemského z toho odpovídati a co by vynalezeno bylo, to podniknouti povinen byl. Naproti čemuž také se poddaní napomínají, aby zlým svárlivým lidem, kteří toliko o to, jak by od nich krvavý pot a peníze vylouditi mohli, půjčují se, dále podvozovati nedali, nýbrž k vrchnostem od Pána Boha sobě představeným své outočiště brali, jim povinnosti své náležitě odpravovali, skrze což oni požehnání Božímu se těšiti a všeliké ochrany od vrchností očekávati mohou «*)

Také ještě r. 1658. dne 20. května jednal sněm o zdržování zběhlých poddaných na uherckém a rakouském pomezí, když »tak mnohé stížnosti od pánů obyvatelův země, kterak poddaní den ode dne z gruntův ustupují, přes Moravu do Uher a do Rakous utíkají, skrz což v krátce veliké spustění země by následovalo. Takovému zlému časně předejítí, páni stavové se snesli, aby žádný poddaný, buď kdokoliv, bez pořádného pasu od vrchnosti neb v nebytnosti její od správčího, ven z země přes svrchu řečené hranice nikoliv puštěn, nýbrž od nejbližších obyvatelův přidržen, jeho dědičné vrchnosti ihned o tom zpráva učiněna, a takový zběhlý proti slušné odměně vydán byl. Při tom J. Cís. a Král.

---

*) Sněmovní Památky 1651, f. 109, 125. Rok = lhůta, čas k soudu.

Mil. věrní a poslušní stavové ve vši poddanosti prosí, toto snešení pro jeho větší podstatu od ouřadu hejtmanského skrze patenta ve všech krajích dáti publicirovati.«

Mnohé krajiny, zvláště hornaté, pustly i proto, že za 30leté války též silnice a cesty zarostly a při nich zdržovali se i loupežníci. Sněm ustanovil tedy 1. září 1650: ... »Aby loupeže a mnohdykráté i mordy tím snázeji odvrácené a přetržené byly, na tom zůstáno jest, aby ten každý obyvatel, kdež na jeho panství hory a silnice jsou, dříve než by se jaro začalo, ty od mnoha let zrostlé silnice a cesty, při kterýchž by se loupežníci a morděři zdržovali, jakž se uhlídá, obzvláště pak při dolínách a v houštinách z obojí strany na dva obyčejné zemské provazce*) zšíří vysekati a vymýtiti, zrostliny pak vypáliti a všude vykořeniti dáti hleděl...«

Lid potom vracel se do svých příbytkův a rodnou půdu opět vzdělával, přicházeli i noví osadníci, a dědiny se oživovaly.

Ale sotva se počínaly zotavovati, stáhlo Moravu vedle živelných pohrom r. 1657. a jiná léta, nové neštěstí — hrozný vpád Tatarů r. 1663. Vyplenili a spálili mnoho míst nejvíce v kraji Brněnském a Hradištském, pobrali, kde co mohli, a tisíce lidí pobili neb do zajetí odvedli, na př. v kraji Hradištském úhrnem 5891 lidí a zcela vyplenili a spálili 48 obcí.**)

Vnikli až na západní Moravu a do Slezska, všude krutě rádíce a pustošice.

Stavové moravští osvobodili tato místa od celé berně až do r. 1667. a od třetiny r. 1668***)

Takové od Tatarů zničené usedlosti obsaženy jsou v následujícím pohledu statistickém pod jménem »nové pusté domy;« vedle nich jest v něm obsaženo mnoho usedlostí, jež byli poddaní opustili, nemohouce na nich vydržeti, když se jim větší, nebývalé platy a roboty ukládaly, pak i těch, jejichž hospodáři umřeli, a noví nebyli ještě dosazeni.

Celkem čítáme takových usedlostí, jež po válce do r. 1679. spustly, na celé Moravě 5940, v obvodech ve Slezsku 138, dohromady 6080; vedle nich leželo starých domů

*) Provazec = míra 52 loket.

**) Zemský archiv Miscellanea Cerroniho II. 261, add. 8., Chaos Pessianum, Notizenblatt hist.-stat. sekce v Brně 1864, str. 15—16 a 23—24.

***) Sněmovní Památky 1666 a 1668.

pustých na Moravě **16.500** se **288.000** měrou pustých rolí a **48.000** měr pustých vinic, pak ještě u vesnic a městeček zcela pustých asi **50 000** měr rolí a přes **1500** m. vinic pustých; v obvodech ve Slezsku domů starých pustých **116** a k nim **2400** měr pustých rolí; úhrnem na celé Moravě a v jejích obvodech ve Slezsku r. 1669—79.: všech domů skoro **98.000**, totiž: osedlých **75.100** ($= \frac{3}{4}$) a pustých **22.800** ($= \frac{1}{4}$ všech); rolí podle měření z r. 1656. čítalo se dohromady **2,345.719** měr a vinic **92.294** m. a nich bylo v těch letech ještě starých pustých **340.000** měr ($= \frac{1}{7}$), nečítajíc nových na čas pustých, a vinic pustých přes **49.500** měr ($=$ více než $\frac{1}{2}$),*) jak následující pohled blíže ukazuje.

Podává u každého kraje:

a) Pohled na panství, kolik čítalo se poddanských pozemků na panstvích r. 1656, kolik z nich r. 1669—70. někdy pustých a potom nově vzdělaných a kolik stále pustých, kolik domů r. 1667. osedlých, lhotních aneb nově osedlých, bývalých pustých a t. č. nově osedlých, kolik pustých, nových po válce a starých pustých od války;

b) které obce nejvíce utrpěvše, měly nejméně čtvrtinu domů pustých, kolik rolí někdy pustých bylo u nich nově vzděláno a kolik stále pusto, a kde zůstaly ještě tehdy, 30 let po válce, vinice pusté; napřed u nich jest udáno ku přirovnání, kolik lánů vůbec čítala, a na konci, kolik domů měly po 200 letech;

c) kde které osady ležely tehdy pusté.

Rozdělení je tu zachováno podle starého způsobu, tedy na př. Žďar, Veselí a j. ne v Jihlavském, nýbrž v kraji Brněnském, Boskovice v Olomouckém a p

---

*) V jihovýchodních Čechách, v sousedních krajích u Moravy, podobně utrpěli, pokud z paměti současných známo jest ku př. na panství Tábořském čítalo se r. 1654. třetina statků pustých a spálených ($=$ nových pustých), r. 1675. jen skoro pětina domů pustých a rolí $\frac{1}{3}$ ladem ležících a $\frac{1}{10}$ pustých a zarostlých; na panství Vlašimském u Blánka po válce r. 1654. rolí pustých $\frac{2}{5}$, ladem ležících $\frac{2}{5}$ a vzdělávaných toliko $\frac{1}{5}$, r. 1665. leželo $\frac{1}{4}$ domů pustých atd. (Mé Dějiny Domašína, jeho farní osady a statku str. 114 115, Dějiny města Vlašimě a jeho statku str. 172—178, Panství Tábořské str. 100—102, Panství Kutnohorské str. 23 a j.

Díl I.

I. Brněnský kraj.

a) Pohled na celá panství.

Vidíme z čísel následujících, že nejvíce po 30leté válce pustých usedlostí a rolí (v přehledu v oddělení nově osedlé a staré pusté) měla panství: Bítiška Osová, Bohdalice, Bojanovice, Branice, Břeclav,*) Bučovice, Budišov, Čejkovice, Dědice, Habrovany, Hlubočany, Hodonín, Hrušovany, Chrlice, všech klášterů, Kojatky, Kounice, Kouřim, Křižanov, Lednice, Letonice, Lysice, Mitrov, Němčice, Nosálovice, Oslavany, Pozořice, Prštice, Rajec, Rajhrad, Rosice, Řečkovice, Slavkov, Sokolnice, Šardice, Šlapanice, Tvarožná, Újezd, Vicomělice, Viškov, Vohančice, Zámky Nové, Ždánice a Židlochovice.

V celém kraji z 24.363 domů bylo po válce **15.691** (= skoro $\frac{2}{3}$) osedlých a **8672** (= více než $\frac{1}{3}$) pustých, rolí pustých 179.400 měr, obyvatelův asi 109.000; r. 1673–75.: domů osedlých **16.863** starých a nových (= více než $\frac{2}{3}$), pustých také všech **7400** (= méně než $\frac{1}{3}$), rolí nově vzdělávaných 67.341 $\frac{7}{8}$ m. a starých pustých ještě 112.058 $\frac{7}{8}$ m. a vinic pustých 37.152 m. u měst a vesnic obydlených; kolik ještě u pustých osad, stojí u nich dále psáno.**)

---

*) Panství, proloženým tiskem označena, měla po válce přes polovici domů pustých.

**) U kterých statků není určena výměra r. 1656., byly měřeny a počítány k jiným pansívím, jsouce jich částí. Počet domů r. 1667. podán jest, pokud se listiny zachovaly a našly.

Panství Brněnského kraje

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských rolí						Vinic úhrnem	Vel- kost obcí		R. 1667. domů			
	třídy I.		třídy II.		třídy III.			lány	1/64	ose- dělých	hotnich	pustých	
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr						1/8
Bítiška Osová	—	—	2107	6 1/3	2998	7 2/3	—	—	1921	97	12	58	
Blansko	—	—	920	7 1/3	1960	4 2/3	—	—	19	6	135	14	33
Bohdalice	1365	—	1083	4	—	—	—	—	1825	52	12	34	
Bojanovice	388	4	471	5	—	—	1238	1/3	13	18	43	8	54
Borotín	738	5 1/3	369	2 2/3	—	—	—	—	6	27	43	3	5
Branice Německé	305	2	610	4	—	—	—	—	728	30	3	10	
Břeclav	15919	2 2/3	5545	5 1/3	—	—	2894	—	15060	297	87	250	
Bučovice	8853	1	4507	2 1/3	531	1/3	6666	—	91	5	214	40	305
Budišov	—	—	2016	3	3888	1	—	—	25	11	148	2	68
Bystřice	—	—	—	—	8739	—	—	—	45	17	115	64	65
Cvrčovice	—	—	941	4	—	—	—	—	1061	36	1	11	
Čejkovice	4041	2 2/3	2202	6 2/3	—	—	1168	2	55	56	57	43	85
Černá Hora	2447	1 1/3	2819	3 1/3	1264	3 1/3	—	—	42	53	249	7	67
Dědice	598	—	299	—	—	—	—	—	9	7	23	6	14
Drnholec	11383	7 1/3	9443	2 2/3	—	—	2529	5	151	40	520	9	42
Drnovice	—	—	800	—	3309	—	—	—	19	17	87	18	66
Dvořiště	—	—	—	—	1154	—	—	—	1	5	—	—	—
Habrovany	2831	3	571	1	—	—	—	—	27	5	106	6	12
Hajany	276	—	333	2 1/3	633	—	1256	—	339	1	2	1	1
Hlubočany	1025	—	512	4	—	—	—	—	12	4	23	7	16
Hodonín	27804	6 1/3	14103	4	—	—	6741	7 1/3	341	62	450	73	740
Hrušovany	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	6	27
Chrlice	9623	1 2/3	2210	1/3	1055	—	781	2 2/3	86	14	173	39	105
Jimramov	—	—	—	—	2735	—	—	—	1742	124	4	31	
Jiříkovice	144	—	72	—	—	—	—	—	128	14	1	1	
Kapitola dómu Olomouckého	2413	—	—	—	—	—	—	—	1957	—	—	—	—
Kapitola sv. Petra v Brně	7937	6 2/3	2564	4 1/3	371	2 2/3	—	—	7434	271	15	100	
Kláštéry v Brně: sv. Anny	7568	6 2/3	1660	3 1/3	1277	—	1003	4	6042	198	15	105	
Křížovnický	—	—	—	—	—	—	—	—	553	35	4	17	
sv. Michala	1394	4	387	4	39	—	55	3 1/3	1241	18	—	33	
sv. Tomáše	4958	3 1/3	4410	5 1/3	1065	1/3	161	7 2/3	62	2	198	29	78
Zábrdovský	2995	4	4209	6	1220	4 1/3	3370	7 1/3	71	12	269	13	96
Kojatky	175	4	175	4	—	—	—	—	227	14	—	3	
Kounice Dolní a Vlasatice	17444	2 1/3	5334	4	627	3 2/3	3974	—	201	14	437	10	229

roku 1656—1675.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osadých	nově osad.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měř 1/8	
				měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8		
88	12	28	42	—	—	118	—	88	—	—	—	611	—	509	—	—	—
138	5	25	15	—	—	32	4	40	—	—	—	51	6 ² / ₃	178	5 ¹ / ₃	—	—
61	19	11	17	127	1	189	5	—	—	72	3	194	7	—	—	—	—
48	—	4	53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	490	—	811	2
48	3	—	1	72	—	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	5	3	8	—	—	—	—	118	—	—	—	—	—	—	—	34	3
269	123	38	353	2988	—	667	—	—	—	6134	—	2947	—	1336	—	2592	—
227	72	17	234	1230	—	570	—	41	—	4575	—	2229	—	124	—	201	—
124	10	17	49	—	—	44	2	86	5	—	—	459	1	820	6	—	—
179	2	54	7	—	—	1319	—	—	—	—	—	118	—	—	—	—	—
32	6	—	6	89	—	—	—	—	—	198	—	—	—	—	—	—	—
63	44	26	65	945	5 ¹ / ₃	262	6 ² / ₃	—	—	1051	5 ¹ / ₃	1511	2 ¹ / ₃	—	—	1042	—
234	19	17	49	139	4	151	4	53	4	105	4	266	4 ³ / ₄	134	7 ¹ / ₃	—	—
23	6	5	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
518	25	3	22	624	—	191	—	—	—	888	6	153	6	—	—	696	1
95	8	56	19	—	—	26	5 ¹ / ₃	166	2 ¹ / ₃	—	—	53	2 ² / ₃	376	5 ¹ / ₃	—	—
(4)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
117	15	3	38	322	2	22	6	—	—	13	—	13	—	—	—	—	—
2	2	—	—	202	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	7	—	13	125	—	62	—	—	—	209	—	129	—	—	—	—	—
415	177	60	670	2468	—	1456	—	—	—	6879	—	2785	—	—	—	5053	7
23	5	10	26	66	—	32	—	—	—	442	—	221	—	—	—	—	—
162	47	28	93	1348	—	675	—	105	—	3472	6	929	1	—	—	660	2
138	—	16	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	1	—	(1)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	10	2	6	300	—	—	—	—	—	120	—	—	—	—	—	—	—
270	35	22	87	703	—	253	—	—	—	1994	—	592	—	—	—	69	4
176	37	19	81	827	—	181	—	25	—	1766	—	624	—	47	—	627	—
39	3	1	15	—	—	—	—	—	—	685	—	21	—	21	—	52	—
16	1	2	29	94	—	94	—	—	—	572	—	39	—	—	—	—	—
227	25	15	106	251	—	256	—	—	—	1168	—	1124	—	—	—	10	—
251	45	16	124	434	—	516	—	55	—	386	—	687	—	128	—	2123	—
10	2	2	7	13	—	13	—	—	—	26	—	26	—	—	—	—	—
443	124	47	242	2896	—	620	—	120	—	6268	—	1364	—	184	—	2180	—

Panství Brněnského kraje

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských roli						Vinic	Vel- kost obei	R. 1667. domů			
	třídy I.		třídy II.		třídy III.		úhrnem	lány	1/64	ose- dělých	lhotných	pastvých
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr					
Kouřim	660	5 1/3	2753	2 2/3	5117	—	—	—	5558	216	27	73
Královo Pole	3736	6 2/3	2159	6 1/3	—	—	1434	1 1/3	5459	219	—	17
Královský klášter na Starém Brně	7684	7 1/3	4010	7 1/3	1436	3 1/3	1838	5	10838	442	26	143
Křetín	—	—	78	—	3566	—	—	—	1537	94	1	20
Křížanov	—	—	2705	1 1/3	2705	2 1/3	—	—	2849	116	9	145
Křížinkov	—	—	—	—	680	—	—	—	311	6	—	2
Kunštát a Olešnice	709	2 2/3	2688	4 1/3	1462	3	—	—	9617	600	38	216
Lanzhot	1376	1 1/3	688	2 2/3	—	—	—	—	2023	47	17	13
Lednice	8600	2 2/3	1263	3 1/3	504	1 1/3	6328	3 1/3	7334	369	52	227
Letonice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	4	56
Letovice a Slatinka	482	5 1/3	2018	2 2/3	2981	1	—	—	339	—	—	—
Lišeň	1383	2 2/3	1119	2 2/3	708	2 2/3	985	—	2232	168	16	82
Lomnice	1405	5 1/3	798	6 2/3	2712	4	—	—	3317	—	—	—
Lysice	1205	—	602	4	360	—	—	—	1319	—	—	—
Medláňky	208	—	208	—	—	—	49	1	39	15	—	3
Město Nové	—	—	2248	7 1/3	7525	3 1/3	—	—	5727	411	5	14
Mikulov	13292	4 1/3	8750	3 2/3	—	—	9868	6 1/3	22063	681	29	558
Mitrov a Moravec	—	—	—	—	1350	—	—	—	1951	—	—	—
Mouchnice	190	6 1/3	96	3 1/3	—	—	—	—	142	—	—	—
Němčice Velké	—	—	—	—	—	—	1584	5	2726	44	13	34
Nosálovice	399	—	—	—	—	—	—	—	355	7	—	2
Oslavany	1291	2 2/3	3952	4	371	1 1/3	3676	—	3719	113	22	72
Pernštejn	139	2 2/3	69	5 1/3	816	12	—	—	4325	355	9	115
Pozořice	5468	4	1374	6 2/3	1313	1 1/3	1443	—	5240	255	42	72
Prstice	1005	6	1351	2	—	—	38	—	1334	33	6	48
Račice	713	2 2/3	554	1 1/3	1433	4	—	—	1620	110	7	56
Rájec	330	4	3900	3 1/3	6157	2 2/3	—	—	574	318	21	106
Rajhrad	5946	2	2620	5 1/3	2290	4	259	4	6732	174	10	69
Rosice	1028	5	3406	6	4143	7	—	—	4740	109	10	169
Rožinka	—	—	—	—	996	—	—	—	253	16	4	—
Řečkovice	1866	2 2/3	2948	6 2/3	1432	2 2/3	1161	2	4563	—	—	—
Řičany a Veverí	1627	7	4891	7 2/3	1915	1 1/3	—	—	5615	303	6	23
Slatina	—	—	67	4	706	4	—	—	1130	—	—	—
Slavkov	14220	3 1/3	6013	1 1/3	4763	—	1773	5 1/3	15146	408	60	261
Sokolnice	5323	6	430	6 2/3	1445	1 1/3	309	1	421	—	—	—
Šardice	402	5 1/3	201	2 2/3	—	—	—	—	42	4	5	7
Šlapanice	384	—	—	—	—	—	—	—	322	12	3	4

roku 1656—1675.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osadlých	nové osad.	nov. pust.	starých pustých	třída I.		třída II.		třída III.		třída I.		třída II.		třída III.		měr	
				měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$		
224	29	13	56	65	—	194	—	468	—	—	—	36	—	810	—	—	—
226	6	5	5	217	—	108	—	—	—	106	—	53	—	—	—	—	—
422	63	17	143	1326	—	325	—	199	—	3379	—	1278	—	307	—	—	—
96	3	7	2	—	—	—	—	92	—	—	—	—	—	42	—	—	—
6	2	—	1	—	—	120	—	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—
108	6	21	105	—	—	91	6	97	—	—	—	776	3	912	—	—	—
678	26	98	64	27	2	47	1	361	4	18	5	30	2	646	—	—	—
60	20	4	3	156	—	78	—	—	—	28	—	14	—	—	—	—	—
350	53	57	126	1305	4	200	4	—	—	1032	4	240	—	—	—	4958	—
26	—	—	40	—	—	—	—	—	—	315	—	347	5	65	2	—	—
253	21	30	120	—	—	212	—	273	—	—	—	62	—	232	—	—	—
94	8	5	5	114	—	121	4	121	4	77	—	43	—	9	—	47	—
211	37	47	32	—	—	23	2	211	5	—	—	—	—	698	—	—	—
43	26	45	13	—	—	—	—	45	—	25	2	12	5	—	—	—	—
14	—	2	1	—	—	—	—	—	—	4	2	4	2	—	—	3	5
965	96	45	212	1311	—	651	—	—	—	868	—	683	—	—	—	4247	—
64	7	34	62	—	—	30	—	141	—	—	—	142	2	1042	7	—	—
10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	13	6	21	370	—	185	—	—	—	470	—	235	—	—	—	1159	—
10	—	—	5	30	—	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—	—	—
386	23	14	3	—	—	14	5	192	2	—	—	—	—	—	—	—	—
112	23	8	75	215	—	450	—	13	—	257	—	928	—	191	—	73	—
435	26	27	29	—	—	—	—	414	4	—	—	—	—	675	—	—	—
261	55	9	54	1552	—	146	—	51	—	960	—	—	—	60	—	—	—
34	23	2	35	270	4	308	—	—	—	279	6	521	6	—	—	2	—
115	8	18	29	21	—	10	—	13	—	154	—	93	—	85	—	—	—
322	49	19	63	—	—	438	—	469	—	—	—	675	—	947	—	—	—
147	64	4	90	1721	—	984	—	119	—	774	—	141	—	1284	—	169	6
171	36	25	114	499	—	892	—	213	—	179	—	1002	—	1856	—	38	—
27	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
169	54	8	122	199	2	291	1	406	—	254	2	759	—	211	—	1120	—
282	30	3	11	38	—	303	—	243	—	—	—	—	—	165	—	—	—
390	179	29	387	3167	5	1320	—	53	6	3780	4	1864	—	2084	—	1012	7
(8	—	4)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	21	15	68	613	—	120	2	26	5	2057	—	26	5	52	—	185	—
4	8	—	5	192	—	96	—	—	—	66	—	33	—	—	—	—	—
11	3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Panství Brněnského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic		Vel- kost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.		úhrnem		lány	1/64	ose- dlých	ho- dních	pou- stých
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8					
Tišnov	2964	6	5081	1 1/3	4863	1/3	1832	2/3	9235	599	7	42	
Troubsko	1449	5 2/3	742	3 1/3	—	—	3197	2/3	1514	50	5	6	
Tuřany	462	5 1/3	231	2 2/3	—	—	—	—	4	14	1	1	
Tvarožná	1783	6	224	—	28	—	24	15	23	44	8	17	
Újezd a Lažany	—	—	239	—	289	—	—	—	3	35	4	17	
Vejvanovice	366	3 1/3	743	2 2/3	—	—	55	—	834	30	—	1	
Veselí	—	—	—	—	—	—	—	—	—	97	5	28	
Vicomělice	219	—	438	—	—	—	—	—	527	13	1	8	
Vískov	1244	2	2743	5 1/3	2517	2 2/3	84	—	4530	566	60	283	
Vohančice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	4	17	
Zámky Nové	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ždánice	10374	6 2/3	15442	6 2/3	—	—	5328	3 1/3	18310	60239	518	—	
Žďar	—	—	1962	4	14406	4	—	—	97	5	512	23	
Želč	545	—	247	—	—	—	—	—	423	24	2	6	
Židlochovice	16093	2 2/3	7252	6 2/3	—	—	7056	5 2/3	22540	518	29	535	
Úhrnem	266229	1 1/3	170976	2/3	125814	1 1/3	63960	7 2/3	4095	21	—	—	

roku 1656—1675.

R. 1673-75. domň				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osadlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měř 1/8	
				měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8		
550	26	24	42	27	1	27	1	21	—	—	—	21	—	42	—	27	—
66	12	—	—	—	—	58	—	117	—	—	—	—	—	—	—	38	6
14	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	11	2	17	238	—	50	—	—	—	391	—	—	—	—	—	24	—
39	3	1	15	—	—	—	—	—	—	685	—	21	—	21	—	52	2
28	2	—	—	30	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
114	12	8	14	—	—	28	—	28	—	—	—	14	—	14	—	—	—
10	4	1	7	21	—	62	—	—	—	57	—	114	—	—	—	—	—
549	98	56	214	1405	—	330	—	173	—	2531	—	419	—	239	—	—	—
15	9	6	19	—	—	—	—	117	—	—	—	—	—	90	—	—	—
54	28	12	118	154	2	185	4	—	—	779	7	1063	2	—	—	—	—
396	316	43	477	4093	—	4708	—	—	—	2135	—	5413	—	—	—	3093	3
613	17	29	52	—	—	—	—	331	6	—	—	—	—	286	—	—	—
20	7	1	6	74	—	37	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
459	144	59	509	2349	7	869	2	—	—	4084	4	2139	2	—	—	4770	4
14277	2586	1414	6086	34582	3 1/8	21879	5	10879	7 1/8	62853	4 1/8	36415	3 3/4	15309	—	37152	—

b) Z obojí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obci		Domy					Počet						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
	lány	1/64	osídle	nové osed.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté					
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Bítiška Osová:															
Bítiška	257	16	9	3	20	—	83	4	—	250	125	—	—	110	
Břeží	224	7	1	1	6	—	16 ₆	16 ₆	—	117 ₂	117 ₂	—	—	54	
Křenařov	221	10	3	—	1	—	90	—	—	60	—	—	—	45	
Nová Ves	— 50	3	—	2	2	—	—	—	—	80	40	—	—	30	
Rohy	— 15	3	1	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	41	
Vlkov	237	7	1	3	10	—	18	18	—	148 ₄	148 ₄	—	—	58	
Blansko:															
Lhota Dlouhá	124	9	3	1	1	—	7 ₄	15	—	2 ₄	5	—	—	35	
Vilémovice	— 6	6	1	—	2	—	25	25	—	—	—	—	—	83	
Bohdalice:															
Bohdalice	155	11	3	1	1	28 ₁	28 ₁	—	9 ₃	9 ₃	—	—	—	50	
Herotice	220	9	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	59	
Kučerov	1140	33	12	8	6	99	49 ₃	—	63	31 ₄	—	—	—	126	
Pavlovice	232	8	4	2	7	—	112	—	—	152	—	—	—	56	
Bojanovice Horní	1318	48	—	4	53	—	—	—	—	—	490	811 ₂	187		
Branice Ném.	728	28	5	3	8	—	118	—	—	—	—	34 ₃	90		
Břeclav:															
Břeclav město	8	6	17	9	720	23 ₄	23 ₄	—	80	80	—	—	—	446	
Břeclav Stará	847	12	7	1	68	40	40	—	1050	1050	—	—	—	186	
Bilovice	2714	27	5	2	47	210	—	—	967	—	—	2536	356		
Hrušky	1341	4	7	3	38	157 ₄	157 ₄	—	945	945	—	—	—	239	
Kostice	1310	24	19	—	8	—	495	247	—	16	21	—	—	296	
Lanštorf	6	2	13	—	25	—	—	—	348	174	—	—	—	119	
Mikulčice	663	24	10	2	8	158	—	—	81	—	—	—	—	220	
Nová Ves	2833	42	34	5	29	1522 ₄	—	—	834 ₄	—	—	—	15	430	
Podivín	1746	52	14	8	49	162	—	—	1062	—	—	—	12 ₃	437	
Tvrdonice	1429	34	11	8	37	202 ₄	202 ₄	—	630	630	—	—	9 ₃	322	
Týnec	625	20	7	2	24	40	20	—	120	60	—	—	7 ₄	188	
Bučovice:															
Bučovice	2026	64	10	5	44	211	—	—	1078	—	—	—	19	368	
Brankovice	1013	20	8	3	30	38 ₇	77 ₆	—	390	780	—	—	—	172	
Klobučky	5	—	8	7	—	20	76	38	—	444	222	—	—	102	
Kožušice	436	13	2	5	9	33 ₆	67 ₅	—	91	182	—	—	—	86	
Křižanovice	—	—	3	11	—	24	245 ₆	122 ₅	—	408	204	—	28	105	
Letošov	417	5	9	—	18	107 ₅	107 ₅	—	174 ₂	174 ₂	—	—	—	70	
Malinky	423	7	1	—	13	9 ₅	19 ₂	—	159 ₄	319	—	—	—	58	
Marety	336	13	7	3	19	183	—	—	882	—	—	—	—	78	

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice		R. 1880 domů
	lány	1/4	osídle	nové osed.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr			
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr				
Mouchnice	3	1	14	—	1	4	—	—	—	89	44 ₄	—	—	—	119	
Nemotice	3	35	13	8	3	8	22	44	—	66	132	—	—	—	96	
Nevojice	2	10	9	2	1	6	—	51	—	—	47	—	—	—	65	
Snovídky	2	4	7	1	1	17	—	4 ₄	4 ₄	—	124 ₄	124 ₄	—	—	78	
Uhřice	8	39	9	7	—	22	266	—	—	794	—	—	—	—	83	
Budišov:																
Budišov	7	36	37	1	2	19	—	11	11	—	75 ₄	75 ₄	—	—	137	
Hodov	4	19	20	—	5	8	—	144	—	—	252	—	—	—	79	
Holubí Lhoř	1	50	4	1	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	39	
Oslava	1	3	4	3	—	4	—	—	24	—	—	88	—	—	21	
Tasov	5	42	36	3	5	16	—	30	30	—	377	377	—	—	130	
Uhřimov	—	33	3	1	—	1	—	—	15	—	—	15	—	—	36	
Bystřice:																
Albrechtice	1	19	6	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	
Blažejovice	—	37	2	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	11	
Bratrušín	1	5	7	—	—	1	—	—	—	—	—	30	—	—	20	
Cvrčovice	10	61	32	6	—	6	89	—	—	198	—	—	—	—	99	
Čejkovice:																
Čejkovice	17	57	26	13	15	19	189	94 ₄	—	58 ₅ ₄	29 ₂ ₄	—	—	297 ₄	435	
Mikulčice	9	9	17	12	2	13	420	—	—	300	—	—	—	85	190	
Prušánky	18	23	20	19	9	33	336 ₄	168 ₂ ₄	—	352	176	—	—	487	302	
Černá Hora:																
Bejkovice	2	59	21	7	1	3	23 ₄	23 ₄	23 ₄	18 ₄	18 ₄	18 ₄	—	—	59	
Brtov	2	40	10	1	5	5	—	20	10	—	60	30	—	—	57	
Černá Hora	6	26	50	3	2	20	—	—	—	—	—	—	—	—	179	
Jestřebí	2	45	10	2	2	6	50	50	—	—	75	75	—	—	54	
Lhotka	—	13	5	1	—	3	—	10	20	—	10	20	—	—	41	
Lubé	1	3	10	—	1	6	—	35 ₆	35 ₆	—	—	—	—	—	28	
Dědice	9	7	23	6	1	14	—	—	—	—	—	—	—	—	218	
Drnholec:																
Guldenfurt	8	47	28	9	—	1	153 ₄	153 ₄	—	3 ₆	3 ₆	—	—	72 ₄	148	
Troskotovice	24	46	56	8	1	7	365	—	—	585	—	—	—	125 ₁	228	
Drnovice:																
Drnovice	6	44	20	3	20	2	—	26 ₅ ₄	13 ₂ ₄	—	53 ₂ ₄	26 ₅ ₄	—	—	100	
Hluboké	1	16	12	1	—	2	—	—	22	—	—	44	—	—	41	
Kunice	1	45	10	—	6	8	—	—	140	—	—	—	—	—	39	
Lhotka	1	38	8	1	6	8	—	—	30	—	—	180	—	—	40	
Ústup	2	21	10	—	—	8	—	—	150	—	—	—	—	—	36	

b) Z obojí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obce		Domy					R o l e						Vinice	R. 1880 domů
	lány	1 / 64	osetlé	nové osed.	nové pusté	staré pusté	nové vzdělané			staré pusté			staré pusté měr		
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Rosička	2	1	8	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	47
Touboř	1	11	2	2	2	3	—	—	90	—	—	100	—	—	27
Habrovany :															
Habrovany	5	45	48	4	2	20	16	16	—	13	13	—	—	—	157
Lulč	13	4	45	9	1	15	274 ₄	—	—	—	—	—	—	—	177
Hajany :															
Hajany	1	56	—	—	—	—	333	—	—	—	—	—	—	33	40
Syrovíce	1	47	2	2	—	—	74	—	—	—	—	—	—	—	108
Hlubočany	12	4	26	7	—	13	—	125	62	—	208	129	—	—	98
Hodonín :															
Blučina	9	52	16	1	11	21	—	4	—	—	59	—	—	—	257
Bojanovice Dol.	11	5	28	11	5	59	74	37	—	360	180	—	—	216	427
Bořetice	9	25	7	9	—	43	220	—	—	858	—	—	—	131	197
Brumovice	10	27	15	11	—	25	154	—	—	168	—	—	—	283	266
Dubňany	19	53	12	15	2	58	280	280	—	760	760	—	—	—	413
Hodonín	11	17	85	34	3	38	—	198	—	—	110	—	—	—	749
Hovorany	17	7	28	17	3	6	327	327	—	144	144	—	—	42	386
Kobylí	16	57	16	13	—	80	175	—	—	1250	—	—	—	235	366
Krumvíř	10	46	4	6	1	30	120	—	—	480	—	—	—	153 ₅	200
Kurdějov	12	54	42	4	5	71	—	—	—	—	—	—	—	1299 ₆	218
Morkůvky	8	21	11	16	2	19	42	—	—	504	—	—	—	187 ₅	156
Moutnice	20	62	20	16	4	58	430	215	—	373	891	—	—	—	107
Němčice Hor.	8	22	40	6	3	43	—	—	—	—	—	—	—	554	159
Pavlovice	22	49	21	12	9	124	480	—	—	1296	—	—	—	302	417
Ratiškovice	8	56	12	12	5	29	144 ₄	144 ₄	—	348 ₄	348 ₄	—	—	—	267
Rakvice	36	34	31	5	1	65	220	—	—	1650	—	—	—	63 ₇	345
Šakovice	14	11	17	8	—	32	266	133	—	650	325	—	—	116 ₇	189
Těšice	6	39	22	3	4	3	30	15	—	56	28	—	—	—	130
Zaječí	21	41	40	5	10	22	204	102	—	566	283	—	—	406	339
Chřlice :															
Holázky	2	14	13	1	2	3	18	18	—	54	54	—	—	—	45
Hostěhrádky Malé	4	38	2	4	1	17	38	38	—	371 ₄	371 ₄	—	—	40 ₄	62
Chřlice	13	28	16	11	5	12	320	160	—	460	230	—	—	12	128
Slapanice	16	4	16	16	2	12	650	650	48	550	550	77	35	—	319
Tuřany	9	28	9	3	—	3	61 ₂	30 ₅	—	230	115	—	—	—	144
Újezd	16	8	17	3	7	21	96	—	—	1328	—	—	—	328 ₆	187
Záčany	5	26	6	4	2	19	54	27	—	282	141	—	—	96	60
Žilšovice	5	46	13	5	5	2	93 ₂	46 ₃	—	—	18 ₄	—	—	126	135

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obci		Domy				R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
	lány	1/2	osadlé	nové osad.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté				
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr		
Kapitula dómu Olomouckého:														
Křečkovice	5	19	11	9	1	1	300	—	—	—	—	—	—	54
Kapitula dómu sv. Petra v Brně:														
Bedřichovice	3	33	11	5	—	1	136	68	—	34	17	—	—	52
Dorních, ulice	—	—	7	1	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—
Mokrá	1	24	8	5	—	6	—	—	35	—	—	47	—	65
Ořechov	3	22	11	—	1	9	—	—	—	—	192	96	—	108
Podolí	10	4	23	4	4	8	70	30	—	316	158	—	55	141
Prace	10	43	5	4	1	15	125	—	—	1037	—	—	—	152
Rousinov St.	5	25	19	4	1	1	170	55	—	—	—	—	—	71
Velešovice	9	27	14	2	1	12	112	56	—	378	189	—	—	166
Ulice Cejl	—	—	40	40	—	12	—	43	—	—	—	—	—	—
Zvonovice, dil	5	39	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	53
Kláštery v Brně														
sv. Anny:														
Blažovice	6	19	16	4	—	8	206	—	—	—	—	—	—	99
Hvozdec	1	58	10	2	—	4	—	50	25	—	94	47	—	46
Jířkovice	3	58	3	2	1	6	36	18	—	216	108	—	—	77
Moutnice	6	36	4	4	1	24	80	40	—	693	346	—	—	107
Ořechov	3	40	14	—	—	2	10	—	—	150	75	—	—	108
Ořechovičky	2	59	16	2	2	8	140	70	—	—	—	—	—	122
Sivice	7	16	28	4	3	3	21	—	—	95	—	—	37	124
Šitbořice	16	4	29	15	5	8	338	—	—	612	—	—	37	272
Křižovnický: Hrušky	5	46	16	—	—	12	498	—	—	685	—	—	—	132
sv. Michala:														
Těšany	9	31	16	1	2	29	9 ₄	9 ₄	—	572	39	—	—	192
sv. Tomáše:														
Čechy	10	37	27	4	4	6	42	—	—	106	—	—	10 ₇	89
Hvězdlice St.	3	29	11	3	—	3	—	—	—	—	162	—	—	44
Kozlany	8	56	24	8	2	27	99	99	—	61	61	—	—	90
Malkovice	5	1	15	4	—	18	—	33	33	—	288	288	—	59
Šaradice	16	46	44	4	7	55	—	47	47	—	712	712	12	358
Zábrdovice:														
Borkovany	14	9	22	10	—	25	86	173	—	242	485	—	740	274
Bukovinka	1	13	9	—	1	4	—	—	—	—	17 ₅	35 ₀	—	60
Bukovina	2	28	17	2	2	5	—	12	24	—	16 ₅	33 ₂	—	61

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obei		Domy					R o l e						Vinice	
	lány	1/100	osečné	nové osed.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr	R. 1880 domů	
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Klobouky	20	40	76	6	12	56	—	50	50	—	—	—	1192	470	
Křtiny	—	29	10	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	80	
Ochoz	1	37	12	5	—	3	—	31	31	—	—	—	—	49	
Proseč	—	27	3	—	—	3	—	—	—	—	48	—	—	48	
Zbejšov	7	29	18	3	—	9	45	45	—	144	144	—	35	88	
Žeratice	9	50	30	5	1	14	28	49	—	—	—	—	78 ₆	105	
Kojatky	2	27	10	2	2	7	13	13	—	26	26	—	—	61	
Kounice:															
Bračice	10	63	23	7	1	5	428	—	—	169	—	—	12	116	
Blanice Ces.	6	59	22	6	—	18	—	101	50	—	76	38	100	108	
Hlína	2	14	10	2	3	11	—	11	22	—	11	22	87	49	
Kopařovice	7	14	14	6	—	6	52	—	—	197	—	—	11 ₂	44	
Kounice Dol.	11	37	104	11	17	64	—	—	—	—	—	—	914	555	
Malešovice	22	18	34	11	—	16	197	—	—	76	—	—	11	94	
Mělnčany	7	39	24	2	1	9	—	30	—	—	135	—	122 ₁	91	
Němčičky	9	17	24	3	1	7	56	—	—	—	—	—	111	59	
Neslovice	4	31	14	1	7	9	—	60	—	—	70	—	—	97	
Pasohlávky	19	27	9	15	5	14	210	255	—	510	603	—	—	144	
Pravlov	4	33	49	12	10	10	—	—	—	—	—	—	120	144	
Silůvka	3	15	11	4	—	13	—	24	48	—	32	63	60	—	
Syrovce	9	43	17	7	3	1	250	—	—	100	—	—	63	108	
Trbušany	8	9	14	2	—	6	—	74	—	—	354	—	6	68	
Vlasatice	39	4	23	19	—	32	1035	—	—	5109	—	—	443 ₅	304	
Vranovice	19	18	23	13	6	20	92	46	—	206	103	—	92	203	
Kouřim:															
Deblín	4	4	19	4	5	15	—	—	68 ₄	—	—	330	—	168	
Herotice	1	35	5	6	4	1	—	—	105	—	—	30	—	31	
Kadov	2	56	5	1	—	3	—	—	50	—	—	150	—	38	
Kouřim	17	32	60	6	2	15	65	130	—	—	—	—	—	224	
Maršov	2	58	10	8	2	1	—	—	187	—	—	15	—	85	
Nová Ves	2	26	7	2	—	2	—	—	75	—	—	100	—	29	
Skalička	—	34	6	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	26	
Svinošice	1	6	7	2	1	3	—	—	28	—	—	31	—	54	
Šebrov	—	43	9	1	1	8	—	—	—	—	—	58	—	74	
Vohančice	—	—	3	8	2	7	—	—	12	—	—	50 ₄	—	20	
Závist	—	51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Žernůvka	—	20	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	9	

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
	lány	1/64	osedlé	nové osed.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté					
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Králové klášter na Starém Brně:															
Čerčín	13	18	—	5	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	74
Komořany	11	3	28	6	1	14	116	58	—	304	152	—	—	—	114
Liskovec	9	35	20	6	—	8	—	312	—	—	72	—	—	93 ₂	99
Maloměřice	4	26	29	6	—	8	23	23	—	—	—	—	—	27 ₄	131
Rostěnice	10	45	20	4	5	9	114	—	—	357	—	—	—	—	90
Rudka	2	23	8	2	1	3	—	—	73	—	—	108	—	—	60
Stanovistě	1	55	6	1	1	4	—	30	—	—	120	—	—	—	61
Zbraslav	2	36	12	3	—	2	—	26	52	—	17	34	—	—	108
Žarošice	16	50	50	3	1	28	44	22	—	440	220	—	409 ₂	—	313
Křetín:															
Veselka	—	11	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
Křižanov:															
Bory	2	25	8	—	1	5	—	—	—	—	—	245	—	—	61
Jivoví	3	27	8	1	—	10	—	18 ₆	18 ₆	—	137 ₄	137 ₄	—	—	59
Kadolec	2	1	4	1	3	9	—	18	18	—	81	81	—	—	59
Křižanov	8	50	45	—	7	86	—	—	—	—	200 ₅ ₁	100 ₁ ₃	—	—	246
Kundratice	2	39	6	1	1	11	—	11	11	—	132	132	—	—	58
Ořechov Nový	1	37	3	—	4	5	—	—	—	—	22 ₅	45 ₃	—	—	85
Radenice	1	39	3	2	—	—	—	18 ₅	37 ₂	—	—	—	—	—	38
Sklenný	1	27	4	—	—	5	—	—	—	—	44 ₅	89 ₂	—	—	60
Sviný	1	49	6	1	—	3	—	25 ₂	12 ₅	—	76	38	—	—	24
Kunštát:															
Bolešín	—	53	10	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	38
Crhov	1	51	15	2	4	2	—	—	24	—	—	22	—	—	45
Dalečín	2	37	17	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	89
Korouhvice	—	53	4	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	19
Meziříčko	1	10	7	—	2	2	—	—	—	—	—	69	—	—	48
Mikulovice	1	48	6	3	—	4	—	—	58	—	—	112	—	—	45
Nejrov	1	4	8	1	1	2	—	—	21	—	—	19	—	—	38
Roseč	2	51	15	—	2	3	—	—	48	—	—	—	—	—	89
Strachojov	1	22	8	1	—	2	—	—	22	—	—	46	—	—	33
Tresné	1	30	7	1	2	1	—	—	28	—	—	15	—	—	36
Újezd	1	25	8	—	4	2	—	—	—	—	21	—	—	—	35
Věstínek	—	59	4	—	1	3	—	—	—	—	—	69	—	—	32
Výr	2	14	13	1	—	3	—	—	19	—	—	73	—	—	62

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice	
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr	R. 1880 domů	
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Lednice:															
Lednice	25 49	76	14	—	25	780	—	—	—	409	—	—	22 ₄	351	
Milonice	6 3	12	10	—	22	110	—	—	—	130	—	—	69 ₂	93	
Nejdek	3 23	18	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9 ₄	53	
Nové mlýny	1 50	8	5	—	6	4	48	—	—	—	—	—	—	56	
Příkluky	10 35	41	7	2	10	18	18	—	—	4 ₄	4 ₄	—	156	182	
Starovičky	9 53	9	8	8	22	100	50	—	—	300	150	—	519	145	
Starovice	11 39	44	3	—	10	16 ₄	16 ₄	—	—	34 ₄	34 ₄	—	618 ₄	261	
Zaječí	4 37	16	3	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	339	
Letovice:															
Chlum	— 39	4	—	—	2	—	—	—	—	—	42 ₄	—	—	31	
Jasinov	— 43	3	1	1	1	—	3	3	—	—	—	—	—	26	
Kněžoves	— 34	3	1	—	1	7	14	—	—	—	—	—	—	43	
Kochov	1 5	4	2	3	2	15	30	—	—	15	30	—	—	43	
Letovice	4 18	65	6	18	100	—	59	29	—	—	—	—	—	276	
Ořechov	— 36	2	1	—	2	—	—	24	—	—	—	48	—	18	
Rumberk	— 14	4	1	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	21	
Střebětín	2 41	8	4	—	2	—	82	41	—	—	24	12	—	27	
Trávník	— 53	4	1	—	—	—	16	16	—	—	—	—	—	33	
Vlkov	— 58	5	2	1	—	—	45	—	—	—	—	—	—	15	
Vranova díl	— 1	4	1	—	2	—	—	16	—	—	—	32	—	—	
Lomnice:															
Brumov	1 52	2	3	7	—	—	54	—	—	—	48	—	—	50	
Brusny	1 —	7	—	—	2	—	—	—	—	—	—	25	—	20	
Kozárov	— 62	9	—	3	4	—	—	—	—	—	45 ₄	—	—	36	
Lomnice	2 52	21	25	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	202	
Osyky	— —	8	1	4	1	—	—	21	—	—	—	21	—	37	
Rašov	3 36	19	2	4	12	—	45	—	—	—	360	—	—	67	
Strhař	1 10	3	1	2	7	—	76	—	—	—	117	—	—	29	
Zhoř	— 54	1	—	2	2	—	—	—	—	—	80	—	—	23	
Lysice:															
Bedřichov	1 59	11	3	5	2	—	—	45	—	—	—	—	—	64	
Lysice	11 34	32	13	40	11	—	—	—	—	—	25 ₂	12 ₅	—	268	
Mikulov:															
Mušov	12 20	29	5	7	3	—	174	—	—	—	162	—	76	89	
Popovice	12 46	49	16	1	26	98	28	—	—	120	120	—	344	260	
Pouzdrány	14 50	50	15	15	36	70	70	—	—	184	184	—	349	224	
Pulgařov	14 25	51	3	3	25	130	—	—	—	200	—	—	48	164	

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obcí	Domy					R o l e						Vinice	R. 1880 domů
		lány	‰	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			
								1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	
Selce	15 62	49	8	3	15	—	107	107	—	4	4	214	183	
Strachotín	16 41	45	13	2	21	—	—	—	—	—	—	172	183	
Uherčice	14 6	48	4	5	44	44	44	—	110	110	—	897	221	
Vistonic H.	15 17	46	10	2	26	157	157	—	—	—	—	242	155	
Mitrov:														
Janovice	1 33	6	—	1	2	—	—	—	—	—	53	—	55	
Libochová D.	1 33	7	1	—	4	—	—	39	—	—	102	—	63	
Meziboří	2 9	7	1	6	4	—	—	29	—	—	50	—	38	
Moravec:														
Bojanov	1 7	4	—	—	1	—	17	—	—	—	—	—	12	
Jemnice	— 58	2	2	—	5	—	—	—	—	—	26	—	31	
Lípová H.	2 19	6	3	4	6	—	30	60	—	37 ₂	74 ₅	—	66	
Moravec	— 36	3	—	1	5	—	—	—	—	25 ₂	50 ₅	—	32	
Pikarec	2 —	5	—	3	7	—	—	—	—	62	125 ₂	—	49	
Radkov	1 26	4	2	3	10	—	—	13	—	—	137	—	40	
Strážek	2 51	8	7	—	16	—	—	174	—	—	311	—	137	
Němčice	27 26	47	13	6	21	370	185	—	470	235	—	463 ₃	286	
Nové Město:														
Studnice	1 6	6	2	1	—	—	—	60	—	—	—	—	38	
Oslavany:														
Ledkovice	5 31	14	3	1	8	24	48	—	32	65	—	103	63	
Němčice	3 62	11	3	2	6	50	100	—	58	116	—	41	109	
Nová Ves	10 15	21	4	1	11	14	29	—	160	320	—	—	97	
Oslavany	8 51	37	4	3	27	22	11	—	190	95	—	73	297	
Padochov	— 38	4	1	—	5	—	4	2	—	20	10	—	41	
Reznovice	3 22	10	6	—	7	162	162	36	7	7	—	10	62	
Zbešov	4 33	15	2	1	11	—	120	—	—	210	—	—	118	
Pernštýn:														
Bor	— 54	7	1	—	1	—	22 ₄	—	—	30	—	—	—	
Buková	2 42	9	3	—	5	—	—	40	—	—	200	—	96	
Jabloňov	— 36	3	2	—	3	—	30	—	—	15	—	—	69	
Jestřebí	— 35	4	1	1	1	—	—	15	—	—	30	—	54	
Kovařovice	— 42	6	—	1	2	—	—	—	—	—	48	—	—	
Litava	— 59	8	1	—	2	—	—	9	—	—	36	—	20	
Milasín	1 4	6	3	—	1	—	—	75	—	—	15	—	19	
Rožná	2 55	13	2	1	8	—	18	—	—	198	—	—	55	
Střítež	1 19	11	3	—	—	—	41	—	—	—	—	—	40	
Zlatkov	— —	11	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	40	

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy				R o l e						Vinice		R. 1880 domů
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měř		
							1 měř	2 měř	3 měř	1 měř	2 měř	3 měř			
Radošov	—	—	5	2	1	5	—	—	51	—	—	144	—	—	52
Rajhrad	11	24	18	10	—	12	506	—	—	132	—	—	62	14	
Rajhradice	—	—	10	5	—	3	226	113	—	56	28	—	40	34	
Rebešovice	4	26	4	9	1	2	487	—	—	—	—	—	—	25	
Šobotovice	9	9	11	6	1	13	332	—	—	472	—	—	69 ₄	73	
Rosice :															
Babice	4	20	7	1	3	4	—	43	43	—	98	98	—	74	
Lukovany	5	9	13	—	2	9	—	—	—	—	82	164	—	21	
Litostrov	1	23	5	—	1	7	—	—	—	—	—	181	—	24	
Pemdorf	—	—	5	4	5	18	—	158 ₄	—	—	128	—	—	83	
Popovice	2	60	5	—	1	10	—	—	—	—	164 ₂	328 ₅	—	59	
Příbram	2	58	9	2	2	6	—	19	38	—	86	173	—	84	
Rosice	9	62	14	6	2	17	103	103	—	176	176	—	—	184	
Říčky	—	52	2	—	1	4	—	—	153	—	—	—	—	24	
Tečice	5	61	11	7	2	—	228 ₄	228 ₄	—	3 ₄	3 ₄	—	—	53	
Vomice	2	51	8	4	2	13	—	92	46	—	200	100	—	80	
Zákřany	3	53	9	2	2	1	—	50	70	—	25	25	—	99	
Zbraslav	2	34	8	—	—	8	—	—	—	—	38	76	—	108	
Zhoř	1	14	3	1	2	5	—	—	14	—	—	64	—	23	
Řečkovice :															
Diváky	8	35	24	11	2	20	26	52	—	95	190	—	369	171	
Evanovice	4	48	9	5	—	1	51 ₄	51 ₄	—	17 ₄	17 ₄	—	—	38	
Nová ulice u Brna	—	12	10	8	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Polehradice	10	8	30	3	—	73	—	13	—	—	367	—	448	261	
Řečkovice	4	—	18	6	2	5	—	57	28	—	—	—	46 ₄	125	
Soběšice	2	6	10	5	—	3	—	81 ₄	40 ₆	—	42	21	—	62	
Švábská ulice u B.	—	17	24	9	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	
Vážany u Rousin.	7	38	14	7	1	18	64 ₄	64 ₄	—	141 ₄	141 ₄	—	60	77	
Říčany a Veverčí :															
Javůrky	2	48	8	4	2	5	—	—	120	—	—	165	—	56	
Rozdrojovice	3	26	14	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65	
Slavkov :															
Boskůvky	1	24	7	5	—	—	—	—	—	31 ₅	63 ₂	—	—	31	
Heršpice	5	19	21	2	—	13	10 ₅	5 ₂	—	159 ₂	79 ₅	—	16 ₄	133	
Hodějice	15	34	33	14	1	30	471 ₄	—	—	720	—	—	96	190	
Holubice	8	26	12	11	—	4	340	170	—	110	55	—	—	66	
Hrušky	2	58	5	7	—	5	195	—	—	76	—	—	—	132	
Křenovice	13	4	19	16	—	29	842 ₂	—	—	391	—	—	59 ₅	190	

b) Z obcí kraje Brněnského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kosť obcí		Domy					R o l e						Vinice		R. 1880 domů
	lány	1/4	osídle	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr			
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr				
Malkovice	3	13	17	7	—	1	61 ₄	123	—	—	4 ₂	8 ₅	—	—	—	
Němčany	7	22	15	7	2	19	102	51	—	—	576	288	—	59 ₄	147	
Orlovice	6	56	16	8	1	16	—	53 ₆	—	—	—	208 ₄	—	—	87	
Prusy Mor.	7	23	21	8	—	4	160	80	—	—	213 ₂	106 ₅	—	—	76	
Rašovice	7	13	12	21	1	34	—	513	—	—	—	809	—	—	151	
Rousinov	4	17	52	11	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	259	
Slavkov	29	10	107	21	20	200	396	—	—	—	769	—	—	393 ₉	498	
Vážany u Viškova	7	54	16	18	3	8	521 ₄	260 ₅	—	—	343	171 ₄	—	—	102	
Slatina:																
Vachalkova Lh.	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	14 ₁	14 ₁	—	20	
Sokolnice:																
Horákov	2	5	12	4	—	2	—	53 ₂	265	—	—	105	5 ₂	99	82	
Jiřkovice	3	5	5	4	—	4	134	67	—	—	32	16	—	—	77	
Kobylnice	5	53	14	3	4	4	52	—	—	—	72	—	—	—	72	
Punovice	3	30	7	3	—	7	130	—	—	—	195	—	—	—	44	
Sokolnice	13	20	14	1	5	34	27	—	—	—	945	—	—	86	155	
Telnice	14	16	11	6	4	17	270	—	—	—	813	—	—	—	95	
Šardice	4	2	4	8	—	5	192	96	—	—	66	33	—	—	358	
Slapanice	3	22	11	3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	319	
Tišnov:																
Loučka	2	22	17	1	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	44	
Tišnov	13	40	88	17	9	37	27 ₁	23 ₆	—	—	—	—	—	—	260	
Výmyslice	20	32	40	9	3	14	150 ₇	150 ₇	—	—	8	8	—	—	144	
Tvarožná	12	21	27	8	2	17	188	—	—	—	391	—	—	3 ₂	111	
Újezd a Lažany:																
Hrušky	—	—	16	—	—	12	—	—	—	—	685 ₆	—	—	—	132	
Ulice Křížová	—	—	11	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Lažany	2	10	8	—	—	3	—	—	—	—	21	21	—	—	39	
Vicomělice	5	27	10	4	1	7	21	62	—	—	57	124	—	—	124	
Viškov:																
Brňany	9	—	13	2	1	5	64	—	—	—	274	—	—	—	82	
Dědice	9	32	24	10	—	348	62	31	—	—	—	—	—	—	218	
Dražovce	5	14	10	9	2	12	—	135	67	—	—	40	20	—	109	
Herotice	4	1	10	2	—	2	108	—	—	—	108	—	—	—	59	
Krásensko	2	36	14	6	—	7	—	—	190	—	—	—	35	—	106	
Lhota	2	15	11	3	1	7	—	20	20	—	—	34	34	—	59	
Novosady	1	10	4	1	4	—	52	—	—	—	—	—	—	—	36	
Nosalovice	5	6	6	1	—	3	30	—	—	—	60	—	—	—	68	

3

b) **Z obcí kraje Brněnského**

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí	Domy					R c l e						Vinice	R. 1880 domů
		lány	1/64	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			
								1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	
Veselí Nové	456	35	6	1	4	—	—	—	—	—	—	—	135	
Želč, léno	423	20	7	1	6	74	37	—	—	—	—	—	142	
Židlochovice:														
Blučina	37	29	55	16	8	62	108	54	—	136 ₅	65 ₂	—	1520 ₆	257
Bojkovice	17	16	52	10	7	12	212	—	—	—	—	—	36 ₄	118
Hrušovany	11	30	23	5	10	26	60	32	—	442	221	—	—	126
Hunkovice	4	57	16	6	—	19	141 ₅	70 ₆	—	93 ₅	46 ₅	—	—	79
Ivaň	12	26	24	2	8	23	—	86	—	—	476	—	—	127
Křepice	10	28	19	9	1	42	183 ₂	91 ₅	—	483 ₂	241 ₅	—	562 ₆	201
Ledec	2	20	3	1	—	12	10 ₄	—	—	126	—	—	123	26
Medlov	16	8	49	9	—	15	150 ₅	75 ₂	—	40	20	—	—	134
Měnín	14	36	9	9	5	42	285	—	—	996	—	—	—	141
Nikolčice	11	23	16	3	6	47	58	29	—	894 ₅	447 ₅	—	898 ₆	190
Nosislav	18	32	30	28	4	100	226	113	—	211 ₅	105 ₅	—	534	269
Pohořelice	16	38	57	15	6	41	337 ₄	—	—	101 ₄	—	—	50	371
Přibice	12	49	9	9	3	36	110	110	—	634	707	—	—	157
Přísnotice	10	32	13	13	1	16	416	208	—	167	83	—	—	109
Smolín	5	26	24	3	—	3	12	24	—	—	—	—	35 ₅	61
Zabčice	6	59	16	3	6	20	80	40	—	200	100	—	—	99
Židlochovice	16	43	67	8	4	19	17 ₂	8 ₅	—	—	—	—	821 ₂	299

c) Pusté osady.

V kraji Brněnském bylo poměrně nejvíce pustých osad a při nich rolí neb i vinic: na panství Čejkovském 1 městečko a 1 ves a při nich rolí I. tř. 341, II. 1306, vinic pustých 173 m.; na Hodonínském vedle 19 osazených obcí 1 městečko a 10 vesnic pustých, u nich, pokud určité poznamenáno, čítalo se pustých rolí I. třídy 6709, II. 2408 a vinic 434 m., na Ždánickém 3 vesnice pusté měly rolí 836 m. a vinic pustých 56 m.; úhrnem v celém kraji bylo u pustých osad přes 15000 pustých rolí a přes 1060 pustých vinic. Některé z nich byly již před válkou pusté. Velmi četné osady, válkami v XV. století spustošené a spustlé, sešly do toho času již tak, že se o nich v pamětech XVII. století nepíše. Jen jména tratí zachovala jejich památku. Na místě jich byl vysoký les nebo role, pastviny a lada.

Jmenují se tyto pusté osady :

1. na panství Břeclavském město Prachov, od dávna pusté; mělo 17 lánů $3\frac{3}{4}$ osmin rolí a vinic; pozemkův užívali z Bilovic a Podivína. Tamtéž jmenuje se také zaniklá vesnice Oublý, k níž patřilo 37 lánů a $6\frac{3}{4}$ osmin rolí spustlých a r. 1673 již pastvinou; (Zemská registratura č. 242.)

2. na panství Bučovském: Zárošky u Brankovic, kde se říká „v Žárůškách“, 210 měr polí; (R. 168.)

3. na p. Čejkovském: městečko Potvorov bylo zcela pusté a patřilo k němu 965 m. polí a vinic 132 od lidí z okolí vzdělaných a 108 m. pustých; vrchnost ujala $522\frac{1}{2}$ m. polí ve 4 kusech; jest teď nově založená ves. Roztrhansko, ves zaniklá u Čejkovic; patřilo k ní 682 m. polí I. a II. tř. v 98 kusech a vinic 65 m. II. tř.; (R. 210.)

4. na p. Hajanském ležela přední obec Hajany úplně pusté, až teprve ok. r. 1724. bylo 12 domků nově vystaveno (1 s 40 m. a 10 po 20 m. polí a $\frac{7}{8}$ m. zahrady); pustých rolí čítalo se po válce 333 m. a vinic 33 m., vinic zasetych 63 m. a pěstovaných 92 m.; r. 1749 byla tu ještě 1 chalupa pustá; (R. 219.)

5. na panství Hodonínském bylo v celém kraji nejvíce pustých osad:

ves Blučina byla o válce pustá, a po ní nejvíce Uhry osazena; ti však až na 2 utekli a v opuštěných domech usadili

se zcela chudí lidé cizí; r. 1673 čítala již tolik osedlých, jak uvedeno jest na str. 22.

městečko Čejč leželo úplně pusté, ačkoliv mělo 3000 měr polí I. třídy; většinou jich užívala vrchnost a lidé z Hovorán a Kobylího; vinic 39 osmin z Hovorán, Bojanovic a Krumvíře; obnoveno bylo teprve na konci XVIII. století a čítá nyní 118 domů;

Divice zaniklá ves, u níž bývalo 1349 měr polí I. tř., jichž užívali sousedé z Krumvíře, Morkůvek a Broumovic;

Harasice zaniklá ves s 207 m. polí I. tř., 21 kusů luk, jež drželi nejvíce lidé z Broumovic a Krumvíře, a pastvinu 102 měr »na kopcích« obec Broumovská;

Jaronovice zaniklá ves v rovině, měla 917 m. polí II. tř. a 44 k. louky po 60 vozů sena; velkou část ujala vrchnost ke dvoru, ostatek lidé z Hovorán a z Mutěnic; z velkých pastvin měla pak obec Mutěnská 235 m. a Hovoranská 574 měr.

Kloboučky někdy ves s 1600 m. polí I. tř. a 65 luk po 88 v. s., jež drželi pak lidé z Hovorán, Krumvíře a Broumovic; obce Krumvířská 292 m. pole s pastvinou »Ulehla«, vrchnost ke dvoru Krumvířskému 42 měr více, pastvinu »Kloboučky« nazvanou 870 měr a j.;

Kovansko jinak Kopansko, zaniklá ves, čítala 1349 m. polí I. tř. a 112 luk pod 216 vozů sena; užívali jich pak z Bojanovic, Hovorán a Mutěnic; obec Mutěnská užívala společně s vrchností pastviny 491 $\frac{1}{2}$ míry; polí 600 m. leželo ladem ještě r. 1673;

Kukvice zaniklá ves se 33 statky, z nichž 1 byl 1 $\frac{1}{2}$ lán, 6 lánů, 9 $\frac{1}{2}$ lánů a 17 domků bez polí; těchto patřilo někdy k osadě 360 m. I. tř. a tolikéž II. tř., vinic 288 měr, z nichž toliko 90 $\frac{1}{2}$ bylo od sousedních opět vzděláváno z Hodonína, Těšic, Mikulčic, Bojanovic, Prušánek a j., ostatní ležely pusté;

Mokrovice jinak Mokňovice mívaly 1491 m. II. tř. a 74 louky pod 208 vozů sena a pastviny 271 m.; dány jsou potom lidem z Hovorán a Dubňan a dílem k Janovskému dvoru. Jedna trať sluje u Kostelíčka;

Trutmanice jinak Trkmanice od nepamětných dob zcela pustá na rovině; čítala někdy 2500 měr polí, z nichž leželo ještě r. 1749 1520 ladem nečítaje pastvin; ostatních polí a 107 měr vinic užívali z Bořetic, Pavlovic a Rakvic a vrchnost k Pavlovskému dvoru, Bořetická obec pastviny 400 měr sama a společně s vrchností

bývalých polí jako pastviny 127 měr a původních pastvin obecních 891 m.

Týnovice, k níž počítalo se $11\frac{2}{3}$ lánů. (R. 209.)

6. na p. kapitule u sv. Petra v Brně:

„Stercza“ u Horních Heršpic, jimž pozemky opuštěné 7 lánův r. 1673. 309 měr byly dány za 10 mor. tolarů; (R. 164);

7. na p. kláštera Králové na Starém Brně:

Frainspice byly ještě po válce pusté; r. 1670—73 usadilo se tu 5 hospodářů a zůstalo 19 pustých domů s 1279 m. pustých rolí a 319 m. pustých vinic;

Tolnice od nepamětné doby pustá ves s 500 m. rolí I. tř. (R. 159);

8. na p. kláštera sv. Michala: Stinkovice, Šinkovice u Těšan 567 měr polí I. a II. tř. U ní byly také zcela pusté vinohrady, Nová hora jménem 55 m. $\frac{3}{8}$. Vrchnost vzala si od toho k Těšanskému dvoru 516 měr, 3 louky pod 30 vozů sena a 3 v. otavy a vinic $62\frac{1}{2}$ míry, ostatní dala svým služebníkům (R. 185);

9. na p. kláštera Zábřdovského: Bohumilice úplně pusté, nově osedlá r. 1664—1673. 14 hospodáři, jimž dáno rolí I. tř. $154\frac{1}{3}$ m. a II. tř. tolikéž. (R. 145);

10. na p. Kouřimském: Záviš, pustá vesnička u Vohančic; r. 1674 byla tam jen panská hospůdka, ostatní 4 domky „od mnoha let pusté“ s 10 měr. polí. (R. 155);

11. na p. Křižanovském Suk, samota 3 chalup mezi lesy. „Lidé majíce bídu, kradli a loupili, a vrchnost tedy osadu zrušila. R. 1667. byla již pustá a v jedné chalupě bydlela chudá žena.“ (R. 326);

12. na p. Lysickém Kunčinoves čítala 16 statků, z nich toliko 5 osazených, ale když 2 umřeli, 1 se v Lysicích usadil a 1 stal se žebrákem, spustly i ty, a vesnice po r. 1660 byla pustá. Vrchnost vystavěla si tu dvůr a potom i několik lidí se tam usadilo. Nyní slove „Kunčinov“. (R. 295);

13. na p. Rosickém Chroustov mezi Říčkami a Litostrovem zcela pustý; bývalo tam 7 usedlostí, ale r. 1668 bylo vše lesem porostlé. (R. 143);

14. na p. Slavkovském: Kroužky měly 2 lány, rolí pustých I. třídy 274 a II. tř. 237; později nově osazena většinou německými obyvateli; (Reg. č. 74);

15. na p. Ždánickém: Ostrovanky jinak Ostrůvky, Ostrovsko se 443 m. rolí; 280 měř bylo již r. 1673 vysokým lesem porostlých. Později byla nově osazena a pozemky všem stejně po $\frac{1}{4}$ l. ($18\frac{6}{8}$ m.) rozděleny, také vinice na hoře „Brněnka“ zvané. (R. 137 a 177);

Otnice byla pustá do r. 1658, kdy usadilo se tam 10 nových hospodářův a do r. 1673 již 41, tak že zůstaly pusté jen 4 domy, 60 měř polí a 110 m. vinic.

Sádkov, zaniklá ves, jejíž role 443 m. II. tř. drželi potom lidé z Bošovic a Otnic. (R. 177).

Za války bylo časem opustěných osad vůbec ještě více; ale když nebezpečnoství válečné minulo, navrátili se obyvatelé hned, aneb později noví osadníci ujali pustá místa.

---

2. Jihlavský kraj.

a) Pohled na celá panství.

Méně než Brněnský utrpěl poměrně v 30 leté válce kraj Jihlavský. Celkem čítá se po ní z bývalých 6927 domů: osedlých **5944** ($=\frac{6}{7}$) a pustých **983** ($=\frac{1}{7}$) a rolí pustých měr ($=\frac{1}{9}$), obyvatelův okolo 41.600; r. 1678—79 domů starých a nově osedlých **5910**, nových pustých 469, a starých 548, tedy 1017; obyvatelův asi 41.800.

Rolí někdy pustých, potom nově vzdělaných $9249\frac{7}{8}$ m. a stále pustých $10.520\frac{6}{8}$ měr ($=\frac{1}{16}$).

U pustých osad, dále jmenovaných, pokud nebylo již k sousedním obcím připojeno, čítalo se roku 1678—79. úhrnem $651\frac{7}{8}$ měr polí: $385\frac{2}{8}$ m. II. a $266\frac{5}{8}$ m. III. třídy.

Nejvíce poměrně utrpěla menší panství a statky: Bolíkov, Borovná, Luka, Maršov, Maříž, Mezeříčko, Petrovice, Rudolec Český, Řečice, Vlčetín, Vydří Kostelní a Zhoř.

Panství Jihlavského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic		Vel- kost obcí		R. 1667. domů			
	třída I.		třída II.		třída III.		úhrnem		lány	- 1/8	ose- dlých	lhotních	pustých	
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8						
Batelov	—	—	255	5 1/3	274	2 2/3	—	—	19	9	73	—	21	
Beranov	—	—	245	—	245	—	—	—	4	21	—	—	—	
Bolíkov	—	—	202	—	404	—	—	—	220	15	—	—	17	
Borovná	—	—	—	—	385	—	—	—	2	7	—	—	—	
Brtnice	—	—	894	1 1/3	1141	2 2/3	—	—	120	25	—	—	—	
Dačice	990	—	1412	5	694	4	—	—	113	27	565	30	58	
Jeníkov	—	—	200	—	400	—	—	—	151	—	—	—	—	
Jihlava	556	—	722	7 1/3	919	4 2/3	—	—	121	6	—	—	—	
Luka	—	—	208	6 1/3	233	3 2/3	—	—	27	4	—	—	—	
Markvarec	—	—	—	—	162	6	—	—	7	30	—	—	—	
Maršov	—	—	—	—	234	—	—	—	—	63	—	—	—	
Mařtíz	—	—	210	—	210	—	—	—	238	—	—	—	—	
Mezeříčko	—	—	180	2/3	217	8 1/3	—	—	18	18	35	5	33	
Meziříčí nad Osla- vou (Velké)	—	—	386	4 2/3	779	5 1/3	—	—	71	24	376	—	102	
Náměstský díl	—	—	—	—	1480	4	—	—	10	36	—	—	—	
Němčice Horní	—	—	—	—	210	8	—	—	10	36	—	—	—	
Okříšky	—	—	87	6	87	6	—	—	249	—	—	—	—	
Olešná Česká	—	—	256	2 2/3	512	5 1/3	—	—	363	—	—	—	—	
Olšany	—	—	—	—	—	—	—	—	256	—	—	—	—	
Palupín	—	—	—	—	200	4	—	—	111	5	—	—	2	
Petrovice	—	—	—	—	99	—	—	—	—	36	—	—	—	
Pokojovice	—	—	125	5 1/3	251	2 2/3	—	—	219	—	—	—	—	
Popelín	—	—	392	4	392	4	—	—	—	4	—	—	—	
Puklice	—	—	167	4	647	4	—	—	6	4	—	—	—	
Rantířov	—	—	88	4	177	—	—	—	130	—	—	—	—	
Rudolec Český	—	—	—	—	258	5	—	—	11	16	18	22	60	
Rudolec Německý	—	—	164	5 1/3	514	2 2/3	—	—	48	56	240	6	78	
Řečice	—	—	—	—	481	—	—	—	350	—	—	—	—	
Říše Nová	—	—	294	6 2/3	339	1 3 1/3	—	—	31	11	—	—	—	
Telč	—	—	183	09 7 1/3	287	02 3 1/3	—	—	28	46	—	—	—	
Třebíč	454	5 1/3	979	3	116	15 3 2/3	—	—	153	9	—	—	—	
Třešť	—	—	285	7 4 2/3	272	3 7 1/3	—	—	38	19	140	9	13	
Vlčetín	—	—	28	5 1/3	57	2 2/3	—	—	—	39	—	—	—	
Vydří Kostelní	—	—	304	—	117	0	—	—	7	49	—	—	—	
Zhoř	—	—	126	14	194	1	—	—	14	59	—	—	—	
Úhrnem	2000	5 1/3	791	73	3	1064	58 1 1/3	—	—	1155	3	—	—	

roku 1656—1679.

R. 1678-79. domů				Roli nově vzdělaných						Roli pustých						Vinie pustých	
osadlých	nově osad.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měr	
				měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$		
101	5	10	7	—	—	185	—	182	6	—	—	—	—	265	6	—	—
12	2	—	3	—	—	35	—	35	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	5	3	10	—	—	30	—	60	—	—	—	87	—	174	—	—	—
2	3	4	8	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	167	—	—	—
481	30	53	91	—	—	221	6	237	1	—	—	968	5	943	2	—	—
436	15	4	24	—	—	182	1	158	—	—	—	255	1	213	—	—	—
—	—	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
288	37	10	51	—	—	506	2	752	1	10	—	439	3	1022	4	—	—
64	16	9	18	—	—	351	5	388	2	—	—	309	6	353	1	—	—
48	3	3	4	—	—	49	—	—	—	—	—	72	—	—	—	—	—
4	—	—	3	—	—	—	—	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	2	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	30	—	—	—
36	13	8	16	—	—	8	—	286	—	—	—	25	—	441	4	—	—
554	74	141	36	—	—	212	2	649	5	—	—	52	5	349	—	—	—
31	2	6	4	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	57	—	—	—
64	—	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—
17	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	5	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	72	—	—	—
16	—	8	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	—	—	—
4	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	26	—	—	—
21	2	4	4	—	—	21	—	21	—	—	—	52	4	544	—	—	—
13	3	2	1	—	—	—	—	126	—	—	—	—	—	84	—	—	—
3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	20	5	412	—	—	—
19	35	—	78	—	—	—	—	839	4	—	—	—	—	1310	4	—	—
246	21	16	8	—	—	160	6	215	—	—	—	41	2	905	—	—	—
15	2	10	8	—	—	—	—	34	—	—	—	—	—	31	—	—	—
177	7	1	3	—	—	85	5	58	2	—	—	42	5	85	2	—	—
1545	87	52	34	—	—	1348	$7\frac{1}{3}$	1021	$1\frac{1}{3}$	—	—	220	—	276	—	—	—
969	42	43	41	—	—	139	6	73	6	29	2	123	—	106	5	—	—
182	4	36	27	—	—	73	—	21	—	—	—	211	—	224	—	—	—
2	1	—	1	—	—	8	2	16	5	—	—	7	2	145	—	—	—
26	3	5	16	—	—	26	5	13	2	—	—	76	—	336	—	—	—
52	14	12	33	—	—	271	2	168	5	—	—	276	1	540	6	—	—
5475	435	469	548	—	—	3762	$6\frac{1}{3}$	5487	$\frac{2}{3}$	39	2	3322	7	1758	5	—	—

b) Z obcí kraje Jihlavského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obci		Domy					R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1890 domů
	lány	1/4	osídle	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté					
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Beranov :															
Beranov	421	12	2	—	3	—	35	35	—	—	—	—	—	—	77
Bolíkov	220	6	5	3	10	—	30	60	—	87	174	—	—	—	45
Borovná	27	2	3	4	8	—	13	—	—	167	—	—	—	—	31
Brtnice :															
Brtnice	1241	63	—	23	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	494
Čichov	148	8	—	2	6	—	—	—	—	28	56	—	—	—	61
Heraldice	455	22	1	1	7	—	—	—	—	99	99	—	—	—	60
Jestřebí	35	11	—	—	4	—	—	—	—	67 ₂	134 ₂	—	—	—	53
Krahulov	210	5	2	—	5	—	53 ₂	26 ₅	—	153 ₂	76 ₅	—	—	—	40
Opatov	812	38	—	24	40	—	—	—	—	308	154	—	—	—	212
Petrovice	338	14	—	1	8	—	—	—	—	240	—	—	—	—	66
Radonín	29	11	—	1	3	—	—	—	—	14 ₅	29 ₂	—	—	—	30
Rychlov	16	4	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
Střížov	538	21	—	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
Šašovice	158	4	—	3	4	—	—	—	—	—	97	—	—	—	48
Uhřetovice	353	8	1	—	4	—	—	42	—	—	165	—	—	—	34
Dačice :															
Hostkovice	510	19	—	2	6	—	—	—	—	60	30	—	—	—	41
Lipolec	544	36	4	—	6	—	34 ₅	34 ₅	—	27 ₁	27 ₁	—	—	—	85
Jihlava :															
Beranec	235	8	—	—	2	—	—	—	—	—	72	—	—	—	21
Brtnice Dlouhá	847	24	2	5	11	—	42	—	—	134	—	—	—	—	123
Cerekvice M.	557	11	2	1	1	—	38 ₂	76 ₅	—	20 ₅	41 ₂	—	—	—	34
Kosov	621	9	2	—	1	—	62 ₄	—	—	—	—	—	—	—	23
Loučky	355	4	—	1	2	—	—	—	—	9	18	—	—	—	29
Popice	352	7	3	—	—	—	43 ₅	87 ₁	—	—	—	—	—	—	20
Prostředkovice	348	9	1	—	5	—	5 ₂ ³ / ₆	11 ₅ ¹ / ₆	—	64 ₁	128 ₃ ¹ / ₆	—	—	—	25
Rančňov	263	4	3	—	1	—	75	75	—	12 ₁	12 ₁	—	—	—	35
Rošice	520	8	1	1	1	—	17 ₄	17 ₄	—	7 ₄	7 ₄	—	—	—	23
Salavice	419	14	5	—	2	—	40	80	—	7	14	—	—	—	45
Stonařov	933	50	10	2	3	—	129 ₄	129 ₄	—	39 ₄	39 ₄	—	—	—	228
Suchá	460	13	—	11	—	—	—	—	125 ₂	250 ₅	2 ₅	—	—	—	35
Vilanec	69	8	2	—	10	—	—	60	—	—	306	—	—	—	43
Luka :															
Bitovčice	346	7	2	3	6	—	54	104	—	55	110	—	—	—	61
Kozlov	535	14	3	2	2	—	50	100	—	33 ₂	66 ₅	—	—	—	74
Luka	86	23	7	4	5	—	119	119	—	78	78	—	—	—	150

b) **Z obcí kraje Jihlavského**

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obci		Domy				R c l e						Vinice		R. 1880 domů
	lány	1/4	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr		
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Studnice Hor.	527	10	4	—	3	—	130 ₅	65 ₂	—	90	45	—	—	60	
Votín	221	4	—	—	2	—	—	—	—	53 ₄	53 ₄	—	—	23	
Maršov	—63	4	—	—	3	—	—	90	—	—	—	—	—	35	
Maříž	238	11	2	4	3	—	—	—	—	30	30	—	—	68	
Meziříčí n. O. (Velké)															
Bory Dolní	160	11	—	4	5	—	—	—	—	24 ₅	49 ₂	—	—	57	
Březi	119	7	2	—	1	—	—	59	—	—	29	—	—	54	
Heřmanice H.	151	8	2	3	3	—	—	27 ₄	—	—	55	—	—	42	
Kněžoves	148	12	2	2	1	—	48	—	—	12	—	—	—	43	
Lhotky	112	5	1	2	3	—	—	—	—	28 ₆	—	—	—	40	
Martinice	130	10	2	—	1	—	9	9	—	—	—	—	—	41	
Pavlov	239	16	1	3	2	—	9	18	—	18	36	—	—	77	
Radostín	355	23	5	8	2	—	166	—	—	66	—	—	—	112	
Raclavice D.	—40	2	3	—	1	—	55	—	—	—	—	—	—	20	
Ruda	215	19	3	2	3	—	—	25	—	—	—	—	—	76	
Telečkov Nový	—	8	2	—	1	—	—	66	—	—	33	—	—	23	
Videň	34	21	2	—	4	—	10 ₄	10 ₄	—	48 ₄	48 ₄	—	—	74	
Oslavičky	—7	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	19	
Meziříčko:															
Jamný	412	10	2	—	3	—	—	73	—	—	92	—	—	84	
Meziříčko	262	7	1	2	4	—	—	30	—	—	82 ₄	—	—	60	
Rybný	412	9	1	1	2	—	8	16	—	25	50	—	—	41	
Rehořov	314	5	5	5	3	—	—	97	—	—	95	—	—	72	
Věžnice	316	5	4	—	4	—	—	70	—	—	122	—	—	46	
Náměstský díl:															
Batouchovice	138	3	1	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	11	
Vlčatín	256	10	—	2	3	—	—	—	—	—	57	—	—	28	
Olešná Česká:															
Maršov	363	1	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	
Olšany	13	8	—	5	2	—	—	—	—	—	—	—	—	61	
Pokojoyvice	219	14	—	1	1	—	—	—	—	13	26	—	—	39	
Popelín:															
Petrovice	—36	3	—	—	5	—	—	—	—	33	—	—	—	24	
Popelín	—4	21	2	4	4	—	21	21	—	52 ₄	52 ₄	—	—	104	
Puklice	335	7	3	2	1	—	—	126	—	—	84	—	—	119	
Rantířov	130	3	—	1	1	—	—	—	—	20 ₅	41 ₂	—	—	31	
Rudolec Český:															
Hradiště Dol.	114	2	6	—	8	—	—	112 ₄	—	—	112 ₄	—	—	62	

b) Z obcí kraje Jihlavského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí	Domy					R o c e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů	
		lány	1/64	osedlé	nové osad.	nové pusté	nově vzdělané			staré pusté					
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Hradiště Hor.	—	56	4	4	—	5	—	—	75	—	—	37 ₄	—	28	
Laskovec	2	20	6	7	—	7	—	—	161	—	—	112	—	34	
Matějovice	1	17	1	4	—	22	—	—	75	—	—	272	—	99	
Rudolec Čes.	3	8	3	8	—	15	—	—	255	—	—	329	—	105	
Stalkov, díl	1	20	—	3	—	11	—	—	—	—	—	263 ₄	—	53	
Stojčív	1	9	3	3	—	10	—	—	59	—	—	184	—	39	
Rudolec Něm.:															
Jeřín	2	57	9	1	1	2	—	—	13 ₃	26 ₅	—	26	40	—	49
Měřín	10	58	53	17	2	—	—	—	147 ₄	147 ₄	—	—	—	—	217
Nadějov	3	6	12	1	1	2	—	—	10	—	—	—	—	—	58
Řečice	3	50	15	2	10	8	—	—	34	—	—	31	—	—	66
Říše Nová:															
Hladov	—	41	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
Telč:															
Dvorce Dolní	1	5	5	4	—	1	—	—	78	—	—	13	—	—	5
Dýč, Dyjice	1	48	7	3	—	2	—	—	16	32	—	8	16	—	19
Chvalice	6	22	22	8	4	1	—	—	62	124	—	36	72	—	49
Mysliboř	7	55	23	3	1	3	—	—	96	48	—	96	48	—	62
Radkovice	3	—	16	10	—	1	—	—	20	20	—	—	—	—	43
Skrýchov	1	4	3	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	25
Šachy	2	31	12	3	—	—	—	—	104	—	—	—	—	—	29
Vydří Střed.	3	12	11	1	—	3	—	—	16 ₄	16 ₄	—	35	35	—	24
Třebíč:															
Benetice	1	48	8	2	1	—	—	—	—	—	—	20	40	—	28
Kamenička	4	13	12	2	3	3	—	—	19	38	—	—	—	—	46
Kouty	6	22	22	7	—	3	—	—	130 ₅	65 ₂	—	56	28	—	80
Třešť:															
Hodice	8	26	27	2	7	8	—	—	52	—	—	211	—	—	72
Vlčetín	—	39	2	1	—	1	—	—	8 ₂	16 ₂	—	5 ₂	14 ₅	—	28
Vydří Kostelní:															
Brandlín	2	40	10	—	2	3	—	—	—	—	—	26	—	—	60
Mysletice	2	41	7	—	—	8	—	—	—	—	—	272	—	—	36
Vydří Kost.	2	32	9	3	3	5	—	—	26 ₅	13 ₂	—	—	38	—	61
Zhoř:															
Kochanov	2	28	5	4	—	2	—	—	192	—	—	—	—	—	25
Netín	2	55	9	5	3	5	—	—	54	54	—	—	67 ₄	—	55
Pavlinov	2	3	7	2	2	10	—	—	20	—	—	140	—	—	59

b) Z obcí kraje Jihlavského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obcei		Domy				R o c l e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
	lány	1/64	osedlé	nové osed.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté				
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr		
Pohořílky	—	29	2	—	3	2	—	—	—	—	9 ₀	18 ₅	—	15
Pustina	1	43	3	1	—	4	—	13 ₀	26 ₅	—	53 ₂	106 ₅	—	26
Radslavice H.	2	11	10	1	1	5	—	12	24	—	36	72	—	40
Zhořec Zad.	1	43	7	1	3	4	—	—	28	—	—	108	—	38

c) Pusté osady.

Na západní Moravě bylo jich od XV. století poměrně veliký počet, na př. u Třebíče 14,*) u Brtnice vedle 31 osedlých 29 pustých,**) u Jihlavy 14, u Nové Říše 12, u Telče a Dačic přes 20 atd.;***) ale časem úplně zanikly, tak že paměti XVII. století o nich skoro všech ničeho již nepoznamenaly, ku př. z 29 pustých osad na panství Brtnickém jenom o jedné, o Petrůvkách u Opatova, na p. Třebíčském ze 14 též o 1, o Arklebicích, atd. Jmenují se tyto:

1. na panství Brtnickém Petrůvky u Opatova; o nich vypravovali úřední kommissi staří lidé, že spustla před více než 200 lety; r. 1671. byla samým lesem vysokým porostlá. (R. 268).

Také již r. 1672. byly velmi vysokým lesem porostlé 4 pusté vesnice u Českého Rudolce: »Roszenaw, Eywanč, Platzenhoffen a Peyningen.« (R. 276.)

2. Nové pusté osady po 30leté válce byly: na p. Dačickém Jeníkov měl po válce 8 osedlých a 3 pusté domy, ale r. 1673. a 1674. utekly odtud všechny rodiny, a ves zůstala prázdná a role 600 měr pusté asi 40 let. Když byla nově založena, dostalo 9 osadníků po 1 kusu pole, 5 po 23—28 m., 4 po 1—1½ m.;

3. na panství Meziříčském: Telečkov Starý jinak Horní měl 8 podsedků, po válce 2 osedlé a 6 pustých, po r. 1656. i ty spustly na několik let; r. 1679. byli tam opět 3 podsedkové, nemajíce ale žádných rolí, ostatních 5 stálo pusto. (R. 257).

4. na panství Telečském Býkovice měly ještě po válce 4 osedlé a 1 pustý dům, ale r. 1664—74. tři rodiny z nich utekly, 1 hospodář r. 1675. umřel, a vesnička zůstala pustá; když byla opět nově osazena, říkalo se jí Býkovec. (Reg. 319 b.)

Pfaffenschlag, zaniklá ves u Slavonic, byla r. 1678. velkým lesem porostlá kromě 100 měr polí, jichž užívali měšťané Slavoňští. (R. 319, a.)

5. na p. Třebíčském Arklebice neboli Jakrvice, Jakronice u Kožichovic; měla 578 měr polí, jež vrchnost nechala pod úrok lidem z Kožichovic, Okrašovic, Pozdátěk a Slaviček. (R. 365).

*) Poddanské poměry na býv. panství Třebíčském v Časopise Matice Moravské 1891 str. 233 a násl.

**) Podle urbáře z 2. polovice XVI. století v archivu ředitelství velkostatku Brtnického a desk zemských.

***) Desky zemské a Ř. Volného Die Markgrafschaft Mähren VI.

3. Znojemský kraj.

a) Pohled na celá panství.

Nejvíce poměrně utrpěl na celé Moravě válkami v XV. a XVIII. století kraj Znojemský. Jak závěrečný přehled ukazuje, bylo uprostřed XVII. století na celé Moravě pustých domů více než $\frac{1}{4}$ a skoro $\frac{1}{4}$ pustých rolí, ale na Znojemsku domů pustých 3999 t. j. více než $\frac{1}{3}$ a rolí 149.120 měř, také přes $\frac{1}{3}$, z nichž pětina ležela u pustých obcí.

Ještě 24 let po ukončení 30leté války čítalo se tu r. 1671—72: pustých domů 2986, rolí 114.617 měř, t. j. obou $\frac{1}{4}$, a vinic přes polovici, 8353 měř.

Podle následujícího přehledu nejvíce utrpěla tato panství majíce po válce nejméně $\frac{1}{4}$ pustých domův (proloženým písmem přes polovic): Babice, Biskupice, Bítovanky, Bohunice, Bohutice, Budějovice, Budkov, Čermákovice, Dalesice, Domšice, Dunajovice Horní, Dukovany, Dyjákovice, Fryšava, Hrušovany, Chvalkovice, Jevišovice, kláštera Louky a sv. Kříže, Krhov a Hrotovice, Krnčice, Krumlov, Lesonice, Maršovice, Mikulovice, Miroslav, Myslibořice, Náměšť, Písečné a Slavětín, Puklice, Řečice, Sádek, Slatina, Slavětice, Syrovice, Valč, Višňová, Vyčapy, Výmyslice, Znojmo a Žerotice. Pustých domů vůbec neměly r. 1672. toliko 3 malé statky: Kdousov, Lidměřice a Rancířov.

Panství Znojemského kraje

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských rolí						Vinic úhrnem	Vel- kost obcí	R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.				lány	obcí dřevních	úhořních
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8			
Babice a Bohutice	4704	1/3	2234	6 2/3	135	2 2/3	1636	4363	6	—	20
Biskupice	529	2 2/3	738	—	320	5 1/3	—	6	4	—	83
Bitov	704	1 1/3	4962	1	1602	5 2/3	—	3946	112	6	62
Bitovanky	—	—	—	—	79	—	—	41	—	—	—
Bohunice a Kyjovice	3506	5 1/3	1835	2 1/3	—	—	3292	3477	44	16	68
Budějovice Morav.	1894	5 1/3	3691	5 1/2	944	1 1/3	—	5047	171	77	101
Budkovice	466	5 2/3	1918	3 2/3	2763	6	—	2727	85	12	41
Budkov	1949	2 2/3	3346	5 1/3	2564	3	—	4256	58	22	50
Čermákovice	1637	4	2853	1 1/3	231	2 2/3	—	1460	—	—	—
Dalešice	1115	2/3	1885	2 1/3	—	—	—	2017	—	—	—
Dešná léno	—	—	1427	5 1/3	713	6 2/3	—	1154	—	—	—
Domšice a Křepice	2900	—	942	4	—	—	191	2113	—	—	—
Dukovany	531	6 2/3	1063	5 1/3	—	—	—	8	4	20	19
Dunajovice Horní	1037	—	518	4	—	—	168	1037	11	—	18
Dyjakovice	1724	1 1/3	1547	7 1/3	551	3 1/3	—	25	8	50	4
Fryšava	5362	7	1850	—	—	—	—	46	7	31	7
Hobzí St. a Mutná	143	2 2/3	541	6 2/3	2195	2 2/3	—	20	7	118	6
Hostim, Boskúv Týn	564	1 1/3	1846	5 1/3	359	5 1/3	—	2334	—	—	—
Hradiště	759	7	2753	—	1547	4	1743	4518	183	7	37
Hrušovany	11196	1 1/3	5052	2 2/3	—	—	152	8824	—	—	—
Chvalkovice	216	5 1/3	216	5 1/3	216	5 1/3	—	423	—	—	—
Jaroměřice	4188	2/3	7953	4 2/3	2811	1 2/3	—	7829	249	17	36
Jaroslavice	18190	1 1/3	10992	6 2/3	—	—	9822	22566	396	56	64
Jemnice	4348	6 1/3	6643	2 1/3	2539	1 1/3	—	6424	187	42	77
Jevišovice a Plavec	1792	—	5766	5	2791	2 2/3	1824	4461	141	43	185
Jiřice	1609	—	—	—	—	—	—	1031	31	1	1
Kláster : Louka	24466	3 2/3	18164	7 1/3	1793	1 1/3	25731	32246	560	83	246
„ sv. Kláry	4810	5 2/3	2008	—	4195	2 2/3	263	44	1	114	28
„ sv. Kříže	1076	3 1/3	485	2 2/3	104	—	734	912	24	4	23
Kdousov	336	—	441	—	273	—	—	553	22	3	—
Knibnice	—	—	1163	3	1163	3	—	1414	45	13	9
Konice	290	3	290	3	—	—	7116	854	—	—	—
Kounice Horní	—	—	—	—	—	—	—	1010	11	2	11
Krasovice	—	—	381	3 1/3	762	6 2/3	—	734	27	4	4
Krhov a Hrotovice	4212	2 1/3	4252	2 1/3	1135	1 1/3	—	4429	90	9	56
Krnčice	320	7 1/3	641	6 2/3	—	—	—	513	6	2	8
Krumlov	32181	6 2/3	21415	2 2/3	5097	4	46581	47321	774	143	1020

roku 1656—1672.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinie pustých	
osadlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měr 1/8	
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8		
3	2	2	12	262	2	233	5	—	—	1793	—	1185	—	119	4	152	6
41	12	7	69	76	4	113	—	40	—	146	7	202	5	90	5	—	—
19	5	4	17	29	2	180	6	155	4	—	—	342	7	185	3	—	—
140	9	9	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	178	—	—	—
2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
43	22	2	65	542	—	195	—	218	7	1203	4	—	—	—	6	178	6
224	19	4	83	72	—	184	—	44	—	448	2	912	—	296	5	—	—
103	8	26	17	—	—	76	4	104	—	—	—	126	5	187	2	—	—
73	20	22	15	372	—	443	—	274	—	107	6	212	—	287	—	—	—
20	3	14	45	25	—	105	—	40	—	1225	—	1885	—	—	—	947	—
44	1	10	18	30	—	30	—	—	—	258	2	418	2	—	—	—	—
43	—	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	3	—	—	—
26	17	4	56	576	—	432	—	—	—	1526	6	206	1	—	—	191	—
18	3	7	12	29	—	58	—	—	—	122	—	245	—	—	—	—	—
6	6	—	17	92	5	46	2	—	—	635	—	317	4	—	—	168	—
34	2	8	67	72	—	66	—	15	—	883	—	731	—	231	—	—	—
32	15	1	14	—	—	594	—	166	—	—	—	706	—	236	—	—	—
111	10	2	22	3	5	122	1	139	5	25	—	253	6	217	1	—	—
57	20	16	—	—	—	114	5	57	2	451	4	903	—	—	—	—	—
172	15	12	28	—	—	91	—	91	—	—	—	558	—	378	—	385	—
74	44	5	58	966	4	434	—	—	—	1235	1	894	2	—	—	152	1
2	8	—	9	116	5	116	5	116	5	100	—	100	—	100	—	—	—
244	11	22	12	44	5	198	2	194	2	—	—	386	6	164	1	—	—
429	65	13	13	800	—	1713	—	—	—	22	5	272	2	—	—	590	2
278	23	30	60	428	—	626	—	320	—	209	—	612	—	168	—	—	—
176	28	43	129	414	2	897	—	314	7	625	—	2388	2	1130	6	23	—
29	2	1	4	84	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—
572	117	62	251	1090	—	671	—	116	—	9607	—	6283	—	164	—	824	—
123	32	3	20	370	5	123	5	3	1	196	—	64	—	—	—	327	—
21	5	—	22	90	—	86	—	—	—	564	2	320	5	—	—	31	4
25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
53	6	2	10	—	—	96	—	96	—	—	—	208	—	208	—	—	—
72	5	3	8	—	—	118	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63	2
19	—	23	2	—	—	—	—	—	—	—	—	47	—	23	—	—	—
32	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	34	—	—	—	—	—
88	5	10	61	146	—	162	—	20	—	1491	—	1569	—	20	5	—	—
7	2	1	8	37	—	74	—	—	—	109	4	315	—	—	—	—	—
821	152	109	872	3443	—	1699	—	93	4	10033	2	5994	1	1549	5	2426	3

Panství Znojemského kraje

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských rolí						Vinic úhrnem	Vel- kost obcí lány 1/64	R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.				oac- alých	lhotních	pastvých
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8			
Kynice Německé	—	—	—	—	—	—	—	1233	—	—	—
Lesonice	962	6 ² / ₃	4542	2 ³ / ₃	1920	2 ² / ₃	—	3818	78	6	92
Lidměrice	365	4	—	—	—	—	1775	353	—	—	—
Maršovice	—	—	—	—	—	—	—	—	15	2	6
Meziříčko	—	—	—	—	403	—	—	22	—	—	—
Mikulovice	—	—	1360	5 ¹ / ₃	680	2 ² / ₃	—	132	21	—	17
Miroslav	—	—	—	—	—	—	—	—	49	3	20
Myslibořice	1313	2	2092	4 ² / ₃	700	5 ¹ / ₃	—	2917	48	9	30
Náměšť	2690	1 ¹ / ₃	21869	7 ² / ₃	18649	3	4476	24319	—	—	—
Písečné a Slavětín	—	—	577	7 ¹ / ₃	1392	2 ² / ₃	—	1139	35	—	45
Puklice	1426	7 ¹ / ₃	1156	1 ¹ / ₃	1760	5 ¹ / ₃	—	5357	87	45	71
Rancřov	445	5 ¹ / ₂	891	2 ² / ₃	—	—	—	744	31	1	1
Ratibořice	—	—	1282	4	1064	3 ² / ₃	—	1224	38	2	5
Řečice	—	—	988	—	—	—	—	517	6	—	12
Sádek a Raketnice	—	—	7232	1	3949	3	—	5639	—	—	—
Slatina, Vilimovice	—	—	1105	2 ² / ₃	552	5 ¹ / ₂	473	299	32	9	35
Slavětice	—	—	474	5 ¹ / ₃	237	2 ² / ₃	—	562	5	—	29
Slavice	—	—	958	7	662	3	—	912	—	—	—
Syrovice a Krnčice	595	7	814	4 ² / ₃	377	1 ¹ / ₃	—	1913	39	8	18
Uherčice	3986	3 ² / ₃	6349	2 ² / ₃	946	2 ³ / ₃	946 ² / ₃	6969	225	5	11
Újezd	208	5 ¹ / ₃	417	2 ² / ₃	—	—	—	262	—	—	—
Valč a Plešice	1321	4	1321	4	—	—	—	1358	20	1	35
Višňová	2534	5 ¹ / ₃	2749	3 ¹ / ₃	—	—	7394	3148	44	10	54
Vranov	735	12	1209	—	234	—	—	12733	423	25	51
Vyčapy	445	2 ² / ₃	445	2 ² / ₃	445	2 ² / ₃	—	72	26	—	13
Výmyslice	123	5	123	5	—	—	—	2038	54	6	13
Zdeňkov	—	—	—	—	24	—	—	11	5	—	3
Znojmo	335	1	7944	4 ¹ / ₃	1872	2 ² / ₃	884	904	221	32	99
Zerotice	1708	5 ¹ / ₃	1206	4	—	—	—	1859	22	8	40
Úhrnem	1703	10	2123	30	718	54	150	12	5	292	23

roku 1656—1679.

R. 1678-79. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osadlých	nově osadl.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měr 1/8	
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8		
31	15	—	—	—	—	407	4	—	—	—	—	—	—	—	—	153	4
71	44	40	71	30	—	123	2	61	5	342	6	2076	—	1160	—	—	—
(12)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	2
10	10	—	4	100	—	100	—	—	—	163	—	163	—	—	—	147	1
7	—	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
211	4	8	11	—	—	126	5	63	2	—	—	—	—	—	—	112	—
45	7	12	8	187	—	93	5	—	—	175	—	87	4	—	—	93	—
42	13	8	32	6	5	117	—	110	—	233	—	116	—	—	—	—	—
739	62	72	279	207	—	1273	—	784	—	369	—	4110	—	4375	—	—	—
35	4	17	25	—	—	44	6	58	4	—	—	131	2	181	1	—	—
127	13	7	56	31	—	265	—	192	—	385	—	2104	4	350	5	—	—
31	1	—	—	15	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27	—	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	51	4	71	4	—	—
6	2	4	17	—	—	17	4	—	—	—	—	647	4	—	—	—	—
161	15	15	55	—	—	455	6	352	5	—	—	1546	—	397	—	—	—
32	5	13	27	—	—	180	—	90	—	233	—	916	—	341	—	348	—
14	—	15	8	—	—	—	—	—	—	—	—	144	5	72	5	—	—
33	1	4	4	—	—	39	4	39	4	—	—	113	—	113	—	—	—
38	13	2	21	148	2	254	6	41	6	240	4	397	5	83	4	—	—
220	6	2	9	75	2	96	2	—	—	229	—	146	—	—	—	—	—
(9)	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(180)	—	—	—
23	4	13	13	96	—	96	—	—	—	301	—	301	—	—	—	—	—
37	22	4	71	369	—	291	7	—	—	1337	6	1579	5	—	—	687	3
394	39	30	34	567	7	798	4	86	2	8	—	224	4	46	6	—	—
15	4	13	8	26	2	26	2	26	2	100	—	100	—	100	—	—	—
40	9	3	14	150	7	150	7	—	—	8	—	8	—	—	—	—	—
3	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
210	53	24	59	220	—	1186	—	424	—	244	—	1828	—	60	15	—	—
27	5	10	29	147	1	89	4	—	6	658	—	423	—	—	—	58	5
6739	1013	818	2986	11389	1	16262	7	6850	1	38054	5	29313	5	14011	6	8012	7 1/2

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice	R. 1880 domů
	lány	/64	oseřlé	nově oseř.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr		
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Babice, Bohutice:															
Babice	446	3	2	2	12	28 ₂	—	—	—	353	—	—	—	44	
Bohutice	720	20	2	2	18	10	5	—	—	245	124	—	8 ₆	123	
◊ Přímětice	92	12	5	2	7	192	192	—	—	240	240	—	—	115	
Vedrovice	551	3	3	1	14	18 ₂	36 ₅	—	—	291	583 ₂	—	—	68	
Zábrdovice	224	3	—	1	7	—	—	—	—	—	239 ₁	119 ₄	—	49	
Želovice	749	3	2	1	23	42	—	—	—	1016	—	—	—	47	
Biskupice:															
Biskupice	64	13	3	2	13	40	40	40	—	90 ₅	90 ₅	90 ₅	—	106	
Újezd	262	6	2	2	4	36 ₆	73	—	—	56 ₂	112 ₅	—	—	55	
Bitov:															
◊ Bitov	266	21	2	1	10	—	—	37 ₂	—	—	—	9	—	69	
Dešov Malý	248	4	2	1	—	29 ₂	29 ₂	29 ₂	—	—	—	—	—	29	
Dešov Velký	1013	22	3	3	9	—	124 ₃	62 ₁	—	323 ₄	161 ₅	—	—	94	
Bitovánky	—41	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	
Bohunice a Kyjo- vice:															
◊ Bohunice	515	13	9	—	7	—	326	—	—	226	—	—	—	50	
◊ Kyjovice	460	4	4	—	10	—	40	40	—	219	219	153 ₆	—	55	
◊ Práč	1729	13	3	1	30	—	41 ₄	20 ₆	—	1178 ₅	589 ₄	—	—	75	
◊ Stošíkovice	77	13	6	1	18	—	135	135	—	395	395 ₁	25	—	59	
Budějovice Mor.:															
Budějovice Mor.	2341	155	10	19	53	18 ₆	57 ₅	—	—	—	—	—	—	364	
Heřmanice	457	12	1	3	7	—	—	—	—	76	76	76	—	41	
Vranín Dol.	326	10	1	6	7	—	—	—	—	176	88	—	—	26	
Budíkovice:															
Jiřice	118	5	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	22	
Slatina	338	7	3	5	7	—	14 ₅	29 ₂	—	44	88	—	—	54	
Vesce	421	14	2	7	8	12 ₇	25 ₆	—	—	38	77 ₂	—	—	35	
Budkov:															
Budkov	927	16	6	14	4	—	64 ₆	128 ₅	—	63 ₂	126 ₅	—	—	122	
Lhotice	421	6	1	1	4	—	5 ₆	11 ₅	—	40 ₆	81 ₅	—	—	40	
Lomy	63	18	3	3	3	—	—	146	—	—	161	—	—	57	
Mladoňovice	1227	19	9	1	3	—	330	330	—	30	30	—	—	80	
Čermákovice:															
Dubňany Horní	94	6	1	1	21	25	25	—	—	1225	1225	—	—	90	

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obce	Domy				R o l e						Vinice	R. 1880 domů	
		lány	1/64	osídle	nově osíd.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			
								1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr
Tulešice	259	2	—	2	24	—	—	—	—	660	—	—	—	47
Dalešice:														
Dalešice	639	14	1	5	10	30	30	—	165	165	—	—	—	122
Skrej	449	7	—	1	4	—	—	—	93 ₂	93 ₂	—	—	—	43
Střebenice	436	11	—	2	4	—	—	—	—	160	—	—	—	60
Domšice a Křepice:														
Domšice	343	15	2	3	20	64	32	—	121 ₂	60 ₅	—	191	—	91
Křepice	835	7	11	1	11	400	400	—	145 ₄	145 ₄	—	—	—	44
Zeletice	863	4	4	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	103
Dunajovice	1037	6	6	—	17	92 ₅	46	—	635	317 ₄	—	168	—	117
Dukovany	84	18	3	7	12	29	58	—	122	245	—	—	—	109
Dyjákovice:														
Bihařovice	615	11	—	—	25	—	—	—	379 ₁	189 ₄	—	—	—	65
Dobronice	420	4	1	2	10	72	36	—	254	127	—	—	—	49
Dyjákovice	135	7	—	3	4	—	—	—	6 ₂	12 ₅	—	—	—	55
Přeskač	523	4	—	2	10	—	—	—	250	125	—	—	—	34
Přešovice	28	1	—	—	8	—	—	—	154	154	—	—	—	46
Samíkovice	335	7	1	1	10	45	22 ₄	—	129 ₂	64 ₄	—	—	—	56
Fryšava:														
Brabice	136	13	2	1	4	45 ₂	46 ₂	—	146 ₂	146 ₂	—	—	—	111
Fryšava	2456	9	5	—	4	360	—	—	270	—	—	—	—	193
Hobzí a Mutná:														
Mutná	556	10	5	1	10	—	84 ₄	84 ₄	—	125	125	—	—	51
Hradiště:														
Havraníky	1348	47	9	4	8	—	—	—	—	—	—	139 ₆	—	128
Mašovice	1012	31	4	4	10	—	91	91	—	198	198	—	—	94
Moratice	261	4	2	1	12	95	—	—	88	—	—	99 ₆	—	66
Veskov	810	17	—	3	6	—	—	—	—	360	180	—	—	49
Hrušovany:														
Božice	1060	11	2	1	23	35	70	—	332	665	—	—	—	201
Grafendorf	2053	12	7	—	15	—	—	203	—	—	444	74 ₆	—	166
Hevlín	29	—	25	20	1	13	346 ₅	173 ₂	—	320	160	—	—	298
Hrušovany	2422	26	15	3	7	381 ₂	190 ₅	—	138 ₅	69 ₄	—	77 ₃	—	315
Chvalkovice	423	2	8	—	9	161 ₅	116 ₅	116 ₅	100	100	100	—	—	43
Jaroměřice:														
Jakubov	818	21	3	4	8	30	60	—	157 ₅	303 ₂	—	—	—	92

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejmeně čtvrtinu domů p ustých:

Panství: Obce	Vel- kost obci		Domy					R o l e						Vinice staré pusté měř	R. 1880 domů
	láry	1/64	osetle	nové osad.			nově vzdělané			staré pusté					
				nové pusté	staré pusté	staré pusté	1 měř	2 měř	3 měř	1 měř	2 měř	3 měř			
Lažany D.	348	10	2	1	3	—	67 ₄	67 ₄	—	67 ₄	67 ₄	—	—	44	
Lukov	748	24	3	5	4	19 ₂	19 ₂	19 ₂	67 ₅	67 ₅	67 ₅	—	—	72	
Štěpánovice	142	6	2	—	—	40 ₁	40 ₁	40 ₁	—	—	—	—	—	28	
Újezd H.	449	14	—	7	6	—	—	—	—	256	—	—	—	73	
Vicenice	235	7	1	—	2	—	16 ₅	33 ₂	—	33 ₂	66 ₅	—	—	43	
Jaroslavice :															
Hrádek	2234	3832	—	2	—	—	1487	—	—	52	—	—	—	373	
Křídlovičky	816	10	6	—	6	304	—	—	440	—	—	—	—	98	
Oleksovičky	539	14	10	—	—	181 ₂	95 ₅	—	—	—	—	—	—	68	
Valtrubice	416	17	4	—	2	34	68	—	22 ₅	45 ₂	—	—	—	101	
Jemnice :															
Podolí	1817	50	6	14	24	141 ₅	141 ₅	141 ₅	108 ₂	108 ₂	108 ₂	—	—	196	
Račovice	246	6	1	1	5	—	17 ₄	—	—	262 ₄	—	—	—	42	
Jevišovice :															
Bojanovice	335	11	2	2	13	—	50 ₆	50 ₆	—	202	202	—	—	60	
Černín	644	16	2	1	14	—	68	34	—	566 ₅	283 ₉	—	—	70	
Jevišovice	544	29	4	2	9	—	44 ₂	22 ₁	—	5 ₅	2 ₆	—	—	223	
Mašůvky	511	13	2	4	12	—	86 ₂	86 ₂	—	220 ₂	220 ₂	—	—	107	
Pavlice	514	18	3	4	12	—	10 ₁	10 ₁	—	76	76	—	—	104	
Střelice	144	7	1	4	8	—	44	22	—	29 ₃	14 ₅	—	—	103	
Únanov	1533	28	8	3	36	414 ₂	414 ₂	—	625	625	—	46	—	144	
Vevčice	558	9	1	—	3	—	19 ₂	5 ₅	—	25 ₂	12 ₅	—	—	40	
Klášter sv. Kláry :															
Hodonice	1625	29	11	—	6	136	—	—	68	—	—	11 ₂	—	164	
Tasovice	1434	50	20	—	12	234	117	—	128	64	—	21 ₆	—	248	
Klášter sv. Kříže :															
Tvoříhráz	—	16	9	4	—	13	23 ₂	865	—	160 ₂	320 ₅	—	—	110	
Klášter Louka :															
Bantice	10	—	7	3	5	25	126 ₅	63 ₂	—	683 ₂	341 ₅	—	—	65	
Bohumělice	431	12	6	2	—	120	—	—	—	—	—	—	—	63	
Borotice	20	5	4	2	—	15	41 ₂	20 ₅	—	2133	1066	—	—	95	
Domamil	733	15	2	2	2	—	57 ₄	57 ₄	—	40	40	—	—	78	
Chlupice, díl	730	7	5	—	8	92	—	—	320	—	—	—	—	47	
Chvalovice	1919	33	9	2	6	351	—	—	206	—	—	—	—	122	
Krhovice	—	23	7	—	5	—	132	—	—	—	—	3 ₇	—	114	
Lechovice	850	7	2	6	11	60	30	—	400	200	—	—	—	90	

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obce		Domy					R o l e						Vinice staré pusté měř	R. 1880 domů
	lány	1/64	osadě	nově osad.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté					
							1 měř	2 měř	3 měř	1 měř	2 měř	3 měř			
Litohoř	11 45	20 1	1 17	29 ₂	58 ₅	—	366 ₄	733 ₂	—	—	—	—	—	66	
Milfron	5 34	20 2	— 4	16	8	—	—	—	—	—	—	—	80	104	
Mramotice	19 19	11 1	3 10	—	126	—	—	1050	—	—	—	—	—	55	
Oleksovice	22 5	17 8	3 32	216	216	—	687	687	—	130 ₇	92	—	—	92	
Přímětice	— 38	5 —	1 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	
Strachotice	14 33	45 9	1 3	164 ₂	82	—	58	29	—	—	—	—	—	158	
Tasovice	4 48	21 8	2 9	100	50	—	96 ₅	48 ₂	—	—	—	—	—	248	
Vrbovec	32 3	36 11	15 23	314	—	—	187 ₄	—	—	31 ₇	206	—	—	206	
Knihnice:															
Radkovice	5 60	17 5	1 10	—	96	96	—	208	208	—	—	—	—	43	
Krasovice	7 34	32 7	1 1	—	—	—	—	34	—	—	—	—	—	127	
Krhov a Hroto- vice:															
Bačice	5 7	6 1	3 9	25	50	—	130 ₂	260 ₅	—	—	—	—	—	41	
Hrotovice	14 24	26 —	3 17	71	71	—	559	559	—	—	—	—	—	142	
Krhov	6 59	20 1	1 4	53 ₂	26 ₅	—	100	55	—	—	—	—	—	51	
Litovany	5 46	12 1	1 7	29 ₄	29 ₄	—	208 ₄	208 ₄	—	—	—	—	—	64	
Račice	3 33	5 —	— 14	—	—	—	348 ₂	174 ₁	—	—	—	—	—	21	
Vodonec	2 23	3 1	— 1	41 ₂	20 ₅	—	41 ₂	20 ₅	—	—	—	—	—	23	
Zárubice	3 46	9 —	— 10	—	—	—	135 ₂	270 ₅	—	—	—	—	—	43	
Krnčice	5 13	7 2	1 8	37	74	—	109 ₄	219	—	—	—	—	—	35	
Krumlov:															
Aleksovice	2 8	9 —	2 8	—	—	—	56	56	—	—	—	—	—	29	
Bedrovice, dříl	— —	1 3	— —	—	—	—	83 ₂	166 ₅	—	—	—	—	—	68	
Biskupsko	2 57	6 —	— 16	—	—	—	—	318 ₄	—	48	41	—	—	41	
Budkovice	3 32	6 2	— 23	—	—	—	—	55	—	91	71	—	—	71	
Dobelice	9 3	4 3	— 9	131 ₅	65 ₆	—	263 ₄	131 ₅	—	91 ₂	46	—	—	46	
Dobřínsko	6 58	9 5	— 15	62	124	—	156	312	—	25 ₃	73	—	—	73	
Dubňany Dolní	14 38	13 2	4 9	40	40	—	480	480	—	8 ₄	91	—	—	91	
Dyjákovice	47 24	67 13	— 39	364	364	—	451 ₄	451 ₄	—	12	574	—	—	574	
Hostěradice	37 42	53 19	1 81	246 ₅	123 ₅	—	1590	795	—	133 ₄	288	—	—	288	
Hrubšice	3 7	12 —	— 10	—	—	—	—	14	7	—	49	—	—	49	
Ivančice	38 8	183 3	339 240	—	7 ₂	14 ₄	—	—	—	843 ₃	688	—	—	688	
Jamolice	11 8	14 2	6 11	50	100	—	106 ₅	213 ₂	—	—	94	—	—	94	
Kadov	10 49	23 2	1 19	18 ₄	18 ₄	—	348 ₇	348 ₇	—	42 ₇	80	—	—	80	
Krumlov Mor.	19 44	67 22	6 49	24 ₄	24 ₄	—	—	—	—	128	275	—	—	275	

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí	Domy					R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1850 domů
		lany	1/64	osede nové osed.	nové pusté	staré pusté	nové vzdělané			staré pusté				
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr		
Kupčice	858	18	5	—	12	149	—	—	—	359	—	—	105 ₅	69
Lidměřice	663	3	1	—	10	23	—	—	—	138 ₄	—	—	117 ₃	31
Lesonice	536	6	3	—	11	44	44	—	—	105 ₄	105 ₄	—	—	50
Libotavice	4958	46	19	1	21	—	957 ₄	—	—	360	—	—	—	284
Moskovice	1539	21	6	—	2	152	76	—	—	11 ₃	22 ₆	—	—	126
Našiměřice	1224	14	5	2	22	203 ₄	—	—	—	740	—	—	—	83
Nešpice	1819	19	2	2	41	536	536	—	—	586 ₄	586 ₄	—	86 ₄	108
Olbramkostel	1435	20	14	1	45	564	—	—	—	354 ₄	—	—	290	134
Petrovice	960	12	3	1	16	—	32 ₄	34 ₄	—	450	450	—	8 ₄	84
Polánka	555	8	1	—	5	—	64	32	—	134	67	—	—	46
Prostoměřice	612	24	8	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	116
Rakšice	129	12	9	—	33	49 ₇	49 ₇	—	—	459 ₅	459 ₅	—	17 ₁	151
Rapotice	49	4	1	2	8	—	8 ₅	17 ₉	—	84 ₄	169	—	—	53
Rokytnice	247	6	3	—	13	—	81	—	—	107 ₄	—	—	52 ₆	49
Rouchovany	2058	36	2	15	50	7 ₅	7 ₅	7 ₅	195	195	165	—	—	154
Rybníky	1239	16	4	1	12	—	63	126	—	221 ₅	443 ₂	—	—	109
Senohrady	716	17	—	5	5	—	—	—	—	187	187	—	—	76
Sudice	336	8	1	4	2	—	32	—	—	64	—	—	—	56
Těšetice	1224	4	4	3	26	55	55	—	—	781 ₂	781 ₂	—	144 ₆	79
Kynice Nēm.	1233	31	15	—	—	—	407 ₅	—	—	—	—	—	76 ₆	119
Lesonice:														
Babice	462	8	1	1	16	—	20	40	—	228	456	—	—	44
Cepkovic	824	22	1	6	16	43 ₆	21 ₅	—	—	722	361	—	—	77
Lesonice	4	—	11	—	2	6	—	—	—	235 ₄	—	—	—	74
Martínkov	109	13	2	16	19	38	60	—	—	233	466 ₅	—	—	103
Maršovice	—	10	10	—	4	100	100	—	—	163	163	—	147 ₁	65
Meziříčko	22	7	—	7	2	—	—	—	—	—	—	—	—	41
Mikulovice	132	24	4	8	11	—	126 ₅	63 ₂	—	—	—	—	112	163
Miroslav:														
Damnice	1858	15	3	1	13	191	95	—	—	420	210	—	—	75
Loděnice	1662	17	10	8	30	336	—	—	—	1621	—	—	—	115
Miroslav	1610	41	3	15	12	85	42 ₅	—	—	193	96 ₄	—	5 ₅	270
Pemdorf	721	76	2	1	36	15 ₄	15 ₄	—	—	285	285	—	258 ₃	121
Suchohrdlí	215	9	6	—	7	32	64	—	—	88	176	—	18 ₆	92
Václavov	1039	19	4	—	8	102	51	—	—	175	87 ₄	—	93	126

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obcí	Domy				R o c l e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
		cel- kové	nové osad.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté				
						1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr		
Myslibořice:													
Klučov	4 40	7	1	4	9	—	6 ₂	12 ₅	95 ₅	191 ₂	—	—	36
Lipník	4 40	5	4	—	8	—	98	98	—	140	140	—	49
Myslibořice	6 25	12	2	3	15	65	13 ₂	—	148	296	—	—	126
Náměšť:													
Batouchovice	2 38	3	1	—	—	—	—	6	—	—	—	—	11
Bíteš V.	21 39	100	9	11	67	—	60 ₁	60 ₁	—	149	149	—	200
Březké	—	9	2	—	3	73 ₂	149 ₅	—	58 ₅	117 ₂	—	—	41
Březka	2 59	8	—	2	3	—	—	—	—	108	54	—	25
Březník	4 37	36	4	4	14	112 ₄	112 ₄	—	213 ₆	213 ₆	—	—	96
Bučov, Pucov	6 48	12	—	2	3	—	—	—	—	370	185	—	50
Hluboké	4 10	9	1	—	8	—	2 ₆	5 ₄	—	87 ₂	174 ₄	—	46
Jakubov	1 63	4	1	—	2	—	30	30	—	45 ₅	45 ₅	—	26
Jasenice	3 48	11	1	2	8	—	11 ₄	—	—	265	—	—	45
Jedlov	2 49	7	—	1	5	—	—	—	—	65	130	—	27
u Jestřabí	—	4	—	—	2	—	—	—	—	95	95	—	12
Jinešov	4 43	8	—	—	10	—	—	—	—	237 ₄	237 ₄	—	42
Kladeruby	2 40	5	2	—	4	—	100	—	—	—	—	—	28
Košikov	7	7	—	—	10	—	—	—	—	—	268	—	39
Krásnice	5 49	11	1	5	16	—	7 ₄	7 ₄	—	243 ₆	243 ₆	—	64
Kramolín	3 27	5	2	—	—	—	72	72	—	—	—	—	22
Krokočín	4 16	13	1	1	10	—	6	3	—	288	144	—	29
Křoví	7	21	—	1	8	—	—	—	—	310	155	—	72
Lhotice	2 60	7	1	2	3	—	—	64	—	—	156	—	27
Lhotka	2 12	3	—	2	2	—	—	—	—	53 ₂	106 ₅	—	12
Mohelno	16 15	71	1	—	20	15	30	—	30	60	—	—	166
Naloučany	4	6	1	2	5	—	—	36	—	—	252	—	45
Nebstich	4 31	8	1	—	3	—	57 ₂	28 ₅	—	370	185	—	30
Odratice	3 52	6	—	—	3	—	—	—	—	180	90	—	20
Popůvka	3 38	9	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	32
Pyšelec	8 18	18	2	5	4	—	54	54	—	108	108	—	58
Sudice	2 40	5	1	—	6	—	—	18 ₄	—	—	176	—	56
Vícenice	6 20	12	—	3	10	—	—	—	—	490	—	—	50
Vlčatín	3 31	10	—	2	3	—	—	—	—	—	57	—	28
Záblatí	4 14	10	—	—	11	—	—	—	—	175	350	—	36
Zahrádka	3 18	6	1	1	2	—	34	34	—	51	51	—	21

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí	Domy				R o c e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
		lány	1/4	osídle	nové osíd.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté		
								1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr
Znátká	231	3	1	—	5	—	15	15	—	120	120	—	24
Písečné, Slavětín:													
Neustift	38	9	2	1	7	—	33	33	—	88	88	—	28
Slavětín	326	10	1	4	14	—	—	2	—	—	7	—	49
Plaveč:													
Mikulovice	232	3	—	—	7	—	—	—	—	286 ₅	143 ₂	—	163
Němčičky	314	5	—	4	10	—	—	—	—	406	203	—	36
Plaveč	452	9	1	4	12	—	45 ₂	22 ₅	—	232	116	—	73
Puklice:													
Backovice	730	14	1	1	10	—	40	—	—	558	—	—	43
Dědice	41	7	3	1	5	—	40	80	—	148	—	—	35
Hornice	4	6	—	—	7	200	200	—	200	200	—	—	26
Kojatice	158	4	2	—	8	—	32	—	—	368	—	—	39
Kosníky	642	15	—	—	10	—	—	—	—	—	548	—	56
Pláčovice	434	5	2	—	5	31 ₂	31 ₂	31 ₂	106 ₅	106 ₅	106 ₅	—	10
Puklice	543	18	2	1	7	—	42	21	—	168	84	—	144
Řečice	517	6	2	4	17	—	17 ₄	—	—	647 ₄	—	—	66
Sádek, Roketnice:													
Bulíkovice	149	6	2	—	—	—	40 ₃	40 ₃	—	—	—	—	21
Čáslavice	645	32	—	1	11	—	—	—	—	240	120	—	116
Kojetice	4220	3	2	5	—	—	51 ₄	103 ₁	—	15 ₅	31 ₂	—	71
Loukovice	413	8	—	3	8	—	—	—	—	117	117	—	40
Mastník	415	7	2	—	8	—	85 ₂	42 ₅	—	177 ₂	88 ₅	—	44
Roketnice	9629	—	2	10	—	—	—	—	—	157 ₂	157 ₂	—	103
Římov	546	21	3	1	5	—	80	40	—	120	60	—	70
Starč	1215	43	2	6	18	—	72	—	—	926	—	—	139
Štěměchy	526	16	2	5	6	—	41 ₆	41 ₆	—	97	97	—	70
Slavětice	561	14	—	15	8	—	—	—	—	144 ₅	72 ₂	—	67
Slavice:													
Mikulovice	333	10	1	3	4	—	39 ₄	39 ₄	—	113	113	—	43
Slatina a Vilímo- vice:													
Skalice	862	13	2	—	9	46 ₅	46 ₅	—	233 ₂	233 ₂	—	348	95
Slatina	351	9	2	5	5	—	66 ₅	33 ₂	—	139 ₂	69 ₅	—	54
Vilímovice Dolní	848	—	3	6	13	—	113 ₂	56 ₅	—	544	272	—	73

b) Z obcí kraje Znojemského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obci	Domy					R o l e						Vinice	R. 1890 domů
		laný 1/100	osadlé	nově osad.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté				
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	staré pusté měr	
Syrovice N. a Krnčice:														
Castohostice, díl	2 22	5	—	—	5	—	—	—	31 ₅	31 ₅	31 ₅	—	59	
Laz	6 5	9	6	1	4	69 ₄	139	—	7 ₅	15 ₂	—	—	59	
Syrovice Nové	5 37	17	1	—	4	41 ₆	41 ₆	41 ₆	25 ₆	25 ₆	25 ₆	—	116	
Újezd	2 62	9	1	2	3	—	—	—	—	—	180	—	55	
Valč a Plešice:														
Plešice	1 62	3	1	2	4	33	33	—	49 ₄	49 ₄	—	—	15	
Valč	11 60	20	3	11	9	63	63	—	252	252	—	—	97	
Višňová:														
Křtěníce	9 54	14	11	4	17	88 ₆	88 ₆	—	283 ₄	283 ₄	—	186	116	
Medlice	8 5	8	4	—	9	158 ₄	79 ₁	—	541 ₅	270 ₆	—	—	53	
Višňová	10 44	15	7	—	25	62	124	—	373 ₉	746 ₅	—	180 ₅	133	
Vranov:														
Mlčovice	6 11	25	3	—	6	—	41 ₅	20 ₆	—	66 ₅	33 _{2/3}	—	78	
Petrín Starý	1 19	19	8	3	8	253 ₄	253 ₄	—	—	—	—	—	59	
Šafov	20 3	42	12	—	9	189 ₄	189 ₄	—	—	—	—	—	236	
Vyčapy	7 2	15	4	13	8	26 ₂	26 ₂	26 ₄	100	100	100	—	75	
Výmyslice	20 38	40	9	3	14	150 ₇	150 ₇	—	8	8	—	—	144	
Znojmo:														
Blížkovice	20 14	24	7	15	22	—	206 ₄	—	—	708	—	—	98	
Castohostice, díl	2 40	16	1	—	4	19	38	—	50 ₅	101 ₂	—	—	59	
Kuchařovice	8 52	22	10	—	3	—	376 ₉	188	—	115 ₅	57 ₆	—	130	
Olbramkostel	8 60	19	6	—	19	—	96 ₉	96 ₄	—	500 ₄	500 ₄	—	134	
Plenkovice	6 60	10	4	—	1	—	139 ₂	69 ₅	—	86 ₅	43 ₂	—	70	
Šaldorf Nový	3 57	24	13	—	2	132	—	—	9 ₄	—	—	—	111	
Žerotice	5 23	9	2	—	1	—	146	—	—	60	—	—	95	
Žerůtky	1 8	5	7	—	—	—	28 ₅	57 ₂	—	35 ₄	70 ₅	—	56	

c) Pusté osady.

Těch bylo v kraji Znojemském poměrně k ostatním krajům nejvíce na Moravě, totiž, pokud známo,*) skoro 200.

Spustly nejvíce vpády z Rakous, za husitské a ještě více za války mezi králem Jiřím z Poděbrad a Matiašem Uherským.

Z toho velikého počtu pustých osad jmenují se r. 1671—1672 tyto:

1. na panství Babickém a Bohušickém: Babice spustly v 30leté válce a ještě r. 1667 nebydlel tu ani jeden člověk; ležely zcela pusté a prázdné. Mívaly někdy 19 domů; r. 1671 bylo tu osedlých domů a rolí, jak na str. 50 u jednotlivých obcí stojí.

Vlcíkeř neb Wolfř, Wolfkrž, Wolkerz, vesnice od XV. věku pustá, měla 1276 $\frac{1}{4}$ míry rolí I. třídy, jichž užívali někdy lidé Želovští, ale r. 1671 »poněvadž sami na svých pozemcích měli mnoho pustin, jich nevzdělávali, dílem že byly daleko, dílem jich zorati nemohli«, užívali tedy něco jich cizí poddaní v Troskotovic. (Registratura zemská, podd. odd. č. 114.)

2. na panství Bohušském: »Oskerad« u Olbramovic r. 1672 »zcela pustá ves a vysokým lesem od mnoha let porostlá;« (R. 99.)

3. na panství Budkovském vedle 5 osedlých 3 pusté osady:

Slavíkovice, někdy farní osada; r. 1657. »dědina Slavíkovská pustá všechna od několika let, kromě jedna vdova stará se na chalupě zdržuje;« byly pusté: 5 usedlostí po 1 lánu, 1 půllán a 1 chalupa. »Vdova, skoro žebrákyňe málo cos osívá (r. 1655 na zimu 6 měř 2 čtvr., na jaře 3 m.)

Usadili se potom »na pustých dvou podruzí a neosívají nic.« Ještě r. 1671 byly Slavíkovice »zcela pusté,« a čítalo se k nim 310 $\frac{1}{2}$ míry polí II. třídy; obec Lhotická užívala pak též r. 1749 odtud 224 m. jakožto pastvinu, které jednou v 6 nebo 7 letech zorala. Téhož roku čítala dědina Slavíkovice 14 usedlostí, všechny stejné po 23 $\frac{5}{8}$ m. rolí.

Trpičovice u Budkova ležela r. 1656 »všechna pustá od mnoha let«, i panský dvůr; »seje tam vrchnost něco, žádný jiný; někdy pan páter z Kdousova tam něco osívá.« Mívala 5 větších statků (1 o 1 $\frac{1}{2}$ lánu 116 $\frac{1}{2}$ m., 2 po $\frac{5}{4}$ l., 2 po 1 lánu) a 1 půllán a 2 chalupy s českým obyvatelstvem; r. 1671. byla

*) Desky zemské a Ř. Volného Markgrafschaft Mähren III. díl.

»zcela pustá ves« s 503 $\frac{1}{8}$ m. rolí II. a III. třídy, jež drželi z Mladoňovic a Slavíkovíc. (R. 98.)

4. Na panství Fryšavském poměrně nejhůře to vypadalo; z 5 obcí zůstaly jen 2 částečně obydleny (Brabice a Fryšava), ale 3 ležely pusté; rolí vzdělaných u těch 2 obcí bylo 2058 měr a m. pustých 1762 m., u pustých vesnic 5111 m., tedy všech 6913 měr pustých;

Libice, stará pustá obec, 26 lánů velká neboli 2600 měr polí II. třídy, pastviny 156.675 $\square$ = 293 měr a svobodné role. Osada stávala, kde jest pastviště u Nového dvora, asi r. 1714 vystaveného. Rolí vedle ní ležících užívali z Morkovic, platíce roční úrok z nich, a když ve Fryšavě bylo 11 nových usedlostí do r. 1750 založeno, jsou jim dány. Velká část pozemků vůbec přidělena jest k obci Fryšavské, jakož i od druhé zaniklé osady, od Milkovic, jež mívala 1587 m. rolí II. a III. třídy; z Brabic drželi jich 736 m. Z obou míst užívali také rozlehlých 2 pastvin (344.898 $\square$ = 646 $\frac{1}{2}$ míry);

Tulnice neb Tolnice byla ještě r. 1672 také pustá, majíc 324 $\frac{6}{8}$ m. rolí III. třídy, ale do r. 1707 jest obnovena, jak ukazuje stará pečeť z tohoto léta, majíc obyčejný znak venkovských obcí: radlo a vinařský nůž. Pozemky byly znova rozděleny a novým osadníkům po 40 měrech v 5 neb 6 kusech dány; (R. 99.)

5. na panství Hostimském: Žerkovice byly sice po válce osazeny, ale za J. Zikm. Kořenského, jenž držel je r. 1657—1664, spustly; toliko jeden člověk zůstal; ostatních 22 usedlostí bylo opuštěno; (R. 179.)

6. na panství Hrušovanském byly tehdy po válce jen 4 osedlé dědiny, u nich rolí vzdělaných 3118 m., pustých 3530 m. a vinic 152 měr; avšak 8 pustých osad a při nich 12.563 měr pustých rolí, totiž:

Dešov, zaniklá osada »od nepamětných let«; vrchnost měla tu 103 m. a nemohla r. 1672 dokázati, že jsou dominikální;

Jagenwitz u Hevlína, a Johannesdorf u Božické cesty vedle Šanova, Planov a Šanov čítány úhrnem 8150 měr I. a II. třídy. U Johannesdorfu držela vrchnost rolí 189 m. a rybník 900 měr, poddaní role až ke Grafendorfu 364 m., porostlin 350 m., pastviny 735 m. panských a 245 m. vrchnost společně s obcí Šanovskou.

V Šanově stálo 5 pustých domů; před r. 1749 dány jsou novým německým osadníkům pozemky pustých míst;

Petrovice čítaly 1400 m. I. a II. tř. a

Wolfsstauden 1679 m. dobrých a prostředních rolí. Mimo to patřila sem pustá vesnice Grafenwasen v Rakousích, jež držel svého času hrabě Daun. (Reg. 108.)

7. Na panství Jaroslavském bylo 8 pustých dědin vedle 12 2658 osedlých; u pustých leželo rolí I. tř. 4772 m., II. tř. 2110 m., a vinic pustých 292 m., od sousedních obcí vzděláno 447 m. vinic.

Pusté osady, nejvíce z XV. století, měly: Hnanice, Knast rolí m. I. tř., vinic pustých 11 měr a vzdělaných 88 m., jež drželi ze Slupa, Valtrubic, Olexovic, Křídloviček a j., Micmanice 39 $\frac{7}{8}$ m., vrchnost 648 m.;

Křížkovice rolí I. a II. tř. 753 m. a

Rochovice 1341 m. I. tř. a vinic u obou 253 m.; pozemky obou vsí drželi pak z Českých Křídlovic, Božic, Hrádku a j.;

Moskovice rolí II. tř. 1200 m.; užívali jich z Valtrubic, Olexovic, Slupa, Micmanic a Krhovic, a 97 m. za pastvu obec Strachotice a Valtrubice;

Našetice 1156 $\frac{6}{8}$ m. I. tř. a vinic 50 $\frac{1}{4}$ m. pustých a 97 $\frac{1}{2}$ m. vzdělaných od lidí sousedních. Byla pak nově založena, čítala r. 1749 již 8 púllánů, 8 $\frac{1}{4}$ lánů a 4 domy bez polí. Pečeť měla od r. 1699 a na ní radlo a vinařský nůž, kosíř.

Němčice s 956 $\frac{6}{8}$ m. I. tř.; z nich dáno jest 4 nově osedlým u Micmanic po 16 $\frac{1}{2}$ m.; jiným z téže obce a ze Slupa, Křídloviček, Strachotic a j. po 1—5 polích až 13 m., obci Micmanské 39 $\frac{7}{8}$ m., a vrchnost ponechala si 292 $\frac{6}{8}$ m. a pastvin 150 měr.

Unzendorf s 910 m. polí v rovině a vinic 231 měr pustých a 262 m. vzdělaných r. 1672 od lidí ze Šatova. Tito vzdělali tam i jiné pozemky, majíce od pusté vsi r. 1749 již 1073 m. polí a vzdělaných vinic 3296 měr, a pastviny 240 m. (Reg. 234.)

8. na panství kláštera sv. Kláry ve Znojmě:

Popice mezi Hodonínem a Stupšicemi pustá ves od husitské války; r. 1437 vyměnil si ji klášter od Louckého za pustou ves Derflici. Pastviny užívala obec Tasovská, a ostatních pozemků sousedé její, úhrnem 377 $\frac{1}{2}$ m. polí, 104 $\frac{6}{8}$ m. zahrad a louky pod 4 vozy sena a 2 v. otavy; (R. 119.)

9. na panství kláštera Louckého:

Borotice byla též pustá ves; do r. 1672., pak se tu usadilo 6 osadníků, kteří drželi polí I. tř. 111 $\frac{7}{8}$ m. a II. 55 $\frac{7}{8}$, kdežto od 16 pustých domů leželo pusto I. tř. 2133 $\frac{2}{8}$ a II. 1066 $\frac{5}{8}$ m.; protože nebylo ani urbáře, seznamu bývalých poddaných, nevědělo se, komu pusté domy patřily a jak se jmenovaly. Pozemků ještě toho roku užívala dílem vrchnost, nejvíce však z Křhovic 937 měř a ze Strachotic 204 m. a luk 84 kusů. Blízko ležela pustá ves Suchohrdlí, jinak »Cukla«, »Socherl« (r. 1667), Čucherle (1672). R. 1667 bydleli tam 4 noví osadníci a nevěděli, co jim patří, aniž jaké bývaly živnosti pusté; neměli určitých pozemků, nýbrž každý vzdělal si jich, kolik mohl a chtěl. R. 1672 bylo v ní 5 osedlých, rolí vzdělaných 48 m., ale pustých 1466 m. I. a II. třídy.

Derflice byla ještě r. 1672 pustá, čítajíc rolí I. tř. 514 a II. tř. 257 měř; potom nově založena.

Myslovice, Neslowitz, měly 510 m. rolí a 87 m. vinic, jichž užívali z Derflice;

Rakovice se 1270 m. I. 846 $\frac{5}{8}$, a II. 423 $\frac{3}{8}$ m. = 11 $\frac{6}{64}$ lánů;

Stollwirts, Stolz wirts, pustá ves, mívala 195 $\frac{5}{8}$ m. rolí I. a II. třídy;

Šamíkovice, Schankowitz s 811 m. I. a II. tř. = 7 $\frac{6}{64}$ l., jichž užívali z Míroslavě, Pemdorfu, Alexovic a Václavova. Obnovena sluje r. 1749 Schakowitz, Schalkwitz, má pečeť z r. 1711. a ve znaku radlo, kroidlo a kosíř;

Zahrádka u Štěpkova s 175 $\frac{1}{2}$ m. rolí I. a II. třídy. (Reg. 244.)

10. Na panství Krumlovském bylo 7 pustých obcí a koním rolí I. třídy 3354 $\frac{3}{8}$ m. II. 1926 $\frac{1}{8}$ m. a vinic 48 m. pustých, totiž:

Boříkovice u Rouchovan, zcela pustá ves; její pole dána jsou lidem z tohoto městečka;

Leponice neb Lopenice mívaly 902 $\frac{3}{8}$ m. polí. Lidé z Hrubšic měli z nich lánici po 1 kusu pod 7 měř, půllánici kus pod 4 m.; jiní přespšní z Pohořelic, Cvrčovic a vrchnost k panskému dvoru v pusté vsi Šumicích.

Niedersitz jinak Niederspitz u Krumlova, kde se trat posud tak jmenuje, mívala 477 m. polí II. třídy; z nich užívali

obec Krumlovská a 14 měšťanů, pak 5 lidí z Dobřinska úhrnem 195 $\frac{6}{8}$ m., a pustých zůstávalo r. 1672 ještě 218 $\frac{1}{4}$ m.

Pavlovice u Litobračic, veliká někdy osada 19 lánů neboli 2040 $\frac{7}{8}$ měr polí v I. a v II. třídě; užívali jich nejvíce sousedé z Litobračic, pak i přespšní: z Jamic, Hrušova, Moskovic a j. Pastvinu 86 měr držely Litobračice;

Polkovice u Lidměřic s 850 $\frac{6}{8}$ rolí I. třídy; drželi je potom lidé z této vesnice a z Olbramovic, Nasoměric, Želovic, Račic a j.;

Šumice s 1440 m., z nich dáno k obci Kupčické 203 $\frac{1}{2}$ míry; vinice zůstávaly pusté a byly konečně pastvištěm. Když osada byla opět zalidněna do r. 1676, rozděleny jsou pozemky novým osadníkům po 11 nebo 12 kusech; obci říkalo se Schönitz nebo „Semnitz“, jak stojí na pečeti z r. 1676.

Tempelstein u Jamolic, zaniklá osada, mívala 724 m. II. tř., z nich užívalo 8 domkářů z Jamolic, Dubňan a Biskupska po 1 kuse, úhrnem 27 měr;

Tupanov jinak Topanov, někdy farní osada nedaleko města Krumlova, mívala 481 m. rolí: I. tř. 240 $\frac{1}{2}$ a II. tolikéž a vinic 48 m. Přidělena jest k obci Rybníkům. Bývalý farní kostel, vzácná památka románského slohu, zachovala se částečně podnes, jak napsáno jest o ní více v Časopise Matice Moravské r. 1891; (R. 134).

II. Na panství Lesoňském: Blana jinak Blatna, osada r. 1672 již „zcela pustá, velkým lesem porostlá;“

Cidlinka tehdy také již porostlá; polí jen něco málo vrchnost zorávala, ostatní bylo již velkým lesem; přidělena jest k obci Martínkovu Jiná ves Cidlina měla t. č. 11 osedlých, 3 nové a 3 staré pusté domy.

Horky tehdy již rovněž porostlé, zcela pusté a k Martínkovu patřící; z polí vzdělávali odtud 20 měr a sousední Želetava 30 měr. Nově založena byla v 2. polovici XVIII. století.

Martinice, již v XV. století pustá osada, byla t. 1672 zcela porostlá a patřila k Cidlině.

Miletice neb Milatice měly r. 1667 ještě 2 osedlé a 7 pustých domův, ale r. 1660 opustil živnost 1 osedlý, a zůstala tu jen vdova Alina Kloudková; však i ta opustila svůj lán r. 1666, a Miletice zůstaly pusté, čítající rolí nově pustých 148 m. a stále pustých 328 m. I. a II. tř. Osada byla pak nově založena. (R. 124.)

12. Na panství Myslibořském uvádí se jen Lhota jakožto pustá ves; ale bylo jich v XV. století více. Osedlí mívali v ní: jeden 2 lány, 2 po 1 $\frac{1}{2}$ l., 1 lán a 3 po $\frac{1}{2}$ l. R. 1672 užívali opuštěných rolí dílem vrchnost dílem přespólní, a mohlo se tu sít na 874 m. Vrchnost vystavěla si tam dvůr, po zaniklé vsi Lhota nazvaný; (R. 128.)

13. Na panství Náměšťském: Janovice a Loučky, pusté osady u Bíteše, byly koupeny na věčné nadání a darovány špitálu v Bíteši, Loučky od Doroty Hládkové r. 1491, Janovice od Jiřího Hubaře a Kateřiny Sovové; čítány jsou r. 1667 na 3 $\frac{2}{3}$ lánů;

Kojetín u městečka Budišova, jehož obyvatelé užívali pak rolí zaniklé osady 80 měr za roční úrok 6 kop gr. Byl nově osazen a čítal r. 1749. 3 lány a 7 $\frac{1}{4}$ lánů; obec měla v pečeti znakem jako některé osady moravské: srdce a z něho 3 listy vyrostlé.

Urbanov u Německých Kynic; 27 čtvrtlánků z nich užívalo louky pusté vsi, a dělili se o seno, každý po $\frac{1}{8}$ vozu; (Reg. 243.)

14. Na panství Písečném: Senice, jinak Sanice, byla r. 1672 velkým lesem porostlá kromě 43 m., jež vzdělávali poddaní z Písečného, platíce z nich úrok. (R. 232.)

O zaniklých osadách Hosticích a Krakovci jinak Krokvicích, jako též o četných jiných, již se nepsalo. Jen jména trati památku jich zachovala. (Reg. 243.)

Na panství Ratibořském: Vacenovice od nepamětných let úplně spustlá ves s 555 m. polí; (R. 344.)

15. Na panství Sádeckém: Březovany jinak Březová a Dašovice u Štěměch; patřily dříve k panství Brtnickému, a ležely r. 1672 zcela pusté a lesem porostlé, a nikdo již o nich nevěděl; (Reg. 263.)

16. na statku Valečském vesnička Chroustov; její pozemky držela dílem vrchnost, dílem sousedé z Valče a Plěšic, pak ale jen sama vrchnost, úhrnem 417 m. polí. (R. 278.)

17. Na statku Višňovském: Zbánice, pustá osada, která mívala 418 měr polí I. a II. třídy a 352 m. vinic, z nichž patřilo 20 osmin kostelu ve farní osadě Tupanově, též pusté. (R. 260.)

U těchto pustých osad leželo celkem 33.237 měr polí, dvě třetiny všech u pustých osad na celé jihozápadní Moravě.

Pohled na vše ony tři kraje jihozápadní Moravy, jež krátce jmenovaly se též Brněnsko a tvoří od r. 1777 i diecesi Brněnskou, ukazuje po 30leté válce r. 1656 úhrnem:

domů poddanských **42.600**, z nich osedlé **29.100** (t. j. $\frac{2}{3}$ všech) a pusté **13.500** (t. j. $\frac{1}{3}$ všech);

rolí všech podle měření r. 1656: **1,204.147** měr, z nich vzděláváno přes **743.000** měr ($= \frac{3}{5}$) a pusto **461.000** ($= \frac{2}{5}$), a poměrně nejvíce pustých vinic; u pustých osad úhrnem 48.979 měr polí;

r. 1671.—1679., kdy byly ony kraje znova od zemské úřední kommisie popsány, úhrnem ještě:

domů stále pustých **9500** (t. j. více než $\frac{1}{5}$), rolí přes **240.000** měr ($= \frac{1}{5}$ všech) a vinic 36.850 měr pustých ($=$ skoro $\frac{3}{5}$ všech).

Vrchnostem, jejichž vlastní domy a pozemky nejsou tu počítány, patřilo zde poměrně k poddanským rolím dle pozdějšího měření čítáno rolí $\frac{1}{8}$ a vinic $\frac{1}{31}$, tedy v oné době okolo **151.000** měr rolí, z nich vzděláváno asi **91.000** měr, pusto asi **60.000** měr, r. 1671—79 pustých přes **30 000** měr a vinic **1500** měr pustých;

na celé jihozápadní Moravě po válce dohromady všech rolí vzdělávaných přes **832.000** měr ($= \frac{3}{5}$) a pustých **523.000** měr ($= \frac{2}{5}$);

r. 1671—79 ještě pustých rolí přes **260.000** měr ($= \frac{1}{5}$) a vinic přes **47.000** měr ($=$ skoro $\frac{3}{5}$).

V královských městech, v Brně, Jihlavě a Znojmě, stálo, jak na konci dílu tohoto podáno jest, před válkou dle úřední zprávy z r. 1604 a 1606 úhrnem 1371 domů; po válce také značný počet zbořených a prázdných (skoro $\frac{1}{3}$), osedlých $\frac{2}{3}$; tedy po válce všech domů vesnických a městských, nečítajíc hradův a panských budov, bylo zde osedlých přes **30.000**, a čítáme-li podle několika případů na 1 dům 6—7 osob, zůstávalo v oněch 3 krajích úhrnem jen okolo **200 000** osob, méně než čtvrtina nynějšího počtu.

4. Olomoucký kraj.

a) Pohled na celá panství.

O něco lépe vypadalo to na ostatní Moravě, zvláště na severní. Jako v oné části nedotkla se válka tak ukrutně hornatějších krajin západních, nýbrž úrodnějších na jižní a střední Moravy, tak i zde poměrně ještě méně uškodila v podobných krajinách severních, kde četné osady neměly po válce ani jednoho domu pustého ani rolí pustých. Úrodnější roviny a jihovýchodní kraj utrpěly však také mnoho.

V Olomouckém kraji čítalo se po válce asi **24.500*** domů: **19.000** obydlených ($\equiv \frac{3}{4}$ všech) a přes **5500** pustých ($\equiv \frac{1}{4}$), a rolí pustých **84.600** měr ($\equiv$ skoro $\frac{1}{6}$ všech);

r. 1675—77, kdy byl úředně dopodrobna popsán, zůstávalo ještě stále pustých domů poddanských přes **2850** ($\equiv$ skoro $\frac{1}{4}$) a rolí **33.420** měr ($\equiv \frac{1}{16}$ všech).

Nejvíce zkažena byla panství, majíce r. 1656 nejméně čtvrtinu pustých domů, (která jich měla přes polovic, totiž v přehledu »staré pusté« a »nově osedlé« $\equiv$ bývalé pusté,« jsou proloženým tiskem označena): Boskovice, Búzov, Brodek, Drahanovice, Chudobín, Ivanovice, Jevíčko, kláštera Hradiského, Šternberského a Všech Svatých, Krakovec, Králice, Lechovice, Lhota Bílá a Červená, Líšnice, Loučka Studená, Ludeřov, Morkovice, Mořice, Olomouc, Pačlavice, Plumlov, Prostějov, Ptení, Tovačov, Skalička, Švábenice, Uhřice, Újezd, Vicoměřice, Vranová-Veselí a Vrchoslavice.

Několik statkův ale nemělo vůbec pustých ani domů ani rolí, hlavně na severu.

---

*) Nečítáno v tom přes 220 nových domů, jež byly teprve po r. 1656 vystaveny a v popisech r. 1675—77 čítány jsou mezi nově osedlými; nejvíce jich arci přibýlo na panstvích, která mnoho válkou neutrpěla a poddaných neztratila, jako na př. na Rabšteinském nových domů přes 60, na Koldštýnském 39, na Sovineckém 25, u Rudy 22, v Kelčicích a na panství Unčovském po 13, u Chromeče a Svitav po 10 atd. (Zem. regist.)

Panství Olomouckého kraje

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských roli						Vinic		Vel- kost obcí	R. 1667. domů			
	třídy I.		třídy II.		třídy III.		úhrnem	lány		1/4	dvů- růch	hospod- ářských	pustých
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8			měr				
Biskupice	—	—	425	—	301	—	—	—	461	53	4	4	
Boskovice	2883	7 ² / ₃	3361	5	3518	5 ¹ / ₃	—	—	7556	415	11	194	
Brodek, díl	388	4	420	—	314	—	—	—	846	28	2	6	
Bůzov	—	—	284	4	2242	4	—	—	1515	97	—	38	
Čechy	292	—	546	—	—	—	—	—	816	88	9	3	
Dobromilice	1250	5 ¹ / ₃	925	2 ² / ₃	—	—	—	—	1233	26	8	3	
Doloplazy u Ko- jetína	807	6	807	6	—	—	—	—	332	8	—	—	
Doloplazy u Olo- mouce	351	4	—	—	—	—	—	—	1153	48	3	1	
Drahanovice	407	5 ¹ / ₃	121	2 ² / ₃	—	—	—	—	427	16	4	13	
Dřevnovice	519	7	260	—	—	—	—	—	634	19	1	3	
Frankštát	—	—	872	—	1744	—	—	—	2049	—	—	—	
Hluchov	—	—	78	2 ² / ₃	156	5 ¹ / ₃	—	—	134	—	—	—	
Hradisko	—	—	192	—	232	4	—	—	229	27	—	6	
Huzová Nēm.	—	—	—	—	2644	—	—	—	184	100	9	1	
Chromčá Bludov	—	—	1510	—	2522	4	—	—	3355	274	5	4	
Chudobín	—	—	1162	—	1641	4	—	—	104	96	6	63	
Ivanovice	5020	4	512	4	—	—	—	—	5510	132	8	26	
Jaroměřice	498	—	498	—	498	—	—	—	1241	41	11	19	
Jesenice	—	—	—	—	2195	4	—	—	1021	99	5	17	
Jevíčko	503	—	503	—	503	—	—	—	1928	125	9	39	
Kapitula dómu Olomouckého	33323	6	8502	5 ¹ / ₃	3120	7 ¹ / ₃	—	—	44513	1999	54	145	
Karlovec	—	—	—	—	12283	—	—	—	6218	—	—	—	
Klášter Hradiský	18375	1 ¹ / ₃	4753	7	6844	2 ² / ₃	—	—	22335	971	47	334	
» Jevičský	—	—	836	—	829	—	—	—	106	68	2	3	
» Kartouzský	3357	7 ¹ / ₃	809	6 ² / ₃	2055	—	—	—	448	310	2	21	
» sv. Kateřiny	3142	7 ¹ / ₃	1602	2 ² / ₃	74	—	—	—	4950	182	5	20	
» sv. Kláry	3073	—	248	—	—	—	—	—	3028	121	—	—	
» Šternberský	3484	—	452	4	—	—	—	—	4115	—	—	—	
Klášter Věch Svatých	2653	6	1340	4 ¹ / ₃	888	6 ¹ / ₃	—	—	4011	172	20	33	
Koldštýn	—	—	—	—	17494	—	—	—	7116	819	1	1	
Konice	—	—	—	—	—	—	—	—	3448	63	—	25	
Krakovec	—	—	673	4 ² / ₃	1390	7 ¹ / ₃	—	—	1010	85	14	54	
Králice	4378	6	1113	6	—	—	—	—	7112	—	—	—	

roku 1656—1677.

R. 1678-79. domů				Roli nově vzdělaných						Roli pustých						Vinié pustých	
osadých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měr 1/8	
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8		
50	2	4	3	—	—	23	—	12	—	—	—	23	—	18	—	—	—
407	51	44	159	136	—	257	6	145	—	41	2	74	—	64	7	—	—
11	2	1	3	11	—	11	—	—	—	69	4	69	4	—	—	—	—
57	23	16	48	—	—	64	2	333	5	—	—	55	2	52	5	—	—
79	7	—	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(36)	2	—	2	609	—	340	—	—	—	77	4	38	6	—	—	—	—
9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
41	6	4	—	110	4	110	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19	7	—	7	52	—	26	—	—	—	17	2	8	5	—	—	—	—
23	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(75)	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—
15	2	5	2	—	—	13	5	27	2	—	—	13	—	26	—	—	—
(27)	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
97	9	4	5	—	—	—	—	240	—	—	—	—	—	120	—	—	—
267	29	2	—	—	—	11	5	205	6	—	—	—	—	—	—	—	—
77	40	13	41	—	—	274	2	394	1	—	—	57	—	96	4	—	—
124	32	7	22	809	2	31	2	—	—	255	—	—	—	—	—	—	—
50	2	13	8	85	—	85	—	85	—	57	—	57	—	57	—	—	—
91	1	15	15	—	—	—	—	143	—	—	—	—	—	224	1	—	—
141	27	7	37	53	2	53	2	53	2	23	3	23	3	23	3	—	—
1522	136	56	103	185	8	504	4	113	4	61	1	26	1	198	4	107	1
401	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
827	257	118	216	547	6	513	5	330	4	199	5	917	2	775	6	—	—
69	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
324	22	1	4	138	2	69	1	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—
160	24	11	14	617	—	206	—	—	—	122	2	226	5	—	—	—	—
100	41	1	3	150	5	41	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
125	32	4	40	441	—	99	—	—	—	507	—	131	—	—	—	—	—
127	21	37	29	290	2	163	2	14	4	265	6	216	1	323	4	—	—
807	61	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—
62	—	8	13	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	36	—	—	—
72	48	12	24	—	—	294	3	545	—	—	—	130	6	202	6	—	—
68	65	3	66	1550	4	527	—	—	—	670	2	201	2	—	—	—	—

Panství Olomouckého kraje

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských rolí						Vinic úhrnem	Vel- kost obcí		R. 1667. domů			
	třídy I.		třídy II.		třídy III.			lány	1/64	ob- stých	ho- dních	pa- sých	
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr						1/8
Kroměříž	3945	7 1/3	3262	6 2/3	—	—	—	—	6814	179	—	11	
Lechovice	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	7	25	
Lhota Bílá	—	—	228	3 1/3	365	2 2/3	—	—	326	26	—	15	
Lhota Červená	176	5 1/3	256	6 2/3	502	4	—	—	621	41	—	23	
Lhota Vranova	—	—	—	—	265	—	—	—	215	56	—	5	
Líšnice	—	—	402	—	201	—	—	—	360	14	—	23	
Litovle	1546	2 1/3	1743	7 2/3	—	—	—	—	5563	362	11	9	
Losín	—	—	1043	5 1/3	7636	2 2/3	—	—	4645	425	—	3	
Loučka Dolní	1641	—	1641	—	—	—	—	—	2447	—	—	—	
Loučka (Studená)	—	—	—	—	619	—	—	—	321	24	1	11	
Luběnice	140	—	—	—	—	—	—	—	130	4	—	—	
Ludeřov a Strážov	104	2 2/3	208	5 1/3	—	—	—	—	153	19	2	7	
Mírov a	2663	2 2/3	15202	6 2/3	15265	2 2/3	—	—	17416	1821	6	54	
Svitavy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1647	14	35	
Morkovice	1931	4	2085	4	5134	—	—	—	3363	50	32	69	
Mořice	4526	7 1/3	308	7 1/3	—	—	—	—	3931	86	3	62	
Náměšt	1891	6	—	—	—	—	—	—	1548	76	—	3	
Olomouc	12285	2 2/3	3543	5 1/3	—	—	—	—	167	6	512	36	
Opatovice	857	5 1/3	528	6 2/3	623	—	—	—	1231	88	3	10	
Pačlavice	888	—	1869	—	—	—	—	—	18	2	50	4	
Plumlov	13181	2 2/3	5385	6	4828	1 1/3	—	—	19049	321	69	594	
Prostějov	5354	1 1/3	282	2 2/3	—	—	—	—	11820	301	27	345	
Ptení a Suchdol	—	—	1588	—	275	—	—	—	958	40	4	28	
Rabštejn	—	—	—	—	13764	—	—	—	4517	726	10	4	
Roubanín	—	—	—	—	730	—	—	—	3	4	29	1	
Ruda	—	—	555	—	21351	4	—	—	9731	1105	5	5	
Těšice	280	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	
Tovačov	16206	4	1155	5 1/3	—	—	—	—	36444	817	72	546	
Trnávka	—	—	1000	—	4721	4	—	—	2658	255	10	16	
Třebová Morav.	2680	3 2/3	10586	6 1/3	20846	1	—	—	18031	1355	31	122	
Třemešek	—	—	—	—	1772	—	—	—	1250	84	2	—	
Týničky	34	—	—	—	—	—	—	—	153	8	—	—	
Skalička	—	—	125	—	125	—	—	—	116	—	—	—	
Sovinec	953	2 2/3	1925	6 2/3	25046	6 2/3	—	—	14534	805	21	25	
Šternberk	6892	2 2/3	8312	3 1/3	11490	6	—	—	182	2	189	45	
Šumbersk. Rabenseifen	—	—	1914	—	932	—	—	—	3730	438	3	10	
Švábenice	1924	—	—	—	—	—	—	—	1839	36	5	41	

roku 1856—1877.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osadlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měr	1/8
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8		
183	2	12	7	—	—	82	4	—	—	46	—	194	4	—	—	—	—
15	15	1	15	—	—	219	—	—	—	—	—	350	—	—	—	—	—
22	5	—	5	—	—	12	5	25	2	—	—	—	—	113	—	—	—
35	13	1	16	25	—	39	—	79	4	—	—	32	—	266	—	—	—
40	2	2	3	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	27	—	—	—
14	12	1	10	—	—	132	—	60	—	—	—	72	—	36	—	—	—
313	68	—	2	36	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
418	13	10	—	—	—	—	—	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(119	5)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	2	6	10	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	166	—	—	—
4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	6	1	12	18	2	36	4	—	—	21	2	42	4	—	—	—	—
671	98	70	66	64	3	172	5	142	6	20	5	25	2	75	—	—	—
668	16	34	3	—	—	64	5	66	2	—	—	14	—	62	—	—	—
43	41	2	83	411	—	454	4	120	—	1078	—	1081	4	170	—	—	—
50	37	9	55	1498	6	75	—	—	—	1010	—	150	—	—	—	—	—
65	4	7	1	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
464	89	18	79	1020	4	831	3	—	—	219	4	286	2	—	—	—	—
90	9	7	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
47	1	24	28	34	—	23	—	11	—	203	4	580	2	—	—	—	—
356	212	43	459	3566	1	847	1	218	1	4573	—	2040	2	2653	5	—	—
294	122	7	281	890	—	134	—	—	—	530	—	60	—	—	—	—	—
39	11	7	24	—	—	278	—	—	—	—	—	613	—	78	—	—	—
688	72	—	—	—	—	—	—	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23	4	3	1	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	25	—	—	—
972	35	6	—	—	—	—	—	61	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
612	291	55	361	7526	4	890	4	—	—	2176	5	842	4	—	—	—	—
246	29	3	—	—	—	51	4	361	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(1850	30	—	120)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
88	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	4	2	8	—	—	—	—	50	—	—	—	—	—	50	—	—	—
872	105	3	4	416	—	595	4	1318	4	—	—	—	—	26	—	—	—
1377	156	3	95	930	2	1320	—	1097	—	37	—	37	—	37	—	—	—
435	18	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
37	11	2	46	188	—	—	—	—	—	845	—	—	—	—	—	—	—

Panství Olomouckého kraje

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských rolí						Vinic úhrnem	Vel- kost obcí		R. 1667. domů			
	třídy I.		třídy II.		třídy III.			láry	1/4	ose- dlých	horních	pustých	
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr						1/8
Uhřice	418	2	418	2	—	—	—	—	5	5	—	—	—
Újezd	—	—	258	5 1/3	139	2 2/3	—	—	5	54	24	—	—
Unčov	1036	—	2521	6 2/3	1672	5 1/3	—	—	53	30	350	6	37
Usov	6741	4 2/4	9416	7	6724	—	—	—	172	15	725	37	122
Vicoměřice	511	1 1/3	492	2 2/3	—	—	—	—	6	10	7	2	20
Wiesenberk	—	—	—	—	7663	—	—	—	33	7	551	1	3
Vranová-Draha- řovice	—	—	—	—	158	—	—	—	—	59	9	2	1
Vranová-Veselí	—	—	—	—	405	—	—	—	2	30	—	—	—
Vrchoslavice	487	6	243	7	—	—	—	—	5	58	—	—	—
Zábřeh	987	5 1/3	8880	1 1/3	18096	1 1/3	—	—	142	55	1031	31	22
Úhrnem	18582	7 6/3	122543	6 1/3	22440	2 3/4	—	—	413	51	—	—	—

roku 1856—1877.

R. 1873-75. domu				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.			
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8		
8	8	5	13	70	6	70	6	—	—	137	4	137	4	—	—	—	—
23	1	3	7	—	—	51	2	—	—	—	—	51	2	25	5	—	—
350	39	1	50	150	3	187	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—
650	170	10	77	1055	2	1786	1	805	6	200	—	518	—	278	2	—	—
5	11	—	14	187	2	18	5	—	—	211	2	30	5	—	—	—	—
524	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	1	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	27	—	—	—
17	4	6	5	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	46	—	—	—
15	12	—	9	210	6	105	2	—	—	12	—	37	6	—	—	—	—
991	92	7	23	40	—	777	2	895	5	—	—	93	2	46	5	—	—
18396	2828	665	2868	30284	1	12815	7	8101	5	16023	5	9811	3	7585	—	1071	—

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
	lány	1/64	osadě	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté					
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Boskovice :															
Boskovice	27	53	164	29	7	115	108	108	—	—	—	—	—	—	683
Buková	2	13	10	4	1	7	—	—	41	—	—	—	97	—	96
Lipová	1	28	6	2	2	3	—	—	29	—	—	—	43 ₄	—	66
Ludíkov	—	57	5	1	3	1	—	—	14	—	—	—	61	—	50
Obora	2	23	13	1	4	3	—	—	—	—	—	—	57	—	50
Pamětice	3	20	8	2	3	1	28	56	—	9 ₂	18 ₅	—	—	—	45
Protivanov	4	57	18	1	8	7	—	—	20	—	—	120	—	—	165
Újezd	2	12	4	1	2	7	—	—	15	—	—	115	—	—	84
Velenov	1	24	7	1	2	4	—	—	16	—	—	—	72	—	46
Vratíkov	1	15	4	—	3	2	—	—	—	—	—	—	56	—	25
Zdárná	1	2	11	2	1	6	—	—	—	—	—	—	66	—	116
Brodek :															
Dobroměřice	12	33	18	15	—	2	537 ₄	268 ₆	—	77 ₄	38 ₆	—	—	—	193
Búzov :															
Blažov	1	21	8	3	2	—	—	—	76	—	—	—	—	—	32
Březina	—	27	1	1	1	5	—	—	12	—	—	—	36	—	27
Búzov, díl	1	2	6	—	4	15	—	—	—	—	—	—	70	—	74
Javoříčko	—	32	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	20	—	22
Kozov	1	44	4	2	—	3	—	26	52	—	24 ₂	48 ₅	—	—	33
Milkov	1	12	1	2	1	7	—	—	40	—	—	165	—	—	30
Obectov	—	55	3	2	1	4	—	13	13	—	12	12	—	—	37
Ospilov	1	2	6	2	1	1	—	—	40	—	—	—	—	—	33
Podolí	2	6	6	4	1	7	—	—	35	—	—	112	—	—	40
Veselíčko	—	54	2	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	21
Vojtěchov	1	48	7	2	1	2	—	25 ₂	50 ₅	—	19	38	—	—	58
Drahanovice	2	59	16	7	—	7	52	26	—	17 ₂	8 ₅	—	—	—	100
Hluchov	1	34	15	2	5	2	—	13 ₅	27 ₂	—	13	13	—	—	84
Chroměč a Bludov :															
Bratrošov	4	48	38	13	2	—	—	—	110	—	—	—	—	—	130
Chudobín :															
Bílsko	2	31	12	7	—	—	—	—	—	—	28	—	—	—	42
Čakov	1	16	15	1	1	8	—	—	14	—	—	—	—	—	78
Ješov	—	2	4	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	29
Kovářov	—	28	7	—	3	7	—	—	21	—	—	—	49 ₄	—	31
Loučka	1	36	7	6	3	2	—	44	44	—	—	—	—	—	70

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obce	Domy					R o c e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
		lany	1/64	osedlé	nová osed.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			
	1 měr							2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr		
Nová Ves, Kluzov	—	5	2	6	1	7	—	—	—	—	—	—	—	87
Obrance	1	28	5	3	—	—	—	45 ₆	91 ₅	—	—	—	—	44
Sováčov	—	8	8	—	2	9	—	—	—	—	—	—	—	52
Vilémov	1	41	11	10	2	4	—	93 ₂	93 ₂	—	33	33	—	126
Ivanovice :														
Ivanovice	32	2	72	19	6	18	540	—	—	216	—	—	—	441
Švábenice, díl	3	24	5	5	—	4	143	—	—	39	—	—	—	219
Jesenice :														
Březko	1	37	10	—	2	7	—	—	—	—	—	—	—	80
Klužínek	1	24	10	—	—	4	—	—	—	—	—	50	—	45
Jevíčko	9	28	14	27	7	37	53 ₂	53 ₂	53 ₂	23 ₃	23 ₃	23 ₃	—	381
Kapitula dómu Olomouckého :														
Bystrice Hrubá	13	29	58	11	2	21	125	125	—	—	—	—	—	219
Drablov	6	18	15	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45
Haňovice	2	21	17	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	52
Hrádečná	1	44	4	5	2	4	—	32 ₄	32 ₄	—	37 ₄	37 ₄	—	33
Kelčice	5	48	12	13	—	1	—	—	—	125 ₂	62 ₅	—	—	65
Křenovice	9	17	39	4	—	8	26	—	—	46	—	—	—	113
Luka	—	4	2	3	2	2	—	—	11	—	—	24	—	65
Měrotín	1	21	7	1	1	5	—	10	20	—	20	40	—	57
Mrsklice	2	11	17	6	1	3	—	16	16	—	—	—	—	51
Savín	1	4	9	1	3	3	—	—	—	—	16	16	—	36
Slavětín	1	56	4	4	1	4	—	27	54	—	36	72	—	51
Studeneč	3	10	12	2	—	2	53 ₂	26 ₅	—	66 ₅	33 ₂	—	—	39
Tršice	11	32	37	4	4	20	42 ₅	21 ₂	—	64	32	—	—	149
Žešov	9	42	16	7	—	—	279 ₅	—	—	—	—	—	—	76
Kláster Hradiský :														
Bohuňovice	6	27	12	13	—	8	112	112	—	18	18	—	—	65
Březce	4	8	4	2	4	5	—	—	—	—	—	—	—	40
Bystrovice	16	24	15	11	1	3	385	—	—	35	—	—	—	85
Cernovír	7	15	19	9	2	4	—	—	—	—	—	—	—	100
Droždín	4	18	13	5	—	4	—	—	—	—	—	—	—	121
Hejčín	—	50	6	2	—	1	—	—	—	10	—	—	—	79
Chomoutov	2	35	9	2	2	5	—	15	—	—	—	—	—	53
Laštany	6	3	17	8	—	5	40 ₄	40 ₄	40 ₄	81	81	81	—	91

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
	lány	1/64	osede	nové osad.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté					
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Lošov	2	1	17	4	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	63
Náklo	9	57	38	6	—	9	39	—	—	—	—	—	—	—	125
Ohnice	6	28	20	10	—	—	—	—	345	—	—	—	—	—	61
Olšany	21	9	17	32	—	17	570	—	—	76	—	—	—	—	187
Pavlovice	—	3	4	15	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	77
Samotišky	1	42	15	5	—	—	60	60	—	—	—	—	—	—	97
Střeně	2	19	8	3	—	5	—	44	—	—	10	—	—	—	54
Těšetice	10	52	14	10	—	2	450	—	—	—	—	—	—	—	75
Topolany	12	6	11	15	1	2	630	—	—	70	—	—	—	—	69
Ústín	8	15	9	7	—	—	314	—	—	—	—	—	—	—	53
Žerůvky	6	6	7	4	—	1	139	—	—	—	—	—	—	—	28
u Konice:															
Brodek	4	60	20	4	8	11	—	—	81	—	—	209	—	—	258
Dešná	3	42	11	3	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	120
Křemenec	—	37	4	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	37
Lhota	1	62	5	5	1	4	—	—	75	—	—	52	—	—	78
Přemyslovice	6	61	31	8	—	5	—	—	149	—	—	50	—	—	199
Strážisko	—	32	16	3	6	8	—	24 ₄	49 ₁	—	17 ₃	34 ₆	—	—	39
u Šebetova:															
Benešov	1	45	6	1	2	7	—	—	12	—	—	84	—	—	99
Kořenec	2	5	13	2	4	3	—	—	24	—	—	56	—	—	145
Okrouhlá	—	60	13	2	—	4	—	—	14	—	—	35	—	—	99
Světlá	2	56	5	4	1	6	87	87	—	81 ₃	81 ₃	—	—	—	39
u Březovic:															
Březovice	10	13	9	20	1	5	712	—	—	1152	—	—	—	—	114
Hradčany	7	45	8	14	1	1	690	—	—	—	—	—	—	—	64
Pivín	13	41	19	10	—	20	360	—	—	1100	—	—	—	—	152
Kláster Kartouz- ský:															
Doubravice	2	34	23	4	—	3	17	8 ₄	—	—	—	—	—	—	58
Hradnice	1	3	5	5	1	5	—	—	59	—	—	71	—	—	34
Pavlov	2	62	10	10	—	13	—	—	160	—	—	279	—	—	55
Kláster Šternber- ský:															
Babice	4	32	14	5	4	9	—	99	—	—	131	—	—	—	73
Chvalkovice	14	5	36	6	—	8	66	—	—	—	—	—	—	—	99

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obci	Domy					R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
		lány	1/4	osadě	nově osad.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			
								1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr	
Tvorovice	530	12	6	—	9	99	—	—	243	—	—	—	93	
Výšovice	815	19	11	—	12	276	—	—	276	—	—	—	100	
Kláš. Věch Sva- tých:														
Dědice	—	23	6	5	3	92	46	—	84 ₂	42 ₁	—	—	218	
Buděčko	42	7	1	2	6	—	—	—	—	—	222	—	77	
Koválovice u Ti- štína	62	9	1	3	2	12	—	—	60	—	—	—	48	
Osičany	257	7	3	1	3	47 ₂	47 ₂	—	84	84	—	—	39	
Raková	153	6	1	6	8	—	—	14 ₄	—	—	—	—	83	
Stětovice	213	2	2	—	—	62	—	—	—	—	—	—	56	
Tetetice	310	7	4	3	3	—	70	—	—	60	—	—	62	
Kojetín:														
Hruška	1023	14	5	—	10	125	—	—	250	—	—	—	81	
Kojetín	4441	206	32	16	95	—	—	—	—	—	—	—	617	
Měrovice	2344	24	14	—	5	666	—	—	54	—	—	—	113	
Němčice	3055	42	24	2	16	747 ₂	373 ₅	—	25 ₅	12 ₅	—	—	196	
Konice:														
Brodek	460	20	4	8	11	—	—	81	—	—	209 ₂	—	258	
Dešná	342	11	3	4	6	—	—	—	—	—	—	—	120	
Lhota	162	5	5	1	4	—	—	75	—	—	52	—	78	
Přemyslovice	661	31	8	—	5	—	—	149	—	—	50	—	199	
Strážisko	—32	16	3	6	8	—	24 ₄	49 ₁	—	17 ₃	34 ₆	—	39	
Krakovec:														
Bohuslavice	116	5	7	—	3	—	76 ₄	76 ₄	—	14	14	—	40	
Dětkovice	—3	4	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	17	
Háčky	—56	8	5	1	—	—	—	100	—	—	—	—	37	
Hvozď	249	10	9	2	5	—	98	98	—	54 ₄	54 ₄	—	72	
Krakovec	13	1	11	2	2	2	—	—	—	—	—	—	46	
Louky	—62	7	7	1	3	—	—	65	—	—	15	—	65	
Ludmírov	134	10	6	2	5	—	31 ₂	62 ₅	—	29	58	—	69	
Polomí	12	8	5	1	1	—	34 ₂	34 ₂	—	5 ₂	5 ₂	—	45	
Králice:														
Držovice	2345	19	22	—	17	529	529	—	201 ₂	201 ₂	—	—	128	
Králice	2625	39	19	2	24	346 ₄	—	—	126	—	—	—	142	
Vrahovice	1915	10	24	1	25	682	—	—	343	—	—	—	135	

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, máme nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel. kost obce lány 1/64	Domy					R c l e						Vinice staré pusté měr	R. 1850 domů
		osadě	nové osed.	nové pusté	staré pusté	nové vzdělané			staré pusté					
						1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Lhota Bílá:														
Hraby	- 25	3	1	-	-	-	-	22	-	-	-	-	-	16
Lhota Bílá	- 32	5	3	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	48
Lhota Červená:														
Búzov	1 51	6	4	-	10	-	-	13	-	-	234	-	-	79
Hvozdečko	1 19	5	3	1	4	-	26 ₄	26 ₄	-	32	32	-	-	30
Lhota Červená	- 38	7	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	43
Lišnice:														
Lišnice	3 60	14	12	1	10	-	198	-	-	108	-	-	-	64
Třidvory	3 -	14	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	48
Loučka (Studená)	3 21	18	2	6	10	-	24	-	-	166	-	-	-	78
Ludeřov, Strážov:														
Ludeřov	1 18	5	3	-	11	11	22	-	21 ₂	42 ₅	-	-	-	55
Strážov	- 35	6	3	1	1	7 ₂	14 ₅	-	-	-	-	-	-	35
Mírov:														
Hynčína D.	3 33	36	12	4	7	-	-	123	-	-	23	-	-	114
Jestřebí	- 50	7	4	2	6	-	28 ₅	57 ₂	-	5	10	-	-	55
Jestřebíčko	- 21	7	3	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	35
Krchleby	1 61	18	5	3	15	-	-	25	-	-	24	-	-	78
Lukavice	6 -	19	5	3	1	26 ₅	13 ₂	-	20 ₅	10 ₂	-	-	-	45
Mohelnice	31 42	67	27	15	23	-	-	-	-	-	-	-	-	515
Pobuč	- 62	19	3	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	59
Slavoňov	1 40	19	5	3	-	-	-	36	-	-	-	-	-	52
Vlachov	1 44	7	4	1	-	19 ₂	38 ₅	-	-	-	-	-	-	27
Vyšehorí	1 46	17	21	2	1	-	-	25	-	-	-	-	-	34
Zvole	4 5	25	10	1	3	-	71	-	-	10	-	-	-	79
Morkovice:														
Morkovice	12 26	17	20	-	34	183	183	-	405	405	-	-	-	238
Prasklice	9 11	12	5	1	14	153	76 ₄	-	333	166 ₄	-	-	-	87
Slížany	6 22	13	8	1	11	-	120	120	-	170	170	-	-	104
Mořice:														
Mořice	6 52	9	8	3	3	472	-	-	-	-	-	-	-	87
Subce	2 36	3	3	-	9	37 ₄	75	-	75	150	-	-	-	27
Tištín	16 52	30	13	4	25	528	-	-	296	-	-	-	-	153
Vičice	4 53	3	6	2	11	209 ₂	-	-	351	-	-	-	-	76
Olomouc:														
Bélidlo Nové	- 2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obci		Domy					R o l e						Vinice	R. 1880 domů
	lány	1/64	osadě	nové osad.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr		
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Blatec	1437	31	5	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	67	
Dubčany	548	16	4	1	2	108	—	—	—	—	—	—	—	47	
Holice	2342	30	18	1	7	220 ₆	441 ₅	—	—	125	250	—	—	147	
Horká	916	14	21	1	17	122 ₄	245	—	—	—	—	—	—	147	
Kyselov	111	10	4	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	36	
Loděnice	858	31	8	—	4	72	36	—	—	22 ₄	11 ₂	—	—	92	
Mezice	227	8	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	57	
Sedlejsko	—38	6	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	47	
Skrbeň	1048	24	11	2	14	211 ₄	—	—	—	47	—	—	—	115	
Otaslavice D.	743	36	26	—	18	220 ₄	220 ₄	—	—	42	42	—	—	186	
Pačlavice:															
Pačlavice	645	18	—	7	12	—	—	—	—	159	318	—	—	94	
Pornice	511	13	—	10	13	—	—	—	—	—	240	—	—	88	
Plum'ov:															
Bilovice	136	6	—	—	3	—	—	—	—	46 ₅	23 ₂	—	—	86	
Bohušín	211	7	1	1	10	—	—	8	—	—	—	220	—	40	
Domamyslice	813	12	8	—	8	189 ₂	94 ₅	—	—	250	125	—	—	77	
Drahany	526	15	—	3	21	—	—	—	—	—	—	871	—	123	
Hamry	—20	2	—	1	6	—	—	—	—	—	—	20	—	43	
Hartmanice	334	7	1	3	16	—	—	13	—	—	—	528	—	141	
Kobelnický	131	7	—	1	6	—	26	—	—	—	91	—	—	27	
Kostelec	26	533	30	2	58	424 ₅	212 ₂	—	—	398 ₅	199 ₂	—	—	249	
Krasice	539	9	6	—	3	256	—	—	—	81	—	—	—	62	
Krumslín	426	10	8	—	7	31 ₅	60 ₂	—	—	120 ₂	240 ₅	—	—	91	
Lešany	151	5	1	3	1	—	—	—	—	20	10	—	—	121	
Moskovice	451	15	5	—	7	56	56	—	—	77	77	—	—	83	
Myslíjovice	247	8	6	1	17	—	34	—	—	—	270	—	—	87	
Ohrozim	1012	11	7	5	18	139 ₂	69 ₅	—	—	405 ₂	202 ₅	—	—	101	
Otinovos	5	4	9	5	6	7	—	—	—	—	—	—	—	178	
Plumlov	316	33	6	—	6	—	21 ₄	—	—	—	57	—	—	250	
Prostějovičky	110	5	3	—	4	—	28	—	—	—	55	—	—	57	
Rozestání	516	18	3	3	13	—	—	43	—	—	—	420	—	161	
Seloutky	924	11	15	—	16	327	—	—	—	405	—	—	—	81	
Slatěnice	919	15	16	—	32	225	—	—	—	369	—	—	—	104	
Slatinky	340	6	9	1	14	32	64	—	—	64	128	—	—	98	
Smržice	3026	32	22	2	60	741	—	—	—	760	—	—	—	276	

b) Z obcí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
	lány	t/61	osodlé	nové osod.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté					
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Soběsuky	4	7	9	6	—	9	47 ₅	47 ₅	47 ₅	65	65	65	—	51	
Stínava	2	3	13	3	1	6	—	10 ₅	21 ₂	—	55	110	—	55	
Určice	18	9	19	32	—	48	884	—	—	1032	—	—	—	232	
Vícov	7	34	21	2	7	6	—	20	—	—	90	—	—	71	
Žárovice	1	53	9	3	—	7	17 ₂	17 ₄	17 ₂	20 ₅	20 ₅	20 ₅	—	48	
Prostějov:															
Čechovice	4	29	8	2	—	1	100	—	—	50	—	—	—	112	
Dětkovice	11	7	24	16	1	7	231	—	—	—	—	—	—	135	
Dobrochov	6	9	3	12	1	17	150	—	—	360	—	—	—	68	
Prostějov	86	52	249	79	4	254	141	—	—	—	—	—	—	1060	
Vranovice	6	51	9	13	1	5	268	134	—	120	60	—	—	90	
Ptení a Suchdol:															
Ptení Staré	4	7	17	7	5	8	—	161	—	—	184	—	—	108	
Suchdol	1	30	15	1	2	6	—	—	—	—	78	—	—	67	
Zdětín	4	21	7	3	—	10	—	117	—	—	429	—	—	53	
Roubanín:															
Lhota Zálesní	—	39	3	1	—	1	—	—	30	—	—	—	—	14	
Roubanín	—	45	6	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	48	
Skalička	1	16	5	4	1	8	—	—	—	—	—	—	—	54	
Sovinec:															
Moravice Dolní	7	42	45	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	
Paseka	20	54	69	19	—	—	—	387 ₄	387 ₄	—	—	—	—	138	
Plinkout	5	32	27	14	—	—	—	—	251	—	—	—	—	65	
Sokolom Dol.	11	4	19	13	1	—	416	208	—	—	—	—	—	47	
Sovinec	—	58	19	3	—	4	—	—	8	—	—	26	—	57	
Stola	7	6	34	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89	
Šternberk:															
Beroun	11	1	100	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	328	
Dětrichov	3	—	18	3	—	4	—	—	42	—	—	14	—	88	
Kunčice	3	37	14	10	—	—	—	—	270	—	—	—	—	64	
Mladějovice	8	6	28	7	—	—	90	180	—	—	—	—	—	79	
Ondřejov	3	3	16	6	—	2	—	—	111	—	—	21	—	57	
Stadlo	4	1	11	5	—	—	102 ₅	205 ₂	—	—	—	—	—	26	
Starnov	9	—	26	14	—	—	120 ₅	120 ₅	120 ₅	—	—	—	—	77	
Šternberk	19	15	156	27	2	22	—	30	15	—	—	—	—	1094	
Tovačov:															
Biskupice	13	62	15	5	4	5	233 ₂	—	—	50	—	—	—	60	

b) Z obojí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice	R. 1880 domů
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr		
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Bolelouc	12 59	20 14	6 13	504	—	—	—	—	—	—	—	—	—	119	
Čechovice	24 30	24 15	— 1	676	—	—	48	—	—	—	—	—	—	57	
Čelčice	16 17	8 12	1 13	550	—	—	180	—	—	—	—	—	—	79	
Certoryje	6 16	7 3	— 15	90 ₅	45 ₂	—	117 ₂	58 ₅	—	—	—	—	—	39	
Hrdibořice	13 27	13 7	1 2	303	—	—	45	—	—	—	—	—	—	40	
Charváty	7 8	6 4	1 1	270	—	—	45	—	—	—	—	—	—	59	
Ivaň	26 16	26 18	1 14	510	—	—	20	—	—	—	—	—	—	111	
Klopotovice	14 23	14 10	— 7	331	—	—	153	—	—	—	—	—	—	56	
Majetín	11 49	16 5	5 28	—	157 ₄	—	—	371 ₂	—	—	—	—	—	182	
Opločany	13 48	19 6	— 19	144	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83	
Rakodavy	— 16	7 4	5 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	
Tovačov	16 —	101 52	4 29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	297	
Troubky	15 60	32 8	3 30	—	188	—	—	400	—	—	—	—	—	266	
Věrovaný	24 13	22 20	1 20	768	—	—	144	—	—	—	—	—	—	126	
Uhřice:															
Počenice	1 46	2 6	1 8	45 ₆	45 ₆	—	43 ₆	43 ₆	—	—	—	—	—	121	
Uhřice	3 23	6 2	4 5	25	25	—	93 ₆	93 ₆	—	—	—	—	—	71	
Újezd u Mohelnice	5 54	23 1	3 7	—	—	—	—	51 ₂	25 ₅	—	—	—	—	57	
Unčov:															
Loštice	13 49	94 13	1 50	64 ₄	64 ₄	—	—	—	—	—	—	—	—	350	
Úsov:															
Bezděkov	1 27	6 3	— —	—	41 ₅	20 ₆	—	—	—	—	—	—	—	25	
Hlivice	5 40	13 7	— —	70	70	—	—	—	—	—	—	—	—	60	
Hradec	5 18	21 6	— —	40 ₄	40 ₄	—	—	—	—	—	—	—	—	64	
Hradečná	5 17	16 19	— 4	—	156 ₅	313 ₂	—	—	—	—	—	—	—	93	
Klopina	4 59	12 7	2 1	—	100	—	—	50	—	—	—	—	—	68	
Králová	— 23	12 6	— —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	
Lazce	5 39	17 6	— —	66 ₅	33 ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	44	
Lipinka	1 36	11 2	1 7	—	—	28	—	—	—	70	—	—	—	67	
Mněník	1 21	7 5	— 3	—	90	—	—	—	—	—	—	—	—	37	
Mladce	1 49	12 3	— 1	—	45	—	—	—	—	—	—	—	—	73	
Peskov	4 3	16 3	1 2	—	30	60	—	—	—	—	—	—	—	61	
Police	7 27	17 3	1 4	—	90	—	—	255	—	—	—	—	—	63	
Řimnice	2 2	8 2	— 1	50	25	—	—	—	—	—	—	—	—	63	
Šumwald	23 46	65 32	— 7	318	636	—	6	12	—	—	—	—	—	191	
Troubelice	15 27	34 20	1 16	272	136	—	119	59 ₄	—	—	—	—	—	151	

b) Z obojí kraje Olomouckého

nejvíce utrpěly, majíce nejmeně čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obce		Domy				R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
	lány	1/62	ose- těl- lé	nově osad. nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté					
						1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Újezd Zadní	2	2	9	2	1	4	—	—	—	—	—	—	—	31
Usov	14	49	37	14	1	5	154 ₁	154 ₁	154 ₁	75	75	75	—	240
Vicoměřice	4	37	5	7	—	9	150	—	—	150	—	—	—	72
Vranová-Veselí:														
Bezděkov	—	63	4	1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	25
Vranová	—	48	8	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	57
Vrchoslavice a														
Dlouhá ves	5	58	12	12	—	8	210 ₆	105 ₂	—	1 ₂	37 ₆	—	—	104
Zábřeh:														
Dubíčko	5	14	28	9	—	1	30	30	30	—	—	—	—	90
Rohle	3	7	22	9	—	—	—	80	40	—	—	—	—	137
Rovensko	5	52	19	6	—	5	—	116	58	—	93 ₂	46 ₅	—	107
Strupšín	—	59	7	4	—	—	—	—	72	—	—	—	—	31
Sudkov	4	28	23	6	—	—	—	18	18	—	—	—	—	81
Třebárov V.	5	60	2	9	—	—	—	174	87	—	—	—	—	139

c) **Pusté osady.**

Po 30leté válce jmenují se tyto:

1. na panství Búzovském: Jeřmany teď Jeřmaň, po válce pustá ves, ale r. 1677. měla již opět 4 nově osedlé, 1 pustý dům a rolí pustých 20 měr; (R. 22.)

2. na panství kláštera Hradiského Prlov, zaniklá ves u Laštan, jejíž role drželi poddaní z této obce a sousedé z panství Šternberského.

Pustá byla též osada Obědkovice; r. 1667. zůstával v ní pouze 1 hospodář, ostatních 26 domů bylo prázdno; r. 1677. však opět vedle onoho 17 nově osedlých a 9 pustých domů.

Skalička u Pivína mívala zámek a 4 domy, ale tyto »před dávnými lety« byly zkaženy, a Skalička zůstala pustá; (R. 170 a 182.)

3. na panství Krakoveckém: Rakůvky ležely také pusté; mezi r. 1657—1676 usadil se tu opět 1 hospodář, ujav svobodnou rychtu, a po něm v 6 letech dále 6 jiných, takže měly r. 1677. 17 nově osedlých a 4 staré pusté domy, a zůstávalo pustých rolí 84 m.; (R. 33.)

4. na panství Morkovském: v Počenicích zůstával po válce r. 1656. jeden osedlý a 32 pustých domů, do r. 1675. pak onen starý a 8 nově osedlých a 24 pustých, k nimž patřilo rolí I. třídy 340 měr a II. tolikéž; (R. 358.)

5. na panství Tovačovském město Klenovice bylo ještě r. 1657. tak pusté, že mělo jen 2 domy osedlé, ale 60 pustých, rolí vzdělávaných toliko 240 měr, ale pustých 2140 měr I. třídy, r. 1678.: 2 staré usedlé, 25 nově osedlých a ještě 35 domů pustých; (R. 78.)

6. na statku Vicoměřském: Poličky pusté ještě r. 1656., potom do r. 1676. usadili se tu nově 4 lidé, ujali 56 měr rolí, a zůstávalo pustých: domů 5 a rolí 92 m. I. a II. třídy. (R. 76.)

5. Uhersko-Hradištský kraj.

a) Pohled na celá panství.

V něm se jeví skoro týž poměr, jako v kraji Brněnském a Znojemském. Z 15.950 domů poddanských bylo po válce r. 1656: osedlých **11.060** (= více než $\frac{2}{3}$) a **4896** pustých (= skoro $\frac{1}{3}$ všech) a rolí pustých **69.180** m. (více než $\frac{1}{5}$ všech): r. 1669.—71. ještě pustých: domů **3420** (= skoro $\frac{1}{5}$), rolí **41.256** (= $\frac{1}{7}$) a vinic **2394** (= více než $\frac{1}{6}$ všech).

Z panství nejvíce utrpěla:

1. válkou 30letou, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých (která jich měla přes polovic pustých, označena jsou proloženým tiskem): Uherský Brod, Buchlov, Bzenec, Divnice, Dřínov, Hoštálkov, Hoštice, Chvalnov, Koryčany, Kostelec, Litenčice a Komárov, Milonice (str. 31) Napajedla, Nemochovice, Uherský Ostroh, Pohořelice, Prakšice, Slavičín, Strážnice, Strážovice, Střílky, Svatobořice, Velehrad, Veselí, Vesky, Zborovice, Zdislavice, Zdounky, Zlín, Zadovice a Žeranovice;

2. vpádem tatarským r. 1663. a j. panství: Brod, Brumov, Březolupy, Hradiště, Luhačovice, Napajedla, Ostroh, Slavičín, Strážnice, Světov, Veselí, Vsetín a Vyzovice.

Tataři zcela vypálili a vyplenili jmenovitě osady: Bilovice až na 1 dům, Biskupice, Divnice; na panství Brodském: Březovou, Korytnou, Těšov a Suchou Lozu; na Brumovském: Bohuslavice, Drnovice, Jestřábí, Klobouky, Mirošov, Štítnou, Lhotu Francovu a Vlachovice; na Hradištském: Podolí, Popovice; na panství Ostrožském 14 osad: Blatníci, Bořice, Hluk, Lhotu Hroznovu a Ostrožskou, Kozojidky, Kuželov, Louku, Němčí Dolní a Horní, Slavkov, Tasov, Vesky a Vrbku; Slavičín celý i s kostelem; na Strážnickém panství: Javorník, Lipov, Velkou s kostelem; na Světlovském a Vasilském 11 osad: Bzovou, Hoštětín, Komnu, Krhov, Lhotu Dolní, Pytín, Rudimov, Sehradice, Šanov, Záhorovice a Vasilsko.

V jiných dědinách okolních velikou část vypálili a pohubili; na př. v Bánově zámek, dvůr a 53 domů, ve Vlčově 15 domů, Hradčovicích 17, u Luhačovic v Pozlovicích kostel a 22 domů,

v Nezděnicích 29 domů; na Strážnicku Suchov a Kněžduby až na 4 domy; na Světlovsku Bojkovice, na Vsetínsku v Johanové 38 domů, ve Vsetíně 17 d., ve Vyzovicích 15 domů a j. v. Někde spálili všechno obilí: u Bojkovic, u Brumova atd.

Lidi zabili nebo zajali: v Divnicích 17, na panství Brodském nejvíce: ve Vlčově 56, v Suché Loze 50, v Šumicích 48, v Nedachlebicích 44, ve Veletíně 37, v Drslavicích 31, v Korytně 29, v Těšově 26, v Ořechově 25; u hranic na Brumovsku nejvíce: ve Lhotě Francově 512, v Senici 426, v Dolní Lidči 234, v Horní Lidči 156, v Lužné 112, ve Střelné 102, v Lačnově 93, v Polánce 91, ve Vlachovicích 91, v městě Kloboukách 48, v Leskovci 39, ve Smolíně 30; na Luhačovsku: v Lidkovicích 45, v Luhačovicích 42; u Napajedel v Prakšicích 25, v Nezděnicích 26; na panství Strážnickém okolo 1500 osob, na Ostrožském asi 680 lidí, na Vsetínském: v Hovězím 259, v Zdechově 157, v Hrozenkově 42, v Halenkově 36, v Johanové 92, v Ústí 46; na Vyzovsku nejvíce v Bratřejově 50, Prlově 25, ve Vyzovicích 13 atd., úhrnem 5981 lidí.

S ubohými zajatci odehnali Tataři nesmírné množství koní, dobytka hovězího a skopového; nejvíce u hranic z panství Strážnického, Ostrožského, kde ho sotva 20 díl zůstal, u Broumova a j. v.*)

Velká část spálenišť a pustin, od Tatarů r. 1663. spáchaných, zůstávala ležeti v sutinách ještě r. 1671; poznamenány jsou úředně a také v následujícím přehledu v oddělení »domů nových pustých«, mezi nimiž ostatní jsou domy vyhořelé a jejichž hospodáři buď utekli nebo zemřeli.

---

*) Zemský archiv, Cerroniho sbírka, Miscellanea II. 261.

Panství Hradištského kraje

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských rolí						Vinic		Vel-kost obcí		R. 1667. domů			
	třídy I.		třídy II.		třídy III.		úhrnem		lány	1/4	ose-dlých	lhotních	pustých	
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8						
Bilovice	—	—	217	3 1/3	1081	—	—	—	4	4	26	3	7	
Brod Uherský	11472	4 2/3	13987	7	53784	1473	5 1/3	19934	907	5	245	—	—	
Brumov 1. díl	—	—	2052	4 1/3	25948	4 1/3	—	—	9344	429	—	103	—	
" 2. díl	—	—	304	2/3	55006	—	—	—	2012	483	2	51	—	
" 3. díl	—	—	—	—	23601	1 1/3	—	—	8	2	194	3	44	
Březolupy	409	7 2/3	921	—	2036	—	—	—	1434	—	—	—	—	
Buchlov	950	4 1/3	2336	—	909	1 2/3	948	4 2/3	40	4	240	6	151	
Bzenec	2309	3	1286	3	1134	1412	1 1/3	41	3	309	17	78	—	
Četechovice	—	—	367	4	—	—	129	4 1/3	337	28	—	9	—	
Divnice	—	—	254	1	508	2	—	—	364	24	—	8	—	
Dřínov	639	6	867	2 1/3	37	2 2/3	—	—	6	1	28	8	47	
Hoštálkov	—	—	—	—	548	—	—	—	330	—	—	—	—	
Hoštice	—	—	385	—	385	—	—	—	449	11	—	18	—	
Hrádek, Mladotice	—	—	905	3 2/3	453	2 1/3	—	—	1044	40	8	23	—	
Hradiště Uherské	3843	—	3914	—	1630	—	1109	5	8011	332	—	45	—	
Chvalnov	—	—	728	6	—	—	—	—	420	20	—	15	—	
Klečůvka	—	—	165	5 1/3	901	2 2/3	—	—	630	7	—	5	—	
Koryčany	1093	4	2109	—	—	—	—	—	1929	72	17	108	—	
Kostelec	—	—	330	5 1/3	—	—	694	—	520	18	—	14	—	
Kroměříž, díl	632	6 2/3	397	1 1/3	—	—	—	—	13	9	34	—	15	
Kvasice	437	4 2/3	2443	5 2/3	1260	6 2/3	—	—	3111	104	42	94	—	
Kyjovské statky	539	1/3	565	1 1/3	151	5 1/3	1396	—	1021	71	—	3	—	
Liptál	—	—	—	—	10174	—	—	—	548	52	—	5	—	
Litenčice, Komárov	861	6	1891	5 1/3	—	—	—	—	1961	98	8	53	—	
Luhačovice	—	—	656	4	560	56	—	—	37	9	220	18	22	
Lukov	—	—	3826	2/3	10537	5	—	—	77	6	168	—	78	
Malenovice	366	1/3	2714	2	2242	7 1/3	—	—	3758	192	—	32	—	
Milonice a Nové Zámky	1337	4	1727	7	—	—	—	—	1726	—	—	—	—	
Milotice	4088	7 2/3	1843	7 1/3	8274	—	—	—	39	3	169	7	16	
Moštěnice	445	3	1125	7	—	—	234	2 1/3	1438	81	1	9	—	
Napajedla	5373	7 1/3	6702	1 2/3	11946	78	1 2/3	10346	472	25	173	—	—	
Nemochovice	—	—	1096	—	—	—	—	—	659	16	1	29	—	
Nezdénice	—	—	1785	3	—	—	—	—	847	47	3	11	—	
Ostroh Uherský	24930	3 2/3	19382	2/3	1250	2 2/3	23394	34631	1144	133	480	—	—	
Pohořelice	105	6 2/3	667	6	3785	29	—	—	951	90	—	54	—	
Prakšice	364	5	729	2 2/3	—	—	812	—	738	34	—	19	—	

roku 1656—1671.

R. 1673-75. domu				Roli nově vzdělaných						Roli pustých						Vinic pustých	
osadých	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měr	1/8
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8		
24	1	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
991	95	111	311	306	5	452	1	137	6	735	2	1517	1	1153	2	453	—
975	66	144	74	—	—	47	6	1955	3	—	—	40	5	1576	6	—	—
41	4	28	4	34	1	68	1	—	—	—	—	228	—	—	—	—	—
203	33	31	166	69	1	218	7	76	4	333	—	566	—	382	6	74	2
297	41	8	74	213	—	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	376	2
15	3	14	—	—	—	26	2	—	—	—	—	—	—	—	—	79	2
14	6	10	—	—	—	45	6	91	5	—	—	59	5	119	2	—	—
2	13	1	39	34	6	115	4	—	—	117	3	433	—	37	2	—	—
(22	—	—	13)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	8	3	17	—	—	72	4	72	4	—	—	192	—	192	—	—	—
41	3	23	9	—	—	54	2	27	1	—	—	199	6	195	7	—	—
280	29	5	51	533	6	115	3	22	5	749	3	83	—	145	—	—	—
10	2	8	13	—	—	34	6	—	—	—	—	268	4	—	—	—	—
8	—	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	240	—	—	—
49	51	5	103	492	7	379	4	—	—	127	4	1080	2	—	—	—	—
9	7	9	7	—	—	61	—	—	—	—	—	46	5	—	—	—	—
28	16	3	4	81	2	50	5	—	—	60	5	30	2	—	—	—	—
156	6	38	40	27	2	78	2	32	6	—	—	98	3	123	6	—	—
58	10	8	6	47	5	56	4	16	7	—	—	18	7	94	—	—	—
46	7	1	5	—	—	—	—	61	—	—	—	—	—	140	4	—	—
65	32	12	65	190	4	389	7	—	—	559	5	1174	2	—	—	—	—
206	25	19	10	—	—	17	2	366	—	—	—	28	4	199	—	—	—
352	41	43	59	—	—	190	6	786	1	—	—	373	—	1388	6	—	—
170	20	17	24	14	—	281	7	144	5	12	4	54	4	177	4	—	—
54	28	12	118	154	5	185	4	—	—	799	7	1063	2	—	—	—	—
124	45	9	11	722	1	363	1	127	7	133	—	131	7	130	5	—	—
58	30	—	4	140	6	394	2	37	5	4	5	9	2	—	—	86	—
409	63	121	92	124	6	271	7	417	3	525	3	368	2	4	—	28	4
14	6	3	29	—	—	141	—	—	—	—	—	643	—	—	—	—	—
50	10	3	3	—	—	189	4	—	—	—	—	71	5	—	—	—	—
1066	247	224	434	447	8	1831	—	9	6	2274	—	2860	6	36	—	357	—
32	6	18	27	—	—	20	2	22	5	38	—	206	1	94	—	—	—
24	8	—	23	48	—	96	—	—	—	143	6	287	5	—	—	28	6

Panství Hradištského kraje

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských rolí						Vinic úhrnem	Vel- kost obcí	R. 1667. domů			
	třídy I.		třídy II.		třídy III.				lány 1/64	ose- dlých	lhotních	pastvých
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8				
Přílepy	87	2	87	2	—	—	—	—	119	25	1	1
Roketnice	—	—	—	—	697	5	—	—	36	19	4	3
Slavičín	—	—	304	7 1/3	1532	1 1/3	—	—	725	38	2	23
Strážnice	12399	2/3	9976	6 1/3	745	4	2647	5 2/3	17339	675	68	675
Strážovice	—	—	1370	5	—	—	172	2 1/3	68	14	2	22
Střílky	1062	5	1173	7	—	—	—	—	1633	80	3	50
Svatobořice	4865	5	1887	1	—	—	167	4 2/3	4419	100	—	99
Světlá	—	—	4536	2/3	5638	2 2/3	—	—	489	386	76	113
Troubky	184	—	368	—	—	—	—	—	348	11	—	4
Vasílsko	—	—	—	—	3437	4	—	—	1423	—	—	—
Velehrad	8401	6 2/3	9610	6	182	—	2082	4 1/2	12919	563	41	191
Veselí	5709	2	1873	4	—	—	146	—	4941	198	27	74
Vesky	—	—	356	5 1/3	69	2 2/3	—	—	217	4	—	10
Vsetín a Hovězí	—	—	—	—	8435	—	—	—	4646	574	1	43
Vyzovice	—	—	—	—	8201	2 1/3	—	—	3943	418	2	38
Zborovice	—	—	1251	—	—	—	—	—	737	—	—	—
Zdislavice	187	—	638	2 2/3	132	1 1/3	—	—	623	29	1	8
Zdounky	2480	7	4195	1/3	605	2	—	—	446	158	2	103
Zlín	—	—	864	7	4397	4	—	—	961	249	—	102
Žadovice	—	—	913	—	105	—	36	7 2/3	947	38	—	27
Žeranovice	—	—	448	2 2/3	224	1 1/3	—	—	323	22	—	13
Úhrnem	96154	3 1/3	120060	2 1/3	104664	1/3	13305	6	2066	42	—	—

roku 1656—1671.

R. 1678-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osadlých	nově osad.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měr ¹ / ₈	
				měr	¹ / ₈	měr	¹ / ₈	měr	¹ / ₈	měr	¹ / ₈	měr	¹ / ₈	měr	¹ / ₈		
19	2	—	—	—	—	—	—	—	—	42	—	42	—	—	—	—	—
18	1	9	—	—	—	—	—	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	3	16	31	—	—	—	—	60	—	—	—	247	5	502	3	—	—
975	118	161	651	1900	—	—	—	—	—	6330	—	—	—	—	—	66	—
4	12	4	21	—	—	241	—	64	—	—	—	828	—	168	—	—	—
61	12	20	58	67	4	81	7	—	—	301	1	499	7	—	—	—	—
61	35	6	108	676	6	332	7	—	—	2869	5	872	7	—	—	24	4
446	16	64	24	—	—	62	6	349	1	—	—	70	—	463	—	—	—
14	1	—	—	16	—	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(109)	—	1	9)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	(60)	—	—	—
184	121	15	219	1191	6	1342	5	—	—	690	6	1708	5	91	—	898	3
219	18	8	100	146	4	28	4	—	—	1213	—	747	6	—	—	—	—
6	3	4	9	—	—	47	2	10	5	—	—	136	—	48	—	—	—
497	29	38	15	—	—	—	—	375	—	—	—	—	—	55	—	—	—
352	25	31	42	—	—	—	—	307	2	—	—	—	—	436	—	—	—
12	8	3	22	—	—	207	—	—	—	—	—	666	—	—	—	—	—
20	9	12	19	3	5	31	4	7	5	58	5	249	4	66	—	—	—
149	32	30	118	347	3	513	—	57	6	630	5	1204	1	281	1	—	—
229	50	16	105	—	—	157	5	577	5	—	—	84	4	91	4	—	—
26	15	7	20	—	—	148	—	40	—	—	—	379	—	—	—	—	—
20	2	7	8	—	—	27	—	13	4	—	—	90	—	45	—	—	—
9678	1475	1365	3421	2092	5	9528	4	6305	5	18681	7	16922	1	5652	2	2394	5

b) Z obcí kraje Uhersko-Hradištského
nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice		R. 1880 domů
	lány	1/51	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr			
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr				
Brod Uherský:																
Bánov	1246	44	20	5	37	—	105	210	—	310 ₂	620 ₅	—	—	—	228	
Brod Uher.	4029	157	51	21	148	—	—	—	—	—	—	—	—	—	641	
Březůvky	156	12	—	—	12	—	—	—	—	—	183	—	—	—	110	
Částkov	231	11	1	8	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73	
Dobrkovice	2	6	14	1	1	3	—	2	4	—	31	62	—	—	53	
Důbravy	3	9	20	—	4	8	—	—	—	—	—	—	—	—	80	
Kelníky	2	3	16	3	2	3	—	31 ₂	62 ₅	—	58	116	—	—	44	
Maršov	—	58	8	1	—	4	—	18	—	—	72	—	—	—	28	
Nedachlebice	647	31	3	1	11	—	—	56	56	—	208 ₃	208 ₃	—	—	125	
Ořechov V.	219	17	—	4	8	—	—	—	—	—	73 ₂	73 ₂	—	—	84	
Pašovice	235	18	3	2	10	—	—	13 ₃	26 ₆	—	102 ₄	204 ₄	—	—	115	
Polichno	2	6	20	—	1	5	—	—	—	—	—	94	—	—	56	
Újezd Hřivný	351	20	1	3	11	—	—	8 ₅	17 ₂	—	79	158	—	—	85	
Újezd Zlámaný	226	15	4	—	5	—	—	—	—	—	—	93 ₇	—	—	66	
Brumov, 1. díl:																
Drnovice	220	15	4	6	6	—	—	—	110 ₄	—	—	127	—	—	94	
Mírošov	142	6	—	2	5	—	—	—	—	—	—	185	—	—	29	
Polanka	348	24	7	8	5	—	—	—	198	—	—	40	—	—	125	
Smolina	2	3	8	2	—	6	—	—	84	—	—	273	—	—	44	
Újezd	427	30	4	2	7	—	—	—	116 ₄	—	—	229 ₄	—	—	118	
Vysoké Pole	342	23	4	—	7	—	—	88 ₄	—	—	216	—	—	—	109	
Brumov, 2. díl:																
Lhota Francova	—	33	26	9	5	—	—	—	432 ₄	—	—	—	—	—	187	
Lhota Vlachova	242	9	3	—	3	—	—	—	61 ₄	—	—	112 ₄	—	—	60	
Loučka	249	18	3	2	3	—	—	—	110	—	—	69	—	—	78	
Brumov, 3. díl:																
Návojná	2	2	25	5	1	5	—	—	66 ₄	—	—	31	—	—	87	
Buchlov:																
Břestek	334	17	2	2	22	—	—	64 ₆	97 ₂	—	—	—	—	—	174	
Buchlovice	1035	54	9	6	42	—	—	49	23 ₂	—	162 ₆	162 ₆	—	—	460	
Medlovice	130	8	5	3	5	—	—	—	—	—	19 ₄	38 ₅	—	—	86	
Moravany	648	18	—	5	20	—	—	—	25	—	155 ₄	310 ₄	—	—	203	
Osvětimany	228	3	4	11	34	—	—	—	14 ₁	—	—	286	—	—	171	
Újezd	221	16	6	—	19	—	—	—	—	—	57	57	—	—	142	
Zeravice	748	50	7	1	19	10 ₁	10 ₁	—	—	14 ₆	14 ₆	—	46 ₂	—	220	

b) Z obcí kraje Uhersko-Hradišského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice	R. 1880 domů
	lány	1/4	osadě	nově osad.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr		
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Bzenec:															
Bzenec	20	1	145	19	4	51	—	—	—	—	—	—	—	223	585
Hostějov	1	2	7	2	—	6	16	—	—	—	—	—	—	—	22
Olšovec	—	1	5	7	—	6	11,	—	—	—	—	—	—	—	73
Divnice	3	54	14	6	10	—	—	45 ₆	91 ₅	—	—	—	—	—	73
Dřínov:															
Medlov	2	10	2	3	1	16	—	36	—	—	210 ₆	—	—	—	48
Hošťálkov	3	30	(22)	—	—	(13)	—	—	—	—	—	—	—	—	274
Hoštice	4	49	6	8	3	17	—	72 ₄	72 ₄	—	192	192	—	—	100
Hrádek:															
Hrádek	6	3	16	3	13	5	—	64 ₂	32 ₁	—	135	67	—	—	85
Mladotice Horní a Dolní	4	41	24	—	—	16	—	—	—	—	117,	236 ₇	—	—	103
Hradiště Uherské															
Hradiště St. Město	22	47	47	8	—	39	322 ₆	—	—	713	—	—	—	—	482
Jarošov	7	21	45	5	—	10	—	—	—	—	7	—	—	—	146
Mistřice	9	23	32	14	—	3	207	104 ₂	—	36 ₃	18 ₄	—	—	—	183
Podolí	6	1	26	2	4	9	—	11	22 ₅	—	67 ₄	145	—	—	100
Chvalnov	3	61	10	2	8	13	—	34 ₆	—	—	268 ₄	—	—	—	85
Koryčany:															
Blížice	3	12	4	10	—	6	—	118	—	—	404 ₆	—	—	—	96
Jestřabice	4	28	222	—	—	—	222 ₁	111	—	—	—	—	—	—	111
Koryčany	17	22	28	17	3	82	252	116 ₄	—	60	30	—	—	—	389
Vršava	—	—	5	1	1	3	6 ₅	4	—	67 ₄	33 ₆	—	—	—	—
Leskovec	4	31	10	1	1	12	—	14	—	—	612	—	—	—	82
Kostelec	5	20	9	7	9	7	—	61	—	—	46 ₅	—	—	—	165
Kroměříž, díl:															
Něčice	7	58	15	15	—	2	84	42	—	32	16	—	—	—	68
Těšánky	2	6	7	1	—	2	17 ₂	8 ₅	—	28 ₅	14 ₂	—	—	—	56
Kvasice:															
Kostelany	1	51	13	2	1	6	—	9 ₂	18 ₂	—	13 ₂	26 ₅	—	—	87
Kvasice	5	55	34	1	15	9	—	9 ₅	4 ₆	—	46 ₃	23 ₁	—	—	235
Silimov	1	61	9	—	4	6	—	—	—	—	34	68	—	—	38
Vrbka	2	26	19	1	2	16	—	4 ₅	9 ₂	—	2 ₃	4 ₆	—	—	51
Kyjov:															
Březovice	4	21	30	2	7	6	—	33 ₆	16 ₇	—	18 ₇	9	—	—	158

h) Z obcí kraje Uhersko-Hradišského
nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcei		Domy					R o l e						Vinice staré pusté měr	P. 1880 domů
	lány	v/64	osídle	nové osíd.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté					
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Bukovany	424	28	8	1	—	—	47 ₆	22 ₆	—	—	—	—	—	139	
Liptál	548	46	7	1	5	—	—	61	—	—	13 ₄	—	—	261	
Litenčice a Ko- márov:															
Chvalkovice	77	17	4	2	13	74 ₂	148 ₄	—	132 ₆	265 ₄	—	—	—	104	
Kunkovice	632	14	8	—	6	76 ₁	152 ₂	—	83 ₄	107	—	—	—	70	
Litenčice	742	18	6	5	18	26 ₂	52 ₅	—	109	218	—	—	—	134	
Nitkovice	38	8	1	4	8	5 ₄	5 ₄	—	99	99	—	—	—	91	
Luháčovice:															
Provodov	338	9	6	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	130	
Podhradí	128	20	1	2	5	—	13 ₄	—	—	60	—	—	—	45	
Lukov:															
Březová	26	9	3	1	1	—	26 ₅	53 ₂	—	5	10	—	—	64	
Dolní Ves	452	13	3	3	7	—	20 ₅	41 ₂	—	113 ₅	227 ₂	—	—	100	
Horní Ves	45	18	—	5	6	—	—	—	—	—	112	—	—	112	
Hvozdná	352	11	—	1	8	—	—	—	—	—	355	—	—	120	
Kašava	351	14	6	1	1	—	—	124	—	—	40	—	—	141	
Klečůvka	350	8	—	1	4	—	—	—	—	—	240	—	—	47	
Lhota Podkopná	11	3	4	1	1	—	—	74	—	—	10	—	—	88	
Lukovičky	2—	8	1	3	2	—	7 ₄	7 ₄	—	27 ₄	27 ₄	—	—	62	
Ostrata	358	11	1	1	2	—	15 ₂	30 ₅	—	28 ₂	56 ₅	—	—	46	
Slušovice	516	36	1	4	9	—	—	5	—	—	74	—	—	178	
Veliková	228	6	1	1	3	—	—	34	—	—	162	—	—	48	
Všemina	418	20	9	1	2	—	—	217	—	—	16	—	—	158	
Malenovice:															
Lhota	432	23	2	—	10	—	—	33	—	—	162	—	—	116	
Malenovice	1145	63	14	9	10	—	222 ₁	111 ₅	—	27 ₄	14	—	—	234	
Milotice:															
Skoronice	73	17	9	1	—	270	135	—	—	—	—	—	—	87	
Vacenovice	720	33	15	—	2	175	88	—	2 ₃	1 ₂	—	—	—	221	
Moštěnice:															
Hysle	356	11	8	—	—	55	109 ₅	—	—	—	—	—	—	90	
Ješov	85	32	13	—	3	85 ₃	169 ₅	—	4 ₅	9 ₂	—	—	—	162	
Labutě	241	15	9	—	1	—	115	—	—	—	—	—	8 ₆	74	
Napajedla:															
Jankovice	138	14	14	—	—	—	—	—	—	45	90	—	—	135	

b) Z obojí kraje Uhersko-Hradištského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice	
	lány	1/61	osede- lá	nově osed- lé	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr	R. 1880 domů	
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Napajedla	23	3	100	735	56	54 ₂	108 ₅	—	—	44 ₄	89	—	—	28 ₇	568
Tlumačov	13	—	35	322	29	39	19 ₄	—	—	420	210	—	—	—	303
Nemochovice	6	59	14	6	3	29	—	141	33	—	643	141	—	—	117
Nezděnice:															
Rudice	4	31	26	7	—	2	—	122 ₇	—	—	66 ₇	—	—	—	90
Ostroh Uherský:															
Blatnice	23	22	65	27	19	21	554	277	—	48	24	—	—	36	392
Blatnička	8	52	20	8	6	10	83 ₅	167 ₂	—	126 ₉	252 ₂	—	—	—	102
Boršice	13	59	44	3	20	29	—	51	—	—	204	—	—	—	183
Hluk	27	41	68	6	15	37	155	77 ₄	—	529 ₄	264 ₆	—	—	51	515
Chýlice	7	11	28	4	—	3	69 ₂	138 ₅	—	1 ₂	2 ₅	—	—	—	147
Kunovice	35	46	114	37	9	22	1605	—	—	—	—	—	—	—	712
Kuželov	7	26	25	8	4	22	—	128	64	—	64	32	—	—	142
Kvačice	4	53	27	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	116
Lhota Hroznová	15	14	41	18	11	19	235	235	—	10 ₇	10 ₇	—	—	—	216
Louky	11	20	22	16	3	30	130 ₃	260 ₅	—	260 ₅	521 ₂	—	—	29 ₈	162
Milokoš	9	24	18	12	11	7	516 ₆	—	—	19 ₇	—	—	—	—	126
Němčí Dolní	18	8	35	322	28	45	90	—	—	197 ₆	395 ₅	—	—	—	169
Němčí Horní	16	10	31	—	24	41	—	—	—	—	900	—	—	—	201
Nivnice	27	25	79	—	40	50	185 ₃	926 ₆	—	92	46	—	—	—	339
Nová Ves	25	10	65	15	6	10	665	—	—	510	—	—	—	—	395
Ostroh Uher.	30	47	85	11	9	54	232	—	—	406	—	—	—	—	507
Tasov	8	48	22	9	4	11	84	169	—	1 ₁	—	—	—	—	160
Vrbka Malá	3	53	20	11	5	9	—	185	—	—	—	—	—	—	65
Pohořelice:															
Komárov	2	59	10	3	5	5	—	9	17	—	20	38 ₄	—	—	71
Ondřejovice	3	32	10	3	8	7	—	11 ₂	5 ₄	—	110 ₅	55 ₄	—	—	72
Pohořelice	3	24	12	—	5	6	—	—	—	38	75 ₄	—	—	—	116
Prakšice	7	38	24	8	—	23	48	96	—	143	287	—	—	28 ₆	155
Slavičín:															
Lipová	3	47	21	3	18	16	—	—	—	—	—	—	—	—	76
Slavičín	3	42	11	—	3	15	—	—	—	—	130	264	—	—	79
Strážnice:															
Lhota Tvarožná	8	10	34	8	1	38	—	—	—	—	—	—	—	—	196
Lideřovice	7	62	22	6	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	125
Lipov	21	27	30	27	8	34	—	—	—	—	—	—	—	—	289

b) Z obcí kraje Uhersko-Hradištského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy				R o l e						Vinice	R. 1880 domů					
	lány	1/64	osedlé	nové osad.	nové pusté	staré pusté	nové vzdělané			staré pusté			staré pusté měř						
							1 měř	2 měř	3 měř	1 měř	2 měř	3 měř							
Petrov	8	5	25	4	9	45	Mlý nejsou udány, jen lány, z 1. a p. ku p. n. Velké 159 pustých: 65 polání, 60 čtvrtlání, 34 zahradníků; v Hrubé Vrbce 39 pustých: 22 z 1. a 17 domků. Bylo te na počátku popisu ze- mě, 8. srpna 1869.						—	—	—	—	157		
Rohatec	8	53	34	—	1	36							—	—	—	—	—	—	210
Strážnice	44	62	462	8	7	217							—	—	—	—	—	—	655
Sudoměřice	6	22	33	3	3	48							—	—	—	—	—	—	170
Suchov	5	33	23	13	4	6							—	—	—	—	—	—	164
Velká	25	24	60	7	57	159							—	—	—	—	—	—	334
Vrbka Hrubá	8	15	26	10	8	39							—	—	—	—	—	—	159
Zvolenov	—	28	17	8	7	37							—	—	—	—	—	—	78
Strážovice	6	8	4	12	4	21	—	241	—	—	828	—	—	149					
Střílky:																			
Střílky	5	28	11	6	7	38	26 ₄	52 ₃	—	186 ₁	372	—	—	200					
Zastřízl	2	27	7	1	2	12	—	9	—	—	70 ₄	—	—	12					
Svatobořice:																			
Sobůlky	7	40	26	7	1	7	112	56	—	64	32	—	—	172					
Stavešice	6	41	7	7	—	23	57 ₆	116 ₇	—	237	477	—	—	142					
Svatobořice	12	31	8	8	—	39	187	—	—	1844	—	—	—	226					
Vlkoš	17	35	13	13	1	39	320	160	—	724 ₄	363 ₆	—	—	165					
Světlov:																			
Komna	7	22	41	7	7	7	—	63 ₆	127 ₅	—	70	140	—	161					
Sehradice	4	60	18	3	1	10	—	—	34 ₄	—	—	174	—	100					
Velehrad:																			
Boršice	12	62	47	11	—	46	127	127	—	—	—	—	104	313					
Domanín	11	—	35	14	—	35	190 ₇	190 ₇	—	423	423	—	7 ₅	240					
Huštěnovice	10	43	27	13	1	9	286 ₆	286 ₂	—	46	35	—	—	170					
Jaluby	9	35	35	12	1	42	—	164	—	—	695	—	—	4	278				
Řečkov	3	12	19	8	1	5	—	85 ₃	—	—	42 ₄	—	3 ₆ 1/3	171					
Polešovice	17	16	71	17	1	21	119 ₁	46	—	48	24	—	63 ₆	437					
Temnice	5	9	11	9	1	15	—	—	—	133 ₄	124	—	40 ₅	113					
Traplice	5	50	24	6	—	4	—	170	—	—	—	—	—	—	142				
Tučapy	2	10	8	1	—	9	11 ₃	11 ₃	—	—	91	—	—	—	83				
Tupesy	10	42	52	17	—	19	118 ₄	234 ₄	—	12 ₁	33 ₄	—	—	—	241				
Vážany	4	33	20	1	7	7	—	26 ₁	—	—	114 ₄	—	—	—	128				
Veselí:																			
Písek	8	14	33	1	1	27	—	28 ₁	—	—	747 ₆	—	—	—	240				
Veselí	18	51	103	7	—	41	62	—	—	378	—	—	—	—	615				
Zarazice	5	36	33	5	5	5	45 ₆	—	—	55	—	—	—	—	164				

b) Z obcí kraje Uhersko-Hradištského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obce		Domy				R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1850 domů
	lány	1/64	osídle	nové osíd.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté				
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr		
Znorov	17	4	50	5	7	27	38 ₄	—	—	780	—	—	—	374
Vesky:														
Vesky	141	5	1	4	4	—	—	42	—	—	112	—	—	46
Vlčí Doly	—	40	1	2	5	10	—	28	—	—	102 ₅	37	—	42
Vyzovice:														
Lhotsko	—	56	7	2	—	5	—	—	30	—	—	90	—	44
Lípa	3	3	15	—	2	9	—	—	—	—	—	234 ₄	—	115
Zadverice	4	58	27	8	3	—	—	—	148 ₆	—	—	—	—	178
Zborovice	7	37	12	8	3	22	—	207	—	—	666	—	—	147
Zdislavice:														
Honětice	2	17	6	3	2	7	—	15 ₂	7 ₅	132	66	—	—	67
Zdislavice	3	40	14	3	4	12	3 ₅	7 ₂	—	58 ₅	117 ₂	—	—	76
Zdounky:														
Cvrčovice	4	20	11	1	4	8	4 ₂	8 ₅	—	87 ₄	175	—	—	49
Divoky	2	19	10	3	2	13	—	39 ₅	19 ₆	—	122 ₅	61 ₂	—	36
Lhotka	1	62	4	1	—	14	—	15 ₂	7 ₅	—	207	103	—	25
Rataje	1	41	28	8	3	7	186 ₅	93 ₂	—	146 ₅	73 ₂	—	—	80
Roštín	3	23	4	1	2	26	11 ₂	5 ₅	—	265 ₂	132 ₅	—	—	217
Skržice	1	42	7	—	—	8	—	—	—	29 ₄	59	—	—	23
Soběsuky	1	57	6	4	2	3	—	60 ₅	30 ₂	—	40	20	—	48
Těšánky	1	39	7	—	2	4	—	—	—	46 ₂	92 ₁	—	—	96
Troubky	6	25	11	10	2	3	127	253 ₄	—	30	60	—	—	56
Zdounky	7	11	28	4	6	21	18	36	—	25	50	—	—	191
Zlámanka	2	57	9	—	4	10	—	—	—	192 ₅	96 ₂	—	—	52
Zlín:														
Přiluky	3	2	12	6	—	—	—	—	194	—	—	—	—	97
Zlín	9	61	121	29	13	103	—	71 ₁	71 ₁	—	48 ₄	48 ₄	—	460
Žadovice:														
Skalka	3	22	12	7	3	3	—	80	40	—	—	—	—	75
Zadovice	5	59	14	8	4	17	—	68	—	—	379	—	—	155
Žeranovice	3	23	20	2	4	6	—	27	13 ₄	—	90	45	—	100

c) **Pusté osady.**

Z četných osad pustých, jež se v tom kraji nalézají od minulých staletí, paměti naše jen tyto uvádějí:

1. na statku Chvalnovském: Lísky jinak Lejsky, měly sice ještě r. 1667. dva zahradníky, ale r. 1669. ves docela spustla a pole zarostla. Bývaly tam dříve 4 statky po 2 lánech, 4 po $1\frac{1}{2}$ l. 12 po 1 l., 1 půllán a 9 zahradníků; (R. 291.)

2. na statku Dřínovském: Dřínov byl po válce pustý, do r. 1670. čítalo se opět 10 nových osedlých a 18 pustých domův a při nich 352 měr pustých rolí I. a II. třídy, z části již velkým lesem porostlých. Ani jedna z bývalých rodin tu nezbyla. (R. 330.)

3. na panství Komárovském: Komárov u Chvalkovic byl r. 1645. od vojska vypálen a do r. 1661. pustý. Bývalo tu 16 domů. Z pustých usedlostí udělala si vrchnost r. 1652. poplužní dvůr a ovčín, pole dílem ke dvoru připojila, ostatní za pastviště nechala, a jak rychtář a konšelé Chvalkovští kommissi vypravovali, vrchnost, i když někdo z poddaných chtěl pustý dům v Komárově ujeti, nechtěla to dovoliti. R. 1661. a 1662. pak usadili se tu 2 čtvrtlánici, a čítalo se 14 pustých živností, mezi nimi: 3 po 50 m., 3 po $37\frac{1}{2}$ m., 3 po 31 m. rolí I. a II. třídy, úhrnem r. 1670. ještě pustých rolí I. tř. $135\frac{1}{3}$ m. a II. $270\frac{2}{3}$ m. Později opět zůstal zde jenom dvůr; (R. 291 a 336.)

4. na panství města Kyjova: Kelčany mívaly 8 domů poddanských a 1 mlýn s 1 složením; všechny statky spustly a jen mlýn zůstal osazen. Obec Kyjovská vystavěla tu poplužní dvůr a by jej mohla lépe vzdělávati, zřídila 10 poddanských $\frac{1}{4}$ lánů a 2 podsedky, kteří pak u něho robovali. Z kusu lesa udělána byla malá vinice. (R. 282 a 311.)

5. na statku Litenčickém Višňůvky neb Višnůvky mívaly 16 domů, 9 lánů, jeden $\frac{3}{4}$ l., 4 půllány a 2 podsedky, byly roku 1619 od vojáků spáleny a spustlé role ujala před r. 1650 vrchnost pro sebe. (R. 291.)

6. na panství Moštěnickém: u zámku téhož jména stávala do r. 1618 ves Moštěnice a byla t. r. spustošena; vrchnost připojila všechny role ke dvoru poplužnímu a vystavěla si tu rozličné budovy do r. 1670: dům pro hospodářské úředníky, myslivnu, dům pro zahradníka, pro bednáře, lokaje, kovárnou a j. (R. 275.)

7. na panství Milotském: Mistřice byly také zcela pusté, ale do roku 1670. měly opět 23 osedlých domů a 13 pustých, a rolí 392 m. pustých a jmenují se teď Mistřín. (Reg. 359.)

8. na panství Velehradském: Lovčice, zaniklá osada u Domanína, o níž r. 1669. již nikdo nemohl komissi dáti zprávu, jako u mnoha jiných. Role t. r. ležely dílem pusté, většinou ale užívali jich poddaní z Domanína: 13 lidí po 2 kusech a $5\frac{1}{2}$ m. a 42 po 1 kuse pod $2-2\frac{1}{4}$ míry. (Reg. 364.)

6. Přerovský kraj.

a) Pohled na celá panství.

Z celé Moravy poměrně nejlépe ještě vedlo se tehdy kraji Přerovskému.

Zůstalo v něm po válce r. 1656. z 14000 domů osedlých*) 12400 (t. j. skoro $\frac{7}{8}$ všech) a 1600 pustých (= skoro $\frac{1}{8}$); rolí pustých 17500 m. (= $\frac{2}{15}$ všech); z nich r. 1675—76 domů starých pustých 960 (= skoro $\frac{1}{15}$) a rolí pustých 9100 (= asi $\frac{1}{28}$).

Některá panství neměla vůbec nebo poměrně velmi málo pustých domů a rolí, totiž Bartošovice, Jasenice, kapitula dómu Olomouckého, Kunvald, Loučka a Podolí, Nelhuble, Paskov, Potštát, Sedlice, Spálov, Stará Ves a Střelný. Velká část obcí neměla ani jednoho pustého domu ani pustých rolí. Přes polovic domů pustých měl jediný statek Všechnovice u Kelče.

Čtvrtinu jich nebo více měla panství: Čekyň, Dřevohostice, Holešov, Hukovice, Kateřinice, Kyselovice, Lešná, Lhota Žabeční, Malhostice, Pěničky, Podolí, Přerov, Rymnice, Skalička, Veselíčko a Želatovice, jak obsahuje následující přehled:

---

*) Jako v Olomoucku tak i zde není v tom čítáno z popisů r. 1675—76 přes 180 domů, jež byly vystaveny po r. 1656, a dána tedy zaokrouhlá čísla. Nových domů vedle nově osedlých nejvíce přibýlo: na panství Meziříčském přes 130, u Starého Jičína 26 a Fulneka 25. (Zem. regist.) Někde i v tom kraji nesouhlasí počet od vrchnosti podaný s těmito popisy úřední kommisie.

Panství Přerovského kraje

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských rolí						Vinic		Vel- kost obcí	R. 1667. domů			
	třídy I.		třídy II.		třídy III.		úhrnem			lány	ose- dlých	hotných	pastvých
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8					
Bartošovice	—	—	666	5 1/3	1333	2 1/3	—	—	124	108	—	—	
Bystřice	6883	2 2/3	8721	6	747	5 1/3	—	—	11229	407	30	172	
Čekyň	—	—	650	2 2/3	92	5 1/3	—	—	6	31	—	28	
Domáželice a Dřevohostice	2443	1 2/3	3504	3	—	—	—	—	{ 4231	78	6	51	
Fulnek	3526	5 1/3	4613	6 2/3	4879	—	—	—	10832	519	12	2	
Holešov	4997	—	4296	2	1283	2	—	—	9057	287	79	244	
„ léno	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Hranice a Lipník	7940	1	21987	7 1/3	8093	—	—	—	35824	1540	139	105	
Hukovice	—	—	384	—	192	—	—	—	410	41	—	19	
Hukvaldy	—	—	7444	1 1/3	26182	2 2/3	—	—	19316	1511	23	87	
Hustopeč	—	—	905	4	309	4	—	—	811	105	—	—	
Choryň	—	—	929	4	185	—	—	—	555	—	—	—	
Jasenice	1306	2 2/3	1994	—	—	—	—	—	2112	104	1	—	
Jičín Nový	400	5 1/3	3701	6 2/3	7723	4	—	—	96	—	1028	9	
Jičín Starý	—	—	3052	4 2/3	2414	1 1/3	—	—	3532	306	19	21	
Kapitula dómu Olomouckého	1866	2	4793	6	1844	—	—	—	6150	143	10	5	
Kateřinice	—	—	—	—	526	—	—	—	262	13	1	5	
Kelč	1281	6 2/3	8182	4 2/3	11926	2 2/3	—	—	8619	335	23	87	
Kroměříž	13737	2	7876	5	7883	2	—	—	335	—	1675	126	
Kunvald	1944	—	5747	—	—	—	—	—	7836	237	—	—	
Kyselovice	194	—	194	—	—	—	—	—	960	13	—	11	
Lešná	—	—	719	2 2/3	660	6	—	—	812	50	4	8	
Lhota Žabecní	—	—	272	—	—	—	—	—	137	9	—	3	
Loučka a Podolí	—	—	317	1/8	3116	2 2/3	—	—	325	—	—	—	
Lutopecny a Ko- valovice	728	—	184	—	—	—	—	—	627	—	—	—	
Malhotice	269	—	538	—	—	—	—	—	659	11	1	14	
Martinice	438	5 1/3	219	2 2/3	—	—	—	—	459	(22)	—	—	
Meziříčí	—	—	189	5 1/3	7648	6 2/3	—	—	8053	1052	47	173	
„ léno	—	—	184	6 2/3	1612	5 1/3	—	—	—	—	—	—	
Moštěnice	1515	4	157	4	—	—	—	—	1455	25	—	16	
Nelhuble	—	—	1821	4	522	—	—	—	1122	95	4	4	
Paskov	—	—	1370	5 2/3	1947	5 1/3	—	—	2421	155	14	5	
Pěničky	—	—	240	—	120	—	—	—	229	5	6	7	
Podolí	—	—	—	—	301	—	—	—	2	4	5	4	

roku 1656—1676.

R. 1673-75. domu				Roli nové vzdělaných						Roli pustých						Vinic pustých	
osadlých	nově osadl.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měr 1/8	
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8		
94	6	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—
512	3486	25	504	474	—	—	—	—	—	2751	4311	—	—	—	—	—	—
27	5919	—	—	18	—	9	—	—	—	—	136	—	26	—	—	—	—
61	8103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(154	28	41	—	—	—	—	—	—	—	—	690)	—	—	—	—	—	—
495	201	—	—	10	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
342	78112	84	15	304	5	—	—	233	—	5906	221	—	—	—	—	—	—
65	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1753	16522	179	3111	1489	—	4966	—	212	—	82	—	425	—	—	—	—	—
38	3	19	—	—	—	—	—	—	—	(360)	—	—	—	—	—	—	—
1555	10366	71	—	165	82	—	—	—	—	505	1382	—	—	—	—	—	—
91	11	7	—	30	224	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
68	1013	7	—	1447	454	—	—	—	—	392	732	—	—	—	—	—	—
100	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
802	6642	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
212	929	9	—	665	1602	—	—	—	—	47	41	—	—	—	—	—	—
301	75	—	—	160	—	—	—	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—
12	33	1	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—
406	1652	30	155	3314	—	—	—	49	—	4965	1005	—	—	—	—	—	—
997	96176	123	15796	1154	13	—	—	3692	—	7504	494	—	—	—	—	—	—
221	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	7	2	—	—	—	—	—	—	—	137	137	—	—	—	—	—	—
47	146	4	—	1672	814	—	—	—	—	134	974	—	—	—	—	—	—
9	2	2	—	16	—	—	—	—	—	56	—	—	—	—	—	—	—
42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	14	4	—	—	—	—	—	—	—	745	372	—	—	—	—	—	—
17	23	10	172	475	—	—	—	—	—	345	952	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
882	6829	167	—	8	235	—	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	—
49	613	9	136	—	—	—	—	—	—	206	36	—	—	—	—	—	—
103	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
169	311	—	—	—	—	884	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	32	3	—	40	20	—	—	—	—	30	15	—	—	—	—	—	—
5	1	4	—	—	44	—	—	—	—	—	98	—	—	—	—	—	—

Panství Přerovského kraje

Jména panství	R. 1656. měřeno poddanských rolí						Vinic		Vel- kost obcí	R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.		úhrnem			obce- dých	ho- dních	pu- stých
	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	měr	$\frac{1}{8}$	lány			
Potštát	—	—	—	—	6893	4	—	—	4639	386	13	7
Prusinovice	1404	$6\frac{2}{3}$	2262	$3\frac{1}{3}$	—	—	—	—	3512	—	—	—
Přerov	1423	$5\frac{1}{3}$	1618	—	406	$2\frac{2}{3}$	—	—	6018	290	31	129
Přestavky a Ří- kovice	868	4	778	$4\frac{2}{3}$	—	—	—	—	1360	70	5	4
Roketnice	1788	4	1215	4	—	—	—	—	2526	90	27	48
Rymnice	1016	$1\frac{1}{3}$	234	$2\frac{2}{3}$	—	—	—	—	1320	49	4	5
Sedlice dědičné	—	—	315	4	315	4	—	—	319	25	—	2
Sedlice léno	—	—	814	—	814	—	—	—	719	57	—	—
Skalička	—	—	184	—	1064	—	—	—	263	—	—	—
Spálov	—	—	—	—	2667	4	—	—	164	129	2	6
Stará Ves	—	—	509	$2\frac{2}{3}$	1018	$5\frac{1}{3}$	—	—	925	79	—	4
Střelný	—	—	—	—	2408	—	—	—	570	90	1	6
Trnavka	—	—	—	—	585	—	—	—	35	15	—	6
Veselíčko	—	—	921	4	807	4	—	—	148	114	9	17
Všechovice	—	—	268	4	763	4	—	—	811	26	1	21
Želatovice	617	—	617	—	—	—	—	—	82	28	4	18
Úhrnem	56859	—	106093	$5\frac{1}{3}$	95560	51	—	—	214358	—	—	—

roku 1656—1676.

R. 1673-75. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vinic pustých	
osedlých	nově osedl.	nov. pusť.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měr 1/8	
				měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8		
388	19	—	—	—	—	—	—	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—
144	538	8	55	55	—	26	—	—	—	355	—	1196	—	—	—	—	—
278	5039	44	18	—	—	109	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
72	111	7	2	—	—	4	—	—	—	31	—	62	—	—	—	—	—
88	1944	—	2372	—	—	1801	—	—	—	640	—	4154	—	—	—	—	—
36	311	10	68	—	—	—	—	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—
24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34	—	12	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6234	—	—	—
123	13	9	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	58	—	—	—
73	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
98	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	11	3	—	—	—	—	—	98	—	—	—	—	—	17	—	—	—
86	45	5	5	—	—	3075	—	1772	—	—	—	24	—	12	—	—	—
20	167	11	1216	—	—	2901	—	—	—	224	—	223	—	—	—	—	—
26	37	14	204	—	—	204	—	—	—	1941	—	1941	—	—	—	—	—
11225	842	1205	959	2701	6	3639	1	20784	—	2280	—	5078	2	1721	2	—	—

b) Z obcí kraje Přerovského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obce		Domy					R o l e						Vinice	R. 1880 domů
	lány	1/64	osedlé	nové osed.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr		
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Bystřice:															
Blazice	533	14	—	3	4	—	—	—	100 ₂	51 ₅	—	—	—	—	48
Čekyň:															
Čekyň	151	7	4	4	14	—	18	9	—	28	14	—	—	—	81
Lhotka	—	4	4	1	—	1	—	—	—	24	12	—	—	—	15
Dřevohostice:															
Čechy	538	28	8	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62
Holešov															
Holešov	2661	171	5	29	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	494
Lehotice	65	15	1	5	12	15	15	—	165	165	—	—	—	—	74
Miškovice	730	18	—	13	9	—	—	—	—	152	76	—	—	—	78
Mysločovice	33	9	3	6	4	—	10 ₄	—	—	63	—	—	—	—	79
Racková	142	8	1	3	11	—	5	5	—	37 ₄	37 ₄	—	—	—	55
Hranice	2343	189	31	2	79	—	13	—	—	—	—	—	—	—	596
Milenov	737	24	10	—	—	—	336	—	—	—	—	—	—	—	69
Středolesí	340	15	6	—	1	—	—	182	—	—	26	—	—	—	54
Hukvaldy:															
Ostrava	12	—	90	—	66	43	—	—	—	41	—	—	—	—	697
Hustopeč:															
Milotice	232	27	2	—	7	—	15	7 ₄	—	—	—	—	—	—	57
Kateřinice	262	12	3	3	1	—	—	—	—	—	20	—	—	—	217
Kelč:															
Babice	253	12	3	—	3	—	112 ₄	—	—	95 ₄	—	—	—	—	27
Police	637	21	—	12	11	—	—	—	—	201 ₂	100 ₆	—	—	—	84
Rousko	335	10	10	—	4	115	115	—	42	42	—	—	—	—	53
Kroměříž:															
Bochoř	849	28	10	5	8	—	170 ₄	—	—	148 ₄	—	—	—	—	116
Bojanovice	33	11	2	1	3	—	33 ₆	—	47 ₂	47 ₂	—	—	—	—	50
Chropín	81	23	9	6	7	—	97 ₄	—	—	78	—	—	—	—	232
Kroměříž	398	128	29	31	39	78	—	—	—	—	—	—	—	—	818
Popovice	51	17	1	—	5	20 ₄	10 ₂	—	20 ₄	10 ₂	—	—	—	—	71
Stěchovice	822	15	6	2	1	232 ₄	—	—	31	—	—	—	—	—	75
Těšany	222	12	1	2	7	—	—	10 ₄	10 ₄	—	94 ₄	94 ₄	—	—	56
Vážany	252	12	3	—	2	—	—	—	19	—	—	—	—	—	51
Vlkoš	711	14	5	1	10	—	90	—	—	171	—	—	—	—	117
Záříčí	232	8	2	—	10	—	8	—	—	96	—	—	—	—	116

b) Z obcí kraje Přerovského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně čtvrtinu domů pustých :

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice staré pusté měr	R. 1880 domů
	lány	1/4	osídle	nové osíd.	nové pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté					
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Lešná:															
Lešná	260	13	5	3	—	—	101 ₂	—	—	—	—	—	—	—	93
Perná	145	7	5	1	1	—	48 ₄	48 ₄	—	13 ₄	13 ₄	—	—	—	41
Vysoká	132	8	1	2	3	—	—	12	—	—	—	84	—	—	42
Lipník	43	7	178	32	8	85	45 ₂	22 ₅	—	—	—	—	—	—	562
Lhota	333	9	7	—	1	—	54	108	—	6	12	—	—	—	66
Loučka	534	31	9	—	2	—	108	54	—	—	—	—	—	—	88
Něčice Dolní	537	19	7	—	1	—	192	—	—	24	—	—	—	—	66
Něčice Horní	660	20	4	1	1	37 ₂	74 ₅	—	9 ₂	18 ₅	—	—	—	—	62
Lutopecny:															
Koválovice u Ko- jetína	243	4	—	11	4	—	—	—	—	74 ₅	37 ₂	—	—	—	60
Malhotice	659	17	2	3	10	17 ₂	34 ₅	—	47 ₅	95 ₂	—	—	—	—	91
Meziříčí n. Bečvou (Valašské):															
Bystřice	115	17	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	275
Krásno	642	47	34	3	21	—	8	16	—	—	—	—	—	—	261
Meziříčí	1040	115	11	6	145	—	—	—	—	—	—	—	—	—	327
Moštěnice Horní:															
Lověsice	329	9	—	6	4	—	—	—	—	72	—	—	—	—	54
Moštěnice H.	1126	39	6	7	5	136	—	—	—	170	—	—	—	—	190
Přerov:															
Kozlovice	330	9	3	—	3	—	72	—	—	—	—	—	—	—	43
Přerov	3762	152	38	34	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	927
Přestavky:															
Újezd	223	8	1	3	4	2	4	—	31	62	—	—	—	—	71
Roketnice:															
Buk	443	13	2	5	3	21	21	—	21	21	—	—	—	—	46
Kokory	85	20	4	7	19	29 ₂	14 ₅	—	298 ₅	149 ₄	—	—	—	—	173
Luková	—	6	4	1	10	34	68	—	56 ₅	113 ₂	—	—	—	—	76
Roketnice	844	23	7	2	12	153	76 ₄	—	263 ₅	131 ₆	—	—	—	—	139
Vinary	—	5	6	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44
Skalička:															
Branky	453	14	—	8	24	—	—	—	—	—	623	—	—	—	135
Rymnice	756	19	3	4	10	68	—	—	85	—	—	—	—	—	103

b) Z obcí kraje Přerovského

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R e l e						Vinice	R. 1880 domů
	lány	1/64	osídle	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měr		
							1 měr	2 měr	3 měr	1 měr	2 měr	3 měr			
Veselíčko, zámek :															
Chýlice (nyní Ve- selíčko)	4	5	15	20	2	2	—	132	66	—	24	12	—	—	—
Lazníky	—	56	10	6	—	—	—	22	11	—	—	—	—	—	74
Radvanice	1	41	3	4	—	1	—	100	—	—	—	—	—	—	35
Újezd	4	16	28	13	3	1	—	46 ₅	93 ₂	—	—	—	—	—	154
Všehovovice :															
Provodovice	2	—	2	5	1	9	—	46 ₄	—	—	180	—	—	—	45
Všehovovice	6	11	18	11	6	2	121 ₆	243 ₅	—	21 ₄	43	—	—	—	131
Želatovice	4	22	13	2	4	12	—	—	—	160	160	—	—	—	84

c) Pustá osada.

Jmenuje se toliko jedna r. 1667 v popisu u panství Domaželského, totiž Branka. Byla většinou od vojáků Mannsfeldových a od Švédů spustošena a v letech 1661--67 uteklo 13 osedlých, tak že bylo všech 31 selských usedlostí a 7 domků úplně pusto a »se zemí srovnáno«; zůstalo jen 8 domků bez polí státi. Vrchnost nechala pak užívati pozemků cizím poddaným za roční plat. (R. 36.)

Pohled na druhou, severovýchodní část Moravy, jež nazývala se též Olomouckem a tvoří nyní arcidiecesi téhož jména, jest poměrně k jihozápadní části lepší. Bylo tu v oněch 3 krajích r. 1656 úhrnem:

domů poddanských **53900**, z nich osedlých **41200** (t. j. skoro $\frac{4}{5}$ všech) a pustých **11850** (t. j. přes $\frac{1}{5}$ všech); rolí podle měření r. 1656 všech 1,104.407 měr, z nich bylo vzděláváno **933200** měr ($= \frac{5}{6}$) a pustých **171200** m. ($= \frac{1}{6}$).

V letech 1656—1677 vystaveno bylo pak vedle bývalých pustých a nově osazených ještě přes 400 nových domů v kraji Olomouckém a Přerovském, a když se r. 1669—1677 konal popis oněch 3 krajů, zůstalo ještě starých pustých domů **7135** ($=$ méně než $\frac{1}{7}$), a rolí téměř **84000** ($= \frac{1}{13}$ všech).

Vrchnostem patřilo zde průměrně dle pozdějšího měření čítáno asi $\frac{1}{10}$ rolí, tedy celkem asi **110.000** měr, z nich bylo tehdy pustých v tom poměru jako poddanské: r. 1656 okolo **17100** měr a do r. 1677 asi **8400** měr, úhrnem na celé severovýchodní Moravě pustých rolí r. 1656 okolo **190.000** měr, do r. 1677 o polovici méně, asi **93.000** měr; na jihozápadní Moravě třikrát tolik.

V královských městech v Olomouci, Unčově, v Uherském Hradišti a v Kyjově, v nichž bylo před válkou r. 1604—1606 úhrnem 946 domů, čítalo se r. 1667—68 úhrnem **700** osedlých ($= \frac{3}{4}$ všech), ostatní celá čtvrtina jich byla pustá.

Všech domů vesnických a městských, nečítajíc hradův a jiných budov panských, bylo zde tedy po válce přes **41900** osedlých a na jeden dům 6—7 osob čítáno, přes **272000** osob v poddaných obcích a v královských městech. —

Srovnáme-li výsledek o celé severovýchodní Moravě a podle str. 64. o jihozápadní ukazují čísla jasně, že 30letá válka se dotkla této nejvíce; byloť na Moravě:

	jihozápadní		severovýchodní
	roku 1656 :		
domů osedlých	2 třetiny,	—	4 pětiny
domů pustých	1 třetina,	—	1 pěтина;
rolí vzdělávaných	3 pětiny,	—	5 šestin
rolí pustých	2 pětiny,	—	1 šestina;
	r. 1669—1679:		
domů osedlých	4 pětiny,	—	6 sedmin
domů pustých	1 pěтина,	—	1 sedmina;
rolí vzdělávaných	4 pětiny,	—	12 třináctin
rolí pustých	1 pěтина,	—	1 třináctina.

7. Moravské obvody ve Slezsku.

a) Pohled na celá panství.

Zlých účinků 30leté války ušetřeno bylo poměrně nejvíce naše Slezsko, ležíc dále od velkých bojišť a tažení vojska. Moravské obvody*) v něm měly úhrnem 2000 domů, z nich roku 1656. **1828** osedlé ($\equiv \frac{11}{19}$) a **170** pustých (skoro $\frac{1}{12}$ všech); rolí **29358** $\frac{4}{8}$ měr, z nich vzdělávaných **25550** ($\equiv$ více než $\frac{6}{7}$) a pustých **3800** ($\equiv$ méně než $\frac{1}{7}$); roku 1676, kdy byly obvody měřeny a popsány, ještě starých pustých domů **116** ($\equiv \frac{1}{18}$ všech) a rolí pustých **2400** měr ($\equiv$ méně než $\frac{1}{11}$ všech).

Čtvrtinu nebo více domů pustých měla panství a statky: Děvice, Pavlovice Dolní a Horní, Štablovice a Životice; polovici pustých mělo jen léno Ketř.

Obvody tyto jsou v nynějším rakouském Slezsku, vyjma Ketř, Velké Pavlovice a Tlustomosty, jež byly po I. slezské válce s Bedřichem II. r. 1742 postoupeny Prusku s ostatním Slezskem a s Kladskem. Nyní tvoří celé dva soudní okresy Jindřichovský a Osoblažský $\frac{1}{4}$ okresu Opavského; v okresu Bíloveckém jest moravská obec toliko Slatina. (Roku 1880) měly všechny obvody 4912 domův a 33769 obyvatelů, 3krát tolik, co po 30leté válce.)

---

*) O nich viz Ř. Volného »Die Markgrafschaft Mähren« VI. díl, »Kirchliche Topographie von Mähren,« arcidiecesi Olomouckou, IV. díl, a V. Praska »Vlastivědu slezskou« díl III. »Dějiny Opavska« a díl II. »Historickou topografi země Opavské«.

Panství moravská ve Slezsku

Jména panství	R. 1656. měreno poddanských rolí					Vinic		Vel- kost obcí		R. 1667. domů		
	třídy I.		třídy II.		třídy III.	úhrnem		lány	ose- dělých	ľhotních	pustých	
	měr	1/8	měr	1/8	měr 1/8	měr	1/8					
Deštné	—	—	196	2 ² / ₃	392	5 ¹ / ₃	—	6	6	35	—	4
Devce	—	—	155	9	289	2	—	29	14	131	1	16
Fulštejn	—	—	88	2	91	4	—	16	59	37	—	27
Hrozová	186	5 ¹ / ₃	620	—	123	2 ² / ₃	—	9	25	46	2	—
Jindřichovice a Ja- novice	—	—	—	—	444	1	—	37	49	314	44	20
Ketř panství	—	—	—	—	—	—	—	—	—	180	30	23
Ketř léno	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	6	23
Litultovice	—	—	290	2	715	2	—	9	18	50	—	2
Matějovice	—	—	513	—	256	4	—	8	—	27	2	—
Osoblaha	1630	2	1657	2	3788	4	—	74	4	208	3	74
Pavlovice Dolní	—	—	225	—	639	—	—	7	35	32	5	13
Pavlovice Horní	—	—	—	—	860	—	—	7	53	40	17	11
„ Německé	854	—	427	—	—	—	—	—	11	37	—	—
Petrovice Velké	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36	7	—
Rudoltice	—	—	311	—	1682	4	—	16	11	84	4	17
Slatina	—	—	150	—	300	—	—	4	39	13	1	19
Slavkov	—	—	266	4	266	4	—	7	5	21	3	7
Štablovice	—	—	166	4	1005	—	—	9	6	36	1	18
Suché Laze	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—
Tlustomosty	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	1	1
Uhleřov	—	—	338	—	—	—	—	2	48	14	—	1
Zivotice Dolní	—	—	1209	—	—	—	—	6	38	77	7	3
Úhrnem	2670	7 ¹ / ₃	8411	2 ² / ₃	18276	2	—	252	52	—	—	—

roku 1656—1677.

E. 1678-79. domů				Rolí nově vzdělaných						Rolí pustých						Vínic pustých	
osadných	nově osed.	nov. pust.	starých pustých	třídy I.		třídy II.		třídy III.		třídy I.		třídy II.		třídy III.		měř 1/8	
				měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8	měř	1/8		
42	2	—	2	—	—	16	—	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—
129	—	1	15	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	353	—	—	—
39	11	7	11	—	—	144	—	144	—	—	—	180	—	180	—	—	—
44	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
362	4	4	12	—	—	—	—	87	—	—	—	—	—	—	—	—	—
225	4	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28	5	2	26	100	—	—	—	—	—	1150	—	—	—	—	—	—	—
50	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	15	—	15	—	—	—
23	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
344	—	43	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
74	4	17	17	—	—	—	—	72	—	—	—	—	—	269	—	—	—
35	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	9	—	—	312	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
76	—	18	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44	—	—	—
23	—	5	7	—	—	36	—	72	—	—	—	12	—	24	—	—	—
22	4	2	2	—	—	52	4	52	4	—	—	—	—	—	—	—	—
32	1	14	10	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	241	—	—	—
59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	2	—	2	58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	9	—	—	—	—	195	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1690	55	138	116	470	—	444	—	487	4	1150	—	307	—	946	—	—	—

b) Z obcí moravských obvodů ve Slezsku

nejvíce utrpěly, majíce nejméně asi čtvrtinu domů pustých:

Panství: Obce	Vel- kost obcí		Domy					R o l e						Vinice	R. 1880 domů
	lány	1/64	osedlé	nově osed.	nově pusté	staré pusté	nově vzdělané			staré pusté			staré pusté měř		
							1 měř	2 měř	3 měř	1 měř	2 měř	3 měř			
Fulštejn :															
Fulštejn	11 13	24	11	2	6	—	72	72	—	108	108	—	100		
Koberno	4 48	11	—	2	5	—	—	—	—	72	72	—	30		
Tošovice	— 48	3	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	6		
Pavlovice Dolní	4 45	16	3	8	9	—	—	—	—	—	—	—	61		
Pavlovice Horní	4 29	15	—	6	8	—	—	—	—	—	—	—	57		
Štablovice:															
Mikolajice	4 54	16	15	7	7	—	—	28	—	—	—	—	95		

c) Pusté osady.

Jmenují se tyto dvě:

1. na panství Fulšteinském Veska; měla r. 1676. toliko 1 osedlý domek bez polí, ostatních 10 stálo pusto. »Kolik rolí u této vsi od dávna bývalo, nikdo nevěděl, a byly t. č. velkým křovím porostlé a zdivočilé;« (Reg. 66.)

2. u Životic: Hertice byly »od nepamětných let pusté.« a vrchnost užívala většiny jejich rolí. R. 1674.—76. ujali staré pustiny noví osadníci: jeden s 24 m. rolí, pět domky bez rolí; ostatní pozemky 521 m. zůstávaly ještě pusté. Později usadili se tu ještě jiní, do r. 1749. celkem 13 osadníků českých, a měli: jeden 16 m. rolí, ostatní po 6¼—9 měřích, úhrnem 97¼ m. (Reg. 70)

Židovské domy.

V úhrnu domů při jednotlivých krajích počítány jsou také židovské domy, jež kommisie zvláště v městech poznamenala, uvádějí jména jich osedlých a pustých. Měloť sice tehdy na Moravě býti toliko náboženství katolické, jak bývalo před válkou husitskou, a to nejen po nařízení krále Ferdinanda II., nýbrž i po usnesení obecních sněmů, často opakovaného;*) ale židé »jakožto markraběti Moravskému přináležející regale« mohli přece s povolením královským v městech a na panstvích býti trpěni.

Platili velké berně, na př. r. 1648. jen židé moravští pro zásobování vojska na uherských hranicích 4000 zl., měsíčně po 1000 zl.**)

Některé vrchnosti přijímaly je samy bez dovolení královského. I dána obecnímu sněmu 1. září 1650 od císaře Ferdinanda III. tato proposice (o mýtě). »Spatřujíce, kterak židovstvo v markbraství našem dědičném Moravském velice se rozmáhá, a oni židé, jichžto přijímání a do země vpouštění nám samým jakožto markraběti Moravskému přináležející regale jest, nicméně bez milostivého consensu, povolení a gleitu našeho a k ztenčení vlastních regalí našich královských sem i tam do měst, městeček na statky a panství obyvatelům našim náležející, vždy více a více se vluzují, tam přijímání, přechovávání a trpěti jsou. Protož commissari naši mají to společným věrným stavům našim náležitě stížiti a při tom dostatečně napomenouti, aby oni nižádných takových židův na svých panstvích a statcích, jakž dotčeno, potud více a dále (mimo těch, kteříž jsou před 1. dnem měsíce ledna léta 1618. v zemi osedlí aneb od toho času tam se osaditi; od nás sobě dovoleno mají,) pod žádným vymyšleným způsobem nikdež na žádném místě nepřechovávali, netrpěli, mnohem méněji pak jim jaké správy, držení a pronájmy gruntův, cel neb meyt a čeho podobného pod jistou velikou a neprominutelnou pokutou nesvěřovali a nedopouštěli, nýbrž je židy jako i podobně všecky v zemi se nacházející Novokřtence buď si kdekoliv a u kohokoliv zůstávají, neprodleně vypuditi, tolikéž jak by ty poběhlé, sem

*) Archiv zemský v Brně, sněmovní Památky 1633—1671.

**) Schriften der histor.-stat. Section Bd. 23, str. 303 a 457.

i tam v zemi se protulující osoby, jenž vůbec žinky slují, vykořenění býti mohli, jistý prostředek vynalezli.«

Sněm se na tom též usnesl,*) a podle toho měly se pak vrchnosti řídit.

V královských městech nesměli ještě tehdy zůstávati; toliko v Kyjově, jenž stal se královským městem r. 1548, byli usazeni. Když chtěli do královských měst jíti, musili platiti »osobní židovské mýto,« jež trvalo až do císaře Josefa II. (od r. 1708 za jeden 15 kr. v Brně, v Olomouci, Jihlavě a Znojmě, v ostatních po 7 kr.). R. 1660 bylo jim sice dovoleno zůstat v královském městě o výročním trhu; jinak ale bylo jim co nejpřísněji zakázáno, zdržovati se v městech bez zvláštního dovolení městské rady.**)

Počet jich v některých městech nestejně se udává,**) na př. v Holešově, v Prostějově, Veselí, v Koryčanech; někde teprve po válce se usadili: v Břeclavi, Puklicích, Třešti, jak následující paměti z oněch úředních popisů obsahují:****)

I. V kraji Brněnském:

na panství Břeclavském v Hodoníně r. 1667: 9 osedlých a 9 pustých; v Břeclavi usadilo se r. 1672. osm rodin, z Rakous vypuzených; (Reg. 242.)

v Bučovicích r. 1667. 11 osedlých a dle zprávy r. 1673. 9 pustých; (Reg. 168.)

v Budišově v »Okrouhlici« r. 1671. žid bytem jest a »na Prádle žid dílnu koželužskou má;« (Reg. 279.)

v Bystřici byly r. 1671. dva pusté domy židovské, »v nichž bydlívalo 8 židů, před mnoha lety vypuzených;« (R. 274.)

v Hodoníně r. 1667. 17 os. a 11 pustých, r. 1673. 17 osedlých, ostatní pusté; (R. 209.)

V Kounicích Dolních r. 1674. 16 osedlých; vrchnost vystavěla 3 domy a prodala je židům; (R. 181.)

v Mikulově r. 1667. 63 domů a 48 přístavků (Zuhäuser) a 20 židovských obecních domků: špitál s 5 domky, 5 domků na dvoře, školních domků (Schulhäusel), r. 1673. 98 domův osedlých; (R. 138.)

*) Sněmovní Památky r. 1650 f. 66—67 a 81.

**) d'Elvert, Geschichte v. Brünn 142, G. v. Iglau 334, Notizenblatt der histor.-stat. Section 1875, 70.

***) Zprávy od vrchností r. 1667, od sněmovní kommisie r. 1669-79.

****) Kde bylo panství téhož jména, jako města, stojí toliko jméno města.

na panství Řečkovském v Polehradicích r. 1673. bylo mezi 73 pustými křesťanskými domy 15, jež drželi někdy židé; (R. 100.)

na panství Slavkovském: v Rousinově r. 1667. 28, r. 1673. 31 starých a nově osedlých a 4 pusté; ve Slavkově r. 1667. 38 osed. a 10 pustých, r. 1673. 38 osed. a 27 pustých; (R. 74.)

na panství Židlochovském Pohorelice r. 1667. 23 osedlých a 20 pustých, r. 1673. 24 osedlých a 19 pustých; (R. 245.)

na p. Ždánickém Dambořice r. 1673. 9 osedlých, 4 pusté. (R. 177.)

II. V kraji Jihlavském:

v Brtnici koupili si 2 židé r. 1654 křesťanský domek, dále po r. 1666. usadilo se tu v domech někdy křesťanských 6 rodin (z Třeště, z Rakous a z Prahy) a jiných 10 rodin r. 1671—79. v domech nově vystavených (2 z Vídně, 2 „z Rakous“, 2 z Jindřichova Hradce, 2 z Třeště, 1 z německé říše a odjinud; (R. 268).

v Meziříčí nad Oslavou (nyní Velkým) bylo r. 1679. 13 žid. domů starých osedlých; potom přikoupili si 5 domů křesťanských osedlých a 4 nové r. 1659 vystavěli si na 2 pustých křesťanských; (R. 257.)

v Telči r. 1678. dva domy, a na témž panství ve Slavonicích usadilo se několik židovských rodin cizozemských (R. 319.)

V pozdějších letech žilo tu 6 rodin jen ob čas, chodíc jinde za obchoťem. (Volný VI. 520.)

U Třebíče na předměstí Podklášterském, jež bylo zvláštní obcí poddanskou, čítalo se vedle 19 křesťanských domů 41 žid. osedlých; koupili si také domy křesťanské a 15 vystavělo si nové domky. Patřilo jim tu židovských polí II. třídy 18 a III. tř. 9 měř; (R. 365.)

V Třebíči usadilo se ve 2 křesťanských domech po r. 1671. osm židů z Vídně vypuzených, a platili vrchnosti roční úrok. (R. 307.)

V témž čase usadili se židé, odjinud vypuzení, r. 1678 ve vsi Bolíkově v 6 domech křesťanských, někdy pustých pak nově vystavených; nebyli poddanstvím vázáni, platíce vrchnosti jen úrok. (R. 249.)

III. V kraji Znojemském:

na panství kláštera Louckého bylo v Miroslavi r. 1672. 15 osedlých a 3 pusté; (R. 244.)

na p. Krumlovském v Ivančicích r. 1667. 23 osedlých a 6 pustých, r. 1672. 27 os. a 6 p.; v Krumlově t. r. 26 osedl. a 18 pustých; v Prostoměřicích ujali r. 1665. a 1666. tři židé křesťanské domy; dříve se připomínají mezi pustými 2; (Reg. 134.)

v Jemnici r. 1671. 14 osedlých. (Reg. 110.)

IV. V kraji Olomouckém:

v Boskovicích r. 1677. 31 osedlých a 1 pustý; (R. 84.)

v Jevíčku r. 1667. 12 osedl. a 3 p., r. 1677. 11 osedlých, 5 nových, 4 bývalé křesťanské a 1 židovský pustý; (R. 194.)

v Kojetíně r. 1678. 23 osedlých a 34 pusté (R. 78.)

v Lošticích t. č. 16 osedl. a 10 pustých; (R. 230.)

v Prostějově r. 1667. 64 osedl. a 6 pustých, r. 1676. 56 osedl. a 7 pustých (3 opustili domy, jsouce chudí a nemožní; Reg. 129.)

v Tovačově r. 1678. 24 osedl. a 9 pustých; (R. 78.)

v Úsově r. 1667. 11 osedl. a 8 pustých, r. 1678 10 osedl. a 3 pusté. (R. 91.)

V. V kraji Hradištském:

v Brodě Uherském r. 1671. 73 osedl. a 17 pustých; (R. 261.)

v Bzenci r. 1669. 19 osedlých a 2 nové pusté; (R. 266.)

v Koryčanech r. 1667. 3 osedlé a 1 vystavený, ale neobsazen; r. 1670. 7 osedlých; (R. 313.)

v Ostroze Uherském r. 1671. 16 osedl. a 2 pusté; (R. 315.)

ve Strážnici r. 1679. 44 osedlých a 13 pustých; (R. 316.)

ve Veselí r. 1667. 2, r. 1669. 4 osedlí a 3 řemeslníci, kteří neměli svých domů. (R. 321.)

V král. městě Kyjově čítalo se r. 1657. 10 osedlých a 3 pusté; r. 1667. v městě samém 7 židů s celými domy (1 držel $\frac{1}{2}$ osminy vinice u Bohuslavic), 8 nemělo celých domů, nýbrž v domech své vlastní oddělené byty, buď koupené nebo zděděné; na předměstí 2 s celými domy a 2 s takovými byty; — r. 1671. u 13 domů židovských 22 komínů židovských, dle nichž ukládala se domovní berně, totiž v městě 18, na předměstí 4. (Reg. 282.)

VI. V kraji Přerovském:

v Holešově r. 1667. 23 osedlých, 6 lhotních a 17 pustých, r. 1675. 47 osedl. a 12 pustých; (R. 12.)

v Hranicích r. 1667. 12 osedlých, 1 žid. obecní chalupa, žid. škola a 1 pustá chalupa ke špitálu; (R. 241.)

v Kroměříži r. 1676. 16 osed. a 11 pustých; (R. 77.)

v Lipníku r. 1767. 21 osed., 6 pustých a žid. nemocnice, jatky a obecní chalupa; (R. 241.)

v Přerově r. 1667. 9 osed. a 2 pusté, r. 1675. 11 osedlých. (Reg. 17.)

VII. V obvodech ve Slezsku:

v Osoblaze r. 1667. 4 osed., ale 17 pustých, r. 1676. 9 osed. a 13 pustých (4 nové a 9 starých.) (R. 59.)

Někde na panstvích žily také jednotlivé rodiny.

Sestavíme-li je z celé Moravy dle velikosti počtu, měly jich úhrnem nejvíce tato poddaná města (kolik je tam v židovské obci domů po 20) letech dle sčítání r. 1880, stojí ku přirovnání vedle poznamenáno):

Město	osedlých	nově osed.	nov. pustých	star. pustých	R. 1880. úhrnem	Město	osedlých	nově osed.	nov. pustých	star. pustých	R. 1880. úhrnem
Mikulov	98	—	—	—	168	Kroměříž	10	6	4	7	35
Uher Brod	40	33	3	14	115	Loštice	16	—	—	10	33
Slavkov	30	8	4	23	73	Meziříčí n. O.	18	4	1	—	—
Prostějov	56	—	4	3	55	Bzenec	19	—	2	—	110
Holešov	47	—	7	5	157	Bučovice	11	—	—	9	—
Kojetín	16	7	1	36	83	Mirotav	15	—	3	—	91
Strážnice	44	—	—	13	93	Uher. Ostrov	16	—	—	2	43
Třebíč	41	15	—	—	215	Podivín	9	—	—	9	72
Krumlov	18	8	3	15	—	Jevíčko	11	5	—	—	24
Pohořelice	18	6	2	17	116	Kounice Dál.	16	—	—	—	76
Rousínov	18	13	—	4	136	Ivanovice	12	—	—	4	—
Ivančice	25	2	4	2	73	Jemnice	14	—	—	—	—
Tovačov	10	14	3	6	35	Dambořice	9	—	—	4	—
Boskovice	26	5	—	1	101	Hranice	12	—	—	1	37
Hodonín	11	6	2	9	—	Úsov	6	4	1	2	52
Lipník	21	—	—	6	98	Přerov	8	3	—	—	21

Celkem bylo po válce r. 1656. osedlých přes 800 a přes 350 domů pustých; potom r. 1669—79: v těchto jmenovaných městech 721 osed., 139 nově osed., 44 nových pustých a 202 staré pusté, s oněmi v Polehradicích 217; dále po 7 v Koryčanech a Veselí, po 2 v Batelově, Brtnici, Budišově a v Telči; v Kyjově 13 s 22 komíny (obyčejně s tolikéz rodinami), úhrnem asi 52 osedlých, s oněmi 721 = 773 osedlých; nových domů po válce od přistěhovalých rodin v Břeclavi, Bulíkově, Puklicích a Třešti asi 14 domů tedy všech osedlých dohromady 927, nebo že u některých měst liší se počet udaný z let 1667 a 1669—79, okrouhle 900 osedlých; k oněm 44 na čas »nových pustých« připočítati jest 2 v Bystřici, tedy = 46; všech pustých »domů židovských« okrouhle 250.

V některých domech byly 2, 3 a více rodin, jako v pozdějších dobách; ale čítáme-li určité zprávy pozdější o počtu domův a obyvatelů, shledáváme, že připadá v oněch městech průměrně na 1 dům 7 osob vyznání židovského, právě tolik, jako r. 1880. Podle toho můžeme čítati po válce 30leté přes 5500, r. 1670—79 v těch 920 osedlých domech okolo 6300 osob. Dvě stě let později bylo v týchž obcích úhrnem 2160 žid. domův a 14.905 osob; na celé Moravě r. 1822 v 51 obcích 27.000 osob, skoro 5krát tolik, co po 30leté válce, r. 1834 přes 31500, r. 1854 již 45400 (v obvodech ve Slezsku 800), více než 8krát tolik; když pak do Vídně a jiných měst odcházeli, ubylo jich na Moravě; r. 1857 čítalo se jich 41700, r. 1880 opět 44175 osob, = 8 krát tolik, (všech obyvatelů jen 4 krát tolik) co po 30leté válce.*)

---

*) Podle říšského zákona, daného 21. března 1890 jest na Moravě od počátku r. 1892. těchto 50 židovských obcí náboženských (proloženým tiskem označeny jsou, kde jich před 200 lety nebylo): Boskovice, Brno, Brod Uherský, Brtnice, Břeclav, Bučovice, Bzenec, Dambořice, Hodonín, Holešov, Hradiště Uherské, Hranice, Hustopeč, Ivančice, Ivanovice, Jemnice, Jevíčko, Jičín Nový, Kojetín, Kounice Dolní, Kroměříž, Krumlov, Kyjov, Lipník, Lomnice, Loštice, Meziříčí nad Oslavou (Velké) a nad Bečvou (Valašské), Mikulov, Miroslav, Olomouc, Ostrava Moravská, Ostroh Uherský, Písečné, Podivín, Pohořelice, Přerov, Prostějov, Rousínov Nový, Slavkov, Strážnice, Svitavy, Šafov, Telč, Třebíč, Třebová Morav., Úsov, Víškov a Znojmo. Přestaly býti zvláštní obcí židovskou: Batelov, Bulíkov, Hobzí Staré, Jiřice, Koryčany, Kostelec, Lednice, Markvarec, Police, Puklice, Tovačov a Veselí.

Majetek vrchností a královská města.

K úplnosti a dokončení téhož pohledu náležel by též aspoň přehled majetku jednotlivých vrchností a zprávy o královských městech. Avšak v oněch úředních popisech nejsou obsaženy a z jiných úředních pamětí, hlavně z r. 1667., dovídáme se jen počtu komínů, dle nichž se určovala domovní berně, a některých zpráv topografických. Nejsou, pokud známo, ani všechny zachovány, a mohlo by se jen v některých panstvích vyhledati, kolik panských domů kde bylo; z pozdějších let, jmenovitě z r. 1750, máme již úplný popis úřední všech poddanských i panských pozemkův.

Abychom se přibližně dověděli, kolik asi vedle oněch pozemků poddanských patřivalo vrchnostem, a pohled doplnili, najdeme si poměr jich z let pozdějších. I shledáváme, že mívaly vrchnosti průměrně na celé Moravě téměř $\frac{1}{8}$ polí; tedy r. 1656 asi 293.000 měř: vzdělávaných okolo 225.000 m. a pustých 68.000 měř, roku 1669—79 z nich ještě pustých asi 42.000 měř. V XVIII. století měly pak, když od pustých osad a statků role ke svým poplužním dvorům připojily, $\frac{1}{7}$ počtu rolí poddanských a $\frac{1}{2}$ výměry luk, pastvin, lesův atd., nebo všech polí na Moravě $\frac{1}{8}$ a veškerých pozemků i s lesy jednu třetinu celé země.*)

---

*) Podle Josefinského měření, když byly zevrubně určeny pozemky vrchností a poddaných, čítalo se na Moravě: a) panských rolí úhrnem 213·917 jiter, luk 80·926 j., vinic 1656 j., pastvin 66·545 j., lesů 765·555 j., celkem 1,128·665 j.; b) poddanských rolí 1,610·218 j., luk 244·832 j., vinic 49·213 j., pastvin 282·815 j., lesů 120·275 j., úhrnem 2,307·354 jiter, (= 6,922·062 míry) nečítaje menšího počtu □⁰; — v moravských obvodech ve Slezsku: a) panských rolí 5229 $\frac{1}{2}$ j., luk 1170 $\frac{1}{2}$ j., vinic —, pastvin 122 j., lesů 6426 j.; úhrnem 13·248 j.; b) poddanských rolí 23·777 j., luk 3705 $\frac{3}{4}$ j., vinic —, pastvin 2444 j., lesů 4741 j., úhrnem 34·668 jiter. Jedno jitro měřilo 3 míry. (Archiv zemský, Cerroniho sbírka č. II. 391.)

Královská města :

Brno, vnitřní část města bez nynějších předměstí a Starého Brna, jež bývala poddanskými obcemi,*) čítalo r. 1604. 392, r. 1618. 386; ve válce utrpělo, i když je Švédové oblehali, méně než předměstí. Samo vnitřní město mělo po ní přes 450 domů, z nichž bývalo 37 a zůstalo 9 pustých; na předměstí k obci Brněnské příslušném (Pekařská ulice, Kožišná ul., u sv. Štěpána a Tomáše atd.) 330 domů, z nichž pustých bylo 51 a zůstalo 26**) r. 1880. čítá se v této vnitřní části 568 domův a 16902 obyvatel, s předměstími 2292 domů s 82660 obyvateli.†)

Žihlava měla r. 1604. 564; utrpěla tak velice od Švédů, kteří sem po bitvě u Jankova r. 1645. přitáhli, že zůstalo v městě po válce jen 189 domů státi; na předměstí a v celém okolí na půl hodiny cesty u města byly všechny spustošeny. Obyvatelstva bývalo před válkou 13000 duší, po válce však jen 299 osob (r. 1880. vůbec 1261 domů a 22378 obyv., ve vnitřním městě 640 domů a 15520 obyv.*)

Znojmo mívalo r. 1604. 415 a r. 1618. 349 domů; utrpělo nesmírně od Švédův, a morem, tak že na konci války téměř celé bylo pusté. R. 1667. bylo tam již opět 345 domů osedlých, ale ještě 115 pustých (R. 1880. v městě vnitřním 528 domů, 7626 obyvatelů i v předměstích 993 domů a 12254 obyv.**)

V Olomouci bývalo před válkou r. 1604. 582 domů, r. 1618. 581, ale Švédové též ji tak spustošili, že zůstalo v městě r. 1650. jen 168 domův obydlených, ostatní byly dílem rozstríleny

---

*) Staré Brno ku př. náleželo k panství Králové kláštera a mělo r. 1667 osedlých domů 84 a pustých 13 (r. 1880. 279 domů, 8100 obyv.) (Reg. 158); ulice Cejl a Dornich kolleg. kostelu sv. Petra v Brně r. 1673: Cejl 40 osedlých, 10 nově osedl. a 12 starých pustých, Dornich 7 osedlých, 1 nově osedl. a 14 starých pustých. (Reg. 164.)

**) Počítáno dle »Grundbuch« od r. 1634. v městském archivu Brněnském, rkp. č. 142.

†) Chr. d' Elvert Geschichte von Brünn, Schriften der historisch — stat. Section Bd. 23, str. CCLXXVI., Františkovo museum rkp. číslo 119 a Podrobný seznam míst na Moravě od c. k. statist. ústřední kommissi r. 1885.

*) Chr. d' Elvert, Geschichte von Iglau a, týž rukopis.

**) A. Hübner, Známé Denkwürdigkeiten a registratura zemská, podd. č. 368.

nebo zcela pobořeny; na předměstích a v nejbližším okolí byly všechny domy spustošeny. Obyvatelů měla ještě r. 1640. přes 30000, ale po válce jen přes 1670 lidí. Přibývalo jich, když se uprchlí obyvatelé domů navraceli. R. 1668. čítalo se pak osedlých v městě 291 osedlých a 84 nově osedlých; ostatní domy byly pusté; na předměstí 165, z nichž 14 nově osedlých, ostatní byly pusté nebo jen pouhá místa po nich zbývala. (R. 1880 čítalo se 715 domů, 15520, s vojskem 20476 obyvatelů.*)

Unčov měl r. 1604. 142 a r. 1618. 138 domů; v městě a na předměstí 357. I toto město Švédové vypálili a spustošili, tak že po válce zůstalo r. 1650. ze všech domů sotva 150 státi. R. 1667. bylo jich v městě samém: 201 osedlých, (95 měšťanských a 94 domků, 12 lhotníků) a 46 pustých. R. 1880. 565 domů, 5001 obyvatelů.**)

Uherské Hradiště mívalo r. 1604. 181, r. 1618. 180 domů; ale r. 1622. bylo tak spustošeno, že sotva 10 domů zůstalo celých nepoškozeno. R. 1642. bylo zde 96 pivovarečných měšťanů. Z pustých domů koupili jesuité v Královské ulici 20 vedle jiných 11 osedlých a vystavěli tam r. 1644. kolej a gymnasium. Požáry r. 1671. a 1681 spustlo Uherské Hradiště tak, že přes 50 domů, radnice a j. shořely.***) Jako v jiných královských městech, zůstávaly i zde mnohé domy po dlouhá léta pusté. R. 1880. mělo vnitřní město 209 domů, 3275 obyvatelů, s předměstím 260 domů, 3659 obyvatelů.†)

V Kyjově pak bylo před válkou domů: r. 1604. 41, r. 1618. jen 36; r. 1667. v městě 43 domy osedlé a 4 pusté, r. 1671. v městě i na předměstí 177 domů křesťanských a 13 židovských. (R. 1880. 363 domů a 3393 obyvatelů.††)

*) Fischer Geschichte v Olnütz, W Müller Gesch. v. Ol. r. 1882, zem. reg. podd. č. 89.

**) J. Engl, Geschichte v. Mährisch-Neustadt, Schriftenden hist.-stat. Section 23. B. zem. reg. podd. č. 95.

***) J. Czibulka, Geschichte der kön. Stadt Hradisch 73, 82.

†) Schriftem der histor.-stat. Section 12. Bd., Ř. Volný, Die Markgrafschaft Mähren IV., 56.

††) Zemská registratura podd. odděl. č. 282.

Úhrnem čítalo se r. 1667. ve všech 7 královských městech 1843 domy osedlé (r. 1880. asi třikrát tolik).*)

Celkový pohled.

Spojíme-li úhrnná čísla z úředního měření r. 1656, z popisů l. 1669—1679 a tyto zprávy o poměru majetku panského a domech královských měst, objevuje se tento pohled.**)

Poněvadž samy úřední zprávy oné doby od sebe se někde liší, jak při tak velikém počtu osad, domů a rolí lehko se vysvětluje, a že o několika statcích, arci jen o velmi málo, nezachovaly se paměti z těch také let a doplněny jsou tedy z jiných: klademe sice v následujícím číselném úhrnu součet až na jednotky,

*) Vnitřní města udána jsou v »Podrobném seznamu míst na 1885« u Brna, Jihlavy, Znojma, Olomouce a Hradiště, u 2 ostatních jen celá obec úhrnem. V oněch 5 král. městech vnitřních bylo roku 1880 dohromady 2650 domů, 45015 obyvatelů; r. 1604 bylo v nich 2134 domův, jen o 516 méně než po 276 letech.

**) Počty z r. 1667. nejsou někde dosti spolehlivým základem k tomu, poněvadž je samy vrchnosti podávaly obyčejně po udání rychtářův a konšelů. Z té příčiny neshodují se také s popisy, jež úřední kommise r. 1669—1679 konala, jdouc od místa jednoho k druhému; ku příkladu na panství Víškovském: město Víškov a předměstí r. 1656 čítalo 113 domů osedlých a 61 pustých = 174; r. 1667: 135 os., 34 p. = 169; r. 1675: 116 os., 22 n. os., 1 n. p. a 36 st. p. = 175. Švábenice r. 1656: 37 os., 3 lhot., 56 p. = 96; r. 1667: 36 os., 5 lh., 41 p. = 92; r. 1675: 37 os., 11 n. o., 2 n. p., 46 st. p. = 96. Dědice r. 1656: 22 os., 3 lh., 43 p. = 68; r. 1667: 31 os., 7 lh., 27 p. = 65; r. 1675: 24 os., 10 n. o., 39 p. = 73. Pustoměř r. 1656: 45 os., 4 lh., 7 p. = 56; r. 1667: 44 os., 1 lh., 27 p. = 72; r. 1675: 43 os., 1 n. o., 6 n. p., 2 st. p. = 52. (R. 238.) Na panství Habrovanském: v Habrovanech r. 1667: 44 os., 4 lh., 9 p. = 57; r. 1673: 48 os., 4 n. o., 2 n. p., 20 p. = 74. V Lulči r. 1667: 42 os., 6 lh., 2 p. = 50; r. 1673: 45 os., 9 n. o., 1 n. p., 15 st. p. = 60. (R. 139.) Na panství Hranickém: Drahotouš r. 1667: 55 os., 14 lh., a 6 p. = 75; r. 1675: 96 os., 1 n. p. = 97. (R. 241.) a j. v. Role velmi dobré v I. třídě, dobré v II. tř., nebo špatné ve III. třídě jsou v následujícím přehledu všechny v jedno sečteny a vedle nich dáno jest procento jich v každém kraji a v celé zemi.

ale v dalším slovném přehledu Moravy okrouhlá čísla bez jednotek, jakožto konečný výsledek určitý a spolehlivý.*)

Na celé Moravě stálo r. 1656, osm let po ukončení 30leté války, ještě více než čtvrtina domů pustých (27 %) a sotva $\frac{3}{4}$ byly obydleny; v letech 1669—1679 téměř pětina starých pustých (17·3 %), o 8650 jen poddanských méně, nových pustých na 6000 (6·2), úhrnem pustých skoro čtvrtina (23·5 %).

Rolí pustých, někde již lesem porostlých, bylo u nich r. 1656. také skoro čtvrtina (23%); r. 1669—1679., když lidu přibývalo, poměrně více než domův, ubývalo pustin na polích a zůstávala již osmina (14·5 %) pustá, na počátku VIII. století ještě $\frac{1}{26}$ všech (3·79 %).

Obyvatelstva pak čítáme, podle některých dokladů tehdejších a pozdějších průměrně 6—7 na jeden osedlý dům,**) v poddanských

*) U jednotlivých krajů podán jest úhrn dle popisů z let 1669—79. V nich ale nacházíme, jak poznamenáno na str. 65 a 95, mezi »nově osedlými« v Olomoucku a Přerovsku přes 400 domů zcela nových, ne obnovených; protož nepočítáme jich v následujícím přehledu celkovém r. 1656 k pustým, jako jiné »nově osedlé«, aby výsledek ten byl co možno nejsprávnější. Dále do r. 1679 jsou ovšem čítány mezi nově osedlými, jak úředně také byly zapsány. — Nové Zámky a Milonice, díl panství Bučovského čítán jest omylem do kraje Brněnského, kam teprve r. 1792 byly připojeny, podobně i Švábenice k panství Víškovskému příslušné a s ním popsané (R. 238). Jsou na svém místě ony v Hradištsku (str. 84), tyto v Olomoucku (str. 68), kam tehdy patřily. Počet jejich domův a rolí tedy jest v celkovém přehledu odečten u kraje Brněnského.

**) Také zprávy o počtu lidí v jednotlivých osadách, pokud se z oné doby zachovaly, velice si odporují, zvláště uvážíme-li počet domů tehdy osedlých; v Kadově bylo prý r. 1657, »asi 50 lidí,« ale dle úředního popisu 25 osedlých, tedy by jen 2 na 1 dům; — v Litobráčicích 150 (dle úř. pop. 46 osedlých; jen 3 na 1 dům); v Losíně a 4 osadách bylo prý r. 1090 jen »591 duší« (dle popisu úřed. v nich 199 domů = 3 na 1 dům) a j. Nepochybně má se tu rozuměti počet dospělých lidí katolických, kteří měli jíti k sv. zpovědi a přijímání, jak se to u jiných osad počítá a církevní topografie R. Volného někde výslovně podává z tehdejších zpráv duchovních.

V jiných obcích udává se počet duší buď přibližně neb určitě: r. 1657. na Hrádku a v Křídlovičkách »asi 200« (domů osedlých bylo 48, tedy = 4 na 1 dům); — v Hevlíně 150 (d. 25 = 6 na

obcích r. 1656: **457.000**, na 1 □ míli **1180** lidí; a s královskými městy a s lidem vrchnostenským dohromady ani ne **500.000**, sotva $\frac{1}{2}$ milionu, na 1 □ míli jen **1250** lidí; r. 1669—79. o 20.000 více poddaných, totiž **477.000**, na 1 □ míli **1230**, obyvatelů všech asi **525.000**, na 1 □ míli asi **1360** lidí.

1 dům); — v Dyjákovicích 280 (d. 67 starých osedl. = 4—5 na 1 dům); — v Šatově 150 duší (42 domů = 3—4 na 1 dům); — v Lukově u Jaroměřic a 2 vesnicích přifařených (v Jakubově a Vicenicích) 2711, domů 52 st. os. = 5—6 na 1 dům); — v Lukově u Vranova, v Mličovicích a Podmolí (Nová Ves, také přifařená, tehdy ještě nestála) r. 1657 prý bylo »140 duší« (ale čítalo se v nich 75 domů staro-osedlých, tedy by ani 2 lidé nepřišli na 1 dům ještě 9 let po válce); — v Želetavě, Bítovankách a Šašovicích 504 duší (r. 1657: 78 domů = 6—7 na 1 dům); — k filiálnímu kostelu v Pavlově patřilo 406 duší (dle popisu domů 66 v Pavlově, Brtnici Dlouhé, Bezděkově a Stejšti, tedy = 6—7 na 1 dům); — v Brtnici a 5 přifařených obcích, ve Lhotě Dolní, Smrčné, Malém, Přísece a Uhřinovicích 979 duší (domů 143 = 7 na 1 dům); — v Batelově a 4 obcích, v Nové Vsi, Rácově, Švábově a Spělově (Nový Svět tehdy ještě nestál) úhrnem 650, domů 140 = 5—6 na 1 dům; — v Třešti a 4 příř. obcích, v Bukové, Čenkově, Hodicích a Jezovicích 1043 duší (domů 180 = 6 na 1 dům); — ve Starči, Čechovicích, Kračovicích, Krahulově a Mastníku 677 duší (domů 71 staro osedl. = 9—10 na 1 dům); — v Lukách a 8 vesnicích, v Beranově, Bítovčicích Horních, Bradle, Jezlově, Petrovicích, Puklicích, Předvoří a Votíně, 479 osadníků, přes 70 domů = 6—7 na 1 dům); — r. 1662 v Kamenici, Kameničce, Řehořově a Vržanově 812 katolíkův a 330 nekatolíků = »1142 duší« (domů st. osedl. 135, = 8—9 na 1 dům); v Horních Kounicích, Čermákovicích a Medlicích r. 1657. 168 duší (domů 39, = 4—5 na 1 dům) — r. 1690 v Losíně, Bohdíkově, Maršové, Bukovici a Nové Vsi 591 duší (199 domů = 3 na 1 dům); — ve Fulneku a 8 vesnicích bylo prý r. 1672. 1071 osadníků; ale r. 1691. v samém Fulneku a na předměstí 1296 lidí, jež měli jít k sv. zpovědi; 182 domů; tedy 7 dospělejších obyvatelů, nečítaje menších dětí); v Kujařavách, Pohořelkách »i s filiálkami« v Pustějově a Životicích, 1672 duší (domů 140 = 12 na 1 dům); 1690. v Lešné u Meziříčí Valašského, Lhotce, Perné a Vysoké 436 duší (domů osedl. 51 = 8 na 1 dům).

V rozličných letech a místech, zvláště když na blízku bylo nebezpečí válečné a mor v krajině, přichází málo obyvatelů, pak více, na př. r. 1645, když po bitvě u Jankova přitáhli Švédové k Jihlavě, Dačice »byly pusté a skoro bez obyvatelů«; ale 8 let po válce čítalo se 158 osedlých domů, tedy okolo 1000 lidí.

Kolik se čítalo v moravských obvodech ve Slezsku a s nimi dohromady, stojí v následujících přehledech závěrečných, z nichž patrně jest, kolik kde přibývalo domův osedlých a rolí vzdělávaných, kolik ubývalo jich pustých, jak rostl počet obyvatelstva a jak se to vše ponenáhlu lepšilo.

Dle těchto čísel většinou z r. 1657—93 vychází, přirovnáváme-li určitý počet lidí k úřed. popisu domů osedlých, že průměrně na 1 dům čítati lze pravdě nejpodobněji 6—7 lidí. Totéž průměrné číslo vychází i ze zpráv ještě za války na panství Židlochovském a jinde r. 1633, pokud se paměti zachovaly a známy jsou (v archivu zemském): v Měnině bylo 92 dospělých a 32 dětí do 11 let, r. 1656 osedl. 14, r. 1667. 18, = 8—9 na 1 dům), v Ivani 82 dospělých a 35 dětí do 11 let (osedl. 24, = 5 na 1 dům); v Přibicích dle archivu zemského 100 duší (domů r. 1656. 12 osedlých, = 8 na 1 dům, v Zabčicích 104 dospělejších a 37 dětí do 11 let = 141, (domů r. 1656 osedl. 22, = 6—7 na 1 dům); v městě Nosislavi 354 dosp. a 166 dětí do 11 let, = 540 (domů r. 1656 osedl. 34, tedy = 15—16 na 1 městský dům); v Pohořelicích 187 dosp. a 81 dětí = 268 (domů r. 1656 křesťanských osedl. 43, = 6 na 1 dům) v Bystřici u Olomouce r. 1633 úhrnem 330 lidí a 58 domů starých osedlých, = 6 na 1 dům. — I když dělíme tento počet veškerého obyvatelstva z r. 1633, číslem domů osedlých r. 1656, vychází onen průměr na 1 dům; osedlých však bylo r. 1633 ve válce méně, než r. 1656, osm let po ní. Nejsou v tom čítány pusté domy vůbec; ačkoliv někde jest zapsáno, že v nich na čas bydleli chudí lidé, na př. ve Křtomili u Bystřice pod Hostýnem, kde r. 1667 sám „učitel, jenž děti učí, zdržoval se v pustém domě Matouškovském.“ (Reg. 135.) — Ani zprávy od farních úřadů r. 1657—1691 nejsou všude stejné; jedny udávají počet katolíků vůbec, nebo kolik mělo by jich ke sv. zpovědi a přijímání jíti, a to některé jen přibližně »ke 200, 180« a p.; z některé osady ani to není; z jiných ale podrobné sčítání jest podáno. — Otištěny jsou v církevní topografii Volného u jednotlivých far; jiné tuto uvedené zprávy jsou v archivu zemském, v Bečkově sbírce a zemské registratuře u týchž obcí.

Tentýž průměr 6—7 na 1 dům shledáváme také v XVIII. století po slezských válkách, ukončených r. 1763. Dle úředního sčítání r. 1775. bylo na Moravě 1,134.674 lidí v 187.847 domech, tedy v 1 domě 6—7, r. 1,312.753 v 189.241 domech, opět v 1 domě 6—7 lidí; — r. 1880 a 1890 průměrně 7, (v Čechách a ve Slezsku 8 obyvatelů v 1 domě).

a) **Domy roku 1656.**

Kraj	Úhrnem v pod- daných obcích	z nich t. r. osedlé		p u s t é		Z těchto pustých ubýlo do r. 1669—79	
		úhrn	‰	úhrn	‰	úhrn	‰
Brněnský	24055	15586	64 ₈	8469	35 ₂	2547	30
Jihlavský	6927	5944	85 ₇	983	14 ₃	435	44 ₂
Znojemský	11556	7557	65 ₄	3999	34 ₆	1013	25 ₃
Olomoucký	23157	17611	77 ₁	5326	22 ₉	2578	48 ₄
Hradistký	15969	11063	69	4896	31	1480	30 ₂
Přerovský	14231	12430	88 ₄	1619	11 ₆	660	40 ₇
Celá Morava	95885	70190	73	25292	27	8653	34 ₁
Její obvody ve Slezsku	1999	1828	91 ₅	171	8 ₅	55	32 ₄
Dohromady	97884	72018	73 ₈	25463	27 ₂	8708	34 ₁

Ze všech bylo r. 1656—1679.

Kraj	nově osedlých		starých pustých		nových pustých		Osedlých starých a nových	
	úhrn	‰	úhrn	‰	úhrn	‰	úhrn	‰
Brněnský	2547	10 ₅	5922	24 ₉	1400	5 ₈	16733	69 ₂
Jihlavský	435	6 ₃	548	7 ₉	469	6 ₇	5910	85 ₃
Znojemský	1013	8 ₇	2986	25 ₇	818	7	7752	67
Olomoucký	2578	11 ₃	2748	12	665	2 ₉	19744	85
Hradištský	1475	9 ₃	3421	21 ₄	1385	8 ₇	11153	69 ₇
Přerovský	660	4 ₅	959	6 ₈	1205	8 ₆	12067	84 ₇
Celá Morava	8653	9 ₁	16584	17 ₃	5942	6 ₂	73359	76 ₃
Její obvody ve Slezsku	55	2 ₇	116	5 ₈	138	6 ₉	1745	87 ₂
Dohromady	8708	9	16700	17 ₂	6080	6 ₂	75104	76 ₅

Domy t. č. „nově pusté“, t. j. držitelé jich v těch letech umřeli neb z nich utekli a nového hospodáře tu nebylo, obyčejně brzy vrchnost osadila buď synem nebo příbuzným umřelého neb jiným poddaným.

Všech domů takových a staroosedlých bylo na Moravě r. 1656 poddanských 70200, s královskými městy přes 72000 ($\approx \frac{2}{3}$ všech); v obvodech ve Slezsku 1828; úhrnem 74000; do r. 1679 nově osedlých a staroosedlých na Moravě 73300, s král. městy 75200 ($\approx \frac{3}{4}$) v obvodech 1745 domů; úhrnem 77000.

Pustých r. 1656 starých a vedle nich pak nově osedlých na Moravě, nečítají-li se nové domy po r. 1656 na Olomoucku a Přerovsku vystavené, 25300, s král. městy okolo 25900 ($\approx \frac{1}{3}$) (dle zpráv z r. 1667 bylo jich více), v obvodech 170; úhrnem přes 26000; do r. 1679: oněch starých i nových pustých na Moravě 22550, s král. městy 23000 ($\approx \frac{1}{4}$), v obvodech 250; úhrnem 23200.

Na počátku 30leté války r. 1621 bylo jen „nemnoho přes 20000 poddaných“ (osedlých), tedy asi 130.000 poddaných osob; ostatní byli pohubení neb uprchli. Když nastala větší bezpečnost, navrátili se mnozí uprchlí do svých příbytkův a po válce r. 1656 bylo jich opět přes 70000 osedlých, jak jsme se na základě spolehlivého popisu dověděli.

Podle úředního výtahu*) ze zpráv od vrchností léta 1667. měly tehdy poddaných domů osedlých, lhotních neboli nově osedlých a pustých:

K r a j	osedlých	lhotních	pustých	ú h r n e m
Brněnský	15193	1436	7978	24607
Jihlavský	4979	140	1012	6131
Znojemský	6127	882	3549	10558
Olomoucký	20499	787	3684	24970
Hradištský	10313	542	3864	14719
Přerovský	10858	784	2012	13654
Celá Morava	67969	4571	22099	94639
Její obvody ve Slezsku	1910	171	419	2500
Dohromady	69879	4742	22518	97139

*) Uložen v archivu zemském.

totiž: domů	měštanských, selských,		podsedků a chalup:	úhrnem	
osedlých	4712	37840	27327	=	69879
lhotních	151	3086	1505	=	4742
pustých	623	10352	11543	=	22518
<hr/>					
Dohromady	5486	51278	40375	=	97139;

celkem tedy podle tohoto sčítání bylo r. 1656: **69879** osedlých = 72% všech, pustých **27260** = 28%; a když do r. 1667 přibýlo **4742** nově osedlých lhotníků, bylo všech osedlých **74621** = 76.8%.

Nejvíce domů pustých ubývalo, jak ukazují procenta v celkovém přehledě, v hornatějších krajinách: v Olomoucké a Přerovské, kdež ubylo do r. 1676, tedy v 10 letech, skoro polovice starých pustých, a v Jihlavské do r. 1679, tedy v 13 letech $\frac{4}{9}$; potom v moravských obvodech ve Slezsku, méně v kraji Hradištském a Brněnském a poměrně nejméně ve Znojemském.

V XVIII. století byly všechny nově osazeny a počet domů se zdvojnásobnil. R. 1775 bylo již **187847** domů (na Brněnsku 41280, na Jihlavsku 14241, na Znojemsku 18240, na Olomoucku 52905, na Hradištsku 31151, na Přerovsku a v moravských obvodech ve Slezsku 30030); r. 1791. 189241, r. 1822. již 224575 domů, s 3890 v obvodech = 228465 na všech panstvích. Za našich let čítá se všech domů na Moravě: r. 1857: **27141**, r. 1880: **308837**, v obvodech 4912, úhrnem 313749 a r. 1890 na Moravě přes **325300** domů, více než 4 krát tolik, co po 30. té válce.

b) Role a vinice r. 1656.

(u dědin osedlých a pustých osad sečteny pro jednodušší přehled všechny třídy jich dohromady):

Kraj	Měřeno l. 1656. poddan- ských úhrnem všech tříd				Z nich bylo pu- stých všech tříd				Z těchto pust. rolí bylo do l. 1669-79		
	roli		vinic		roli		0/0		měr	1/8	0/0
	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8	0/0				
Brněnský	563020	—	63970	7	193783	5	34 ₅	66823	7	34 ₄	
Jihlavský	186632	1	—	—	20422	4	10 ₈	9249	7	45 ₄	
Znojemský	454495	4	15017	5	149120	—	32 ₈	34502	1	23 ₃	
Olomoucký	533011	7	—	—	84621	5	15 ₈	51201	5	60	
Hradištský	310878	6	13305	6	69183	—	22 ₂	27926	6	40	
Prerovský	260516	4	—	—	17498	7	6 ₇	8419	3	48	
Celá Morava	2,318 354	4	92294	4	534629	5	23	197923	4	37	
Její obvody ve Slezsku	27364	4	—	—	3804	4	13 ₇	1411	4	37 ₅	
Dohromady	2,345.719	—	92294	4	538434	1	23	199335	—	37	

Kraj	R. 1669—79. bylo ještě pustých				Na počátku XVIII. století čítalo se rolí					
	roli		a vinic		pustých		lad. ležících		orných	
	měr	1/8 0/0	měr	1/8 0/0	měr	1/8	měr	1/8	měr	1/8
Brněnský	126959	6 22	38004	4 60	98667	—	25955	6	579444	3
Jihlavský	11172	5 5 ₀	—	—	96036	—	15863	7	177726	2
Znojemský	14617	7 25	8353	1 54	94703	—	8799	1	459456	3
Olomoucký	33420	— 6	1071	—	32247	4	65754	5	523445	4
Hradištský	41256	2 13	2394	5 18	17393	6	19407	—	317785	4
Prerovský	9079	4 3	—	—	840	1	24975	1	271038	—
Celá Morava	336506	— 14	49823	2 53	86985	6	160752	5	2,330.896	3
Její obvody ve Slezsku	2403	— 8	—	—	923	5	1951	3	33778	—
Dohromady	338909	— 14	49823	2 53	87909	3	162704	3	2,364 674	3

Pustých rolí ubývalo nejvíce tedy poměrně v kraji Olomouckém, Přerovském, Jihlavském a Hradištském, kde přes 40% pustých rolích do r. 1679. ubylo; méně v kraji Brněnském a nejméně ve Znojemském.

Vrchnostenských polí bylo dle pozdějšího měření skoro $\frac{1}{8}$ poddanských a vinic jen $\frac{1}{31}$, však ostatních pozemků téměř $\frac{1}{9}$, tedy onoho věku na Moravě úhrnem asi **293000** měr polí a vinic okolo **3000** měr, a z nich pustých poměrně k oněm poddanským čítáno r. 1656: rolí **68000** měr, do r. 1679: **42000** měr a vinic **1500** měr pustých.

Všech rolí dohromady bylo na Moravě tedy po válce i s pustými osadami: r. 1656 vzděláno okolo **5,035.000** měr, ($= \frac{3}{4}$), pusto **600.000** měr ($= \frac{1}{4}$), do r. 1679. vzděláno okolo **2,260.000** měr ($= \frac{6}{7}$), pusto **380.000** měr ($= \frac{1}{7}$); vinic roku 1656—79 vzdělaných přes **45.000** měr, a pustých přes **51.000** měr ($=$ přes $\frac{1}{2}$).

Jako pustiny v obcích, mizely poněkud i venku v přírodě nejdříve a nejvíce opět v hornatějších krajinách: na Olomoucku, Přerovsku a Jihlavsku. V nich také udržely četné rodiny své usedlosti po století, poměrně jich více a déle než v úrodnějších rovinách. O tom se blíže jedná v díle 2. Láska k rodné půdě a k rodnému domu zajisté u nich mocně k tomu působila.

Na počátku XVIII. století čítalo se na celé Moravě ještě **87.000** měr pustých rolí, poměrně k l. 1656.—79. $\frac{1}{28}$ ($= 3.79\%$). Tu měli poddaní na Moravě a v obvodech: orných rolí přes 2,364.000 měr, ladem ležících 162000 m., zahrad 46000 m., pastvin 167000 m., vinic 82000 m., luk 168000 m. a lesů 86000 m.

Abychom ještě lépe viděli přibývání rolí vzdělávaných a ubývání pustých, uvedeme úřední spolehlivá čísla měr, rolí a vinic poddanských dle pozdějšího způsobu na jitra a připojíme úhrn měření s počátku XVIII. a XIX. století.

Roku	R o l í p o d d a n s k ý c h				V i n i c	
	všech úhrnem jiter	vzdělávaných jiter	pustých jiter	úhrnem jiter	vzdělá- vaných jiter	pu- stých jiter
M o r a v a :						
1656.	772.800	594.690	178.210	} 30.765	14.157	16.608
do 1679.	772.800	660.630	112.170			
ok. r. 1717.	856.211	776.965	pust. 25.662 lad. 59.583	27.482	27.482	—
1822.	1,610.219	1,610.219	—	49.213	49.213	—

Rolí poddanských					Vinic	
Roku	všech úhrnem jiter	vzdělávaných jiter	pustých jiter	úhrnem jiter	vzdělá- vaných jiter	pu- stých jiter
O b v o d y v e S l e z s k u :						
1656.	9.124	7.857	1.267	—	—	—
1676.	9.124	8.324	800	—	—	—
ok. r. 1717.	12.217	11.259	pust. 308 lad. 650	—	—	—
1822.	23.777	23.777	—	—	—	—
C e l k e m :						
1656.	781.924	602.547	179.477	30.765	14.147	16.608
do 1679.	781.924	668.954	112.970			
ok. r. 1717.	868.428	789.224	pust. 25.970 lad. 54.234	27.482	27.482	—
1822.	1,633.996	1,633.996	—	49.213	49.213	—

V tomto létě bylo pak i s vrchnostenskými dohromady na Moravě 1 824.135 jiter polí a 50869 jiter vinic, v obvodech ve Slezsku 29007 jiter polí; do r. 1857 přibýlo na Moravě o 130.000 jiter polí více, ale vinic ubylo o 9100 jiter.

c) Obyvatelstvo

čítáme podle osedlých domů neboli rodin poddaných roku 1656. až 1679., přidávajíc dle velikosti tehdejších krajů, *) kolik

*) Tehdejší kraje liší se od nynějších hlavně: 1. do Brněnského patřovalo Bystřicko a Žďársko (nyní v kraji Jihlavském) a Hodonínsko od Hradištského; naopak Boskovice a Jevíčko patřily do Olomoucka; měl tehdy asi 87□ mil. nyní 82; 2. Jihlavský bez Bystřicka a Žďárka měl 45, nyní 54□ míle; 3. Znojemský zůstal celkem v téže velikosti 53□ mil; 4. Olomoucký však býval mnohem větší, čítaje asi 89□ mil, teď 76; odpadla totiž: panství Boskovské, Jevíčské a Kroměřížské s okolím; 5. Hradištský zůstal skoro stejný 65□ mil; odpadlo Kroměřížsko a Hodonínsko, připojilo se pak okolí Vsacké od Přerovska, teď Jičínský kraj nazvaného, jenž čítal asi 47 a nyní 55□ mil, moravské obvody ve Slezsku přes 4 1/2□ míle. (Která panství z jednoho kraje připojena jsou k druhému, obsahuje Schwoyova topografie Moravy. r. 1793.—94. vydaná.)

asi lidí tehdy na 1□ míli připadá v každém z nich a na celé Moravě a ku přirovnání opět některá čísla z pozdější doby. Podrobného sčítání lidu tehdy vůbec nebylo; proto můžeme jen přibližně počet obyvatelstva udati, čítajíce na jeden dům 6—7 lidí vůbec i s čeládkou, dle určitých počtů na str. 119-121 poznamenaných:

Kraj	r. 1656.		do r. 1679.	
	úhrnem poddaných	na 1□ míli	úhrnem poddaných	na 1□ míli
Brněnský	102000	1170	110000	1260
Jihlavský	38500	800	38000	840
Znojemský	49000	920	50000	950
Olomoucký	114500	1280	128000	1430
Hradištský	72000	1100	72000	1110
Prerovský	81000	1720	79000	1680
Celá Morava	457000	1180	477000	1230
Její obvody ve Slezsku	12000	2600	11500	2550
Dohromady	469000	1200	488500	1250

Průměrně tedy bylo r. 1656. na Moravě 1184 lidí poddaných na 1□ míli; více bylo jich na Přerovsku a Olomoucku, méně na Brněnsku a Hradištsku, nejméně na Znojemsku a Jihlavsku; do r. 1679. nejlidnatější byly kraje Přerovský, Olomoucký a Brněnský, méně ostatní; později nejvíce Olomoucký a nejméně Znojemský.

Roku 1656. a do r. 1679. jest připočísti obyvatelstvo královských měst a panských domů: v oněch 1800 domech (po 10 lidech) více než na venkově čítáno, asi 18000 lidí na hradech, zámcích a v jiných domech panských zajisté okolo 20.000 lidí, tedy na celé Moravě všech obyvatelů sotva **500.000**; v moravských obvodech, jako v přehledu stojí **11.200**; do r. 1679: na Moravě přibýlo tedy jen poddaného lidu 20.000 a všech obyvatelů čítáme tedy **525.000**, v obvodech ve Slezsku 10.800, úhrnem přes 535.000 lidí.

Ku přirovnání následuje sčítání z r. 1775. a 1791., kdy kraje stejně jsou velké, jako v XVII. století, a dle nového rozdělení krajů z roku 1822:

Kraj	R. 1775.		R. 1791.		R. 1822.	
	úbrn	na 1 ☐ míli	úbrn	na 1 ☐ míli	úbrn	na 1 ☐ míli
Brněnský	265590	2880	339192	3680	289484	3520
Jihlavský	107866	2690	97996	2450	148132	2630
Znojemský	113781	2140	112614	2125	133623	2520
Olomoucký	265590	2980	345982	3880	341332	4490
Hradištský	177264	2730	200131	3080	117971	3350
Přerovský s ob- vody ve Slezsku	197562	3800	226838	4360	240548	4620
Dohromady	1,134.674	2900	1,312.753	3360	1,271.090	3510

Podle toho popisu osedlých a sčítání nebylo všeho obyvatelstva na Moravě osm let po válce ani půl milionu a do r. 1679 přes půl milionu t. j. čtvrtina počtu, jenž prý tu někdy býval a po 200 letech opět nastal r. 1880. Přibýlo tedy všeho obyvatelstva 4krát tolik, židovského však 8krát poměrně tolik, co bylo po 30leté válce.

Čítalot se na Moravě, jak v úvodu řečeno, r. 1429 okolo 2,000.000 obyvatelů, po válce husitské a mezi Jirím z Poděbrad a Matiašem Uherským, kdy hlavně jižní Morava velice utrpěla a mnoho osad, spustlo, a po častých vpádech z Uher a Rakous, na počátku XVIII. století 88112 poddané, který počet klesl v prvních 2 letech války více než na čtvrtinu, nemnoho přes 20.000 poddaných, po 30leté válce pak :

r. 1656.	asi	500.000	lidí	na	1 ☐	míli	asi	1250
r. 1679.	asi	525.000	"	"	"	"	"	1360
r. 1754.	jíž	990.760	"	"	"	"	"	2560
r. 1775.	přes	1,115.000	"	"	"	"	"	2800

r. 1785.	přes	1,155.000	lidí,	na	1□	míli	asi	3270
r. 1791.	"	1,290.000	"	"	"	"	"	3350
r. 1822.	"	1,344.850	"	"	"	"	"	3460
r. 1851.	"	1,793.670	"	"	"	"	"	4650
r. 1857.	"	1,867.090	"	"	"	"	"	4840
r. 1880.	"	2,153.400	"	"	"	"	"	5570
r. 1890.	"	2,276.800	"	"	"	"	"	5890

Přibývalo tedy průměrně od 30leté války do r. 1791. ročně **800** domův a **6000** obyvatelů; více za příštích 100 let, totiž od r. 1791. do r. 1890. ročně přes **1350** domův a **9800** obyvatelů; s obvodů ve Slezsku čítáno do r. 1791 ročně přes 810 domův a 6100 obyvatelů, pak do r. 1891 ročně **1400** domův a **9930** obyvatelů.

Čítáme-li celou tu dobu od 30leté války až do r. 1890, ^opřibýlo průměrně na Moravě okolo 250.000 domův a přes 1,750.000 lidí, tedy za jeden rok **1200** domův a **8500** obyvatelů; v moravských obvodech ve Slezsku ročně 15 domův a 100 obyvatelů.

Válka a živelní pohromy dotkly se přirozeně stejnou měrou poddaných a vrchností v jedněch a těchž obcích a panstvích, a zajisté byl tedy stejný poměr domův osedlých a pustých i rolí vzdělávaných a pustých jak poddanských, tak panských, vedle sebe ležících; proto může ono určité procento poddanských dědin, úředně popsanych, sloužiti za platné měřítko též o majetku panském, úhrnem o celé krajině a zemi. Na základě pak oněch určitých čísel, kolik bylo dle úředního popisu domův a rolí poddanských, kolik domů v královských městech a přibližně kolik obyvatelů v těchto dědinách veškerých a v celé zemi, můžeme také přibližně určit, kolik bylo v jednotlivých krajích a v celé zemi všech obyvatelů na 1□ míli.

I jeví se tento konečný výsledek a jednoduchý přehled celku:

Kraj	Z 100 bylo domů										rolí		vinic		Obyvatelů							
	r. 1656.					r. 1669—1679.					r. 1669—1679.		na 1 ☐ mili									
	osedlých		pustých		z těchto pustých už bylo do r. 1679. 0/0		nově osedlých		star. pustých		nových pust. osedlých star. a nových		r. 1656. pustých měř 0/0		z nich už bylo do r. 1679. měř 0/0		zůstalo star. pustých 0/0		vinic pustých bylo měř 0/0		všech	
	r. 1656.		r. 1656.		r. 1656.		r. 1656.		r. 1656.		r. 1656.		r. 1656.		r. 1656.		r. 1656.		r. 1669 1656. až 1679			
Brněnský	65	35	30	10	25	6	69	35	35	22	60	1200	1300									
Jihlavský	86	14	44	6	8	7	85	11	45	6	—	1000	1050									
Znojemský	65	35	25	9	26	7	67	33	23	25	55	970	1050									
Olomoucký	77	23	48	11	12	3	85	16	60	6	—	1350	1500									
Hradištský	69	31	30	9	21	9	70	22	40	13	18	1150	1200									
Prerovský	88	12	41	5	7	9	85	7	48	4	—	1820	1850									
Celá Morava	73	27	34	9	17	6	76	23	38	15	54	1280	1350									
Její obvody ve Slezsku	92	8	32	3	6	7	87	14	38	9	—	2480	2300									
Dohromady	74	26	34	9	17	6	76	23	38	14	54	1300	1370									

MORAVA

A JEJÍ OBVODY VE SLEZSKU

PO TŘICETILETÉ VÁLCE.

Dějepisně-statistický pohled.

od

FR. A. SLAVÍKA.

Díl II.

V TELČI.

NÁKLADEM ČESKÉHO KNIHKUPCE EMILA ŠOLCE.

1892.

Která města utrpěla nejvíce a která nejméně.

Z onoho pohledu na celá panství a jednotlivé obce vidíme, že poměrně nejvíce utrpěly krajiny české. Jasně to je z něho celého, nebo když díváme se na rozličné dědiny i města. Vyhledáme, která města nejvíce a která nejméně byla poškozena.

Nejvíce spustly, majíce ještě r. 1656. dvě třetiny až pět šestin domů pustých: *) v tehdejší kraji Brněnském Bošovice, Dražůvky, Měnin, Nosislav, Polehradice, Slavkov; v kraji Znojemském Dunajovice Horní n., Ivančice, Olbramovice n., Oleksovice n., Višňová; v Olomouckém Klenovice, Kostelec u Plumlova, Morkovice, Prostějov, Určice; v Hradištském Koryčany, Střelky a Velká. Přes polovici domů pustých, jak v I. dílu u jednotlivých obcí podáno jest, měla tato města:

1. Na Brněnsku: Bítiška Osova, Břeclav, Blučina, Čejkovice, Dědice u Víškova, Křížanov, Letovice, Podivín, Pouzdřany n., Rosice, Šlapanice, Švábenice, Tvrdonice, Týnec, Uherčice, Vlasatice n.

2. Na Jihlavsku: Opatov.

3. Na Znojemsku: Biskupice, Hostěradice n., Olbramkostel, Rouchovany.

4. Na Olomoucku: Boskovice, Králice. Lišnice n., Tištín.

5. Na Hradištsku: Bánov, Brod Uherský, Lipov, Litenčice, Tlumačov, Zlín.

6. Na Přerovsku: Kokory, Krásno, Meziříčí Valašské.

Nejméně dotkla se 30letá válka hornatějších krajín, a v těchto nalézáme tedy poměrně k rovinám více měst a vesnic lidnatějších

---

*) n. znamená města německá Domy židovských obcí v městech, uvedené na str. 109 a násl. nejsou tu počítány.

a zcela osedlých. I některá města neměla r. 1656 vůbec ani jednoho domu pustého neb ani desetiny jich, totiž:

	osedl.	pust.		osedl.	pust.
1. Na Brněnsku:			Jivová n.	80	7
Blansko	61	3	Karlovec n.	134	—
Bystřice	124	8	Koldštýn n.	63	—
Doubravník	62	1	Křenová n.	33	3
Drnholec n.	78	—	Knihnice	72	6
Dunajovice Dolní n.	148	6	Libová n.	142	—
Jimramov	74	—	Město Staré u Kold-		
Kunštát	53	6	štýna n.	120	—
Město Nové	98	8	Mírov n.	22	3
Mikulov n.	315	1	Náměst	34	2
Modřice n.	74	4	Rymařov n.	137	—
Nedvědice	27	1	Svitavy n.	204	2
Pustoměř	49	3	Šumperk n.	438	18
Štěpánov	17	—			
2. Na Jihlavsku:			5. Na Uher. Hradištsku:		
Mrakotín	44	1	Bojkovice	83	—
Říše Nová	69	—	Broumov	58	5
Říše Stará	47	—	Klobouky	207	2
Telč	230	4	Vsetín	120	—
Třebíč	216	22			
3. Na Znojemsku:			6. Na Přerovsku:		
Blížkovice	31	3	Brušperk	110	7
Freistein n.	24	2	Bystřice	103	4
Hradiště u Znojma n.	21	—	Frenštát	167	—
Jaroměřice	109	5	Jičín Starý	46	—
Kounice Horní	42	2	Kelč	114	6
Šatov n.	131	—	Místek	133	—
Štítary n.	79	5	Podštát n.	103	1
Vranov n.	42	—	Příbor	267	14
Vratěnín n.	58	5			
4. Na Olomoucku:			7. V moravských ob-		
Březová n.	46	—	vodech ve Slezsku:		
Domašov n.	55	5	Janov n.	78	5
Friedland nad Mo-			Ketř (nyní v Pru-		
ravicí n.	50	—	ském Slezsku) n.	118	—
			Osoblaha n.	194	—

Z toho přehledu jest patrnó, že nejvíce utrpěla města česká, nejméně německá: z oněch 54 měst a městeček měla přes polovici domů pustých na celé Moravě 47 českých (87%) a 7 německých (13%), totiž: Pouzdřany, Vlasatice, Horní Dunajovice, Hostěradice, Olbramovice, Oleksovice a Lišnice; Břeclav byla tehdy přes

+ Břeclav, 304 domů, 31 pustých.

$\frac{2}{3}$ česká a sotva $\frac{1}{3}$ německá;*) nejméně z 54 měst na Moravě 30 českých (55.5%) a 24 německých (44.5%) a 3 moravská města ve Slezsku.

Poměr se tím větším ukazuje, uvážíme-li počet obyvatelstva: $\frac{3}{4}$ Čechů a $\frac{1}{4}$ Němců. Zvláště jeví se to na Znojemsku a Olomoucku, kde jest pohromadě většina Němců na Moravě: na Znojemsku bylo z nejvíce spustlých obcí 5 českých a 4 německé (Horní Dunajovice, Hostěradice, Olbramovice, Oleksovice), ale z nejméně poškozených 6 německých a jen 3 české (Blížkovice, Jaroměřice a Horní Kounice); na Olomoucku utrpělo nejvíce 9 českých a 1 německé (Lišnice), nejméně však 13 německých a toliko 2 česká (Knihnice a Náměšť).**)

Podobně tak utrpěly okolní vesnice, jak viděti v jednotlivých krajinách a panství v dílu prvním.

*) Obyvatelů bylo tam r. 1667 a 1673 z osedlých jen 8 Němcův, obec měla českou správu, pečeť s nápisem »Miesteczko Nowa Byeslaw« a jména tratí česká: role »za chmelným, u Břístka, za šibeníců, u Hrušeckého hája, Kobylá rotko, za Spravedlností, louky v Dubnicu, za Svobodniců, Štěpnica, u šanců«. R. 1880 čítalo se $\frac{4}{7}$ N. (58%) a $\frac{3}{7}$ Č. (42%), i s obcí židovskou $\frac{3}{5}$ N. (60%) a $\frac{2}{5}$ Č. (40%), r. 1890 opět Čechů většina. Naopak Ivančice byly tehdy bez židů s polovice německé a mají teď i s obcí židovskou dohromady $\frac{7}{8}$ Č. a $\frac{1}{8}$ N.

**) Podáno v Časopise Matice Moravské 1892, 153—156.

Počet měst a vesnic.

Celkem čítáme dle oněch pramenů souvěkých po válce roku 1656 na Moravě 2864 zalidněné obce městské a vesnické; pustých 1 městečko a 87 vesnic, dílem z minulých dob, dílem z 30leté války; v obvodech ve Slezsku 2 města, 2 městečka a 43 vsi, nečítajíc ulic u Ketře zvláštními obcemi a dvou dílů vesnic na hranici české, Nedvědíčka a Radiměře; za 100 let bylo již na Moravě 3000 osad: 249 měst a městeček, 2751 vesnic; pustých čítalo se ještě 42; v obvodech ve Slezsku 3 města a 40 vesnic.*) Obvod měst Ketře ztracen byl první slezskou válkou r. 1742.

Některé pusté byly záhy obnoveny, jiné později, nejvíce poměrně na Brněnsku a Olomoucku v úrodnějších a průmyslnějších krajinách. Čítáme-li, kolik nových osad přibylo dle prostory, dovidáme se, že přibylo jich do konce XVIII. století průměrně na 2□ míle po 3 na Brněnsku a Olomoucku, po 2 na Přerovsku a Znojemsku, po 1 na Jihlavsku a Hradištsku.

Zajímavo jest i pozorovati, kolik se kdy nových osad založilo.

Za 100 let po válce přibylo jich na Moravě toliko 136, v obvodech 2, = 138; průměrně za dvě léta sotva 3 nové osady; ale

---

*) Čítáno dle popisů r. 1656—1679 a srovnáno s pozdějšími seznamy též úředními do r. 1751.: v zemské registratuře v Brně »Extract« měření polí a vinic poddanských r. 1656, starý seznam z 1. polovice XVIII. století ve Františkově museu rkp. č. 151. a tištěný z r. 1751. v archivu zemském K I 4. Statistika z r. 1791. podána jest dle topografie Schwoyovy r. 1791 r. 1793—94.

v přístích jen 40 letech, od r. 1751—1791, již 257, tedy za dva roky 13, poměrně k minulé době více než 4krát tolik.

Do r. 1750 nejvíce množily se nové osady na severu v kraji Přerovském a Olomouckém, na jihu ve Znojemském, kde bývalo nejvíce pustých; nejméně v Brněnském a Hradištském.

Na Brněnsku, které válkou hrozně utrpělo, bylo ve 100 letech pouze 13 nových osad, potom ale, když se opět vzmohlo, ve 40 letech přibýlo 105 nových osad vedle nověosadlých a zcela nových domů v městech a vesnicích; podobně i na Hradištsku.

Blíže to ukazuje následující přehled obcí tehdy zalidněných, celých a mezi dvě neb i tři vrchnosti rozdělených, pustých, kolik průměrně na 2□ mílích a kolik procent jich.

K r a j	Města		Městečka	Vesnice		Všech obcí úhrnem	Pusté osady do r. 1679	Do roku 1750. přibýlo	
	králov- ská	poddaná, ochranná		celé	rozdělené			obcí	o/o
Brněnský	1	8	67	637	40	753	19	13	1·7
Jihlavský	1	5	17	282	6	311	5	10	3
Znojemský	1	6	31	292	16	346	50	33	9·5
Olomoucký	2	14	38	630	30	714	6	46	6·4
Hradištský	2	10	23	306	8	349	7	3	0·8
Přerovský	—	17	14	353	7	391	1	31	8
Celá Morava	7	60	190	2500	107	2864	88	136	4·7
Její obvody ve Slezsku	—	2	2	43	—	47	1	2	4·2
Dohromady	7	62	192	2543	107	2911	89	138	4·7

Ku přirovnání k tomu dáváme přehled obcí na Moravě v XVIII. století, kolik přibýlo jich v každém kraji ve 40 letech, od r. 1751—91, kolik vůbec od 30leté války až do konce toho století, a kolik na celé Moravě i s obvody ve Slezsku. Kraje jsou v téže velikosti, jako v XVII. věku.

Kraj	R. 1751.			R. 1791.		Všech obcí úhrnem		Přibýlo obcí			
	města a mě- stečka	vesnice		města a mě- stečka	vesnice	r. 1751.	r. 1791.	v letech 1751—1791 úhrnem	od roku 1656.—1791.		
		osídle, celé i rozdělené	pusté						úhrnem	na 1 míle	0/0
Brněnský	76	690	3	85	786	766	871	105	118	3	13·5
Jihlavský	22	299	—	24	310	321	334	13	23	1	6·9
Znojemský	35	344	39	44	360	379	404	25	58	2	6·1
Olomoucký	50	710	—	51	782	760	833	73	119	3	8·7
Hradištský	36	316	—	45	329	352	374	22	25	1	6·7
Prerovský	30	392	—	29	405	422	434	12	43	2	10
Celá Morava	249	2751	42	278	2972	3000	3250	250	386	2	11·9
Obvody její ve Slezsku	3	40	—	3	47	43	50	7	9	2	18
Dohromady	252	2791	42	281	3019	3043	3300	257	395	2	12

Města byla: a) královská: Brno, Olomouc, Jihlava, Znojmo, Uherské Hradiště, Kyjov a Unčov.

b) ochranná a poddaná:

na Brněnsku: Bystřice, Hodonín, Hustopeč, Mikulov, Nové Město, Podivín, Slavkov, Viškov, Zdar;

na Jihlavsku tehdejší: Mezirůčí, Slavonice, Telč, Třebíč;

na Znojemsku: Bites, Budějovice, Ivančice, Jemnice, Jevišovice, Krumlov;

na Olomoucku: Boskovice, Jevíčko, Kojetín, Loštice, Litvle, Mohelnice, Prostějov, Svitavy, Šternberk, Šumperk, Tovačov, Třebová. Úsov, Zábřeh;

na Prerovsku: Budišov, Drahotouše, Fulnek, Hulín, Hranice, Jičín Nový, Kelč, Kroměříž, Lipník, Moravská Ostrava, Podstát, Prerov, Příbor a Štramperk;

na Hradištsku: Uherský Brod, Broumov, Bzenec, Klobouky, Uherský Ostroh, Strážnice, Veselí, Vsetín, Vyzovice, Zlín.

Některá městečka, když válkou utrpěla, čítána jsou v polovici XVIII. století jako vsi:

na Brněnsku: Blučina, Dunajovice Dolní, Jiřice, Kamenice, Rakvice, Štěpánov u Pernštýna, Troskotovice;

na Znojemsku: Dunajovice, Hrušovany, Kounice Horní;
na Olomoucku: Klenovice, Křenov u Třebové, Loučka
Dolní, Mírov, Opatovice, Tišín;

na Hradištsku: Buchlovice, Litenčice;

na Přerovsku: Fridland, Spálov, Újezd u Veselíčka.

Deset měst a městeček a přes 100* vesnic rozděleno bylo
mezi 2 nebo 3 vrchnosti.

Jsou to městečka: na Brněnsku: Dědice, Jířice, Pustoměř
a Šlapanice;

na Znojemsku: Prostoměřice, Mikulovice;

na Olomoucku: Švábenice u Víškova;

na Hradištsku: Brumov a Klobouky;

Třem vrchnostem patřily: na Brněnsku Jířkovice, Lidměřice,
Tužany;

na Olomoucku: Hřebčín, Ohnice. Křenová, Měšice, Štěto-
vice a Vrbatky;

na Znojemsku Šatov rozdělen ve 3 díly: kláštera Louckého,
panství Jaroslavského a Vranovského;

Celkem rostl počet všech obcí takto:

r. 1656.	bylo na Moravě	2864,	v obvodech	47, =	2911 obcí,
r. 1751.	" " "	3000,	"	43, =	3043 "
r. 1791.	" " "	3250,	"	50, =	3300 "
r. 1822.	" " "	3362,	"	55, =	3417 "
r. 1857.	" " "	3474,	"	58, =	3532 "

Jest tedy nyní počet obcí skoro dvakrát tak velký, jako po
30leté válce.

Největší obce na Moravě.

Hledíme-li též, jak velké byly tehdy a jsou nyní obce na Moravě,
vidíme, že mělo přes 100 domů celkem 114 měst a 14 vesnic;

*) Počet takových dědin nesterjně se udává. Sama příruční kniha
úřední z r. 1751 neoznačuje všech dílů takových, u některých vesnic
to vynechajíc. Srovnal jsem zápisy z r. 1656-79 a tuto knihu z r.
1751, výpisy z desk zemských a topografie Schwoyovu a Volného.
U několika liší se tyto prameny; proto jsem takové, když sice úřední
seznam praví je za díly, toliko u jednoho panství, ale jinde není
o tom zprávy, čítal za celé a pouze jedné vrchnosti příslušné.

2 vesnice (Bartošovice u Příbora a Teplice u Wiesenberka) měly jich 100. Nejvíce domů osedlých a pustých měla města:

přes 700 Brno (se starým Brnem čítajíc, mělo přes 800 domů;

přes 600 domů Olomouc a Strážnice;

přes 500 domů: Jihlava, Prostějov;

přes 400 domů: Brno, Uherský Brod, Ivančice, Mikulov, Šum-
berk, Třebíč, Moravská Třebová;

přes 300 domů: Boskovice, Hranice, Nový Jičín, Kojetín,
Lipník, Meziříčí n. O. na Jihlavsku, Přerov, Slavkov;

přes 200 domů: Unčov, Budějovice, Holešov, Jemnice, Jevíčko,
Kroměříž, Kunovice, Libava, Litovle, Meziříčí Valašské, Mohelnice,
Moravská Ostrava, Pouzdrany, Příbor, Slavonice, Sternberk, Svitavy,
Telč, Velká, Vyzovice, Zlín a v obvodech ve Slezsku Osoblaha.

Ty a jiné tehdy největší obce měly r. 1669—79. domů osed-
lých a pustých, kde byly židovské obce i s těmito čítajíce, a roz-
šířily se ve 200 letech do r. 1880., jak následuje:

Města a městečka	D o m ů r. 1656.—79.					R. 1880
	osed- lých	nově osed- lých	nových pustých	starých pustých	úhrnem	
Brno	697	—	—	88	785	2292
Staré Brno	83	3	2	9	97	
Olomouc	654	—	—	23	677	715
Strážnice	462	8	—	180	650	655
Prostějov	249	79	4	254	586	1060
Jihlava	455	—	—	167	522	1261
Třebová Mor.	340	31	—	122	493	555
Brod Uher.	222	51	36	158	467	641
Ivančice	183	3	39	240	465	688
Znojmo	345	—	—	115	460	933
Třebíč	378	20	7	17	432	1130
Mikulov	413	1	—	—	414	918
Slavkov	216	31	20	208	385	498
Jičín Nový	317	42	4	—	363	830
Kojetín	216	32	16	95	359	617
Šumbersk	321	—	2	—	323	595
Přerov	198	45	36	43	322	927

Města a městečka	D o m ů r. 1656.—79.					R. 1880.
	osed- lých	nově osed. lých	nových pustých	starých pustých	úhrnem	
Meziříčí n/O.	201	36	75	4	316	599
Boskovice	164	29	7	115	315	683
Lipník	178	32	8	85	303	510
Hranice	189	31	2	79	301	514
Příbor	245	9	22	22	298	477
Velká	60	7	57	159	283	334
Kunovice	114	37	9	22	282	712
Meziříčí n./B. Valaš.	115	11	6	145	277	327
Budějovice	177	10	23	58	268	364
Zlín	121	29	13	103	266	460
Holešov	181	5	30	45	261	494
Jemnice	180	14	17	45	256	450
Litovle	196	54	—	—	250	455
Unčov	189	12	—	46	247	565
Mohelnice	177	27	16	23	243	515
Telč	230	4	2	—	236	573
Kroměříž	128	29	31	39	227	893
Libava	108	10	4	1	223	239
Osoblaha	188	—	19	9	216	377
Svitavy	204	10	—	—	214	700
Jevíčko	141	27	7	37	212	381
Slavonice	190	11	—	10	211	409
Klobouky Valašské	167	2	40	—	209	578
Šternberk	156	27	2	23	208	1094
Ostrava Mor.	99	—	66	43	208	697
Vyzovice	150	14	17	20	201	523
Nápadjedla	100	7	35	56	198	568
Fulnek	182	15	—	—	197	414
Kounice Dolní	104	11	17	64	196	555
Hustopeč	126	1	46	19	192	546
Letovice	65	6	18	100	187	276
Bítes	100	9	11	67	187	269
Tovačov	101	52	4	29	186	297
Dačice	155	14	3	11	183	349
Budišov	175	—	7	1	183	362
Hradiště Uherské	(180)	—	—	—	180	260
Vískov	116	22	1	36	175	357
Losín	160	—	8	—	168	180
Frenštát	147	—	20	—	167	823

Města a městečka	D o m ů r. 1656.—79.					R. 1880.
	osed- lých	nové osed- lých	nových pustých	starých pustých	úhrnem	
Nosislav	30	28	4	100	162	269
Hodonín	85	34	3	38	160	749
Ostroh Uher.	85	11	9	54	159	507
Loštice	95	13	1	50	159	350
Dunajovice Dolní	148	3	—	3	154	428
Hostěradice	53	19	1	81	154	288
Hulín	121	—	32	—	153	357
Veselí	103	7	—	41	151	615
Tišnov	88	17	9	37	151	260
Klobouky	76	6	12	56	150	470
Dambořice	97	7	8	33	145	427
Zďár	109	—	9	30	148	353
Krumlov	67	22	6	49	144	275
Dvorce	117	17	—	8	142	323
Libiny Nēm.	142	—	—	—	142	510
Třešť	105	2	18	16	141	485
Blučina	55	16	18	62	141	257
Beroun	100	—	—	40	140	328
Křížanov	45	—	7	86	138	246
Rymařov	137	—	—	—	137	456
Zábřeh	117	6	4	9	136	308
Místek	113	—	20	—	133	359
Bystrice u Pernšteina	102	2	22	6	132	334
Šatov	131	—	—	—	131	320
Hluk	68	6	15	37	126	515
Bučovice	64	10	5	44	123	368
Olešnice	91	8	18	6	123	290
Kostelec u Plumlova	33	30	2	58	123	249
Podivín	52	14	8	49	123	437
Koryčany	21	17	3	82	123	389
Staré Město u Kold- štiny	120	—	—	—	120	263
Vsetín	111	—	9	—	120	534
Kelč	102	—	12	6	120	355
Pohořelice	57	15	6	41	119	371
Loučka Dolní	117	2	—	—	119	218
Brusperk	86	—	24	7	117	426
Zdánice	67	27	2	20	116	420
Pouzdrány	50	15	15	30	116	224

Města a městečka	Domů r. 1656. – 79.					R. 1880.
	osed- lých	nově osed- lých	nových pustých	starých pustých	úhrnem	
Brtnice	85	23	7	—	115	494
Huzova Německá	97	9	4	5	115	256
Ivanovice	72	19	6	18	115	411
Lednice	76	14	—	25	115	351
Jaroměřice	103	2	6	3	114	426
Buchlovice	54	9	6	42	111	460
Dřevohostice	87	9	—	14	110	215
Polešovice	71	17	1	21	110	437
Lipov	30	27	8	34	109	289
Bystřice pod Ho- stýnem	80	—	23	4	107	338
Nové Město	95	6	3	2	106	343
Brunseif	101	4	1	—	106	276
Bánov	44	20	5	37	106	228
Krásno	47	34	3	21	105	261
Podstát	103	1	—	—	104	189
Šilperk	100	4	—	—	104	330
Rouchovany	36	2	15	50	103	154
Rakvice	31	5	1	65	102	345
Rousinov	70	24	1	6	101	259
Vesnice:						
Pavlovice u Hu- stopeče	21	12	9	124	166	417
Blatnice u Ostroha	65	27	19	21	132	392
Kurdějov	42	4	5	71	122	218
Vlčnov u Uher.						
Brodu	90	4	16	8	118	388
Smiřice	32	22	2	60	116	276
Kamenice	95	5	4	8	112	250
Nová Ves u Břeclavě	42	34	5	29	110	430
Šaradice	44	4	7	55	110	358
Kobylí	16	13	—	80	109	366
Frankstadt	94	13	1	—	104	245
Boršice u Velehradu	47	11	—	46	104	313
Šumvald blíž Úsova	65	32	—	7	104	191
Bojanovice Dolní	28	11	5	59	103	427
Rychnov	98	1	—	2	101	274

Které měly nejvíce obyvatelův.

Z toho přehledu jest i patrnó, která města byla nejvíce za-
lidněna, majíce nejméně 150 domův osedlých a tedy přes 1000
obyvatelův.*)

Nejvíce obyvatelů měla tato města:

Města	R. 1669-79.		R. 1890. obyvatelů	Města	R. 1669-79.		R. 1890. obyvatelů
	domů osed- lých	oby- vatelů			domů osed- lých	oby- vatelů	
Brno král. město, a Staré Brno, předměstí, ulice	780	8000	94753	Svitavy	214	1400	7770
Olomouc	654	6000	19840	Lipník č.	210	1400	5389
Jihlava	455	4000	23716	Mohelnice	204	1300	4391
Strážnice č.	470	3500	5210	Unčov č.	201	1300	5019
Mikulov	414	3000	8229	Slavonice	201	1300	2539
Znojmo	345	3000	14515	Fulnek	197	1300	3498
Třebíč č.	398	2500	9372	Jemnice č.	194	1300	2645
Třebová Morav.	371	2300	7423	Boskovice č.	193	1300	5814
Jičín Nový	359	2200	11549	Osoblaha	188	1200	3619
Prostějov č.	328	2000	19519	Ivančice č.	186	1200	4446
Šumperk	321	2000	10493	Holešov č.	186	1200	5629
Brod Uherský č.	273	1700	4666	Sternberk	183	1200	15332
Příbor č.	254	1600	4679	Budějovice č.	177	1100	3301
Litovle	250	1600	4354	Budišov	175	1100	4022
Kojetín č.	248	1600	5605	Dačice č.	169	1100	2624
Slavkov č.	247	1600	3475	Jevíčko č.	168	1100	2530
Přerov č.	243	1600	12939	Vyzovice č.	164	1100	2634
Meziříčí n./O. č.	237	1500	5406	Losín	160	1100	2193
Telč č.	234	1500	4017	Kroměříž č.	157	1100	12516
Hradiště Uher. č.	180	1500	3939	Dunajovice Dolní	151	1000	2664
Hranice č.	220	1400	7795	Kunovice č.	151	1000	3776
				Zlín č.	150	1000	2819

*) V královských městech větších tehdy průměrně asi 10 obyvatelů
v 1 domě, na venkově 6—7; z r. 1890 dle »Vorläufige Ergebnisse der
Volkszählung 1890«; č. znamená město české.»

Přes 1000 obyvatelů mělo tedy jen **43** na Moravě, $\frac{1}{3}$ jich na jižní a $\frac{2}{3}$ na severní, 25 českých, ostatní německá zcela nebo většinou.

2000—8000 obyvatelů jenom **11** měst (r. 1890: 2000—10.000 **158**, přes 10.000 obyv. **11** měst a **1** vesnice*), méně než 2000—1000 obyvatelů **31** měst na Moravě (r. 1890 přes 100 měst) a **1** v obvodech ve Slezsku. Jako tato nejlidnatější města jsou většinou na severní Moravě, tak i vesnice nejvíce zalidněny zůstaly v oněch krajinách, kam 30letá válka tak pustošivě nezasáhla, jako na jižní Moravě. —

Správa obecní.

Správu obecní vedl starosta, tehdy na Moravě nejen v městech ale i vesnicích »purkmistr« nazvaný a radní neb »ouřední«. I jednotlivé díly vesnic, náležejíce pánům rozličným a též ulice u velkých měst a předměstí, když nepříslušely městu, měly svou vlastní správu, svého purkmistra, radní a na znamení vlastní správy obyčejně také obecní pečeť s nějakým znakem.

Kdežto města obdržela právo pečeti a znak od krále, vesnice od vrchnosti, jak stojí výslovně na pečeti Biskupic u Tovačova: »S povolením vrchnosti.«

Jen na málo kterých panstvích se nalezá, že neměly pečeti a místo nich přitiskla na listech právních vrchnost svou pečeť.

*) Brno, Jihlava, Olomouc, Prostějov, Ostrava Morav. 19230, Sternberk, Znojmo, Přerov, Kroměříž, Jičín Nový, Šumperk 10493; dále mimo výše uvedená města, která před 200 lety neměla 1000 obyvatelů: Hodonín 8390, Břeclav 6425, Vsetín 6057; — přes 5000 Frenštát, Viškov; přes 4000: Místek, Rymařov, Třešť, Libava, Líšeň, Bzenec, Karlovice; přes 3000: Beroun, Napajedla, Hustopeč, Bystřice pod Hostýnem, Rosice, Meziříčí Valašské, Pohořelice, Kyjov, Hovězí, Vracov, Brušperk, Bučovice, Klobouky Valašské, Drnholec, Hulín a Brnice; vesnice mají: Vítkovice 10709, Husovice u Brna 6948, Královo Pole tamtéž 6688, Přívoz 5239, Židenice u Brna 4678, Hrozenkov Nový 4248; přes 3000: Nová ulice u Olomouce, Staré Město u Hradiště Uherského, Zábřeh u Moravské Ostravy, Odolany a mnoho jich 1000—2900 obyvatelův.

Vedle pečeti jsou podpisy nebo křížky »purkmistrů« a a »ouřadních«, německy »Bürgermeister, Geschworne.«

Nejstarší pečeti takové jsou posud známé: z r. 1533 obce Zákran u Ivančic, z r. 1545 Chvalovic u Znojma atd., nejvíce ze XVII. a XVIII. století. Některé jsou velmi jednoduché, rukou nedovednou udělané, písmo chybné neb i obrácené; jiné připomínají svou úpravou na ozdoby národního vyšívání a psaní kancionálů, (jež vydal vlastenecký musejní spolek v Olomouci pod názvem »Moravské ornamenty« I.—III. díl); avšak mnoho jich uměle jest pracováno. Velké jsou od 1½ cm. až 4½ cm. v průměru a přitisknuty na červeném vosku, některé na oplátce s papírem.

Nápis mají obyčejně »Peczet diediny . . .« »Secrit obce . . .« »Sigillum diediny . . .« »Sigillum der Gemeinde . . .«

Znaky vesnických obcí nejobyčejnější jsou věci hospodářské, jako: radlice buď sama jednoduchá neb ozdobená hvězdami a kvítkům, buď s krojidlem a s jinými věcmi, jako jsou: kosíř neboli vinařský nůž a réva, kosa, pluh, rýč, motyka, vidle, srp a p. Jako znaky šlechtické a městské, byly také vesnické na Moravě buď jednoduché o jednom poli, nebo rozděleny ve 2, 3 a 4 pole a v nich rozmanité věci, některé tytéž, jaké měli páni, rytíři a města. Vesnice mají tu znakem:

a) věci podle významu jména osady, na př. Husovice u Brna husu, Zvonovice zvon, Sokolnice sokola, Lipovec lípu atd.,

b) zvíře nějaké buď celé nebo jeho část, na př. koně Újezd u Rosic, Obergass u Jihlavy, Studnice tamtéž; svini hlavu Kítenice, půl kozla Jamný, jelena Vomice, českého lva bez koruny rychta Prostěcká, Bukovany u Rosic, orlici Kynice, vránu Dražůvky, holubici s ratolestí v zobáku Prostředkovice, 2 ryby Polany, raka Pasohlávky;

c) z rostlinstva nejčastěji přichází jako znak réva, růže buď sama nebo s jinými věcmi, ku př. růže a 2 břevna, rozličné květy a listy, stromy jehličnaté a listnaté;

d) rozmanité jiné věci, ku př. břevno 1—3 položené kolmo nebo na příč, křídlo, 2 ostrve křížem položené, 3 šípky svázané a pod štítem anděl, kolo, klíče, kotvu, zeď s cimbuřím (Týnec u Břeclavě), věž kostelní, celý kostel, 5 domků, nad nimi v obláčích Panna Maria (ves Mariahilf), hvězdu, půlměsíc, s hvězdou, srdce a z něho vyrostlé květiny, jeden z obyčejných znaků českých a německých obcí na Moravě.

Nalézají se také, že lidé pokládali věci na pečeti vyobrazené za právní důkaz vedle přísahy, majíce s vrchností spor o majetek obecní.

Moravské tyto pečeti a znaky vesnických obcí zajímavý jsou pro heraldiku a stragistiku, nauku o pečetích a znacích, a pro lidovědu, i bude o nich na jiném místě pojednáno.

Pro náš dějepisně-statistický pohled důležitý jsou hlavně tím, že praví nám rok, kdy byly založeny nové osady, nebo kdy byly obcí samosprávnou a jsou i dokladem u mnohých dědin, co se týče národnosti obyvatelstva.

Obecní pečeti chovány byly v uctivosti a při obnovení úřadu s jinými věcmi, zvláště listinami a místními pamětmi odevzdány novému starostovi. —

Jméním obecním byly radnice, obecní domy, jež připomínají se někde také na vesnicích, a veškeré pozemky, soukromým osadníkům nepřislušné.

Panství a statky v deskách zemských zapsané měla nejen královská města, nýbrž i některá ochranná neb poddaná, totiž: Brno, Olomouc, Jihlava, Znojmo, Uherské Hradiště, Kyjov, Unčov; Kroměříž, Litovel, Prostějov, Šumperk, Třebíč, Víškov, Moravská Ostrava, dříve také jiná města.

Země rozdělena byla v 6 krajův a dle panství, jak obsahuje I. díl. Největší byl kraj Brněnský a Olomoucký, nejmenší Jihlavský. Nové rozdělení stalo se až r. 1783. a 1792. hlavně tak, že od těchto 2 největších dána jsou některá panství k sousedním krajům menším.*)

Národnost, obzvláště v krajinách smíšených.**)

České obce válkou a jinými pohromami velice utrpěly a nemohly se dlouho vzmoci. Pusté usedlosti blíže německých krajin a v městech ujímali Němci poměrně mnohem více než Čechové v německých vesnicích. I nabývala němčina v životě veřejném čím dále, tím větší moci nejen v městech, nýbrž i v celé zemi hned v polovici XVII. století.

*) Viz o tom poznámku na str. 127.

**) Mapu národnostní podá »Vlastivěda moravská.«

Před válkou jednali všude po česku, i nejvyšší úřady královské a zemské i sněmy. Památky sněmovní a desky zemské od r. 1480 psány v české řeči. Kromě ryze německých měst úřadovaly městské obce po česku, i sama královská města často mezi sebou, a to nejen česká (Hradiště, Kyjov, Unčov), ale i německá (Brno, Olomouc, Jihlava, Znojmo).

Privilegia měly i tyto obce ještě v 1. polovici XVII. století česká, na př. v Brně ještě r. 1633. od Ferdinanda II., v Olomouci r. 1639. od téhož císaře a krále, v Jihlavě 1615.; úřadovaly česky a německy, a zápisy konaly se v obou řečech, jako jsou na př. v Brně posud zachované »Kopíř ortelův na všelijaké civilní a krevní lidské pře do měst, městeček a dědin, ku právu vyššímu města Brna vtělených, připojených a příslušejících«, z r. 1605.—1616., Žlutý kopíř a Zelený kopíř města Brna do r. 1604., jiný do r. 1669., Kšaftovní kniha, Testamentbuch r. 1619.—1639. česká a německá. rovněž účty atd.*)

V Jihlavě měly dva syndiky (tajemníky), »českého« a »německého«.

Vůbec jsou četné listy z těchto měst německých psané česky nejen ve starší době, nýbrž i z 1. polovice XVII. století.**)

Města na hranicích národnostních úřadovala také česky: Svitavy, Březová, Třebová, Mírov, Mohelnice, Šumperk, Šternberk, Potštát, Nový Jičín na severu, Slavonice na jihozápadě; ryze německá ovšem v mateřském jazyku: Beroun, Libava, Rabenstein, a j. v.

Ale již za 30leté války a tím více po ní zavládla v těch úřadech a městech poněmhu němčina: v deskách zemských mělo se od roku 1628. dle obnoveného zřízení Ferdinanda II. vedle české »i v německé řeči vkládati, když konfiskované statky rozprodány byly, dílem cizincům, dílem také domácím«. V obou deskách Olomouckých a Brněnských poslední zápisy české jsou r. 1640., potom jen německé.

První zápisy německé, dříve než obnovené zřízení Ferdinanda bylo vydáno, jsou v Olomouckých od Ferdinanda II. r. 1622. na Lipník a Hranice, darované kardinálovi z Ditrichsteina, v Brněn-

*) Městský archiv v Brně, rukopisy č. 8—18, 97, 100, 108, 110, 112, 123.

**) Chovají se v městských archivech a v zemském archivu.

ských r. 1625. od tohoto kardinala na Kounice a Vlasatice, od jesuitů v Brně na Polehradice a od hraběte Berky na Dačice.

Sněm r. 1643. byl ještě konán po česku, ale r. 1650.—52. po německu, málo který zápis český, r. 1654., 59.—61. opět česky s německým překladem zápisův, potom jen německy od r. 1668.

Šlechta, z veliké části cizí, dala úřadovati na svých panstvích také jen německy, a když tedy r. 1667. konán popis Moravy napřed od vrchností, málokterá odpověděla česky.

Také města, nejen většinou německá, jako Brno, Olomouc, Jihlava atd., nýbrž i mnohá česká, kde se Němci usadili a správu obecní do rukou po válce dostali, česky již nejednala, jako na př. ona města na rozhraní národnostním, po válce již poněmčena: Březová, Mírov, Mohelnice, Nový Jičín, ve kterých byla r. 1676. již toliko až $\frac{1}{4}$ Čechů, ale také v českých, kde byli Němci ve skrovné menšině: v Lipníku, kde bylo v křesťanské obci mezi 76 osedlými $\frac{1}{4}$ a na předměstí $\frac{1}{5}$ Němců, v Meziříčí nad Oslavou t. zv. Velkém, kde jich bylo r. 1667. $\frac{1}{4}$, r. 1679. jen $\frac{1}{6}$ atd. Němců tehdy přibývalo v městech ve smíšených a poměrně ještě více v ryze českých krajinách, kde dříve bývali sami Čechové. Ujali pusté usedlosti po Čechách neb usadili se jako řemeslníci v místech u větším počtu; v Líšni u Brna, v Blučině, ve Smolině u Židlochovic, v Dambořicích, v Hrušovanech u Znojma, v Staré a Nové Trnávce, v Nedvězí, v Rohle, v Rudě, v Černém u Litovle, v Hradečné, v Plumlově, v Prostějově, Tovačově, Kojetíně, Kroměříži, v Nedvědicích, Štítarech u Vranova, Přerově, v Hranicích, v Chýlčích, v Banovicích u Jemnice, v Mašůvkách u Jevišovic, v Šerkovicích u Tišnova, v Miloticích, ve Skoronicích; — méně naopak ve smíšených místech, jako v Pustoměři u Víškova, v Proskotovicích, Vlasaticích, Uherčicích, v Šakvicích, Stonařově u Jihlavy, v Kostelním Vydří u Dačic, v Obědně, ve Skřipově u Brodku, v Topolanech a j., kde se jen na čas usadili a brzy odešli.

V Meziříčí pak německá strana začala psáti nedosti šetrně sousednímu českému městu Bystřici u Pernšteina, i když na něm žádala, aby výroční trh svůj ve prospěch Meziříčí přeložilo. Obvyklého způsobu psaní a pozdravení nešetříc, psala r. 1688 německý list, načež odpověděla městská rada Bystřická takto:

Psaní od V. Vz. oppatrnosti 13 hujus datyrovany přijmouce k rozmyšlení nám to přichází, že německy psaní odesílají, souce oboje města řečí moravskou se řídící, tím jazykem, kterým se vše

na obci řídí a od starodávna takového užívá; také jedny druhých pozdravovati přísluší. (Jedná se o trh na »18. oct. od J. M. legirovaný;« — v Bystřici jej nechtějí odložit). Pokudžby ale od V. Vz. opatrnosti jarmarku Bystrickému našemu budoucně něco podobného na ujmu a skrácení státi se mělo, v tom protestyrujeme, že bychom přinuceni byli, před slavný tribunal tu věc přednésti a o přichránění podle J. M. nám udělený milosti žádat. . .*)

Národní vědomí Němců těmi věcmi vzrostlo. Výslovně to ukazuje německá menšina v Unčově, když r. 1656. žádala, aby jí německý kazatel byl dán, jenž by ve farním kostele kázal. Práví, že »před lety, když bylo málo Němců v tomto našem městě, kázáno bylo německy v kapli t. zv. německé«, nyní že jest jich skoro stejný počet, jako Čechů, ne-li více;**) načež odvolávají se: »Jest také v zemi povědomo, že jak u Jeho císař. Veličenstva tak v král. úřadě skoro všecko německy se koná a vyřizuje, což také jasně ukazují i rozličné dekrety, které sem posud přišly. A tedy když Jeho cis. Veličenstvo nás nejmilostivější zeměpán, jakož i král. úřad, též jiná přední královská města tohoto markrabství Moravského váží si tak velice německé řeči, proč by se měly tedy zde německému národu zabraňovati služby Boží v posvěceném kostele a odkázány býti jako opovržené do školy nebo domu.«***)

Německá kázání i ve farním kostele měli pak r. 1695., když v Unčově větší moci nabyli. —

Čechové přirozeně cítili osudnou změnu všade, a mnohý pohlízel na ni s obavou a žalem, jako to vyslovil t. č. spisovatel

*) Zemský archiv v Brně, Bočkova sbírka č. 7584.

**) Bylo jich r. 1676. již skoro polovice obyvatelstva (téměř 48⁰/₀)
Čítáno podle úřední zprávy v zem. registr. č. 95.

***) »So ist auch landkündig, dass sowol bei Ihr. kaiserl. Majestät als könig. Amt fast alles deutsch vorgenommen und decretirt wird, welches auch unterschiedliche Decreta so bishero allhier eingelaufen, aus Licht geben. Und also weilen Ihre kaiserl. Majestät unser gnädigster Landesfürst, wie auch das könig. Amt, sowol andere vornehme könig. Städte dieses Markgr. Mähren die deutsche Sprach so hoch aestimiren, warum solle dann hier der deutschen Nation der Gottesdienst in der geweihten Kirche gesperrt und als verworfen in die Schul oder Haus gewisen werden.« (J. Engel, Geschichte der könig. Stadt Mährisch Neustadt, str. 205.)

jesuita P. Bohuslav Balbín († 1688) píše »Obranu jazyka českého,« věnovanou Tomáši Pešinovi, dějepisci moravskému r. 1665 a končí ji slovy písně sv. Václava: »Nedej zahynouti nám i budoucím!«

Národnost česká byla v nebezpečí velikém. Vypuzena byla ze sněmu, mnohých úřadův a veřejného života, kde bývala domovem, a chována pouze na venkově. Avšak i tam nebyla časem jista; jen v rodinném životě lidu a v chrámu Páně pěstována, udržena.

Jaké byly národnostní hranice na Moravě po 30leté válce, jak se pozměnily, kde a jak národnost česká nebo německá více získala a postoupila nebo ztratila?

Odpověď na tuto důležitou otázku dostaneme opět z úředních pramenův a jiných památek. Projíti jest z onoho velikého množství zvláště popisy a zprávy o jednotlivých obcích a usedlých na všech panstvích, kde stýkají se obě národnosti, vyhledati, kteří obyvatelé jsou původu českého, kteří německého, jak se jmenují trati polí, luk, lesů, vrchy a p., a jaké pečeti obecní měli.

Jména osobní tehdy jsou i k tomu dobrým pramenem.

Obyvatelé neměli ještě v polovici toho věku ustálených jmen rodinných a dávali si rozličná jména: křestní, otcovo, podle řemesla a jiného zaměstnání, původu atd., Čechové arci česká, Němci německá, jak to vidíme nejen v ryzě českých a německých osadách, nýbrž i ve smíšených, kde se jména patrně liší určitým tvarem českým nebo německým.

Jména tato byla právě toho času zapisována, když jednalo se o nové upravení berně, zůstala potom jakožto rodinná a jsou spolehlivým udavatelem národnosti v oné době na vesnicích, městech a městech venkovských. Arci velké pozornosti jest potřebí u jmen, jež vyskytují se v obou řečech, ku př. Dach, Mach, Mich, Wach, nebo kde se lidem jména poněmčovala, ku př. v úplně českém kraji Hradištském ve vsi Šumicích Gregor Těšinský nebo Teschiner, Jan Tomášků n. Tomanczer, J. Hrubý n. Grosz; ve vsi Korytné: J. Laník n. Laner, Mik. Lukášů n. Lukesch, Jan Nehněvejse n. Nichtzirn; Georg Čech n. Böhm; Kreháček n.

Krhack, Daniel Struhač n. Drechsler, Jura Václavík n. Wentzelick, Hlaváč n. Köpfichter atd. Jména v německých osadách pozměněná, jako Czischke, Maschke, Sedlaczke a pod. pokládají arci sluší za česká. Také posud obyčejně zachovaly se tam menšiny české.

Ona přicházejí v ryze českých osadách a krajinách a jsou to skráceniny křestních jmen : Dach-Daněk, Daniel, Mich-Miroslav neb Miloslav, Wach-Václav atd.

Ve smíšených místech ale někdy jest obtížno určitě souditi u řemeslníků. V některých sice stojí, jak se člověk sám pojmenoval, Čech česky, Němec německy, (Jan Bednár, Johann n. Hans Binder) ; však jinde stojí všechna řemesla stejně po německu psána, ale křestní jméno ukazuje na Čecha.

V pozdějším věku a nyní nemůže se již arci podle jmen o národnosti všade bezpečně souditi, když jména rodinná byla ustálena, obyvatelé se jinam přesídlili nebo příženili, časem národnost druhou v nové obci přijali a potomci již k této se hlásí.

Sčítání obyvatelů tehdy podle jmen je zajisté podobné hodnoty, jako nové sčítání podle jazyka v obcování, jehož tu ke srovnání užívám.

Stopoval jsem takto, jaké národnosti byli osedlí neboli majetníci domů ve všech osadách smíšených v letech 1656.—1679. a srovnával s nynějšími poměry v té příčině. Z četných osad takových podávám tu přes 400, ve kterých byly nebo jsou menšiny aspoň $\frac{1}{10}$ obyvatelův.

Výsledek práce té shoduje se úplně s obvodem národnosti české a německé později známým, i s pamětmi o některých obcích zachovanými a známými, (viz ku př. o Meziříčí str. 151) i s poměrem škol českých a německých tehdy a nyní (viz oddíl „Školy“).

Změny objevují se na rozhraní obou národností.

Hranice národnostní.

Byly většinou tytéž, jako podnes, kromě těchto změn :

Na jihu českých hranic byly německé: Lipnice, Markvarec, u Dačic Toužín, ostatní jako podnes až k Lukovu, kde hranice

šla k samé Dyji — Podmole byly české — a před Znojmem od nynějšího dvora, tehdejší vesnice německé, Mašůvky stejně až k Chlupicům, které byly tehdy německé, zabočila kolem Kadova jižně k Pemdorfu u města Miroslavě, tehdy českého, kolem něho k Našiměřicům, Babicům a kolem Lidměřic k Olbramovicům, Lodenicům, Malešovicům, Medlovu, odtud kolem Pravlova a Němčiček, Vojkovic, jako posud až k Pohořelicům, Ivani, Uherčicům, Hustopeči, Šakvicům, tehdy většinou německým osadám.

Ostrovy německé byly tu po 30leté válce větší než teď: u Brna zaujímal i Tuřany, u Víškova a Rousinova, města s obcí židovskou čítáno, z velké části poněmčeného, Málkovic Německé, Kozlov a Pavlovice*); severně sama osada Pojdom u Jedovnic;

u Jihlavy šla hranice národnostní od české k Salavicům, dotýkala se až Třeště, s polovice tehdy poněmčené, kolem Otína Stonařova, Uhřinovic, Příseky, Puklic, Bradlina a Beranova k zemským hranicům; —

u Litovle tvořily jej s tímto městem obce: Víška, Nasobůrky, Haňovice, Myslichovice (Michlovice), Cholina.

Menší byl ostrov u Brodku, kde Runařov byl tehdy český.

K ostrovu u Třebové patřily: u Zábřehu Jestřebí, Lupenné a Hněvkov, u Trnávky Vražné, odkud šla hranice národnostní za k Březové u hranic zemských. Chrastová a Lhota Chrastova byly české.

Naproti Mohelnici byly 2 malé ostrovy německé: 1. Medle, Dědinka, Zadní Újezd, Králova ves a Benkov mezi Úsovem a Unčovem; 2. pod tímto městem 2 vesnice, Rejnoty a Dětrichov.

Severní hranice národnostní šly od zemských stejně až k Benkovu, odtud jihovýchodně k Hradečné (Nedvězí, Kamenné a Rohle byly české), kolem Šumwaldu, Sokolomé, Perníčka, Újezdu, Hukovic, Paseky, Chabítova, Krakovic, Babic, Lužic, Stádlu, a dále jako posud až k Posluchovu; dotýkaly se pak Hlubočka, Jestřebí, Varhoště u pramenu řeky Odry, (Kozlany a Prusinovice byly založeny po r. 1656.), Slavkova, Středolesí, Radíkova, dále severně jako nyní k hranicům slezským; východně od těchto Lučistě, Bělotína, Kuněčic, Heřmanic, Dubu, u Příbora Prchalova a Klokočova; ostatní hranice byly již tehdy, jaké dnes.

*) Podbřezice, které dělí německý ostrov u Víškova od vedlejšího u Rousinova, byly stále českou obcí.

V moravských obvodech ve Slezsku byla tehdy úplně českou Lhotka u Deštné, tato osada s polovice česká, Nová ves u Osoblahy většinou česká, ostatní jako nyní.

Mnohé osady, které pokládají se dle názvu jejich a přívlastku v některých nových spisech za německé nebo české, většinou jimi tehdy nebyly, jak dosvědčují jména obyvatelů, trati a mnohdy i pečeť obecní, ku př.:

Čechy, vesnice u Rousinova, byla již poněmčena, nazývala se r. 1667. Čech, pak Čechyň, měla názvy trati německé (Breitles, Schmoles) a pečeť německou: Sigil der Gemein zu Czechin; (R. 147.);

Böhmendorf, Pemdorf u Miroslavě byla již poněmčená ves, majíc ze 14 osedlých jen 3 české i jménem »Czech« a trati německé (zwischen Wald, beim Reinteich) na pečeti S. D. G. P. D. (Sigillum der Gemein Pemdorf. (R. 244.)

Křídlovice České u Jaroslavic byly německé: jména obyvatelů a trati německá (in Bergackern, in Teichfeld.) a pečeť »Sigillum Bemischen Grilowitz«, (R. 234.)

taktéž Rudolec Český byl tehdy německý (R. 286); naopak:

Bránice Německé u Dolních Kounic byly české podle obyvatelův a trati. Role jmenují se: Rybníčky, Příčka, Končiny, Nádavek a j., německy Freyung, vinice Nedosily, Stará Hora, Pravda; na pečeti písmena česká začáteční: N. B. (t. j. Německé Branice. R. 233.)

Němčice Horní u Hodonína byly české; trati slují česky: Odměry hrubé a malé, Bočky, Vejsady, hora Soudná, hora Kněžská, Skalice Horní; ale vinice německy Krefty, Fuxlety, Šumberky, Spigle, Fiederberky, Nosberk; — les obecní Lazebníčky. (R. 209.)

Lazce, Deutsch-Losen, blíž Úsova měly obyvatele a trati české, na obecní pečeti nápis: Pecet obci Lastne (r. 1745.);

Libiny Moravské byly již poněmčeny, majíce z 52 osedlých jen 5 Čechův a pečeť německou: »Die Gemein Bemische Liwa.« (Reg. 91.)

ve Fridlandě všichni osedlí byli Češi, jen 2 domkáři jmenují se Hans Koch, H. Michl; trati: na Kútech, za řekú, na bahně . . . a »Pečet obecní diedini Friedlanda.« (R. 67).

Také české byly obce:

Kynice Německé u Ivančic, Němčice u Kojetína, N. Dolní a Horní u Dačic, Němčičky u Plavče, Německé u Nového Města, Němčice město, Prusy Německé u Víškova. (Reg. 372, 73, 78, 179, 314, 309, 238.).

Rudolec Německý byl českou obcí, jak praví jména obyvatelův a trati; na př. zahumenica, k obci, pode vsí, oulehla, přední trata, prostřední a zadní trata, u panského žleba, v lukách, za Prádlem, na nivách, v Křenicích a p. (R. 276.)

Rovněž nebyly německými obce, jež bývají pokládány někdy za německé, jako na př. v kraji Brněnském:

Rajhrad, měl obyvatele Čechy, názvy trati: na padělkách, na potocích, na hájiskách, na Holasku, za Slatinou, vinice Stará Hora, Novosad . . . a »Peczet miestecska Reirad;«

Popovice u něho obyvatele a trati české (na Punčoškách, na hajiskách, na zahrádkách, Štěpnice); . . . pečet ale z r. 1681. německou: Sigilum des Dorf Popowitz. (R. 154).

Hajany tamtéž byly tehdy zcela pusté (viz str. 33) a nově byly osazeny samými Čechy; trati měli ku př.: »na zadních Hajanech, v Dolínách, na klínkách . . ., pečet s nápisem: »Wubec Hagani 1733« a listiny vydávali český. (R. 219.)

Podobně i Kroužky u Slavkova byly tehdy pustá ves (v. str. 35); ale nově osazena většinou Němci ($\frac{2}{3}$, Čechů bylo $\frac{1}{3}$) a trati nazvány po německu: Waldacker, Röhrenacker, Markacker, breites Feld . . .

Pavlovice u Bohdalic bývaly české, však o válce spustly a r. 1666.*) usadilo se tu 8 lhotníků, 4 Češi a 4 Němci, do r. 1675. ještě 1 Čech a 3 Němci, a byly tedy většinou německými. Trati zůstaly české: v kopaninách, na podsedkách, u dóbka, Šafránice, Zvodnice, pastvina obecní »na tvrsku«; ale pečet obecní měla nápis: »Sekryt obec in Pawlowicz« (R. 210.)

Kruhy nebo Kruh tamtéž byly stále české; r. 1667. byli tu sami Čechové, a trati sluly: na Sadůvky nebo Zadůvky, v Něm-

*) Dle zprávy od vrchnosti r. 1667; úřední kommisie r. 1675. čítala 8 starousedlých a 4 nově osedlé (viz I. díl str. 20).

kynách, Dolní Čertoryje, na Vysúdlce a j.; též Orlovice a Starý Rousinov; (R. 74.)

Švábenice u Víškova, Nebstich, úplně česká obec, Tučapy, Hodonín, Bračice u Dolních Kounic, jakož i tato obec, majíc také na pečeti dokladem toho slova: »Pecziet wieczi miesteczka Dolnich Kunicz 1571;« Bořitov u Černé Hory, Vilémovice u Rajce; (R. 164, 319, 181, 238, 162, 209.)

na Jihlavsku: Batelov, jenž měl obyvatele české a trati: Křesovec, Klejnos, Holejtna, Nivka, Žlábek, Branka, Vrbka, na Srnabách, a »Peczet miesteczka Batelova;« sama vrchnost český r. 1671. úřadovala; Spělov a Švábov.

Také zcela české byly obce: Valtinov u Dačic, Brtnice město, Dlouhá Brtnice, Brtnička, Jestřebí, Předín, Řehořov, Nová i Stará Říše, Markvartice, Pavlov, Žatec u Telče, Urbanov, Buková, Bezděkov u Třeště, Luka, Studnice Horní u téhož městečka, která má jako jiné obce téhož panství české obyvatele, z r. 1668 pečet a jména trati česká; (R. 254, 314, 268, 112, 350, 319, 307, 284.)

na Znojemsku: Banovice u Jamnic, které měly staré osedlé všechny Čechy, z nových osedlých 3, potom 7 Němců, trati jenom české (role: Klínek, řepníště, u vrby, při sosny, Hotarnice, vejhon, Poušť, u trní, kopanina; louky: humno, hájek, žlíbek...), a též: »Peczet obeczni diediny Baniowicz,« taktéž Lesonice, Puklice; Bíto v, Hosnovice a Vysočany u téhož města; (Reg. 134, 110, 99, 255.)

na Olomoucku: Dlouhomilov u Zábřehu, Pavlov u Lechovic, Křemenec u Konic, Bystřice, Hodolín, Žadlovice u Loštic, Bělídlo u Olomouce, Křenov, Želechovice, Umíráska u Trnávky; obě Trnávky samy, Stará a Nová, ačkoli po válce byly velmi smíšené, měly české pečeti: »Peczet miesteczka Trnawky,« »Peczet Stari Trnawki;« (Reg. 77, 83, 41, 237, 88, 89, 96, 135.)

na Hradištku: Velehrad;

na Přerovsku: město Příbor, Spálov a Luboměř. (R. 364, 67, 48.)

Z toho již vysvítá, která národnost získala více země, která ustoupila a kde u porovnání s nynější dobou. --

Změny národností.

Ve smíšených krajinách průměrně na celé Moravě získali Čechové a to více než o 3⁰/₀, na venkově vlastně až 4⁰/₀; ale v městech v ryze českých krajinách, kde se Němci usazovali a někteří domácí se poněmčovali, ztratila od té doby 1⁰/₀.

Čechů značně přibýlo v osadách německých nebo poněmčených u Víškova, Brna a Jihlavy, také na jižní Moravě; avšak ubylo jich na severní Moravě, nejvíce v kraji Olomouckém.

Přehledně napřed řečeno, staly se hlavně tyto změny pohraničné:

1. u Brna Čechové od té doby i za oněch nepříznivých poměrů získali v městě samém i na předměstích a ulicích, jež bývaly do 1848 samostatné obce, všechny smíšené; v okolí pak ubylo Němců nejen v obcích českých: v Maloměřicích, v Holáskách u Tuřan, Rajhradcích, Čeladicích, ve Tvarožné, nýbrž i v německých a smíšených: v Tuřanech, tehdy $\frac{3}{4}$ německých, nyní $\frac{1}{10}$; kdežto Čechův ubylo v Žilošicích. Průměrně přibýlo Čechův v jejich osadách, kde po Němcích živnosti ujali nebo tito se počestili, a v německých osadách u Brna $\frac{1}{9}$ (11⁰/₀).

2. u Víškova a Rousinova dostali opět: Kozlany, Málkovice Německé, smíšené Pavlovice; severně vesnici Pojdom u Jedovnic; mimo to přibýlo jich tu v jiných obcích nejméně $\frac{1}{5}$ v Komořanech, v Čechách u Rousinova a v místech, kde Němců značně ubylo: ve Slavkově, Letonicích, Němčanech, Německých Prusích, Pustoměři a v Senetářově u Pojdomě; avšak od té doby jich tam ubylo v Rostěnicích.

Úhrnem v českých obcích ubylo Němců celá $\frac{1}{6}$, a v německých nastoupilo Čechů místo Němců skoro také tolik, tedy celkem získali Čechové u Víškova a Rousinova v německých a smíšených obcích celou šestinu; v samém Víškově jen málo Němců se židy ubylo.

3. Na jižní Moravě: a) v kraji Brněnském Čechové získali obce: Ivaň, Uherčice a Šakvice, pak dílem v Neslojovicích, Kounicích a v okolí, zvláště v Bránicích Německých a v Němčičkách u Pravlova; ztratili Kopařovice a ustupovali Němcům v Břelavi, v Lednici, Pravlově, Vlasaticích, v Medlově; v německých vesnicích: Němčičkách u Kounic, v Odrovicích, Pasohlávkách.

Průměrně v českých obcích ubylo Němců 2.6%, Čechů v německých $\frac{1}{2}$ %.

b) Více přibýlo Čechů v kraji Znojemském: získali smíšené tehdy město Ivančice a nedaleko vesnici Biskupskou; níže Chlupice u Hostěradic; dále opět v českých obcích: v Jevišovicích, Banovicích u Jemnic, Mašůvkách a Pavlicích u Jevišovic, v Mašovicích,*) Domšicích a Kuchařovicích u Znojma, v Kosníkách u Puklic, Děšově a Zblovicích u Bítova a v tomto městě samém; kdežto jim ubylo: město Miroslav, tehdy více než $\frac{2}{3}$ české, a dědina Lidměřice, Želovice u Olbranovic, Podmole u Znojma a díly v českých Alexovicích u Ivančic a Veskově u Znojma, pak v německých obcích: v Hodoních u Znojma, Těšeticích, v Lukově u Vranova, v Břečkově, v Mlíčovicích, Vranovicích, Štítarech a v Chrllopech u Uherčic. Celkem ubylo tam Němců v českých obcích $\frac{1}{11}$ (9%) a Čechů v německých $\frac{1}{25}$ (4%), tedy přece i tam Čechové o 2% získali.

c) v kraji Jihlavském ujali Čechové zase u Dačic Toužín, Markvarec a Lipnici, však ustoupili Němcům v Hradišti Dolním a Matějovicích; dohromady získali v těch obcích skoro $\frac{1}{6}$ půdy.

Na celé jižní Moravě ubylo průměrně v českých obcích Němců 7%, v německých Čechů 0.1%, tedy celkem úspěch Čechů větší o 3%.

4. U města Jihlavy dostali Čechové německý tehdy Beranov, Uhřinovice, smíšené město Třešť a vesnice Příseku, Puklice, Bradlov, a přibýlo jich v německých obcích: v Rantířově, Hynčově, Kosově, a místo Němců v českých: v Pavlově, v Olešné Závistné, v Hodicích, Jezovicích a Předvoří; naopak ubylo Čechů v Hruškové, Pístově a Stonařově.

Vůbec ubylo tam Němců $\frac{1}{11}$ (9%) v jejich a $\frac{1}{5}$ (23%) v českých obcích, úhrnem $\frac{1}{7}$ (14%).

Spočítáme-li všechny osady, které měly po válce nejméně desítinu obyvatelů druhé národnosti, u Víškova, Brna, na jižní Moravě a u Jihlavy, dohromady 76 obcí českých a 98 německých, kolik bylo v nich po 30 leté válce Čechův a Němcův, a kolik po

---

*) Mašovičky ležely východně u této dědiny a měly tehdy 6 německých osadníků; r. 1660. koupila vrchnost 4 a udělala na místě jich ovčín, potom ostatní 2 a vystavěla si tam panský dvůr. (R. 178).

200 let, vychází na jevo, že česká národnost i v oněch nejhorších dobách celkem nejen zděděnou půdu na venkově zachovala, nýbrž i časem od Němců, kteří se tam buď dříve již nebo po válce usadili, opět získala, totiž více než $\frac{1}{6}$ rodné půdy. Ubylo Němců v oněch českých dědinách $\frac{1}{9}$ (11.5%) a v německých přibýlo Čechů $\frac{1}{22}$ (4.4%), tedy v těch 174 smíšených obcích úhrnem na celé střední a jižní Moravě přibýlo Čechů $\frac{1}{13}$ (7.5%).

Naopak ubylo Čechů na severní Moravě, poměrně však méně, než Němců jinde.

5. U Třebové a Zábřehu získali sice Čechové Vrážné a Hněvkov a díly ve svých obcích: v Bohdalově, Jestřebí, Lupeném, Lukavici, Ráječku, Zvoli, Hochsteinu, Krumpachu, Rovensku a v poněmčeném již tehdy Mírově; avšak ztratili město Zábřeh a vesnice Vacetín, Chrastovou, blízkou Lhotu Chrastovu, a díly v Žadlovicích a Petrůvce; v německých obcích: v Křenové, Louče, Malíkově, Horní Rudné, Susici, Derflíku, Janušově, Kunčině, Šnekové, u Trnávky v Arnoštově Zadním a Rozstání; v Mohelnici, Svinově, Dolní Rudné.

Němci ovládli tam $\frac{1}{20}$ (5%) země: v českých osadách ubylo jich sice 2.5%, ale Čechů v osadách německých 10.8%.

6. U Brodku Německého ztratili Čechové Runářov, který byl ještě po 30leté válce úplně český, a díly v Dešné a Skřípově, celkem $\frac{2}{5}$ (39%); dále však

7. u Litovle získali téměř celý ostrov tehdy německý: Vísku, Nasobůrky, Haňovice, Cholinu, Myslechovice (jinak Michlovice) a díly Třídvorů, Chočelic a města Litovle, úhrnem skoro polovici (48%);

8. U Olomouce přibýlo Čechů v Bělidle, v menším počtu i v Neřetíně a Nedvězí, ztratili však Ostrov-Pavlovice;*) úhrnem

*) Ostrov měl r. 1677. 4 osedlé bez polí, 15 nově osedlých (z nich 7 Čechů, 8 Němců, z těchto 3 místo Čechů) a 10 starých pustých (6 Č., 4 N.). Bývaly tu »krásné sady ovocné;« avšak r. 1744., když Olomouc byla nově opevňována, byl úplně zbořen a sady zničeny. »Ubozí lidé nevěděli, kde by se usadili s rodinami svými; i dovolil jim klášter Hradiský, aby si opět na jeho pozemku několik domů vystavěli. Po opatu Pavlovi Ferd. Václavíkovi jest nazvána Pavlovice. Roku 1749. bydlelo tam 11 Čechů a 5 Němců osedlých, 3 č. a 5 něm. podruhův. Obecní pečeť měli starou se jménem »Ostrov«. (Reg. 182). Teď je většinou poněmčen.

na zdejší ostrově německém přibýlo Čechů průměrně $\frac{1}{15}$ (6.4%).

9. Na severní Moravě, v kraji Olomouckém a Přerovském, kde Němci souvisejí nepřetržitě s Němci v Kladsku a v Slezsku, tvoříce výběžek národnosti své do Moravy, a neutrpěli tolik, jako Čechové v jižnějších dědinách, získali oni:

a) na Olomoucku, královské město Unčov, tehdy české, město Úsov a vesnice Rudu, Nedvězí, Rohle, Kamenné, Hradec, Hlívce, Mladějovice a Mrsklesy, a díly v německých nebo již dříve poněmčených obcích: v městě Šilberku, v Pekařově, v Ráškově, v Hradečném, Obědném, Benkově, Komárově, Krakovicích, v Dlouhé ulici u Šternberka, Rybníčku, Rydči, Stachově, pak u hranic slezských v Roudně, Kunčicích, Medlicích, a Kerharticích.

Čechů přibýlo jen v Jetřichově, Bartoňově u Rudy, Janoušově, v Olšanech a Lhotě; ve Strupšíně, v Klepinách, Šumwaldě a mezi Úsovem a Mohelnicí ve Stavenicích, jež nyní toliko s obcí Třeštinou tvoří spojení mezi českým Olomouckem a krajinou u Zabřehu; u Šternberka v Benátkách, České Huzové, Starnové; v Trusovicích a blíž Olomouce v Droždíně a Lošově. Celkem přibýlo Němců tam v českých osadách 2.5% a ve smíšených 15.3%, v obou dohromady skoro desetina (9.4%). Do polovice XVII. století přibýlo jich tam ještě více; národnostní hranice táhly se výše na severu, jak ukazují sama již osadní jména, ku př. Německé Libiny, Něm. Ruda, Něm. Huzova, Něm. Lodenice a j. Čítáme-li všechny osady českoněmecké v celém kraji Olomouckém od Třebové až k Olomouci, ubylo v něm v českých osadách Němců 2.3%, a ve smíšených německých přibýlo 7.4%, ve všech úhrnem přibýlo jich 3%. Čechů nejvíce tam ubylo, kde se dvou stran Němci obývají.

b) Na Přerovsku, kde česká národnost je poměrně větší, ubylo ve smíšených obcích naopak Němců. Ztratili Radíkov a Velikou u města Hranic, Skotnici a Klokočov u Hukvaldů, a z českých osad ustoupili: z Ústí, Bartolovic, Černotína, Hlusova, Klokočího, Stríteže, Slaviče, Uhřínova, ze Starého Jičína, z Louček, Vesky, z Chýlic (Veselíčka); získali však české obce Kozí Loučky, Nýdek a díly ve smíšených a německých: v Blatutovicích, Středolessí, ve Fulneku, Pohoří a jinde. Ve všech takových obcích na Přerovsku získali Čechové úhrnem 8%, totiž ve svých 14%, v německých 0.3.

V obou krajích severních od Šilperka až k hranicím slezským přibýlo celkem Němců 2.5% zvláště v poněmčilých tehdy již dědinách

V moravských obvodech ve Slezsku poněmčila se Lhota a Veska.

V některých poněmčovaných osadách zachovala se tehdy jména tratí česká, na př. u Renot říkali a psali; »auf der Dobra, Dobrey,« u Krumlova »zu Schramkova hora, ob Strassna hora, in Hrzibek, ober Lischka,« louka »auf der Katschena« a pod.

A v počestěných zůstaly německé názvy, ku př. u Šakvic, »Fürhaple, v Lebrách, Neusatz, Lassliegen,« vedle nových českých »Luže, u Trachtinského lesa . . .,« u Ivaně: Stöck, Schachen, Hapt, Salliter atd. (Reg. 69, 95, 245, 209 a j.).

10. Také v některých větších městech uprostřed národnosti české usazovali se tehdy Němci, kde jich před tím vůbec nebývalo nebo jen v nepatrném počtu jako řemeslníci neb obchodníci žili.

Časem ale rodiny jejich se počestily, kde jich bylo málo, nebo jinam se opět vystěhovaly; jinde se novými přistěhovalci osedlými rozmnožily, až i správu obecní a školy do rukou dostaly a na české obyvatelstvo působily.

Ubylo jich od konce XVII. století až do r. 1880 v takových místech jmenovitě: v Uherském Brodě, v Meziříčí nad Oslavou, v Nedvědicích, Ostravě Moravské, Místku, Prostějově, Blížkovicích, Bzenci, Plumlově, v Náměšti, Ždánicích a j.

Naopak jich přibýlo později, kde ani po 30leté válce ještě nebyli: v Uherském Ostrohu, v Bučovicích, Boskovicích, Koryčanech, Konicích, Kloboucích a jinde, obyčejně, kde byly již obce židovské.

Stejný poměr národnosti zůstal po 200 let: v Dambořicích, Bíteši, Louce, Přerově, Kroměříži a j.

Kdežto v českých městech národnost německá se šířila, v německých nikde Čechů nepřibývalo, a menšiny buď zcela vymizely, jako na př. v Dunajovicích Dolních, Olbramovicích, Jaroslavcích, Slavonicích, Medlově, Berouně, nebo jich valně ubylo, jako v Mikulově a jinde, jak dále vidíme z číselného přehledu u jednotlivých obcí.

V královských městech i v německých bylo před válkou česky jednáno, ale po ní časem i v českých němčina zavládla.

V Brně, ve vnitřním městě, čítalo se po válce skoro $\frac{1}{6}$ držitelů domů jména a původu českého (ze 450 přes 70), na předměstí Brnu příslušném $\frac{1}{10}$, na Starém Brně $\frac{1}{7}$ (z 86 měšťanů 12); ulice rozličným vrchnostem příslušné a jako samostatné obce s vlastním purkmistrem a radními pokládány měly: a) české: Křižovnická ulice $\frac{3}{4}$ Čechů, Radlas u Cejlu $\frac{2}{3}$, Nová ulice větší $\frac{2}{3}$, Zábrdovice $\frac{3}{4}$; b) německé: ulice sv. Anny a Polní samé Němce, Cejl $\frac{2}{5}$ Čechů, Dornich $\frac{1}{2}$, Dornresl $\frac{1}{7}$, Nová ulice menší $\frac{1}{4}$, Novosady $\frac{1}{6}$, Švábská $\frac{1}{4}$. úhrnem i s ulicemi čítáno v celém Brně ze 1100 osedlých měšťanů bylo 180 Čechů, t. j. $\frac{1}{6}$ nebo 16.3%.*)

Shoduje se to celkem s počtem měšťanů, kteří pro statečné hájení města proti Švédům byli vyznamenáni;**) českého jména bylo jich téměř osmina. Ostatních obyvatelů bylo zajisté více. Počet jich dle národnosti i v nové době rozličně se udává.

R. 1870. sčítáno bylo všeho obyvatelstva, měšťanův a všeho lidu, úhrnem 60% Čechů, 40% Němců,***) naopak r. 1880: 60% Němců, 40% Čechů, r. 1890. jen 30% Čechů.

V Olomouci bylo r. 1667. osedlých měšťanů 648 a z nich $\frac{1}{8}$ (přes 80) Čechů. (Reg. 89). Na sněm posílání tehdy z Olomouce 1 Čech a 1 Němec: r. 1649. Julius Zirkendorf a Jan Skřivánek, r. 1651. oba českého jména: Jiřík Řehoř a týž Skřivánek.†) Česky hlášáno bylo slovo Boží i v biskupském domě.††)

Roku 1870. bylo všeho obyvatelstva 40% Čechů, 60% Němců, r. 1880. 35%, ale r. 1890. jen 27% Čechů, také méně jako v Brně napočítáno.

V Jihlavě též úřadovali česky a německy, majíce proto dva tajemníky, jednoho »českého« a druhého »německého« (str. 150) Z 109 nových měšťanů, přijatých v letech 1610—49. byla $\frac{1}{9}$

---

*) Archiv městský v Brně, Grundbuch r. 1634 etc., č. 142, a zemská registratura 158 a j.

**) D'Elvert, Versuch einer Geschichte Brünns, str. 198.

***) 44.000 ze 73.000. Viz »Obyvatelstvo české a německé na Moravě« od A. V. Šembery str. 7.

†) Sněmovní Památky r. 1649. f. 59. r. 1651, f. 103.

††) Ř. Volný, Kirchliche Typographie von Mähren I. díl 1. str. 211.

Cechů.*) Nájemníků, řemeslníků a všeho lidu bylo mnohem více i tam. A »vždy uznávána toho potřeba, aby pro velký počet zdejších Cechů vykonávaly se služby Boží též po česku.«**) Český kazatel ustanoven byl u sv. Jakuba. Prvotně konaly se v nejstarším kostele sv. Jana Křitele na předměstí, původní to osadě, než se Němci v novém městě usadili a duchovní správa r. 1257. od sv. Jana k sv. Jakubu do města byla přeložena.

R. 1870. spočítáno 35% Cechů, 65% Němců, r. 1880. a 1890. jenom 16% Cechů.

Ve Znojmě byli tehdy Češi osedlí na Dolním předměstí; celkem čítalo se jich sotva $\frac{1}{20}$ osedlých, mnohem více jiných obyvatelů. Pro ně byly konány služby Boží české u sv. Michala, kde městská rada vydržovala také »českého kazatele«, u sv. Petra, a když tento byl zrušen, u sv. Martina, od jesuitů v kostele sv. Alžběty.***)

V Unčově bývalo před válkou »málo Němců,« jak sami r. 1656. praví (str. 152); ale za války a po ní rozmnožili se již tak, že čítalo se jich téměř polovice, a do nynější doby o 50% a skoro celé město poněmčili.

R. 1880. přihlásilo se k české řeči obcovací toliko 2%, r. 1890. jen 4% obyvatelův.

V Kyjově bylo v městě ze 45 osedlých $\frac{1}{3}$ Němců, na předměstí ze 177 jen asi 5, dohromady ze 222 asi 20 t. j. $\frac{1}{11}$, nebo 9%, a přibýlo jich ve 200 letech, nečítajíc židovské obce, přes 30%.

R. 1880. počítalo se 41% Němců křesťanů, všech obyvatelů

*) Dle výpisů důstojného pána P. Isidora Zahradníka v Jihlavě. Nových měšťanův od písmene Č, Cz bylo r. 1598.—1648. 11, z nich 8 českých jmen, r. 1704.—1867. ze 74 okolo 40; — od písmene J r. 1648.—1691. ze 23 bylo 13 českých, r. 1693.—1858. ze 113 přes 40 českých; — od písmene P r. 1587.—1615. z 71 asi 20 českých; od Z r. 1599.—1648. z 21 až 7, r. 1648.—1868. ze 128 okolo 60 měšťanů českého jména a původu. Dle matrik Jihlavských bylo r. 1647 z celé farní osady 39 sňatků, z nich 15 českých, r. 1658. z 58 deset.

**) »Poznámky týkající se české duchovní správy v Jihlavě,« rukopis důstojného pána P. Methoda Zavorala tamtéž.

***) Zemská registratura č. 368; A. Hübnera Denkwürdigkeiten Znaims 52, 103, 175. R. Volného Kirchliche Topographie von Mahren II. 4, str. 88, 109, 111.

i s touto obcí dohromady 54% Čechů, 46% Němců, r. 1890. přes 60% Čechů.

V Uherském Hradišti oné doby rovněž ubylo české národnosti. Vše bývalo česky vedeno: na obecním úřadě, u pořádků řemeslnických a na panství. Usadilo se pak i tu mnoho cizích měšťanů, nejvíce kupců a řemeslníků Němců a Vlachů, takže po r. 1680. zasedalo v radě $\frac{2}{3}$ Čechů, $\frac{1}{3}$ Němců; však jednání bylo české až do r. 1730; po tomto létě přijímání jsou noví měšťané po německu. R. 1684.—1758. bylo těchto 47 a z nich skoro polovice Němců a Vlachů;*) potom do r. 1843. ze 32 nových měšťanů většina těchto a sotva $\frac{1}{3}$ Čechů. Lid jako v jiných městech zůstával celkem český. Sirotků bylo na př. r. 1705. $\frac{2}{3}$ Čechů, $\frac{1}{3}$ jiných.**) Tím se při národním uvědomění v nové době vysvětluje, že r. 1880. bylo sčítáno v Hradišti přes polovici obyvatelů s obcovací řečí německou a sotva 48% s českou, ale r. 1890. již přes 70% Čechův a sotva 30% ostatních.

Uhrnem v královských městech přibýlo Němců asi 10%.

Obyvatelů českých bývalo také jinde více, než poměr národnosti majetníků domů praví, jako to jest i podnes, a to i v obcích, již po 30leté válce Němci obklopených, ku př. v Popicích u Znojma byli osedlí Němci (R. 178), obec tvořila sama farní osadu, jako posud, a r. 1657. »stěžovali si, že se u nich nekáže, poněvadž administrator z Hradiště nemluví moravsky;« ve Fulneku a jinde se kázalo česky a německy.***)

V mnohých obcích děly se již i co do národnosti patrné změny r. 1656.—1679.

Vejvanovice u Brna měly r. 1667. 7 Čechů, r. 1673. 15, již polovici, pak opět méně; v Líšni 7 Němců, z nich 4 ujali domy po Česích; v Rousinově bylo r. 1667. polovice Němců,

---

*) Mezi těmito i Cerroni, praotec zasloužilého sběratele památek moravských a spisovatele J. P. C.

**) Zemský archiv v Brně: Matricula neboli kniha nových měšťanů v Hradišti, založena po velikém ohni 1681. a Registra sirotčí léta 1705., cechovní a j. do r. 1726.

***) Ř. Volného Kirchliche Topographie II. 4, str. 161 a I. 3 str. 196.

r. 1673. méně, $\frac{2}{5}$; v Nedvědicích 4 Němci místo Čechů, v Pustoměři ušlo 6 Čechů místo Němců; v Krumlově byla mezi osedlými $\frac{1}{3}$ Čechů, však pustých přes polovici; v Ivančicích mezi řemeslníky 16 Č. m. N. a 11 N. m. Č., v Hradišti Dolním ze 6 nově osedlých 3 Němci, z 8 pustých nebyl žádný; v Hrušovanech 9 N. m. Č., ve Vlasaticích 6 Č. m. N., v Dambořicích usadilo se v pustých domech 10 Němců; v Trnávce Staré bylo r. 1667. z 27 osedlých 11 Němců, pak usadilo se jich tam více a měli již r. 1677. většinu, později jako předešle zůstali v menšině; v Rudě byla jich r. 1667. třetina, po 10 letech již většina, když 3 Němci koupili české usedlosti; naopak v Bartoňově přibýlo 5 Čechův a dědina se počestila; v Klokočím r. 1667. ze 16 osedlých 8 Němců, 3 sedláci a 5 chalupníků, r. 1676. jen 5 Němců; v Tovačově byl původně 1 Němec, pak ještě 10 místo Čechů, v Kojetíně 5 m. Č., v Přerově osedlých 10 m. Č. a 6 nově osedlých; ve Bzenci byli usedlí němečtí 3 měšťané, 23 zahradníci, a ze 36 podruhů čítáno 13 Němců . . .

Že Němci usazovali se hlavně v městech, na severu i v dědinách vesnických, Češi drželi se nejvíce na venkově, ukazují též následující obce, kolik v nich ušlo Čechů místa Němcův a naopak:

Obec	V l. 1656. až 1679.		Obec	V l. 1656. až 1679.	
	Čechů místo Němců	Němci m. Čechů		Čechů místo Němců	Němci m. Čechů
Mirotav	—	3	Stadlo	—	11
Lysovice	3	6	Želechovice	1	2
Hodonín	9	4	Kroměříž	2	16
Němčice Horní	7	3	Lipník	1	7
Kounice Dolní	12	9	Hranice	14	29
Branovice	4	6	Fulnek	13	10
Uherčice	17	5	Pohoř	3	4
Krumlov	10	8	Příbor	13	5
Telč	17	14	Ústí	1	2
Slavonice	7	—	Bartolovice	1	4
Třebíč, město	8	19	Bělotín	1	3
předměstí	24	12	Blatovice	3	1

Obec	V l. 1856. až 1879.		Obec	V l. 1856. až 1879.	
	Češi míst. Němců	Němci m. Čechů		Češi míst. Němců	Němci m. Čechů
Meziříčí n./O.	9	14	Černotín	1	3
Litovle	14	13	Dub	1	4
Šternberk	9	11	Hlусov	3	1
Újezd u Šternberka	10	14	Jindřichov	2	4
Trnávka Stará	—	19	Klokočí	—	4
Hradečná	—	10	Loučky Kozí	—	2
Topolany	4	—	Milenov	1	4
Bělá	2	5	Radíkov	3	6
Hnojice	6	6	Slavič	—	4
Huzova Česká	—	5	Střítež	—	3
Dlouhá ulice	—	3	Veliká	3	6
Rybníček	4	8	Chýlice	1	10
Rydeč	3	8	Újezd	3	6

Vyhledáme-li ze smíšených obcí města a městečka a srovnáme-li přibývání neb ubývání národnosti ve vsích, nalezáme, že se tu poměrně od těchto liší. Na venkově drželi se pevněji Čechové i v nejhorší době, méně v městech, kde Němců přibývalo více a poměry časové nebyly Čechům příznivé.

Na Brněnsku: ve 12 takových městech českých (v Blučině, Břeclavi, Kounicích Dol., Líšni, Nosislavi, Podivíně, Pustoměři, Rajhradě, Rousinově, Slavkově, Víškově a Židlochovicích) ubylo celkem Němců 11⁰/₀; v 9 německých (v Hustopeči, Medlově, Modřicích, Pohořelicích, Pouzdřanech, Pravlově, Troskotovicích, Uherčicích a Vlasaticích) ubylo Čechů 3.3⁰/₀;

na Jihlavsku: ve 4 českých, (v Brtnici, Dačicích, Telči a Třebí) ubylo 22⁰/₀ Němců, v 1 německém (ve Stonařově) ubylo Čechů 26⁰/₀.

na Znojemsku: v 7 městech (v Bítové, Budějovicích, Hostimi, v Ivančicích, Jemnicích, Jevišovicích a Miroslavi, tehdy české) ubylo Němců 10⁰/₀; v 6 německých městech (v Hradišti, Hrušovanech, Jířicích, Krumlově, Prostoměřicích a Štítarech) ubylo Čechů 6.5⁰/₀.

na Olomoucku: v 6 tehdy českých městech (v Jevíčku, Lošticích, Trnávce, Unčově, Úsově a Zábřehu) přibýlo Němců 23.5⁰/₀, v 10 německých (v Březové, Křenové, v Libinách, Litovli, Mírově,

Mohelnici, ve Starém Městě, Šilperku, Šternberku, a Třebové Moravské) ubylo Čechů 8%;

na Přerovsku v 5 českých (ve Hranicích, Jasné Hoře neboli Štramberku, Jičíně Starém, Lipníku a Spálově) ubylo Němců 14%; ve 2 německých (Jičíně Novém a Podštátě) ubylo Čechů 11%.

V těchto všech 34 českých městech u hranic národnostních ubylo Němců 5.9%, v 29 německých ubylo Čechů 5.6%, tedy ve všech 63 městech ztratila národnost německá průměrně 0.6%; kdežto na venkově v sousedních 134 vsích českých ubylo Němců 9%, ve 178 vsích německých ubylo Čechů 1%. Úhrnem ve 312 vesnicích smíšených získali Čechové 3.6%, o celá 3% více než v oněch městech.

V jiných městech, skoro zcela německých od hranic národnostních vzdálenějších, Čechové se poněmčili, na př. v Berouně, Drnholci, Dunajovicích, Hostěradicích, Jaroslavicích, v Mikulově, Mušově, v Olbramovicích, Slavonicích a Vranově úhrnem 3.5%.

V jednotlivých smíšených obcích kolik asi bylo Čechů a Němců po 30leté válce,

kolik jich ubylo neb přibylo ve 200 letech, které jiné obce v oněch krajinách se méně změnily neb i stejný poměr národnosti zachovaly, podává tento přehled. Obsahuje místa, kde bylo nebo jest nejméně asi desetina obyvatelů druhé národnosti a kolik procent jí přibylo neb ubylo, a to dle krajin smíšených a německých ostrovů. U většiny obcí srovnány jsou obě zprávy, z r. 1667. a z r. 1669.—1679.

Panství: České obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němců		Panství: Německé obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Čechů	
	osed- lých	Němců	přibylo o/o	ubylo o/o		osed- lých	Čechů	přibylo o/o	ubylo o/o
1. U Brna.									
Královo Pole	27	3	—	3	Chrdlice:				
Chrdlice:					Modřice	70	16	—	—
Chrdlice	27	4	—	9	Tuřany, díl	12	3	65	—
Holázky	14	4	—	25	Zilošice	56	23	—	33
Králové klášter:					sv. Petra v Brně:				
Husovice					Přízřenice	26	4	—	—
Maloměřice	14	—	11	—	Komárov	17	2	15	—
Líšeň	35	8	—	22	Jeršpice Dol.	18	3	—	2
Rajhrad:	64	7	—	10	" Hor.	20	1	5	—
Čeladice					Králové klášter:				
Rajhrad	8	2	—	25	Moravany	41	5	3	—
Rajhradice	28	4	—	12	Královo pole:				
Sobotovice	15	4	—	25	Černovice	42	6	13	—
Tvarožná	17	2	—	12	Vejvanovice	30	7	12	—
	35	13	—	37					
Všech 15 obcí	284	51	—	15	Všech 10 obcí	332	70	7	—
2. U Víškova.									
Bohdalice	14	3	—	18	Bohdalice:				
Račice:					Kučerov	45	9	—	3
Ruprechtov	20	4	—	25	Pavlovice	12	5	58	—

Panství: České obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němců		Panství: Německé obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Čechů	
	osed- lých	Němců	přibýlo o/o	ubylo o/o		osed- lých	Čechů	přibýlo o/o	ubylo o/o
Rájec:					Hlubočany	34 (11)	—	20	
Senetářov	24	7	—	25	sv. Tomáše v				
Slavkov:					Brně:				
Letonice	26	5	—	—	Čechy	31	2	7	—
Němčany	22	6	—	25	Kozlany	32	5	85	—
Rousinov Nový	63	24	—	30	Málkovice Něm.	19	6	63	—
Víškov:					Král. klášter v				
Víškov	138	61	—	9	Brně:				
Prusy Něm.	47	6	—	12	Komořany	34	7	23	—
Pustoměř	44	6	—	12	Roštěnice	24	9	—	32
					sv. Kateřiny v				
					Olomouci:				
					Lysovice	19	7	—	32
Všech 9 obcí	400	122	—	17.3	Všech 9 obcí	249	61	16.5	—

3. Jižní Morava.

a) Brněnsko.

Břeclav	26	8	25	—	Drnholec:				
Podivín	66	3	—	—	Troskotovice	64	9	—	14
Týnec	27	3	—	10	Hodonín:				
Drnholec:					Kurdějov	46	7	—	9
Dobré Pole	26	4	18	—	Šakvice	25	3	88	—
Frelichov	37	4	13	—	Kounice Dolní:				
Prerov Nový	26	4	—	—	Malešovice	45	5	—	11
Hodonín:					Němčičky	27	12	—	38
Němčičky	46	4	—	10	Odrovce	33	13	—	32
Rakvice	36	5	—	8	Pravlov	6:	(17)	—	28
Kounice Dolní	99	26	—	12	Pasohlávky	24	6	—	24
Bránice České	28	4	—	8	Vlasatice	42	9	—	20
Bránice Něm.	36	16	—	41	Lednice	90	22	—	19
Kopačovice	20	8	53	—	Hustopeč	127	(12)	6	—
Neslojovice	15	3	—	19	Milonice	22	(3)	—	14
Trbušany	16	3	—	2	Příkluky	48	4	—	8

Panství: České obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němeč		Panství: Německé obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Čechá	
	osed- lých	Němeč	přibýlo o/o	ubylo o/o		osed- lých	echá	přibýlo o/o	ubylo o/o
Židlochovice:					Nové Mlýny	12	2	—	14
Židlochovice	75	29	—	15	Mikulov:				
Hunkovice	22	2	—	9	Uherčice	52	24	53	—
Blučina	71	(13)	—	15	Pouzdrany	65	7	—	11
Smolín	27	8	10	—	Židlochovice:				
Nosislav	58	12	—	20	Jvaň	26	5	75	—
					Medlov	58	20	—	32
					Pohořelice	72	17	15	—
					Vojkovice	62	10	—	9
Všech 19 obcí	757	159	—	2.6	Všech 20 obcí	982	207	—	1.8

b) Znojensko.

Babice a Bo-					Babice:				
hutice:					Zelovice	5	1	—	11
Bohutice	22	5	—	18	Bitov:				
Bitov	23	7	—	18	Chvaletice	29	3	—	—
Dešov Velký	25	6	—	25	Lubnice	29	3	—	5
Zblovce	9	3	—	31	Chvalkovice	10	1	1	—
Budějovice:	168	31	—	6	Hrušovany	41	4	—	9
Domšice	17	5	—	28	Božice	13	2	—	15
Hostim	37	4	—	7	Jiřice	31	3	—	4
Jemnice	54	20	—	15	sv. Kláry:				
Banovice	16	7	—	34	Hodonice	40	8	—	20
Jevišovice	33	13	—	39	Krumlov	73	21	25	—
Mašůvky	15	6	—	40	Biskupská	6	2	67	—
Pavlice	21	5	—	24	Chlupice	3	—	100	—
Únanov	36	3	—	8	Kupčice	23	4	—	16
Krumlov:					Kadov	25	3	—	8
Ivančice	159	74	—	37	Louka:				
Alexovice	9	3	16	—	Böhmdorf	18	3	—	7
Lesonice	9	1	—	9	Lodonice	27	3	—	—
Kynice Něm.	46	5	2	—	Oblaz	33	4	12	11
Lidměřice	16	6	56	—	Písečné	17	—	—	—
Louka:					Slavětín	11	2	—	16
Miroslav	29	9	48	—	Uherčice:				
Podmole	19	—	84	—	Chrlopy	43	16	—	25

Panství: České obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němci		Panství: Německé obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Čechů	
	osad- ných	Němci	přibýlo u/o	ubylo o/o		osad- ných	Čechů	přibýlo o/o	ubylo o/o
Puklice:					Vranov:				
Puklice	20	3	—	6	Vranov	40	2	—	5
Kosmíky	15	6	—	39	Břečkov	34	12	—	31
Znojmo:					Jezovčí	17	3	—	16
Kuchařovice	26	8	—	28	Lukov	33	9	—	23
					Lančov	28	(5)	—	15
					Mličovice	28	(7)	—	22
					Štítary	68	25	—	33
					Vracovice	21	7	—	30
Všech 23 obcí	824	230	—	9	Všech 27 obcí	746	151	—	4

c) Jihlavsko.

Dačice:					Dačice:				
Dačice	155	(30)	—	16	Čížkrajov	29	1	7	—
Borek	11	1	—	9	Toužín	13	4	70	—
Kostelní Vydří	12	2	—	26	Markvarec	23	10	43	—
					Rudolec Český:				
					Hradiště Dol.	8	3	—	36
					„ Hor.	8	3	—	—
					Matějovice	5	2	—	32
					Telč:				
					Kadolec	10	1	—	10
					Lipnice	8	—	97	—
Všechny 3 obce	178	33	—	13.7	Všech 8 obcí	104	24	17.3	—

4. U Jihlavy.

Brtnice:					Beranov	14	—	100	—
Brtnice	86	15	—	12	Rantířov	3	—	46	—
Markvartice	10	1	—	10	Brtnice:				
Příseka	21	10	—	46	Uhrinovice	9	3	67	—
Louka:					Jihlava:				
Předboř	6	2	—	33	Beranec	6	2	—	5

Panství: České obce	R. 1667.—79.		Do r. 1680. Němci		Panství: Německé obce	R. 1667.—79.		Do r. 1680. Čechů	
	osed- lých	Němci	přibyl o/o	ubyl o/o		osed- lých	Čechů	přibyl o/o	ubyl o/o
Telč:					Cerekvička	13	1	—	4
Telč	228	31	—	7	Čížov	16	1	9	—
Pavlov	31	(5)	—	16	Hosov	13	3	—	12
Olešná Závistná	9	2	—	22	Hruškové Dvory	5	2	—	33
Třešť:					Hynčov	7	—	—	42
Třešť	107	50	—	39	Kosov	11	1	23	—
Buková	14	2	—	14	Kostelec	23	—	9	—
Hodice	29	6	—	18	Loučky	4	1	—	16
Jezovice	16	6	—	36	Myšín	14	2	7	—
					Obergass	8	2	19	—
					Pístov	7	3	—	33
					Rancířov	7	1	—	2
					Salavice	19	3	—	2
					Studnička	10	1	5	—
					Stonařov	60	19	—	26
					Suchá	13	2	—	10
					Vilanec	10	1	8	—
					Vysoká	13	2	—	6
					Puklice	10	3	65	—
					Bradlov	6	3	49	—
Všech 11 obcí	557	130	—	23	Všech 24 obcí	303	56	9	—

5. Okolí Moravské Třebové.

Jevíčko	122	30	6	—	Mohelnice:	236	51	—	22
Loštice	97	13	13	—	Libov	28	7	—	11
M. Třebová:					Svinov u Mohel.	14	7	—	46
Bohdalov	23	8	—	35	Mírov	22	4	31	—
Mohelnice:					Krchleby	24	4	—	15
Jestřebí	11	5	—	34	Jestřebíčko	8	2	—	17
Lupený	10	3	—	30	Květina	20	3	3	—
Lukavice	21	9	—	32	Javory	24	3	—	12
Ráječko	23	7	—	30	Březová	46	10	—	7
Vacetín	9	3	66	—	Greifendorf	72	8	—	11
Zvole	29	14	—	35	Ostrý Kámen	10	1	—	10
Zadlovice	6	—	21	—	Rudná Dol.	9	2	—	20

Panství: České obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němců		Panství: Německé obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Čechů	
	osad- lých	Němců	přibýlo o/o	ubylo o/o		osad- lých	Čechů	přibýlo o/o	ubylo o/o
Lhota Chrást.	7	2	43	—	Mor. Třebová:	371	(38)	—	5
Lhota	5	1	44	—	Staré Město	76	7	—	9
Trnávka:					Boršov	75	12	—	16
Trnávka N.	35	17	—	13	Chornice	96	(14)	—	13
Trnávka St.	27	11	—	—	Křenová	36	9	—	25
Slezy neb Lazy	37	7	—	13	Derflík	27	5	—	18
Mezihoří	37	2	17	—	Janušov	11	2	—	18
Bezděčí	32	5	—	2	Kunčina	59	11	—	18
Petrůvka	10	—	20	—	Loučka	61	18	—	30
Zábřeh:					Malíkov	15	3	—	20
Zábřeh	123	31	40	—	Pačov	16	2	—	12
Drozdov	21	2	—	10	Rudná	17	6	—	35
Dubíčko	357	5	—	12	Radkov	21	4	—	14
Hochstein	10	2	—	18	Šneková	11	2	—	18
Krumpach	48	21	—	43	Pohledy	27	4	—	14
Rovensko	25	5	—	20	Sušice	18	5	—	27
Třeština	29	3	—	10	Svanov	9	1	—	11
Cotkytl	45	6	—	10	Utěchov	30	3	—	10
					Trnávka:				
					Vraždné	15	6	54	—
					Arnoštov	24	3	—	11
					„	27	7	—	20
					Rozstání	28	7	—	22
					Zábřeh:				
					Hněvkov	17	2	80	—
					Lubník	31	4	—	10
Všech 26 obcí	879	212	—	25	Všech 35 obcí	1651	278	—	10.8

6. U Brodku.

Konice:					Brodek	37	4	—	10
Runařov	14	—	86	—	Dešná	17	—	—	25
					Lhota	10	1	—	10
					Skřípov	31	7	—	66
1 obec	14	—	86	—	Všechny 4 obce	95	12	—	27.7

Panství: České obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němců		Panství: Německé obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Čechů	
	osed- lých	Němců	přibyl o/o	ubylo o/o		osed- lých	Čechů	přibyl o/o	ubylo o/o
7. U Litovle.									
Litovle:					Litovle:				
Tridvory	22	7	—	32	Litovle	240	43	22	—
Chořelice	21	(5)	—	24	Nasobůrky	21	3	82	—
Červenka	40	5	—	5	Víska	7	3	55	—
					Haňovice	20	6	70	—
					Cholina	38	18	60	—
					Myslechovice	20	3	83	—
Všechny 3 obce	83	17	—	20	Všech 6 obcí	326	76	62	—
8. U Olomouce.									
Olomouc:					Olomouc město	648	90	20	—
Bélidlo	8	1	19	—	Hněvotín	72	11	4	—
Horka	31	3	—	9	Kyselov	14	2	—	13
Ostrov Pavlovice	19	6	—	31	Nemilany	42	5	—	8
					pan. biskupské:				
					Nedvězí	19	1	17	—
					Neřetín	20	4	17	—
Všechny 3 obce	58	10	—	7	Všech 6 obcí	616	113	6	—
9. Severní Morava.									
a) Kraj Olomoucký.									
Bludov:					Wiesenberg:				
Bohutín	16	2	—	11	Pekařov	25	11	—	56
Ruda:	12	4	35	—	Ruda:				
Hostice	25	4	—	15	Bartoňov	23	10	56	—
Janoušov	17	5	—	29	Březná	18	3	—	11
Komňatka	18	2	—	11	Bukovice	25	4	—	7

Panství: České obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němeč		Panství: Německé obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Čechá	
	osad- lých	Němeč	přibýlo o/o	ubylo o/o		osad- lých	Čechá	přibýlo o/o	ubylo o/o
Olšany	19	5	—	22	Heraldice	57	6	—	9
Písařov	51	19	—	16	Vysoký Potok	19	2	—	7
Lhota	22	10	—	45	Raškov	26	9	—	20
Unčov:					Silperk	108	47	—	39
Unčov	201	97	50	—	Temenice Dol.	57	7	—	10
Střelice	36	4	—	2	„ Hor.	55	6	—	9
Úsov:					Unčov:				
Úsov	41	16	45	—	Jetřichov	30	1	21	—
Hradec	26	6	68	—	Ruda Něm.	18	3	—	16
Hlívce	20	9	48	—	Úsov:				
Klopina	18	5	—	23	Libiny	52	5	—	10
Šumwald	78	24	—	28	Králova Ves	18	4	—	14
Stavenice	12	5	—	41	Hrádečná	27	12	—	28
Zábřeh:					Benkov	25	7	—	19
Nedvězí	23	10	49	—	Hřbinc	29	5	—	13
Rohle	31	7	64	—	Zábřeh:				
Strupšín	11	3	—	25	Obědné	26	6	—	23
Kamenné	17	4	70	—	Šternberk:	161	26	—	16
Šternberk:					Dřlov	25	3	—	12
Benátky	6	2	—	31	Gersdorf	17	8	—	47
Hnojce	52	11	—	16	Habičov	18	3	—	16
Huzová Ces.	37	9	—	25	Komárov	13	5	—	38
Mladějovice	35	15	53	—	Krakovec	14	4	—	20
Piňovice	24	4	—	12	Kunzendorf	22	8	—	36
Starnov	38	11	—	30	Dlouhá Ulice u Šternb.	23	5	—	21
Želechovice	33	5	—	7	Pírník	18	3	—	7
Hradisko:					Rybníček	34	(12)	—	30
Drozdín	13	4	—	32	Rýdeč	22	8	—	36
Lošov	18	4	—	22	Lužice	28	3	1	—
Mrsklesy	23	5	63	—	Roudno	52	6	—	11
Slavětín	8	1	—	12	Medlice	20	4	—	20
Trusovice	18	4	—	28	Stachov	14	4	—	28
Újezd	82	19	—	10	Bystrice:				
					Hluboček	27	4	—	9
					Pohořany	24	3	—	10
					Véska	29	1	12	—
					Rabenštein:				
					Edravnice	16	2	—	13
Všech 32 obcí	995	316	2.5	—	Všech 38 obcí	1297	276	—	15.3

Panství: České obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němeč		Panství: Německé obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Čechů	
	osad- lých	Němeč	přibyl o/o	ubyl o/o		osad- lých	Čechů	přibyl o/o	ubyl o/o
a) Kraj Přerovský.									
Hranice:					Hranice:				
Hranice	119	34	—	2	Blatovice	25	9	—	36
Bartolovice	29	7	—	23	Dub	16	2	—	2
Cernotín	37	10	—	27	Heřmanice	18	3	1	—
Hlусov	15	6	—	40	Lučice	10	1	—	8
Jindřichov	51	18	—	3	Středolesí	20	9	—	44
Klokočí	16	8	—	50	Radíkov	23	8	56	—
Lhota	9	1	—	11	Veliká	35	13	63	—
Kozí Loučky	15	7	42	—	Lipník:				
Milenov	28	4	—	14	Slavkov	32	3	—	10
Nýdek	22	7	60	—	Potštát:				
Olšovec	26	3	—	8	Potštát	104	15	—	14
Střítež	49	12	—	22	Bořkov	29	3	—	10
Slavič	23	6	—	25	Cobášov	28	4	—	14
Uhřínov	17	4	—	19	Zigartice	28	3	—	11
Spalov	61	10	—	13	Fulnek:				
Ústí	16	4	—	25	Fulnek	182	34	—	17
Starý Jičín:					Kletny	21	2	—	10
Starý Jičín	31	7	—	23	Pohoř	29	10	—	33
Loučky	35	17	—	45	Pohořelky	16	12	—	12
Dřevohostice	96	(10)	—	8	Stachovice	27	4	—	14
Hukvaldy:					Hukvaldy:				
Příbor	254	41	—	7	Skotnice	20	4	60	—
Veska	17	5	—	28	Klokočov	19	5	72	—
Fryčovice	53	6	—	10	Jasník Něm.	58	5	—	10
Metlovice	31	3	—	10					
Kelč:									
Zámrsk	12	2	—	13					
Spálov	61	(10)	—	8					
Veselíčko:									
Veselíčko (Chý- lice)	35	10	—	28					
Újezd Vel.	41	6	—	14					
Všech 27 obcí	1325	258	—	14	Všech 20 obcí	740	149	03	—

Panství: České obce	R. 1667 — 79.		Do r. 1880. Němců		Panství: Německé obce	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Čechů	
	osed- lých	Němců	přibýlo 0/0	ubýlo 0/0		osed- lých	Čechů	přibýlo 0/0	ubýlo 0/0
Moravské obvody ve Slezsku.									
Fulštejn :					Dešná	44	19	—	43
Veska	3	1	67	—	Fulštejn	11	2	—	18
Litultovice :					Hrozová	23	6	—	25
Lhota	23	—	66	—	Osoblaha :				
Jaktař	35	—	10	—	Třemešná	61	8	—	12
					Rusín	25	4	—	16
Všechny 3 obce	61	1	47.6	—	Všech 5 obcí	164	39	—	23

10. V ryze českých krajinách.

a) V českých městech, i kde před válkou ani jednoho Němce nebylo, přibýlo celkem opět Němcův, a to i bez židů čítáno, kde byly a zůstaly židovské obce, protože bývali úředně počítáni zvlášť. Následuje 41 takových měst, kolik jmenovalo se tam lidí po německu a kolik asi v každém přibýlo neb ubylo Němců:

Česká města	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němci		Česká města	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němci	
	osed- lých	z nich Němců asi	přibýlo o/o	ubylo o/o		osed- lých	z nich Němců asi	přibýlo o/o	ubylo o/o
Na Brněnsku:					na Uher. Hra dištsku:				
Bíteš	109	3	—	—	Brod Uherský	135	13	20	—
Bučovice	74	—	(12)	—	Bzenec	141	26	—	10
Dambořice	95	10	—	—	Klobouky u				
Hodonín	119	23	3	—	Broumova	169	—	5	—
Kouřim	66	—	2	—	Koryčany	38	—	8	—
Kunštát	50	—	3	—	Milotice	18	—	3	—
Meziříčí n. O.	278	80	—	16	Ostroh Uherský	80	—	29	—
Nedvědice	27	6	—	21	Strážnice	426	14	3	—
Rosice	20	—	6	—	Zdounky	32	—	3	—
Ždánice	94	8	—	5	Zlín	146	—	2	—
na Jihlavsku:					na Přerovsku:				
Batelov	80	2	5	—	Frydland	32	2	1	—
Luka	30	2	—	—	Holešov	129	—	1	—
Telč	228	31	—	6	Hranice	119	34	—	2
Třebíč	314	60	3	—	Kroměříž	151	32	—	—
na Znojemsku:					Lipník	121	28	—	—
Blížkovice	25	3	—	11	Meziříčí n. B.	126	18	—	2
Náměšt	25	3	—	5	Místek	113	11	14	—
na Olomoucku:					Ostrava Mo- ravská	90	12	15	—
Boskovice	162	—	9	—	Přerov	179	17	—	—
Kojetín	175	7	—	3					
Konice	45	—	6	—					
Náměšt	31	—	2	—					
Plumlov	39	4	—	8					
Prostějov	272	86	—	13					
Tovačov	105	11	—	5					
					Úhrnem	4774	546	1	—

Nejvíce přibýlo Němců v těchto městech na Hradištsku (7%) a na Přerovsku (4%); v ostatních ubylo jich (2%); ve všech těchto 41 městech v krajinách českých čítalo se úhrnem 4774 osedlých, z nich 546 Němců, t. j. 11% již po 30leté válce, a přibýlo jich potom ve 200 letech i zde průměrně o 1%.

---

b) Z vesnic v těchto krajinách ryze českých měly tehdy přes $\frac{1}{10}$ obyvatelů německých a jsou nyní úplně české:

u Nového Města Fryšava ze 36 osedlých 17 N., Maršovice ze 16 a Německé z 21 po 3;

u Tišnova Šerkovice z 11 osedlých 2 již před r. 1656. a 3 nově osedlé místo Čechů;

u Brodku Benešov ze 6 osedlých 2 německé;

u Prostějova Březová z 11 osedlých 2 německé;

u Lipníka Hradčany ze 17 osedlých 2 německé;

u Dřínova ve Lhotě Dlouhé z 11 osedlých 3 německé.

Poněmčené byly tehdy:

Svratka u Nového Města, majíc 5 osadníků Němců;

Biskupsko u Ivančic ze 6 osedlých 4 Němce (a 16 pustých), a

Skoronice u Milotic, kdež usadila vrchnost Němce z Kunvaldu, a vesnice proto nazvána jest »Klein Kunwald«; r. 1670. byli tu ze 26 osedlých již pouze 4 Češi, nově osedlých 8 Němců na místě Čechův.

Velehrad, Broumov, Kostelec u Plumlova, Němčice, Jimramov, Nová Říše, Starč a jiné obce, které se v některých spisech za německé pokládají, byly tehdy úplně české; naopak jiné obce již za 30leté války neb po ní jsou poněmčeny, jak nasvědčují zprávy o jednotlivých místech, podané v oddílech předešlých.

Celkový pohled na změny české a německé národnosti na Moravě

od 30leté války do r. 1880. objevuje se tedy následující:

Krajina	Českých obcí	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Němeč		Německých obcí	R. 1667.—79.		Do r. 1880. Čechů		přibýlo průměrně v obcích Čechů	ubýlo obcích Čechů
		osed- lých	z nich Němeč	přibýlo o/o	ubýlo o/o		osed- lých	z nich Čechů	přibýlo o/o	ubýlo o/o		
1. u Brna	11	284	50	—	15	10	332	70	7	—	11	—
2. u Vískova a Rousinova	9	400	122	—	17.3	9	249	61	16.5	—	17	—
3. Jižní Morava:												
a) Brněnsko	19	757	159	—	2.6	20	982	207	—	1.8	0.4	—
b) Znojemsko	23	824	230	—	9	27	746	151	—	4	2	—
c) Jihlavsko	3	178	33	—	13.7	8	104	24	17.3	—	16	—
Na jižní Moravě	45	1759	422	—	7	55	1832	382	—	0.1	3	—
4. u Jihlavy	11	557	130	—	23	24	303	56	9	—	14	—
5. u Třebové	26	879	212	—	2.5	35	1651	278	—	10.8	—	5.2
6. u Brodku	1	14	—	86	—	4	95	12	—	27.7	—	39
7. u Litovle	3	83	17	—	20	6	326	76	62	—	48	—
8. u Olomouce	3	58	10	—	7	6	615	113	6	—	6.4	—
9. Sev. Morava:												
a) Olomoucko	32	995	316	2.5	—	38	1297	276	—	15.3	—	9.4
b) Přerovsko	27	1325	258	—	14	20	740	149	0.3	—	8	—
Na sever. Moravě	59	2320	574	—	5	58	2037	425	—	10	—	2.5
Úhrnem ve smí- šených krajinách	168	6454	1537	—	8.3	207	7440	1473	—	1	3.1	—
10. V českých krajinách:												
a) města	41	4774	546	1	—	—	—	—	—	—	—	1
b) vesnice	8	129	37	—	27.5	3	37	6	83	—	43	—
Úhrnem Moravské obvo- dy ve Slezsku	217	11357	2120	—	8	210	7477	1479	—	1.3	4.3	—
	3	61	1	47.6	—	5	164	39	—	23	—	32
Dohromady	220	11418	2121	—	7.1	215	7641	1518	—	1.8	3.9	—

Celkem změnilo se na Moravě ve 200 letech buď zcela nebo většinou 54 obcí, 22 českých a 32 německých neb poněmčených a v obvodech 2 české, totiž:

Poněmčené obce	Velkost r. 1656-79.		Počeštěné obce	Velkost r. 1656-79.	
	lánů	1/64		lánů	1/64
na Brněnsku: Kopařovice	7	14	na Brněnsku: Tuřany	13	28
			Pavlovice	2	32
na Znojemsku:			Kozlany	8	56
Mirotav m.	16	10	Málkovice	5	1
Podmole	4	45	Pojdomí	—	53
Lidměřice	3	53	Šakvice	14	11
			Ivaň	12	26
na Olomoucku:			Uherčice m.	14	6
(Pavlovice) Ostrov	—	3	Svratka	—	9
Vacetín	—	44			
Runařov	2	39	na Jihlavsku:		
Chrastová	1	9	Toužín	2	22
Lhota Chrastova	—	20	Markvarec	2	60
Zábřeh m.	10	21	Lipnice	1	52
Ruda	1	11	Beranov	4	21
Usov m.	14	49	Puklice	3	35
Hradec	5	18	Uhřetovice	3	53
Hlivice	5	40	Bradlov	2	33
Nedvězí	1	42			
Rohle	3	7	na Znojemsku:		
Kamenné	1	1	Biskupsko	2	57
Unčov král. město	(35)	—	Chlupice	7	30
Mladějovice	8	6	Krumlov m.	19	44
Mosklesy	2	21			
			na Olomoucku:		
na Přerovsku:			Hněvkov	1	31
Kozí Loučky	2	40	Vražné	1	15
Nýdek	2	50	Nasobůrky	3	62
			Víska	1	18
			Cholina	10	36
Úhrnem na Moravě:			Myslichovice	5	51
4 města, 18 vesnic	130	41	Haňovice	2	21
			Bartoňov	1	25
			na Hradištsku:		
			Skoronice	7	3

Poněmčené obce	Velkost r. 1656-79.		Počeštěné obce	Velkost r. 1656-79.	
	lány	1/64		lány	1/64
V moravských ob- vodech ve Slezsku:			na Přerovsku:		
Lhota	2	62	Klokočov	2	51
Veska	—	4	Skotnice	3	2
			Radíkov	3	14
			Veliká	4	12
Dohromady 4 města, 20 vesnic	133	43	Úhrnem 2 města, 30 vesnic	171	12

Česká národnost ve smíšených krajinách na Moravě ztratila tedy celkem 2 města a získala 12 vesnic, tedy opět nabyla 10 obcí se 40 lány; v moravských obvodech ve Slezsku ztratila 2 vesnice se 3 lány; úhrnem opět nabyla osm dědin se 37 lány rolí.

V ostatních dědinách zůstávají obě národnosti, pokud z několika set příkladů jiných souditi můžeme, skoro v poměru tom, jaký teď shledáváme. Menšiny pod 10% v ryze českých a německých krajinách splynuly s většinou hlavně za posledních let, kdy národní vědomí v lidu se rozšířilo a sílilo, nebo na skrovnější počet klesly.

Hlavní změny staly se ony ve smíšených krajinách, a ty praví, že tam zase přibýlo Čechů přes 3%, na celé Moravě, všechny jmenované obce počítáno, i královská a jiná města a vesnice, úhrnem 4%.

Shoduje se to úplně i s poměrem obecních škol českých a německých v oné době a nyní.

Seznam jich, dále podán, ukazuje, že bylo obecních škol po 30leté válce českých 64%, německých 36%,
roku 1834—40. „ 66%, „ 34%,
roku 1890—91. „ 68%, „ 32%.

Když se počítá nyní všeho obyvatelstva na Moravě 70% Čechů, před 30letou válkou nejméně tolik, 30% Němců a jiných, byl by tedy poměrně k obecním školám po 30leté válce do konce XVII. století na Moravě klesl počet Čechův až na 66%, Němcův a jiných obyvatelův vstoupil na 34%; v první polovici XIX. století bylo 68% Čechův a 32% Němců a jiných.

Podle škol obecních přibýlo by tedy opět národnosti české na celé Moravě od 30leté války až podnes také 4%.

Uváží-li se, že v tom byli r. 1667—79. sčítáni pouze osedlí majetníci domů, nikoliv také služebníci a podruzi, ani úředníci všeho druhu ani vrchnosti, byl zajisté poměr národnosti české na Moravě o něco větší, než ona čísla ve smíšených krajinách ukazují. Značnější byl vůbec před 30letou válkou, kdy v jednotlivých dědinách nebylo tolik Němců, jako po válce, ku př. v Telči ani polovice: r. 1570. bylo jich 15, po válce r. 1663. až 28, r. 1678. přes 30;*) nebo dle »starých pustých« od r. 1618. čítáno, ku př. ve Víškově bylo takových 31 českých a jen 5 německých; nebo Němců ani vůbec nebylo v mnohých městech.

Tato čísla praví, že česká národnost patrně mnoho utrpěla v XVII. století 30letou válkou a jejími následky, že potom i za nejhorších pro ni dob ustoupila sice poněkud na severní Moravě přesile tam německé národnosti, která tolik 30letou válkou ne-utrpěla, nemajíc tu podle oněch úředních popisů v četných osadách ani jedné usedlosti pusté a neztrativši ani jedné v nich usedlé rodiny; ale česká jinde, zvláště na střední a západní Moravě, se rozšířila a celkem opět 10 obcí získala. — Arciť uvážíme-li číselný poměr obou národností, získala německá více půdy: silná toho času menšina 30% dostala 22 osady, sesláblá většina 70% jen 32.

---

*) Urbáře z těch let a zemská registratura 312., 238. a j. v. — Blížíší zprávy a doklady u jednotlivých dědin podány budou ve »Vlastivědě moravské«. Bylo by záhodno, aby proskoumány byly i v této příčině staré urbáře a srovnány s tímto výsledkem o národnosti v polovici XVII. století, kolik bylo kde osedlých Čechů, kolik Němců a kdy kterých přibývalo neb ubývalo. Tím způsobem doděláme se žádoucích příspěvků k dějinám místním i k historii národní do XVII. století vůbec. — Kolik bylo které národnosti r. 1870, obsahuje spisek »Obyvatelstvo české a německé na Moravě« od Al. V. Šembery ve Vídni 1873.

Jeví se i v tom životní síla jedné i druhé národnosti, veliká moc a výhoda, jaké domohla se tu v oněch dobách německá menšina za 30leté války a po ní, a vytrvalost národnosti české, kteráž i po těžkých ranách 30leté války rodné dědiny své celkem udržela a několika ztracených opět nabyla.

Nové osady.

Jen ponenáhlu byly v oněch spustošených dědinách spálené a pusté domy znova osazeny, pustlá a zarostlá pole opět vzdělávána, některé i zcela pusté osady znova zalidňovány (v. u jednotlivých krajů v díle I.)

Kdo ujal pusté usedlosti, dána mu lhůta několika let, do kdy osvobozen jsa všech robot a platů, měl dům vystaviti neb obnoviti a pole vzdělati a nazván proto lhotní,

Dle usnesení sněmovního (str. 8—9,) měli noví osadníci lhůtu obyčejně 3 let, ale na mnohých panstvích více nebo méně, ku př. u Českého Rudolce (v Hradišti Dolním a Horním, Matějovicích, Rudolci a Stejčově) rozdílně: 1, 1½, 2, 2½, 3, 3½ a 4 léta; v Bohušicích 3 a 4 léta; na panství Dačickém v Hříšici 2 léta, v Mutišově 3, v Lidheřovicích 4 a v Bílkově 7 let; v Životicích 2 na 4, 2 na 6, ve Vítonicích na témže panství všichni na 4 léta, v Pavlicích u Jevišovic ½ lán na 6 let, domky na 3 léta, v Plavči ½ lán na 7 let, v Bojanovicích u Jevišovic domek na 1 rok, lán na 10 let atd.

Když obyvatelů přibývalo, zakládány byly též nové osady, méně arci na jižní Moravě, kde bylo mnoho pustých usedlostí v dědinách osazených, více na severní, kde bylo více dědin a obyvatelstva ušetřeno, kde také ve starých osadách nových usedlostí přibývalo. Nazvány jsou obyčejně buď dle sousední obce, na jejíž pozemcích byly založeny, neb po tehdejším pánu svém.

Založeny byly v onom věku nové osady:

a) na Brněnsku:

Jimramov Nový vystavěla vrchnost po r. 1656.; obyvatelů bylo původně 7 sklářů, a dáno jim všem toliko 13 měr

paseky na role; u Nového Města založen Kadov po r. 1656., domky bez polí (R. 308).

Nová Ves u Kounic, Mariahilf, založena r. 1701 od knížete Leopolda z Dietrichšteina. První obyvatelé byli Češi a Němci. Dány jim pozemky od pustých domů Vlasatických, úhrnem 592 míry a pečet obecní z r. 1705., na ní obrázek Panny Marie nad 5 domky, hrozen a kosíř. (R. 181.).

Nová Ves u Němčic, tehdy »Friedrichsfelder Dörfel«, byla r. 1670. založena o 10 domcích; 5 jich bylo tehdy osazeno Čechy. ostatní byly prázdné. (R. 137).

b) na Znojemsku:

Zdeňkov u Želetavy založen před r. 1659 u bývalé osady zaniklé Martinic od Zdeňka Matiašovského z Matiašovic; r. 1667. bylo tam 5 domků osedlých a 3 pusté, r. 1679. jen 3 usedlé a 5 pustých. (R. 121.).

c) na Olomoucku:

Bedřichov u Rabšteina, založen od r. 1660 u tamní sklenné hutě a železárný. (R. 167.).

Hrochov u Ptení, založen ok. r. 1680. (Volný V., 703.).

Nectava u Biskupic por. 1677. nikoliv ok. r. 1660. (R. 52.).

Přemyslov u Losína po r. 1667. a nazván po Přemyslovi ze Žerotína,

Krenišov u Třemeška také v oné době založen. (R. 120., 23.)

Novoplan u Karlovce založen před r. 1678, kdy tam bylo již 9 německých drvoštěpů osedlých. (R. 96.).

d) na Přerovsku:

Nová Ves jinak Osnice u Val. Meziříčí; r. 1663. usadilo se tu »v divokém lese« 9 chalupníků, paseku v něm učinivše, a byli 8 let všeho platu a roboty osvobozeni. (R. 50.).

Bečva Dolní, Prostřední a Horní r. 1667. čítaly 32 osedlé a 42 domky bez polí, a v letech 1656—1675 rozšířeny o 41 nových,

Hutisko založeno po r. 1656. a mělo r. 1675. již 26 domků, z nich jen 2 s poli. (R. 50.),

Rotalovice u Bystřice založeny v lesích po r. 1650., kdy nastoupil panství Bystřické nový pán Jan hr. z Rottalu, a po něm nazvána jest. Měla r. 1667. 29 domů, 19 Čechy osedlých, a 10 pustých (ze 7 obyvatelů utekli), r. 1675. jen 2 neosazené. (R. 225).

U Veselíčka (Chýlic) 3 nové osady v hlubokém lese vrchnost založila od r. 1656. a Němci je osadila:

Kozlov, 5 domků po 10 – 13 měrách polí pod úrok a 2 bez polí; na obecní pečeti měli českého lva;

Prusinovice u Radvanic, 4 osedlí měli pod úrok několik polí a luk od vrchnosti;

Horní Říka s 3 osedlými, kteří by lesa hájili. (R. 20.).

e) na Hradištsku:

Halenkov u Hovězího; vystaven byl nejdříve panský dvůr, a vrchnost připojila k němu 18 osedlých z Hovězího, aby tam robovali; později usazovali se u něho, a vznikla nová osada (R. 357.).

Košíky u Napajedel od r. 1669. 10 osedlých s 99 $\frac{1}{2}$ míry pole;

Žlutava od r. 1667., 20 osedlých, kteří drželi po 1 neb 2 kusech polí, 3—34 měr. (R. 361.).

Lebedov u Zdislavic založen byl r. 1662. od pana Lednického, aby poddaní hájili rybníka nově udělaného. Vystavěno bylo 9 domků s 3 měr. pole; ale po 2 letech utekli 3, r. 1669. 1, a druhý sloužil u vrchnosti, a zůstali tam jen 3 jmenem Smetaníkové a 1 žebrák. (R. 324.),

Nová Ves u Kvasic od r. 1664.; ze 14 osedlých r. 1668. již »pro nemožnost« 4 utekli. Ke každému domu dala vrchnost 5 měřic polí lesem porostlých; ale ještě r. 1670. nebyly vymýtny, nýbrž jen co každý motykou mohl udělati. A sněmovní kommisie viděla sama 4. října 1670., jak tam poddaní ozim zadělávali, mimo jiné, jak jeden hospodář se čtyřmi ženskými zaseté obilí motykami neb kopáčem do země zahrabávali; viděla též ostatní pole, na kterých se ještě sklízelo, taktéž mezi porostlinami, a že s jednoho kusu ani míry neskládili. (R. 299.)

Skoronice u Milotic nově vsadila vrchnost do r. 1656 Němci z Kunwaldu, načež jmenují se Nový Kunwald; osedlých

bylo 18, z nich jen 4 Češi; ale 9 českých usedlostí pustých, z nichž 8 ujali do r. 1670 také Němci (R. 359).

Újezdec u Zdounek, již v XVI. století pustý, byl nově vystaven od r. 1658 měl r. 1670 osedl. 7 a nové pusté 3 domy (R. 303). —

Mimo to rozšířily se v l. 1656 do r. 1679 mnohé osady u větším počtu jen na severní Moravě, ku př. na Olomoucku: u Rudy Temenice Dolní o 10 domů vedle starších 47, Bohodíkov o 6, Radomilov o 4, Bílá Voda o 8; u Koldštýna Habartice o 4, Hamišovice o 5, Moravička o 11, Vijantice o 5; na Brodku Kelčice o 13 vedle starých 12; na panství Unčovském Ruda Německá o 13; u Rabšteina Stará Ves o 26, Hammerstein o 29; na Přerovsku: Fulnek o 15, Starý Jičín o 26, Bystřice o 8, Solanec u Meziříčí o 16, Rožnov o 24 atd.

Více osad bylo založeno později v XVIII. století.

Nové pusté usedlosti a poměry poddaných.

Naopak opouštěli v jiných krajinách usedlosti, když nemohli dostáti všem ukládaným robotám a platům, anebo když s nimi nové vrchnosti a jejich úředníci tvrdě zacházeli.

Takových »nových pustých« měly r. 1669—79, jak ukazují pohledy na celá panství v jednotlivých krajích v l. díle, nejvíce poměrně na Brněnsku Drnovice, Bystřice, Lysice, Mitrov; na Jihlavsku panství Meziříčské; na Znojemsku Horní Kounice, Lesonice, Meziříčsko, Slavětice. Valč, Zdeňkov, samé to menší statky; na Hradištsku: Broumov, Uherský Brod, Hrádek, Kostelec, Uherský Ostroh, Kvasice, Strážnice, Střílky, Světlá, Zdislavice; na Přerovsku: Bystřice, Kroměříž, Kukvaldy, Holešov, Lutopecy, Prusinovice, Řimnice, Skalička. —

Některé vrchnosti utiskovaly poddané a nebývalé roboty a platy jim ukládaly, někde tak, že sám panovník Ferdinand III. a sněm proti tomu vystoupili (viz str. 9—10).

Sněmovní kommise to na některém panství uvádí za příčinu, proč lidé z usedlostí utíkali, na př. ze Strážovic v kraji Hradišt-

ském utekli r. 1658, 1661 a 1667 tři osedlí z té příčiny, že jim vrchnost nesnesitelné roboty uložila.*)

U Boroné v Krahulčím utekl mlynář před r. 1657, a syn jeho Štěpán Suchý ujav potom mlýn, obhlásil r. 1678 kommissi, že »otec musil utéci, poněvadž byl přidržován k nesnesitelné robotě.« (R. 272).

Z Mikulčic u Židlochovic utekla většina sedlákův do Uher, když je přílišná robota tížila.

Lidé utíkali tehdy ne již pro náboženství, nýbrž že nové vrchnosti nelidsky s nimi zacházely a je příliš utiskovaly. Úřední zápisy podotýkají to samy a málo kde poznamenaly, že někdo v těch letech utekl pro víru, na př. z Vojkovic Němec Tomáš Lang r. 1673, z Vranovic t. r. Albrecht Rumpl. (R. 245, 181.)

Bída mezi lidem byla veliká a platů ještě přibývalo, tak že mnozí nemohli stačiti. Na statku Budkovském a Mladoňovském, na př. dle zprávy ze dne 1. června r. 1657 vedle dvou pánů též od faráře Kdousovského Martina Hynka Hlouška podepsané, »od prvního přiznání r. 1656 odešlo, umřelo a nic dávatí nemohou:

Rychtář a starší dědiny Budkova**) vyznávají: $\frac{1}{4}$ lánu pustý. . . . z $\frac{1}{2}$ lánu utekl Martin Ozabal, zanechal v chudobě ženu s 8 dětmi malých. . . .; tři z $\frac{1}{2}$ l. a 1 ze $\frac{1}{4}$ l. umřeli, »zůstávají siré chudé vdovy, spustlé grunty, kusa chleba nemají, nýbrž mnoho drobných dětí.

V té dědině dokonce nic dávatí nemohou.«

Dva z $\frac{1}{2}$ lánu a tři z 1 lánu »žádného potahu ani dobytka nic nemají, nic dávatí nemohou.«

Rychtář a starší dědiny Lomy***) vyznávají: z $\frac{1}{2}$ l. Petr Povolný a Jan Dočkal utekli, Dohnal umřel a »sirotci zůstávají, nic nemají;« jiný $\frac{1}{2}$ l. »nic nemá. Lukeš Valech nemůže nic dávatí.«

---

*) »Diese sindt aus dieser Ursachen entloffen, dass die Herrschaft sie mit unerträglichen Roboten belegt hat.« (R. 262, f. 6, 7.)

**) Bylo tam t. r. 30 osedlých, 3 lhotní a 27 pustých domů (R. 98.) —

***) V Lomech bylo tehdy 22 staroosedlých, 2 lhotní a 3 pusté domy. —

Rychtář a starší dědiny Mladoňovic*) vyznávají: tři $\frac{1}{2}$ lány a 3 lány (Matějka, Chlupáček, Kopeček, Jordánek, Břečkal, Nykula), „tito nemají svého potahu ani dobytka nejmenšího a nic dáti nemohou.“

Rychtář a starší dědiny Lhotic vyznávají: „1 lán Vávra na Kuchařovém do konce nic nemá, nic dáti nemůže.“ —

Velmi mnoho lidí opouštěli i velké statky, jinde propustila staré nebo churavé hospodáře vrchnost sama, když nemohli zastati robot a platiti, a z bývalých držitelů usedlosti učiněni jsou žebráci. —

Z nesmírného množství takových případů uvádí se na př.: v Kobylnicích M. Kříž r. 1662 opustil „pro nemožnost“ statek 80 měr (R. 153); v Budkově Ondra Danielů, jenž držel 78 měr polí, opustil r. 1659 pro chudobu statek a chodí žebrat; B. Zimal r. 1667 z téže příčiny opustil dům se 76 m. polí, v Radoticích r. 1664 M. Chrast 80 m. (R. 98); v Domamili Filip Štípa, když sestárnul, opustil r. 1668 statek s 75 m. p. (R. 244); ve Vyčapech Jakub Kopečný „pro velké stáří a nemožnost“ r. 1668 statek 80 měr opustil, jiné 3 r. 1663 „pro nemožnost utekli ze statků po 60 m.“ (R. 334); v Hostimi Říha Čermák ze statku 86 měr, v Únanově Jakub Čech 75 m., Řehoř Kuldan a několik jiných lány (R. 179, 180); v Blížkovicích T. Marek 80 m. (R. 368); v Předíně u Brtnice Mik. Fučík 82 měr r. 1676, Ond. Šilhavý „pro velkou chudobu“ statek 44 m. (R. 268); v Maršově sám rychtář Mikuláš, jenž vedle rychty měl 54 m. polí, a 2 sousedé (R. 289); — na panství Úsovském v Klopíně Ondra Urbanů r. 1675 jsa „již velmi stár byl propuštěn“, a statek s 100 m. zůstal pustý (R. 91); ve Vaconovicích Oříšek utekl a M. Vrba „pro stáří opustil dům“ s 50 m. (R. 237); — v Kunčickách u Hukvaldů Michal Ondrák 70 m., ve Fryčovicích Brož 60 m. a čtyři sousedé ze statků o 40 m.; v Tiché V. Kubka „pro chudobu“ r. 1671. opustil dům s 48 m., B. Kubečková r. 1672. s 60 m. a potom chodila žebrat**); — ve Troubkách u Zdounek J. Šenkýř míval 52 měr a pak chodil žebrat; v Těšankách Mik. Doležala

*) V Mladoňovicích 26 osedlých, 1 lhotní a 2 pusté; ve Lhoticích 8 osedlých a 3 pusté (tamtéž).

**) B. K. . . . „den Bettelstab genieszet“ (Reg. 67.).

56 m., ve Svrčovicích Vojta Polák, »poněvadž byl zcela skřiven, vrchnost jej r. 1668. propustila« z $\frac{3}{4}$ lánu; ve Štípě »pro nemožnost« odešli r. 1661.—65. čtyři sedláci, z nichž jeden měl 60, druhý 97 měr polí (R. 363.); ve Všemíně opustil »fojt r. 1666. statek s 62 měrami v jednom kuse«, v Trnavě také »fojt 70 m.« ve 2 kusech atd. (R. 363.).

Někteří opustili větší statky a převzali jen chalupy nebo domky, někteří raději »dali se na vojnu «

Panství tím arci pustla, a vrchnost i násilně přidržovala poddané, aby ujali některého statku, nebo je z jedné obci do druhé libovolně přesadila. Vůbec horšily se i dále robotní poměry lidu tak, že sama úřední kommissee poznamenala to na některých panstvích světských a biskupství Olomouckého, jakožto »nesnesitelné.«

Úroky vrchnostenské, pokud jsou prameny známy, byly zvětšeny dvakrát až třikrát tolik, jako bývalo před válkou; jiné platy také zvětšeny, někdy čtyřikrát tolik. A kdežto dříve jen určité dny ve žních poddaní robovali u panských dvorů, po 30leté válce bylo jim ukládáno pořádku více, až musili veškeré práce po celý rok dělati; na př. obec, která do války platila jen $\frac{1}{4}$ kopy gr. půlletně a jen 3 dny orala na ozim jednou v rok, musila po ní platiti úrok celou kopu půlletně a mimo ty dny ještě jiné roboty konati. Jiná platila totéž, jako dříve, ale nucena byla místo 6 dní v roce 20 dní robovati a jiné práce s potahem dělati; jiná robovala 3 dny, potom 27 dní v roce; nebo jiná dříve ani nerobovala, platíc za to úrok, a po válce 51 dní robovala, mimo to dříví dovážela a j. v. *) Později nuceni byli více dní robovati v jednom týdnu, než před válkou po celý rok.

Vůbec málo kde s lidem po lidsku zacházeli a z poddaných nevolníky dělali, jak obsahují pozdější opět úřední spolehlivé paměti o celé Moravě **).

---

*) Přehled těchto poměrů lidu poddaného v 29 obcích býv. panství Třebíčského v. Časopis Matice moravské r. 1891., str. 238., 24. a násl., jinde ku př. Paměti panství Veverského od P. K. Eichlera, Telč, město a panství, od J. Beringra a Jar. Janouška a j.

**) Exequations-Exactions-Tabelien z r. 1750., zachované v zemské registratuře v Brně. Na základě jich vydáno bude samostatné dílo o poměrech lidu poddaného na Moravě v XVIII. století.

Vrchnosti na četných místech nechávaly si domy a pozemky poddanské, hlavně od pustých domů a po zemřelých hospodářích, buď je ke dvoru, k ovčínu nebo mlýnu připojily, nebo nové panské dvory a ovčiny z nich udělaly. Stalo se tak v Těchově, v Bránicích Ném., v Čerčíně (180 měř), v Olešné, Bukové u Pernšteina (200 měř), na Račicku, v Říčkách u Rosic (187¹/₂ m.), v Pohořelících (729 měř), v Říkoníně, Výmyslicích, v Ledci, Dražovicích (360 měř); ve Spělově, v Opatově (462 m.) v Netíně, Dalešicích a Skryji, v Dukovanech, v Litovanech (6 lánů), v Mašůvkách, ve Skalici na Olomoucku (132 m.), ve Vážanech (210 m.) v Dubě (144 m.), Vrbatkách, ve Svanově, v Miňůvkách, v Kyselovicích, ve Střelné, Vlachovicích, ve Lhotě Francově, v Mistřicích, v Jestřebicích (7 lánů), v Kašavě, Kudlovicích, Otrokovicích (224 m.), Topolné (20 čtvrtlánů), v Louce, Nivnici (115 m.), v Mlatcově a j. v.; — ve Slezsku v Matějovicích (108 měř).

Na Křižanovsku vzala vrchnost skoro všem obyvatelům něco rolí, louky, rybníky, sádky a lesy. (R. 326); les vzala vrchnost také Račicům.

Z bývalých domů poddanských učinila si vrchnost hospodu, na př. v Modřicích (se 160 měř.), vinopalnu v Kyselovicích, v Rožince, v Tučapech z obecní radnice r. 1666., ve Svanově, ve Vysokém Poli u Brumova; pivovar v Olešné, zahradu v Lukovci a j.

Někde pak vidíme, že užila jich k posvátným a dobročinným účelům, na př. z pustého domu vystavěla vrchnost kostel v Lomnici od r. 1670., špitál v Batelově r. 1675., radnici z 1 pustého v Jevišovicích, z druhého školu (r. 1660.) a pole nechávala obci.

Z velké části pozemky od pustých domů rozdělila někde vrchnost mezi ostatní sousedy.

Mnohé zůstaly pusté a zarostly lesem, nejvíce na Olomoucku a Hradištsku; ku př. na Brněnsku u Vážan, Domašova, na panství Rajhradském, u Zbraslavě; na Znojemsku u Starého Hobzí, u Čepkovic (300 měř polí) u Klučova, Šamíkově (200 m.); na Olomoucku, u mnohých obcí panství Mirovského a Svitavského; na Hradištsku: u Medlova většina pozemků 16 pustých usedlostí, u Dobrkovic, Kelníků, Mistřic, Liptálu, Halenkovic, Boršic, u Slavkova, Vrbky, Střílků, na panství Koryčanském, Lukovském, Napajedelském a Zdouneckém.

Vinice lesem porostly, na př. u Věteřova na panství Ždánickém, u Ivančic (262 čtvrti »zcela lesem«), Čučic, u města Dunajovic (168 měr); na Hradištsku při Újezdci u Buchlova; neb udělali z nich role, na př. u Bohoňova, Podolí, Petrovic u Krumlova, neb i pastvinu, ku př. u Mikulčic, Milotic a j.

Teprve později mýtěny byly porostliny a lesy, a nová pole vzdělávána.

Pusté dvory stály ještě r. 1669.—79.: v Týnci u Břeclavě, v Reznovicích, Ejvanovicích; v Bohunicích, v Milfroně, Chlupicích; v Plesicích, Hajčíně, v Kojetíně, v Kostelci u Plumlova, v Bojanovicích, Všetulech, Podhradí; pusté mlýny: v Šebrově, Lomnici, Valtinově, Jamolicích, Popovicích u Jaroměřic; na Olomoucku v Pačově, v Provodově, v Podhradí a j.

Některé obce, jmenovitě v krajinách hornatějších a podél řek utrpěly mimo válku též mnoho povodní a jinou živelní pohromou: Hodonín, Oslavany, Dunajovice, Studlov u Křetína, Malohostice, Loštice, kde r. 1664. voda vzala 10 domův i s obyvateli, v Maloníně 4 domy r. 1658, Frenštát, Příbor (17 domů voda strhla a sebou vzala) a jiná místa na Hukvaldsku; Lhota nad Bečvou u Lešné, již povodněmi hrozila úplná zkáza, Dolní Ves u Lukova, Jablunka, Roketnice a jiné více na Vsetínsku; Zdislavice, Diváky, Lhotka u Zdounek, Želechovice atd.; na Slezsku Jindřichov.

I pusté domy někde křovím zarostly, na př. v Blížicích u Koryčan 6 pustých do r. 1670 (R. 313.).

V mnohých obcích, jmenovitě v kraji Brněnském a Znojemském nejvíce spustošených, když vyměnilo se obyvatelstvo a starší vymřeli, nevěděli již r. 1670 ani rychtáři a konšelé, i v některých městech, komu pustá místa někdy patřivala, a jak se tato jmenují, ku př. v Bojanovicích Horních 18 pustých míst, v Začanech 9, v Huštopeči 57 pustých míst, »kde před lety domy stály, však o jejich jmenech teď se*) nic neví,« — ve Hruškách 16, v Německých Prusích »7 pustých usedlostí od r. 1618, jejichž jména se dověděti nebylo možné;« v Uherčicích »20 zcela pustých míst, kde před časy domy stály;« v Jirčicích 4, v Martínkově u Lesonic »nevěděli konšelé jmenovati pole, jež k 19 pustým domům patřila;« také ve Vitonicích, Želeticích a j. v.

---

*) Psáno 13. května 1873. (Reg. zem. č. 171.)

1673

Utrpěla pak těmi všelikými pohromami nejen hospodářství, nýbrž i řemesla. Někde tak sešla, že bývalé cechy zanikly, na př. i v král. městě Uherském Hradišti a Kyjově, poněvadž ještě r. 1669 »nebylo dosti řemeslníků.«*) Jinde za té doby sotva živořily, a mnozí řemeslníci živili se orbou.

Nové rozdělení pozemkův.

Na velmi četných panstvích v celé zemi děly se pak změny i co velikosti statků. Nejen že jednotlivé usedlosti větší byly děleny ve 2, 3, 4 a více malých, naopak několik menších usedlostí v jednu sloučeny, neb od jedné přidána jsou pole druhé, nýbrž i celým osadám byly veškery pozemky nově rozděleny.**)

Obyčejně uvádí se příčina, by mezi osedlými byla rovnost učiněna.

Dělo se to celkem nestejně a po vůli nebo svolení vrchnosti. Uvedu některé doklady z rozličných let a krajín.

U Polehradic a všech vesnic panství Velehradského »obyvatelé se několikrát vystřídali, a nebylo tu nižádného starého muže, jenž by mohl dáti kommissi r. 1669 zprávu, jak a mnoho-li rolí dostal jeden po druhém. Držitelé nechali některé kousky neúrodných polí ladem ležeti, a každý si připojil kus od pustých rolí« (R. 364). Také u Kelčic na panství biskupském nevěděli, co komu z pustých rolí patřilo, a »vrchnost všechny znova rozdělila r. 1664.« (1/2 lány obdržely po 12 kusech a 32 měř, zahradníci po tolikéž kusech o 12 měřích (R. 237). U Koryčan v Lí-

---

*) Consignation der Vernewerung der Zünfte in den k. Städten Mährens 1669, Notizenblatt der hist. stat. Sekcion r. 1863 str. 28—39, uveřejnil Kr. d' Elvert. Podána jest tu statistika řemesel v ostatních městech královských.

**) Důležité jsou tyto zápisy pro vlastivědné bádání. Nemůže se totiž souditi podle rozdělení pozemkův všade na stáří osad, jak se někdy píše a dle něho praví, že ta neb ona dědina jest předkřesťanská, jiná z určitého století. Stopovali jsme to právě u takových osad a shledali u všech, podle nichž uděláno bylo takové pravidlo domnělé, že ani jedna z nich nemá původního rozdělení pozemků, nýbrž všechny byly nově rozděleny po 30leté válce.

skovci »bylo r. 1656. několik celých lánů; poněvadž ale některá pole zcela porostla velkými lesy, udělala vrchnost mezi poddanými rovnost, podělivi je po $\frac{1}{2}$ neb $\frac{1}{4}$ lánu« ($\frac{1}{2}$ lánu po 9 kusech 28 m., $\frac{1}{4}$ l. po 3 kusech 14 m. (R. 313.).

Na panství Lideřovském »byla velká nestejnost a proto léta 1671. po úřední výměře dáno poddaným k jejich domům: $\frac{1}{2}$ láníkům po 2—6 kusech 32 m. $\frac{1}{4}$ l. tolikéž kusů 11 měr. (R. 18).

U Šumic, nově založené vsi na panství Krumlovském do r. 1676. vyměřeny jsou lány dva po 51—61 m., $\frac{1}{4}$ lány po 26—27 m, v 11—12 kusích. (R. 134.).

Na panství kláštera Hradiského stalo se nové rozdělení v letech 1680—1742.: v Bohuňovicích, »poněvadž byla nestejnost mezi osedlými $\frac{1}{2}$ lány, $\frac{1}{4}$ lány a zahrádníky, že několik zahrádníků mělo pole, několik nic, pročež dala vrchnost všechny změřiti, zrušila $\frac{1}{2}$ lány a udělala z nich zahrádníky.« (15 obdržela po 10 kusech $40\frac{5}{8}$ m., ostatních 13 po 6 k. $7\frac{3}{8}$ m.); v Březci »měl jeden sedlák více polí než druhý, proto rovným dílem byli rozděleni« (po 4 kusech, 36 m.). Někde obdrželi také jen po málo ale velkých kusech, jinde až po 10, 14 kouscích. (R. 182).

Na konci XVII. století, okolo r. 1690., stalo se tak u Náměště a Biskupic na Olomoucku. Vrchnost všechny pozemky sloučila a znova rozdělila. Před tím měl v Náměšti jeden $\frac{3}{4}$ lán 4 kusy a 43 m., druhý 11 k. a tolikéž měr; $\frac{1}{2}$ lány po 4—12 kusech, 29 m.; v Biskupicích lán po 4 až 15 kusech a 51—68 m., $\frac{1}{2}$ lány 4—16 k. a 39 m. — po tom v Náměšti 18 po 23 kusech, $31\frac{1}{2}$ m. orných polí, jiní po 3—6 k., $2\frac{5}{8}$ — $4\frac{5}{8}$ m. orn.; v Biskupicích 9 po 19 k., $42\frac{6}{8}$ orn., jiní po 15 k. $21\frac{5}{8}$ m. orn. kromě ladem ležících a zahrady. (Reg. 127).

U Čech v Drahonovicích mívalo 6 půllánů po 4—8 kusech a 26 m., 9 po 13 m., od r. 1700 nebo ještě dříve všechny $\frac{1}{2}$ lány po 12 kusech a $30\frac{1}{2}$ m.; podobně i v jiných obcích Českého panství (R. 58).

V Úsově mívali hádky o pozemky, a tedy r. 1708. jim nově jsou rozděleny. Dříve měly $\frac{3}{4}$ lány po 4—8 kusech a po 25 měrách v každé ze 3 stran, = 75 měr; $\frac{1}{2}$ lány po 4—7 k. po 16 m.; $5\frac{1}{3}$ osminy v těch stranách = 50 měr.; $\frac{1}{4}$ lány po 6 kusech 8 m. $2\frac{2}{3}$ osm. v každé straně, = 25 m.; potom 29 měšťanů po

10 kusech $49\frac{3}{9}$ — $52\frac{2}{8}$ m., ostatních 16 osedlých po 5 kusech a 10 měr. (R. 91.).

Roku 1706—1712 rozděleny jsou pozemky na panství Rajhradském, na př. v Čeladicích mívali po 1—6 kusech rolí, 9—18 měr, však od r. 1706. po 9 a 10 kusech; v Domašově míval lán po 6—11 kusech, 25—40 měr; od r. 1712. ve 12 kusech 41 m., menší usedlosti po 8—10 k. 14 měr; v Holasicích dříve nestejné živnosti ($1\frac{1}{2}$ lánu, 1 lány, $\frac{1}{2}$ lány a $\frac{1}{4}$ lány) po 4—6 kusech, od r. 1706. ve stejné díly po 14 kusech a 45 měr.; v Ostrovačicích mívali lány po 14—21 kusech a 68 měrách, $\frac{1}{2}$ lány po 16—18 k. a 34 m., zahradníci po 3—5 kusech a 11 měrách, od r. 1712. větší usedlosti po 30 kusech a 48 měrách, menší po 27 kusech a 14—16 měrách. Podobně i v jiných tam obcích.

Na panství Víškovském stalo se tak v Heroticích a Topolanech r. 1713., v Rybníčkách r. 1730. Do toho léta měly v Heroticích: lán 8 kusů, 72 m., $\frac{3}{4}$ l. 9 k. $49\frac{1}{2}$ m., $\frac{1}{2}$ l. 6—7 k. 33 m., $\frac{1}{4}$ l. 9 kusů, 16 $\frac{1}{2}$ m. atd. — potom v Heroticích »sedlák« 13—14 kusů, 46—47 měr, $\frac{1}{4}$ lán 13 kusů, 23 měr, chalupník po 3—5 kusech a 5 měrách; v Topolanech sedlák po 17 k., 60 m., $\frac{1}{4}$ lán po 17 k., 20 měrách.

Také v Dražovicích, Nosalovicích a Tučapech »učněna byla rovnost«; ale jinde na témž panství staré rozdělení zůstalo. (R. 238.).

Na panství Znojenském v Citonicích »roztrženy jsou« bývalé lány a $\frac{3}{4}$ lány a z nich udělány samé $\frac{1}{2}$ lány po 20 kusech, $50\frac{5}{8}$ m. orných polí, $2\frac{6}{8}$ m. ladem a po 3 lukách; v Olbramkosteletě někdejší 3 lány, 2 l., 1 l., $\frac{3}{4}$ l. a $\frac{1}{2}$ lány rozděleny jsou v $\frac{1}{4}$ lány po 32 k., $57\frac{1}{2}$ m., a $\frac{1}{4}$ lány po 17 k., $28\frac{6}{8}$ m.; v Plenkovicích 2 lány, $1\frac{1}{2}$ l., 1 l. a $\frac{5}{4}$ l. nově rozděleny ve 14 stejných živností po 46 kusech, 72 m. orn., $2\frac{1}{4}$ m. ladem a 1 louce; Kuchařovice nově rozděleny jsou v 25 živností po 26 kusech, $56\frac{6}{8}$ m. orn., 1 m ladem a ve 14 po 14 kusech $28\frac{3}{8}$ m. (R. 288.).

U Bítova r. 1749. rozděleno ve Vosnovicích na stejné díly: 11 po 30 kus., $70\frac{6}{8}$ m. orn. a $22\frac{1}{4}$ m. ladem a podobně v jiných obcích tamějších. (R. 255.).

Až třikráte byla v 76 letech r. 1669—1745. rozdělena ves Březovice na panství Kyjovském; podruhé uděláno tam 40

$\frac{1}{4}$ lánů, po třetí 14 $\frac{1}{4}$ lánů po 23—24 kusech, 28 měrách a 4 lukách, a 26 podsedků neboli zahradníků po 10, 15, 17—19 k., 6—8 m. polí a 1—4 loučkách. (R. 282.).

Podobně stalo se nové rozdělení pozemků na jiných panstvích ve všech krajích buď vesměs neb u některých obcí: jako u Slavkova, Bítišky Osové, Bohdalic, Bojanovic Horních, Kojatek, Kunštátu, Křetína, Lanžhotu, Lomnice, u Břeclavě, Oslavan, u Rájce, Řičan a Veverí, Rosic, Ždánic, u Zámků Nových, u Buchlová, na panství Louckém a sv. Kláry ve Znojmě, u Fryšavy, Starého Hobzí, Jemnice, u Náměště, Višnové, u Dřevohostic, Kelče, Prusinovic, Veselíčka, Rudoltic atd.

Veliká část obcí má takto úplně nové rozdělení veškerých pozemků.

Držitelé starých usedlostí zůstali obyčejně na statku zděděném.

Kde udrželi rodné domy nejdéle.

Mocný cit lásky k rodišti a vlasti, od Boha člověku vrozen, působil u četných rodin, že i za poměrů těžkých udrželi dědictví otcovské. Je to pro ně zajisté tím úcty hodnější a čestnější, když to učinily dle největší možnosti i za nejhorších poměrů, jako za 30leté války a po ní.

Úkaz ten potěšivý jest v životě lidu vůbec, tím více při pohledu na onu těžkou dobu; v tom ušlechtilém citu jevila se dílem i povaha lidu a spočívala i naděje do budoucna.

A jako jinde, i tu jeví se to poměrně nejvíce v hornatějších krajinách, zvláště na západní Moravě, kde lid skutečně v potu tváře vzdělává rodnou zemi a někdy až těžko se užíví.

Pěknou tu vlastnost ukazuje nám pohled do starých pamětí o jednotlivých domech a rodinách r. 1656—1749. Srovnáme-li je, vidíme mnohé rodiny na jedné a té usedlosti až 100 let, v několika obcích i většinu rodin. Více jich zůstává v rodné obci časem na jiné usedlosti.

Pohlédneme do několik rozličných krajin, uvádějíce, kde bylo kolik osedlých domů po 30leté válce a kolik z nich udrželo se v jednom a též rodě do r. 1749, tedy až 100 let :

Obce	Osedlých r. 1667—79		Obce	Osedlých r. 1667—79	
	Udrželo domy do r. 1749 rodin			Udrželo domy do r. 1749 rodin	
Staré Brno	86	9	Rostěnice	24	2
Husovice	14	3	Žebětín	22	1
Komořany	34	12	Moravany	41	5

Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 roků	Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 roků
Lískovec	26	1	Rečkovice	24	3
Rudka	10	—	Troubsko	26	7
Zbraslav	15	—	Vostopovice	31	3
Žarošice	53	4	Rajhrad	28	3
Sivice	32	2	Čeladice	8	—
Blažovice	20	—	Holasice	18	1
Jířkovice	5	—	Hluboký	9	3
Šitbořice	44	1	Loučka	12	2
Moutnice	8	2	Opatovice	36	3
Syrovice	10	—	Ostrovačice	23	8
Zilošice	38	—	Přibislavice	5	2
Ořechov	14	—	Popovice	13	2
Kohoutovice	16	—	Rajhradice	15	1
Hvozdec	12	—	Rebešovice	13	1
Chrlice	27	—	Sobotovice	17	—
Modřice	70	2	Sokolnice	15	—
Šlapanice	32	1	Telnice	17	—
Začany	10	—	Kobylnice	17	—
Tuřany	12	1	Jířkovice	9	1
Zilošice	18	5	Ponětovice	10	—
Požořice	22	4	Horákov	16	—
Kovalovice	29	1	Líšeň	64	1
Olomoučany	16	2	Slatina	25	2
Habrůvka	7	1	Ubec	13	1
Ričmanice	10	1	Tvarožná	35	4
Kanice	7	—	Velatice	18	1
Babice	18	—	Habrovany	52	1
Bilovice	26	2	Lulč	54	6
Březina	13	—	Nemojany	26	5
Jehnice	16	2	Bohdalice	14	—
Vranov	8	—	Herotice	9	1
Černovice	42	1	Kučerov	5	—
Vejvanovice	31	6	Čechy	31	6
Klobouky	82	15	Boršov	49	—
Bukovina	19	2	Kozlany	32	2
Bukovinky	9	1	Málkovice	19	—
Ochoz	17	5	Šaratice	48	1
Zarotice	35	1	Čerčín	12	—
Zbejšov	21	1	Koběřice	34	1

Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů	Obce	Osedlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů
Milešovice	21	1	Jinačovice	21	5
Nížkovice	37	4	Bystrice u Brna	36	1
Bučovice	74	1	Bosonohy		
Bohuslavice	47	3	u Tišnova:	39	7
Brankovice	28	4	Borač	20	14
u Víškova:			Bělč	9	2
Herotice díl	12	—	Březina	14	6
Nebštých	5	1	Drásov	48	20
Opatovice	24	3	Drahonín	17	9
Rybníčky	12	—	Hradčany	11	6
Sludnice	27	4	Jilmové	7	3
Topolany	32	3	Jamny	6	1
Hodonín m.	119	—	Komín	49	2
Lednice	90	4	Kynice Nēm.	37	8
Mikulov	316	9	Lomnička	18	3
Klentnice	40	2	Ochoz	7	1
Mušov	34	—	Olší	4	1
Perna	78	2	Rohozeč	13	5
Pardorf	41	4	Předklášteří	25	2
Popovice	65	—	Rikonín	3	1
Polany	86	3	Střemchov	5	2
Pouzdrány	65	—	Svatoslav	24	3
Pulgařov	54	—	Šerkovice, díl	11	7
Strachotín	58	1	Újezd	10	6
Selce	57	—	Všechovice	15	10
Uherčice	52	1	Štěpánovice	25	15
Vistonic Dol.	60	—	u Pernšteina:		
" Horní	56	—	Bory	8	—
Drnholec	78	4	Buková	12	1
Troskotovice	64	9	Byšovec	10	1
Blansko	59	5	Chlívský	10	1
Lhota Dlouhá	12	1	Čebín Dolní a Horní	10	1
" Dolní	10	2	Černovice	19	—
" Horní	5	3	Čenvír	6	—
Ráječko	18	1	Čtyrdvory	12	—
Sukdol	6	2	Doubravník	62	9
Vilémovice	7	—	Jestřebí	5	1
Bítiška Veverská	80	—	Hodonín ves	12	1
Javůrek	12	2	Hrdá ves	8	—

Obce	Osadlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů	Obce	Osadlých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů
Husle	4	—	Hodiškov	17	6
Jabloňov	5	1	Kalý	5	3
Klokočí	9	2	Kotlasy	12	12
Kobylnice	5	—	Lhotka	14	9
Korožná	9	1	Matějov	13	9
Kovářov	6	—	Mirošov	15	11
Kozlov	5	2	Nová Ves	22	16
Křepťov	3	1	Obyčtov	17	16
Křfzovice	6	—	Olešinky	2	1
Lesenovice	10	—	Ostrov	32	5
Lískovec	7	1	Podolí	11	9
Litava	9	—	Počátky	17	1
Maňova	8	—	Pokojov	12	12
Milasín	9	2	Račice	7	6
Nedvědice	27	1	Radňovice	15	3
Olešnička	8	1	Radošín	6	2
Pivonice	8	2	Rousměrov	8	6
Rakoví	3	—	Rožinka	7	7
Rožná	15	1	Rečice	16	15
Sejtek	12	1	Sazomín	17	16
Skorotice	9	2	Sklenný	12	6
Smrček	8	2	Slavkovice	17	14
Střítež	14	1	Svratka	26	19
Stěpánov	17	—	Újezd	13	8
Švarec	6	—	Veselí Nové	41	17
Ujčov	8	—	Vatín	16	11
Věžný	10	—	Vysoký	16	10
Vrtěříž	10	1	Zvole	26	21
Žďár	109	11	Žrnovice	23	1
Bobrová Dol.	52	14	Hluboké	13	—
„ Hor.	46	17	Konice	10	1
Bobruvka	17	13	Voděrády	9	—
Bohdalec	22	16	Batelov	80	8
Branskov	7	7	Spělov	14	3
Břeží	15	11	Švábov	13	9
Buč	12	10	Brtnice	85	11
Jámy	29	29	Brtnička	16	10
Liřkovice	9	7	Brancouzy	19	10
Hlinné	12	12	Brodce	5	4

Obce	Oceň- vých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů	Obce	Oceň- vých r. 1667—79	Udrželo domy do r. 1749 rodů
Čichov	8	—	Cerný a Milíkov	21	3
Heraldice	23	13	Chroustov a Kyjov	12	2
Hrotov	7	6	Nadějov	13	4
Hvězdanovice	6	4	Litovle	250	7
Chlístov	13	10	Brníčko	13	1
Jestřebí	11	6	Černý	37	7
Kněžice	26	17	Chořelice	21	4
Komárovice	10	3	Nasobůrky	21	2
Krahulov	7	6	Třidvory	24	5
Lhota	20	12	Viska	7	—
Malé	11	11	Veselíčko jinak		
Markvartice	10	6	Chýlice	35	1
Opatov	33	6	Kozlov u Veselíčka	7	—
Petrovice	14	1	Lazníky	16	—
Předín	23	14	Radvanice, díl	7	—
Přibislavice	19	5	Staniměřice	7	—
Přimělkov	6	2	Svrčov	5	—
Příseka	21	8	Újezd	41	—
Radonín	11	5	Výkleky	7	—
Rychlov	4	1	Příbor	254	5
Říše Stará	46	29	Brušperk	86	5
Šašovice	4	4	Frenštát	147	24
Smrčný Dol.	12	5	Místek	113	3
Strážov	21	10	Mor. Ostrava	90	4
Uhřetovice	9	5	Veska	17	2
Viska	6	6	Lhotka	14	—
Meziříčko	13	10	Nová Ves u Ostravy	12	4
Jamné	10	7	Přívoz	18	2
Řehořov	18	5	Sklenov	20	3
Rybné	11	9	Hustopeč	53	5
Věžnice	7	4	Milotice	29	5
Luka	30	17	Vysoká	20	2
Bitovčice	13	3	Kelč	102	18
Kozlov	17	16	Babice	15	—
Předvoř	6	5	Kunovice	26	2
Studnice Horní	14	12	Kunčice	24	2
Votín, díl	4	2	Komárno	10	1
u Rudolce Německého :			Komárovice	22	3
Bohdalov	43	10	Kladruby	37	3

Obce	Osedlých r. 1667.—79.	Udrželo domy do r. 1749. roků	Obce	Osedlých r. 1667.—79.	Udrželo domy dod. 1667. roků
Lhota Podhradní	22	4	Blatnice	92	5
Lhotka	12	1	Blatnička	30	—
Němetice	9	1	Boršice	47	—
Osíčko	15	3	Hluk	74	2
Posvátno	23	4	Chýlice	32	7
Police	21	2	Kunovice	151	23
Rousko	20	—	Lhota Hroznova	59	2
Špičky	32	1	Nivnice	79	3
Těšice Dol. a Hor.	17	5. 2.	Zlín	118	5
Zámorsk	15	2	Březnice	26	6
Prusinovice	29	1	Jaroslavice	13	1
Bořenovice	10	1	Kudlov	27	3
Kostelec	33	10	Laškovice	16	2
Lišná	16	1	Mlatcova	12	—
Roštění	45	1	Pržno	22	—
Uherský Ostroh v			Příluky	18	2
městě	45	3	Želechovice, díl	17	2
na předměstí	51	8			

Právě v takových dědinách, kde jeví se láska k rodišti a zděděné zemi, zachovalo se také nejvíce rozličných památek církevních a světských, národních písní, nářečí, kroj a jiné známky národního života.

Církevní správa.

Obyvatelé stali se v 2. polovici XVII. století skoro všichni katolíky, a kostely za války spustošené byly ponenáhlu obnovovány. Obrácení dělo se na rozkaz krále Ferdinanda II. i sněmovního usnešení; ku př. po válce r. 1649. učiněn zápis v Památkách sněmovních: »Aby lidé . . . pokání činili a tudy křesťanská chvalitebná pobožnost tím hojněji zase vštípena býti mohla, ku kterémužto cíli pozůstává tato upřímná cesta, aby na všech místech v této zemi a v naší samospasitelné religii katolické a křesťanské svornost zachována byla . . .

Vedle čehož JCM. za to od věrných a poslušných stavův poddaně výhledáván a prošen jest, aby nad tím svou císař. a král. protecti pevně drželi a všelijaké bludy a z nich pocházející zlé, kdyby se kdy jaké vyskytnouti a vlouditi chtěly, odvracetí ráčila, tak aby pod JCM. nejmilostivější ochranou v té pravé svornosti a bez všelijaké roztržitosti v jednostejné víře pokojně živi býti mohli.« *) Podobně i příští léta.

Působilo se k tomu i násilím s pomocí světskou.

Málo který poddaný utekl po válce dle zápisů sněmovní komisse r. 1669—79. »pro víru« ještě v těchto letech, a zanechal živnost pustou, na př. r. 1673. z Vojkovic, Vranovic, z Kroměříže.**)

Více opouštěli je, když s nimi nové vrchnosti na některých panstvích nekřesťansky nakládaly (v. str. 190.).

V letech 1661—78. obrátili na Moravě sami jesuité ještě přes 11.000 lidí, nejvíce luteránů na víru katolickou, ***) hlavně v Olo-

*) Sněmovní Památky r. 1649. v archivu zemském, f. 30.

**) Zemská registratura 181., 245., 77.

***) Časopis Matice Moravské 1891.: Statistické výkazy o reformaci na Moravě a v rak. Slezsku 1661—1678. od Dr. A. Rezka.

mouci, na panství Šternberském, v Rymařově, Vsetíně, Uher. Hradišti, Brně, Jihlavě, Telči, Třebíči, v Jimramově atd.

V hornatějších krajinách udržovali se nekatolíci nejdéle. V osadě Kamenické u Jihlavy bylo jich r. 1662. ještě více než $\frac{1}{4}$, 330 protestantů vedle 812 katolíků; v Heralci na hranicích »jeden sedlák vydržoval ok. r. 1662. nekatolického učitele pro 6—7 chlapců.«*)

Ostatní na víru obrátili ponenáhlu duchovenstvo světské a jiné řehole.

Kněží byl tak velký nedostatek, že jednomu faráři dáno ve správu i několik kostelů, a jsou případy ještě na konci XVII. století, že byli v celém nynějším dekanátu jenom 2 faráři. Také dekanáty byly rozsáhlé, obsahující dva a více nynějších dekanátů. Zvláště málo bylo jich v oněch krajinách hornatých, kde pak udržovala se jiná vyznání, jmenovitě luterské ještě na počátku XVIII. století, na př. r. 1711—13. v okolí Žďárském,**) kde bylo poměrně k jiným krajinám málo duchovenstva, nebo v okolí Fulneckém, jmenovitě v Suchdole a Kunvaldě, odtud pocházeli původcové Ochranova n. Herrnhutu.

Toliko 2 farní osady v celém nynějším dekanátu byly v 2. polovici XVII. století: v Třebíčském (v Třebíči a Rudíkově, nyní je tam 10 farních osad), v Meziříčském n. B. (Valašském M. a Rožnově, nyní 12), ve Vsetínském (ve Vsetíně a Pržně, teď 9); po 3 u Bystřice P. n. (10),***) u Jedovnic (13), Lomnice (9), Nového Města (10), Telče (11), Náměště (9), Hodonína (11), Zdounek (10), Vyzovic (11), Dvorců (11), Koldštyna (13), Šilperka (10);

po 4 u Kounic Dolních (8), Hustopeče (14), Židlochovic (13), Boskovic (9), Opatovic (11), Slavonic neboli Dačic (8), Bučovic (13), u Bzence (13), Strážnice (13), Napajedel (9), Pozlovic (9), Holešova (15), Kelče (10), Dubu (12) a Zábřehu (9).

Nejvíce bylo jich: po 7 u Kouřimě (13), Podivína (12), Jihlavy (11), Meziříčí n. O. (15), Hostěradic (12), Jevišovic (11);

po 8: u Mikulova (20), Víškova (12), Unčova (11), Mohel- (11), Bystřice Velká (11), Uher. Hradiště (14), Místku (16);

*) Zpráva děkana Meziříčského, r. 1662. Ř. Volného Kirchliche Topographie von Mähren II., díl 2. str. 426., díl 3. str. 185.

**) Zemský archiv, Bočkova sbírka č. 4655—4660.

***) Čísla v závorce udávají, kolik jest nyní farních osad v témže dekanství.

po 9: u Znojma (teď 20);

po 10: u Brna (17), Jaroměřic (16) a Jemnice (teď 14).

Dekanáty byly velké, některý, jako nynější archipresbyterat †), ku př. Brněnský* sestával r. 1660. z 19 far a 5 filiálek, z nichž některé později přiděleny jsou k novým dekanátům: Kouřimskému, Kounickému, Modřickému a Slavkovskému; Znojemský* obsahoval i Hradecký, Jaroměřský a 1 díl Jemnického, Ivančického a Vranovský; Uh. Hradišský* i Bzenecký, Kyjovský, Napajedelský, Uh. Brodský, Strážnický; Telečský* obsahoval i Jihlavský, Dačický, Jaroměřský, Jemnický a Želetavský; Všíkovský* i Švábenický, Bučovský, Slavkovský a díl Prostějovského; Olomoucký* i Bystřický, Cholinský a Šternberský a díl Dubského, míval ještě r. 1660. 19 far, pak jen 6; Mikulovský* s nynějším Podivínským a dílem Hodonínského; jiné byly: Lomnický*, Meziříčský*, Prostějovský, Kroměřížský, Přerovský*, Svitavský*, Šumberský, Budišovský, Unčovský*, Mohelnický*, Příborský*, Jičínský*, Lipnický, Osoblažský*.

Později do r. 1699. zřízeny byly nynější dekanáty: Bučovský, Dolno-Kounický, Hustopečský, Židlochovský, Podivínský, Třebíčský, Měřínský, Třebovský, Hostěradský, Jaroměřský, Slavoňský jinak Dačický, Boskovský, Holešovský, Strážnický, Uh. Brodský, Val. Meziříčský; ostatní v XVIII. století.

Staré arcidiakonaty bývaly: Olomoucký, Brněnský, Přerovský, Spytihněvský, Břeclavský a Znojemský.

Nových kostelů vystaveno na př. v nynější Brněnské diecesi ††) bylo v XVII. století 60, v XVIII. 152; far bylo tu do r. 1783. 255, od t. r. do 1860. přibýlo jich 149 nových.

Farních osad na celé Moravě bez obvodů bylo uprostřed 2. polovice XVII. století 430 (v Olomoucké nynější arcidiecesi přes 230, v Brněnské diecesi 199) — po 100 letech, r. 1783. a 1822. bez obvodů ve Slezsku úhrnem 881 (v Brněnské diecesi 404, v Olomoucké arcidiecesi 477). a 28 klášterů; v obvodech 17 farních osad; tolikéž i r. 1860., r. 1890. na Moravě 921 (čítaje arcibiskupství Opavského na Moravě: Podštát, Fulnek, Spálov, Valteřovice, Butovice, Kujavy), v obvodech 18 (Jaktař, Slavkov, Štablovice, Litultovice, Vražné, Osoblaha, Ful-

†) Hvězdičkou poznamenané jsou nejstarší dekanáty.

††) Zřízena byla roku 1777.

stein, Hrozová, Jindřichov, Janov, Liebenthal, Petrovice, Pitarně, Třemešna, Rudoltice, Vysoká, Slatina, Životice).

Přibýlo tedy od polovice XVII. až do konce XVIII. 450, více než dvakrát tolik, co po 30leté válce; pak zůstal počet stejný až do polovice našeho století, načež přibýlo do r. 1890. úhrnem 40 nových far nebo samostatných kaplanství.*)

Počet osadníků vzrostl poměrně více, někde až 8—10 krát a více, na př.:**)

Farní osada	Osadníků		Farní osada	Osadníků	
	r. 1662. až 1691.	r. 1891.		r. 1662. až 1691.	r. 1891.
Budějovice	1100	4105	Hevlín	150	2572
Lukov u Jaroměřic	271	1448	Jaroslavice	200	2207
Starč	677	1822	Dyjákovice	280	2593
Želetava	504	2347	Slup (Čule)	300	2916
Opatovice	259	2216	Batelov	650	3740
Pavlov u Želetavy	406	811	Třešť	1043	6142
Kounice Horní	168	1091	Mrákotín	2000	2456
Únanov	120	1320	Rancířov	200	992
Litobratřice	150	1400	Stonařov	500	2152
Našiměřice	40	517	Brtnice	979	4541
Kadov	50	452	Přibislavice	300	1848
Kounice Německé	130	511	Luka	479	3821
Popice u Znojma	150	419	Kamenice	1142	2765
Strachotice	220	1234	Měřín	670	5010
Dyjákovičky	300	2002	Radostín	350	1287
Vrbovec	200	1297	Losín	591	4991
Milifron	100	481	Lešná u Meziříčí		
Břečkov Horní	160	1284	Valaš.	436	1673
Lukov u Vranova	140	1087	Fulnek	1296	7961
Šafov	150	541	Kujavy, Pustějov		
Štítary	220	1356	a Životice	1672	3442
Hrádek	200	2723			

*) Zprávy z r. 1664., 1673., 1691. podané od Ř. Volného ve Kirchliche Topographie I. 1—5, II. 1—4; Statistische Uebersicht von Mähren 1822., rukopis Cerroniho sbírky v archivu zemském č. II. 391., Catalogus cleri dioeceseos Brunensis et Olomucensis 1891.

**) Zprávy děkanův r. 1662. a 1691. podané od Ř. Volného v Kirchliche Topografie von Mähren.

Někde stály kostely a fary ještě v letech 1662.—1691. opuštěny, a farních nebo zádušních pozemkův užívali osadníci nebo vrchnost.

Vedle katolíků směli tehdy na Moravě býti jen židé, jakožto »markraběti náležející regale.« Usazovali se nejvíce v městech (viz str. 109—114) a měli někde »židovské krámky« u samého kostela katolického.

Co se v l. 1660.—1691. nalezalo v kostelích, jaká byla nadání zádušní a jaké příjmy farní, obsahuje podrobně z tehdejších zpráv farních a děkanských církevní topografie Moravy od P. Ř. Volného. Kněží obyčejně mívali zádušní pozemky, desátek obilní a jiné věci a vydržovali učitele buď sami nebo společně s obcemi a vrchností.

Panství a statky duchovní měli v XVII. a XVIII. století jmenovitě: biskup Olomoucký veliká panství Víškov, Chrlice, Mírov, Svitavy, Kroměříž, Budišov, Libavu, Kelč, Hukvaldy; v obvodech Osoblahu;

jesuitský alumnat v Olomouci Nový Jičín a Řimnice;

seminář v Olomouci Luběnice;

kapitula sv. Petra v Brně: Podolí u Brna;

jesuitská kolleje v Brně: Řečkovice a Diváky, — v Uher. Hradišti Habrovany a Zdounky; — v Jihlavě Meziříčko; — v Olomouci Bohdalice, Čejkovice, Roketnice, Týničky; — v Telči Knihnice; — ve Znojmě Babice; — v Jindřichově Hradci Popelín;

kláštery v Brně: sv. Anny Ořechov, sv. Josefa Tuřany, sv. Michala Těšany, sv. Tomáše Hvězdlice; — klášter Zábřdovský Jesenici, Klobouky a Zábřdovice; Králové klášter Staré Brno, Oslavany, Frainšpice a Lidměrice;

kláštery v Králově Poli, Rajhradě, Tišnově, Nové Říši, Louce, Hradišti u Znojma, sv. Kláry a sv. Kříže ve Znojmě panství téhož jména;

klášter v Krumlově Maršovice, ve Zďáře Křížanov a Zďar;

v Jihlavě Dominikáni Rantířov; v Olomouci sv. Klary Čelchovice, sv. Kateřiny Kožušany a Všech Svatých Vrbatky, v Jevičku Bělov; ve Šternberce Žerotín; — v Hradisku Březovice, Hradisko, Konice a Šebetov; — na Velehradě Vejvanovice, Velehrad a Wiesenberk; — na Strahově v Praze Něm. Bránice, Kounice a Mikulovice;

rytířský řád německý Sovinec, Červenou Lhotu a v obvodech Děvice;

probošt v Mikulově Jiřice; děkan v Lipníku ves Podolí, v Meziříčí n./O. Petrovice a farář v Kdousově ves Kdousov.

Dekanáty byly zároveň obvodem školním; farář byl spolu představeným a děkan dozorcem školy.

Školy.

Před 30letou válkou byly české školy, zvláště katolické a bratrské, mezi nejlepšími v Evropě. I menší obce pečovaly o vzdělání mládeže, a v městech bývaly školy, na nichž učili muži vystudováni na universitě Pražské; ale válka zničila v četných obcích i školy, a to někde tak, že ani na celých panstvích a farních osadách neměli vlastní školy ještě r. 1670., tím méně v jednotlivých schudlých vesnicích.

Že nebylo ani školy ani učitele v celé farní osadě, výslovně se připomíná: v Kouřimi ani v celé farní osadě ještě r. 1653. nebylo školy ani učitele, v Nemoticích, v Měnině, Příbicích, v Kobyli, Kynicích Německých, v Újezdě u Kouřimě, v Radostíně, v Přibislavicích, v Urbanově, Růženě, v Kostelním Vydří, Lipolci, Matějovicích, v městě Vranově, v obou Lukovech (u Budějovic a Vranova), v Myslibořicích, v Čáslavicích, v Prostoměřicích, v Častohosticích, v Rouchovanech, v Koldštýně, v Drahaněch, v Domaželicích, v městě Frydlandě u Příbora a j.

Školy vyšší jmenují se tehdy:

V Brně jesuitská škola a chlapecký seminář;

v klášteře Zábřevském u Brna filosofická škola, (nynějš 7. a 8. třída gymnasijní);

v Mikulově od r. 1631. nejstarší kolleje piaristův v Rakousku gymnasium, tehdy o 6 třídách, pak i filosofická škola a seminář; jesuitské gymnasium v Jihlavě, ve Znojmě, v Telči gymnasium a seminář, v Olomouci gymnasium, kněžský seminář, v Uherském Hradišti gymnasium 1642. a chlapecký seminář od r. 1670., piaristické gymnasium zde 1687., v Lipníku piarist. gymnasium od

1633, v Příboře piarist. gymnasium od r. 1693., ve Staré Vodě u Budišova piaristické gymnasium od r. 1695.; úhrnem do konce XVII. století 1 kněžský seminář, 2 filosofické školy a 10 gymnasií.

Dívčí ústavy byly jen 2; v Brně pro šlechtické a měštanské dívky založen r. 1654. a v Olomouci u Voršilek r. 1677.

Městské školy větší jmenují se tehdy jen v největších městech.

Obecní školy jiné byly u farních kostelů, a to ještě ani ne u všech 430. Měly je totiž dle zachovaných a známých pamětí královská města a ze 250 měst a 2600 vesnic toliko 327 (skoro jen $\frac{1}{10}$ obcí. *)

Školy neb učitele měly:

1. na Brněnsku:

a) české 54: městskou Víškov, (ředitel kůru, spolu učitel, druhý učitel a 2 pomocníci), a Tišnov obecné školy; Ivančice, velké, ale spustlé město (mělo školu pustou a toliko 1 učitele); Rajhrad, Šlapanice, Lišeň, Ořeškové (teprv od r. 1689.), Telnice r. 1691., (dříve »pro nedostatek příjmu nebylo školy ani učitele; r. 1691. byla sice škola, ale »bídne vystavena, přece již učitelem obydlena«); Slavkov, Žeratice, Bučovice, Prusy Německé, Topolany, Rychtářov, Pustoměř, Drnovice, Židlochovice, Blučina, Nosislav, Újezd, Dambořice, Otnice, Polehradice, Šitbořice, Hodonín, Čejkovice; Šardice až teprv asi od r. 1690., Podivín, Lanžhot, Břeclav, Mikulčice, Tvrdonice (jen učitel, ale bez školy), Kounice Dolní, Rosice (škola ještě r. 1653. zcela spustlá; r. 1691. byla již nová škola na místě chudobince); v Bítišce Veverské byly sice 2 školy, ale 1 učitel, v Lipůvce učitel bez školy a stálého platu; Drásov, Lomnice, Doubravník, Loučka Dolní, Jedovnice, Blansko, Doubravice, Letovice, Bořítov (»učitel pro 3 farní osady: Bořítovskou, Černoohorskou a Lhotskou ustanoven a jen na posnopné odkázán«), Lysice, Olešnice, Bystřice, Jimramov, Zvole, Nové Město, Žďár, Nové Veselí;

b) německých 26: Brno, Mikulov, Tuřany, Modřice (učitel v najatém bytě učil; škola stála ještě r. 1680. pustá), Komořany,

---

*) Sestaveno a čítáno dle zápisů v zemské registratuře z r. 1667-79. u některých osad, kde stála škola, a dle zpráv děkanův r. 1662.—91. v Kirchliche Topographie von Mähren, I. díl 1.—5., II. díl 1.—4. od Ř. Volného.

Kučerov, Pohořelice, Příkluky, Zaječí, Medlov, Pravlov, Malešovice, Cvrčovice, Vlasatice, Hustopeč, Pouzdřany, Uherčice (děti učily se v radnice), Popovice, Perná, Drnholec, Nové Sídlo, Frlešdorf, Dunajovice Dolní, Troskotovice, Selce, Pulgařov.

2. na Jihlavsku:

a) českých 26: městské školy v Telči a Třebíči (zde r. 1662. dobrý učitel, r. 1674. opět 3 učitelé a dobří hudebníci, jindy 4; učili počtům, hudbě, počátkům latiny a j.); obecní školy měly: Meziříčí (škola spadla, proto děti učily se v učitelově domě), Bítiška Osova, Budišov, Křížanov, Strážek (učilo se r. 1662. v obecním domě několik dětí); Měříň, Kamenice, Netín, teprva r. 1691., Luka, Červená Lhota; v městě Vladislavi učilo se v malém domku; (v Rudíkově byla škola, ale ne učitel, protože nebylo platu); Brtnice, Batelov, Kněžice (v nájmu, po staré škole zůstalo jen pouhé místo); Mrákotín, Studená, Urbanov (r. 1672.), Želetava, Heraldice (r. 1662. novou školu, ale žádného učitele, r. 1691. ano), Opatov (starý učitel, ale žádné školní děti), v Pavlově (nebylo ani školních dětí; učitel konal jen službu v kostele), Stará Říše (učilo se v radnici), Nová Říše, Dačice (po válce neměly ani školy, ani učitele; r. 1662. učilo se v malém domku u hřbitova) a nepochybně též i smíšené město Třešť;

b) německých 6, školy: Jihlava, Stonařov, Rancířov teprv okolo r. 1669., Vilanec (měl školu, ale nebylo v ní r. 1662. děti); (v Českém Rudolci stála pustá škola a neměli učitele), Čížkrajov, Slavonice.

3. na Znojemsku:

a) českých 19: Jemnice, Budeč (r. 1672), Dešná, Kdousov, do Krasonic chodil učitel ze Želetavy, Jaroměřice, Budějovice, Dalešice, Krhov, Starč, (v Hostěradicích škola, ale bez učitele), Mikulovice, škola spustlá, děti učil r. 1657. obecní písař v radnici), Křtěníce (r. 1690), Jevišovice (r. 1660. udělala vrchnost z pusté chalupy školu), Blížkovice; v Bítově škola r. 1672.; Olbramkostel (škola r. 1657. shořelá a nebyl tu pak učitel); (v Horních Dubňanech »nebyl učitel a ve škole zůstával sedlák«); Náměšť, Lidměřice a Bíteš;

b) německých 21: městskou školu ve Znojmě; obecní: Staré Hobzí, Vratěnin, Neustift, Rancířov, Oleksovice, v Olbramovicích a Našiměřicích nebyla škola, však učitel, Jiřice, Štítary,

Stálky, Popice, Šatov, Dyjákovičky, v Tasovicích učilo se jen v postě, Vrbovec, Hrádek, Hrušovany, Jaroslavice, Dyjákovice, Krumlov.

4. na Olomoucku:

a) českých 40: Boskovice, Knihnice, Čechy, Bohuslavice, Konice, Slatenice, Jevíčko, Trnavka Nová, Úsov, Zábřeh, Zvole, Jedle, Bystrice, Blahoňovice, Dolany, Pěňčice, Týnec, Tršice, Dub, Charváty, Němčice, Tovačov, Ivanovice, Dobromělice, Kojetín, Hradisko, Naklo, Senice, Nešetice, Králice, Březovice, Unčov, Mladějovice, Hnojice, Dolní Štěpánov, Prostějov, Kostelec, Plumlov, Smržice, Určice;

b) německých 40: městskou školu Olomouc, obecní: Chornice, Křenová, Třebová Moravská, Boršov, Rychnov, Tatenice, Svitavy, Greifendorf, Vendolí, Mohelnice, Rymařov, Horní Město, Brunseif, Jiříkov, Kočov, Moravice, Šilperk, Losín, Jestřábí, Budišov, Stará Voda, Gundrovice, Vítkov, Dvorce, Beroun, Kunčice, Lomnice, Bělčice, Hněvotín, Olšany, Slavonín (v najatém bytě), Cholina, Újezd, Libiny Něm, Hradečná, Paseka, Šternberk, Něm. Huzová, Domašov.

5. na Uher. Hradištsku samé české školy, 57: městská v Uher. Hradišti, jiné v Uher. Brodě, ve Strážnici (»kamenná u hřbitova ale téměř bez dětí, které chodily všcky do školy k píaristům«, založené r. 1633.), v Kyjově a Zlíně; obecní školy nejprve měly: Velehrad Tupesy, Bilovice, Újezdec, Březová, Vlčnov, Šumice, Lipov, Milotice, Malenovice, Kostelec, Koryčany, Klobouky, Brumov, Újezd, Vlachovice, Morkovice, Březnice, Želechovice, Fryštátl, Vsetín. Potom r. 1671—1691. se ještě jmenují: Nivnice, r. 1672., Hračovice, Bánov (»škola ještě spustlá, ve zříceninách«), Osvětimany, r. 1691. nová. Jinde i v několika městech připomínají zprávy od vrchností r. 1667., od duchovních r. 1672. a 1691. a farní pamětní knihy, že tam byl učitel, o škole pak ničeho, nebo výslovně se praví, že tam škola není. Jsou to: Buchlovice, Derfle, Ostroh, Újezd u Brodu, Boršice, Nezděnice, Strání, Němčí Horní, Blatnice, Nová Lhota, Bzenec, Ješov, Vracov, Střílky; na východní straně Lidečko Dolní, Pozlovice, Ořechov, Slavičín; Napajedla, kde učitel bydlil v chudobinci; Pohořelice, Zdounky, Kvasice, Litenčice, Rataje; Vyzovice (»učitel ve špatném obydlí«), Slušovice (učitel v nájmu), Pržno, kde bydlil »na faře, poněvadž tu škola není.«

6. na Přerovsku: a) českých 29: městské školy měly: Přerov, Kroměříž a Příbor; obecní: Holešov, Bystřice, Dřevohostice, Kostelec, Mysločovice, Prusinovice u Holešova, Chropín, Kokory, Horní Moštěnice, Lipník, Bělotín, Drahotouše, Osek, Kelč, Hustopeč, Soběchleby, Špičky, Vsechovice, Meziříčí n. B., Lešná, Rožnov, Kašová; Starý Jičín (teprv od r. 1685. školu dřevěnou vystavěli osadníci, a vrchnost dala k ní paseku 6 měr a 1 louku), Štramberk, Frenštát, Spálov;

b) německých 9: městskou školu Nový Jičín; obecní: Jasnice, Suchdol, Šenov, Odry, Fulnek, Podštát, Vražné, Kujavy;

7. v moravských obvodech ve Slezsku německé školy: Fulstein, Hrozová, Jindřichov, Osoblaha, Poruba, Rudoltice, a ve Slezsku nyní pruském Ketř.

Úhrnem bylo křesťanských škol neb učilo se na Moravě ve 327 obcích, totiž v 225 českých ($\approx 68.8\%$) a ve 102 německých ($\approx 31.2\%$); v obvodech v 7, dohromady ve 334 obcích, o celé 100 méně, než bylo tehdy farních osad.

K nim sluší připočísti asi 20 škol v židovských obcích (viz str. 113) a to jako posud k německým školám, i jest pak u všech asi 350 co do národnosti tento poměr: 64% českých a 36% německých (30% křesťanských a 6% židovských škol).

Při tak malém počtu škol po 30leté válce nemohlo arci vzdělání vůbec opět se vzmáhati, a lidé i nejváženější v obci, jako byli purkmistři a radní, z velké části neuměli psáti ani v polovici XVIII. století a místo podpisů dělali křížky u pečeti obecních, Češi a Němci.*)

Školy stavěly a vydržovaly si obyčejně všechny obce jedné farní osady dohromady nebo vrchnost, v městech obce samy. Někde však nechtěli ještě r. 1672. školy stavěti ani učitele vydržovati, odkládajíce to, nebo jen na faráři toho žádajíce.

Učitel nemá dostatečného příjmu, byl nucen ještě jiným způsobem vydělávati, aby rodinu slušněji uživil a vychoval. Na

---

*) Popisy obcí na Moravě r. 1749. v zemské registratuře.

mnohých místech měl rozličné zaměstnání vedlejší, někde učitele nedůstojné. Pravidelně byl ředitelem kůru, varhaníkem a zpěvákem (kantorem). V Příklukách a Zaječím byl zároveň obecním radním a písařem; obecním písařem v Lomnici, Pasece blíž Unčova a j., začez měli tam obyčejně kus pole a louku; v Medlově byl povinen natahovati hodiny na věži (1691); v Židlochovicích byl zvoníkem, v Hněvotíně u Olomouce kostelníkem a zvoníkem; v městě Budišově varhaníkem a zvoníkem.

V Německých Libinách, Hradečné a jinde, hlavně na severní Moravě a ve Slezsku, zvonil učitel proti mračnům a za to měl obyčejně »několik snopů obilí« nebo určitý počet bochníků chleba.

V Bítově byl učitelem kostelník r. 1657; na Hrádku u Znojma byla »dobrá škola, ale žádný učitel; jeho místo zastával r. 1657. hospodský.« V Pulgařově, Vlasaticích a Selcích byli učitelové 1691., kteří »z nouze byli zároveň hostinským.«

Příjmy měl tehdy učitel nestejné a rozličné, ve vsích i městech: buď určitý plat peněžitý od faráře neb obce a vrchnosti, školní plat (sobotáles) neb i rozličné dávky, někde chleba, máslo, boty, nebo »jen posnopné dle libosti.«

Od obce měl kromě školného: v Lipníku 46 zl., v Uher. Brodě 30 zl., 4 míry pšenice a tolikéž ovsu; v Židlochovicích, kde byl spolu varhaníkem a zvoníkem, 26 tolarů, však od r. 1671. jen 12 grošů týdně; ve Dvorcích 28 zl. a 7 sáhů dříví; v Pohořelících 30 zl., v Třebíči r. 1662. učitel od města 24 zl., r. 1674. již 3 učitelé, jindy 4 a »dobří hudebníci« placeni byli dílem od literátův, obdrželi denně od jednoho měšťana po pořádku oběd a chleba z 1 měrice mouky v chudobinci upečeného, a 10 sáhů dříví od města. Ve Víškově ještě r. 1672. a 1691. od města 14 zl. nadace, »začez každý pátek ofcium sv. Kříže a každou sobotu Stabat mater zpívati musil; v neděli a ve svátek měl obědy od faráře, v postě ale denně u jednotlivých měšťanů střídavě, nebo 7 kr. za to; ale sotva desátý něco zaplatil«; v Medlově 6 zl. 24 měř žita a za natahování hodin na věži zvláště plat; v Dolních Kounicích 24 zl.; v Dačicích od města 20 zl.; v Břeclavi 16 zl. a 12 měř žita; ve Vyzovicích 16 zl.; v Blučíně 16 zl. a 3 míry žita; v Kyjově 16 zl. a potraviny, varhaník 30 zl. a potraviny, oba piva jako farář, 1 vědro a patok také 1 v.; v Německé Husové 16 zl. a za hraní na varhany 2 zl., 1 vůz sena, 6 sáhů dříví, pole pod

3 míry; v Hustopeči u Kelče 14 zl. a 2 kopy obilí, 1 $\frac{1}{2}$ míry pole; v Lomnici, zároveň obecním písařem, 12 zl., koledu a pomlásku, 1 polfčko a loučku; v Přerově 12 zl., varhaník 18 zl.; v Nosislavi 9 zl. a 8 měr žita; ve Stonařově 9 zl.; v Jevíčku, 10 zl. od města; v Kamenici u Jihlavy 6 kop grošů a 4 míry žita od obce; v Luce 2 kopy gr., 7 měr žita a 1 pár bot; ve Skalkách 18 měr žita; v Určicích 6 $\frac{1}{2}$ zl.; v Bělčicích 4 zl. 40 kr.

Farářové vydržovali učitele, jak bývalo za nejstarší doby, ku př. v Jemnici platil učiteli 20 zl. a dával mu obědy v neděli a ve svátek; v Kdousově 10 zl. a 10 měr obilí, něco přidala obec; ve Starči 14 zl. a 15 měr žita; v Slavonicích 10 kop gr., 12 měr žita a 1 m. pšenice; v Želetavě »7 kop gr. a něco žita«. v Měříně a v Bystřici u Olomouce po 8 zl.; v Bystřici nad Pernšt. týdně 6 gr., v neděli a ve svátek oběd neb za to 10 zl. ročně; v Nákle 6 měr žita, v neděli a ve svátek oběd; školu vydržovali osadníci; v Dolanech 6 zl., 4 m. žita, 1 m. pšenice a 1 m. ječmene; od kláštera ve Staré Říši 5 zl., 5 m. žita a $\frac{1}{9}$ míry hrachu; v Pavlově u Želetavy od faráře 4 zl., 4 m. žita, 4 m. ovsa a 1 boty; v Moštěnicích Horních 4 zl. od kostela a v neděli obědy; v Horním Veselí někdy oběd a 3 6 měr žita; v Novém Městě místo oběda ročně 10 zl.

Od obce a faráře nebo kláštera neb kostela: v Nové Říši měl stravu v klášteře a dostával od obce 17 kop gr., v Německých Libinách 20 zl. od obce a kostela $\frac{1}{4}$ pole a za zvonění proti mračnům několik snopů (Wettergarben); v Tovačově od města 15 zl., od kostela 5 zl.; v Blížkovicích od faráře 12 zl., od obce 7 zl.; v Bítisce Osové 4 zl. od faráře a něco posnopného; v Křížanově od obce 7 zl. a každou neděli oběd na faře; v Charvátch od obce 3 zl. a tolikéž od faráře mimo obědy v neděli a ve svátek; v Dubě od kostela 4 zl., od sedláků něco peněz a obilí; též od faráře a obce vydržován byl učitel v Batelově, v Brtnici, Třebí a j.

Od vrchnosti na př. ve Víškově vydržoval děkan učitele a ředitele kůru, město a vrchnost 2 učitele a 2 pomocníky, v Horním Městě u Rymařova měl 37 $\frac{1}{2}$ zl. o 12 sáhů dříví; v Jedovnicích 10 zl. a 6 měr žita, v Hodoníně a j.

Od vrchnosti a obcí: v Zábřehu od obce 25 zl. 4 kr., od pána něco obilí; v Bojkovicích 16 zl. ročně a potraviny od

vrchnosti a vsí; ve Frýštátu placen od vrchnosti a obcí, měl zahrádku a mohl 2 krávy mít; ve Vsetíně placen od města a vrchnosti; v Lomnici „měl pán učíteli platiti, však odpíral mu to, a také děti do školy neposílali; proto nebylo tu často učitele.“

Osadníci vydržovali učitele: v městě Budišově, kde byl i varhaníkem a zvoníkem, měl od města ročně 22 zl., 4 měrice žita a dvakrát v roce od každého domu v městě 1 kr., od každého sedláka v Nové a Staré Vsi 2 bochníky chleba; v Bělotíně na penězích toliko 28 grošů, od tehdejších filiálek (v Nýdku, Stříteži, v Bartolovicích a Jindřichově), když tam byla mše sv., po 1 gr.; dostával pak od sedláků ročně 189 bochníků chleba a posnopného okolo 5 kop obilí; v Malenovicích ročně 8 zl., 7½ m. žita a mohl si 2 krávy držeti; v Napajedlích, ve Zlíně, v Brunseifě byl spolu obecním písařem („notáfem“) a měl od osadníků 32 zl.; v Pasece blíž Unčova spolu varhaníkem a písařem 25 zl. 31 kr., 1 pole pod 2 míry a loučku; v Jiříkově od obcí 20 zl.; v Hradečné 19 zl. a za zvonění proti mračnům něco posnopného; v Pozlovicích 18 zl., asi 5 mandelů pšenice a tolikéž ovsa; v Ješově 15 zl. a nějaké maličkosti; v Rožnově 12 zl., 8 sáhů dříví; v Bohuslavicích u Čech na Olomoucku 12 zl. a 6—7 měř žita; v Úsově 8 zl. a 6 m. žita.

V Újezdě u Brumova 8 kop pšenice, ovsa a koledu; v Kočově u Rymařova dostával od 2 vesnic (Kočova a Vojnovic), ročně 8 zl., od každého sedláka 1 bochník chleba, za zvonění asi 75 snopů žita a tolikéž ovsa, měl 1 pole pod ¾ m. a od každého chlapce, který se učil jen čísti 1 kr., od těch pak, kteří se učili také psátí týdně 1½ kr.; v Dolních Moravicích od vesnic i za písařství 16 zl. 40 kr., za zvonění 3½ zl., od každého sedláka 1 bochník chleba, za zvonění proti mračnům posnopné a j. *)

Ve Vlachovicích dostával asi 8 kop pšenice, tolikéž ovsa, pak máslo, nebo za to 12½ zl.; v Osyce 8½ zl. a posnopného 3 kopy a 34 snopy pšenice a tolikéž ovsa; v Bystřici pod Hostýnem 7 zl. a posnopné a mohl 2 krávy mít; v Králících u Olomouce 2 zl., od osadníků něco obilí; v Kvasicích od každého

---

*) Zvonili ještě v XIX. století. V nedalekém Rešově zabil hrom učitele a 12 letého chlapce dne 12. července 1810., když proti mračnům zvonili. (Volný, Kirchliche Topographie II., díl 4. str. 119).

osadníka 2 české groše s $\frac{1}{4}$ m. žita; v Miloticích 20 měr žita; v Ořechově 18 m.; v Slavičíně 16 m. pšenice a tolikéž ova, vejce a od každé vsi 1 vůz dříví; v Nové Lhotě byl obecním písařem a měl od každého usedlého ročně po 2 groších a 1 bochník chleba; v Lipově po 2 krejcarích a několika snopech obilí; ve Velké po 1 groši a posnopné; v Újezdě u Brodu 13 m. obilí ročně; v Nezděnicích od 4 vsí $19\frac{1}{4}$ míry a 49 snopů žita; v Nivnici od osadníků 18 měr žita, potom ok. r. 1691. dvojnásobně tolik; v Šumicích 15 měr pšenice.

V Újezdě blíž Unčova $\frac{1}{4}$ lánu polí a 19 zl. od obcí; v Jesenicích u Jičina pole pod 1 míru, zahrádku, louku, 1 vůz sena a »něco posnopného«; ve Vatenicích u Třebové obilí a dříví od osadníků a koledu.

V Kokorách měl 2 m. pole a od každého usedlého ročně po 3 kr.; v Konici na Olomoucku »po 2 kr. a byl spokojen«; v Pěčnicích po 2 kr. a několika snopech obilí; v Němčí Horním od sedláků $20\frac{1}{2}$ m. a 10 másů másla; ve Vražném »chleba, obilí, a něco peněz«; v Gundrovicích od každého sedláka dvou vesnic jen 2 bochníky chleba ročně.

Jinde neměl určitého platu, jako na př. v Lipůvce, ve Smržicích, Kostelci u Prostějova, v Slatenicích dostával jenom asi 10 měr žita a »něco z dobroty farářovy«; v Šenově dostal něco lnu a potravin; v Pohořelicích »jen maličkosti«; ve Vlasaticích a Selcích ještě r. 1691. mimo školu »z nouze držel zároveň hospodu«, ve Vražné »chleba, obilí a něco peněz« atd.

Toliko posnopné měl učitel v Bořitově, v Kostelci u Prostějova, v Litenčicích, Mikulčicích, v Mrákotíně »jen několik snopů obilí od každého sedláka«, v Otnicích, v Újezdě u Židlochovic, v Žeraticích, ve Veselí u Hradiště Uher., ve Zdoukách.

Někde ani nechtěli mu platu dávat, ani obec ani vrchnost, a učitel musil odejít.

V moravských obvodech ve Slezsku měli učitelé:

V Osoblaze od města ročně 24 zl., 4 měrice žita, z nadací 13 zl. 36 kr., pak ze 4 sbírek v roce asi 10 zl. a dříví z lesa biskupského; — v Hrozové od sedláků obilí dílem v zrně nebo ve snopech, pak koláče, za hraní na varhany ročně 2 zl. 24 kr. a měl zahradu pod 1 míru; — v Jindřichově měl desátek z Jindřichova, z Janova a Petrovic asi 10 zl. ročně, pole na 12 věr. setby a ještě jedno velké, ale neúrodné pole a louku; varhaník

dostával od osadníků ročně 48 zl.; — v Pitárně od osadníků ročně 5 měric žita, tolikéž ovsa, pole pod 8 měric, 1 loučku a zahradu; — v Rudolticích od této obce a ze vsi Vína ročně 118 bočníků chleba, 49 mand. žita a 30 m. ovsa; — v Pelhřimově Moravském poli pod 9 měric, 33 mand. žita, tolikéž ovsa, 90 bočníků chleba a 1 zl. 54 kr. od obce; — ve Vysoké poli 6 měric, 3 louky pod 2 vozy sena, chleby, něco peněz a posnopné.

Od r. 1785. měl učitel na venkově nejméně 130 zl. ročně, podučitel 70 zl., pak školné (sqbotáles), koledu a jiné dávky starobylé; od r. 1853. na farní škole 300 zl. a jinde 250 zl., podučitel 100—120 zl. Od r. 1870. jsou školy rozděleny dle platu ve 4 třídy: v I. 600 zl., v II. 500 zl., v III. 400 zl., ve IV. 300 zl. Ony všeliké dávky vypočteny jsou v peněžitý příjem na účet okresu školního.

Též počet žactva byl tehdy skrovný, zvláště u přirovnání k nynějšímu*) jeho počtu. Chodívali do školy obyčejně jen chlapci, a to poměrně k počtu rodin osedlých málo jich, jak i tato čísla ze zpráv děkanův r. 1672. a 1691. svědčí:

Školy	Počet dětí		Školy	Počet dětí	
	do r. 1691.	r. 1891.		do r. 1691.	r. 1891.
Batelov	14	339	Luka	6	270
Bítiška Osova	10	405	Měřín v létě (v zi-	10	370
Blížkovice	11	240	mě více)		
Brtnice	30	478	Město Nové	20	m.
Bystřice nad Per-	15	m. ch.	Meziříčí n./O.	30	100
štýnem		ob.			ob.
		266			500
Bystřice u Olo-	12	408			až
mouce				40	109
Čížkrajov	5	192			m. ch.
Dačice	30	465			106
Křížanov	14	475			ob.
					642

*) Schematismus školních úřadův, škol obecních, středních a j. na Moravě, r. 1892. — m. znamená měšťanskou školu, ob. obecní školu, d. dívčí, ch. chlapeckou.

Školy	Počet dětí		Školy	Počet dětí	
	do r. 1891.	r. 1891.		do r. 1891.	r. 1891.
Moštěnice Horní	—	214	Třebíč	80	m.d.č. 60*)
Náměšť u Brna	12	336			něm. 96
Opatov	—	291			m. ch. č. 60
Pavlov	—	120			ob. č. 1010
Říše Stará	6	217			něm. 303
Slavonice	35	390			429
Starč	12	245			
Veselí Nové	6—7	180			
Vilanec	—	136			
Vladislav	5—6	173	Želetava	12	

Průměrně tedy v těchto 21 místech, i když počítáme nyníjší obvod školní, kdežto v XVII. věku patřily k němu celé farní osady, a nečítáme 4 míst, kde byla škola neb učitel, ale děti nechodily do školy, chodí jich teď 25 krát tolik, co před 200 lety, s těmito místy čítáno, nejméně 30 krát tolik.

11—20 krát více dětí chodí totiž z oněch míst do školy: ve Slavonicích, Veselí, Dačicích, Brtnici, Třebíči, Starči, Meziríčí; 21 až 30 krát tolik v Blížkovicích, Batelově, Náměšti, N. Městě, Bystřici n. P., Vladislavi; přes 30 až 40 krát: v Křížanově, Bystřici u Olomouce, Želetavě, Říši Staré, Měříně, Čížkrajově, Bítisce Osově a Lukách.

Podobně bylo to nepochybně i v jiných krajinách za téže doby a týchž poměrův.

V 1. polovici XIX. století, r. 1822, čítalo se škol:**) obecních (trivialních) na Moravě 1247, v obvodech ve Slezsku 27, a školních dětí na Moravě 117.706, v obvodech 3409;

*) I. třída nově založené školy měšťanské. Škola židovská není tu počítána, protože v XVII. století udán jest počet dětí křesťanských.

**) Statistische Übersicht von Mähren, v zem. archivu Cerro-niho sbírka.

r. 1834—40. na Moravě 18 hlavních škol německých, a 1524 všech obecních (židovských 33); z nich bylo českých 1035 (t. j. 68·5% křesťanských nebo 66% všech, o 2% všech více, než po 30leté válce) a německých 507 (34%, o 2% méně, než po 30leté válce), pak 10 gymnasií, stavovská akademie, oekonomický ústav a Františkova universita v Olomouci, bohoslovecká fakulta v Brně.

A r. 1891. jsou na Moravě: technické školy německé v Brně, bohoslovecké zde a v Olomouci; střední a jiné školy:

Školy r. 1891.	Počet jich	České		Německé		Česko- německé		Přibyl o ve 200 letech	
		úhrnem	%	úhrnem	%	úhrnem	%	úhrnem	%
gymnasia	22	9	41	13	59	—	—	12	54·5
realné školy	15	3	20	12	80	—	—	15	100
učitelské ústavy	8	4	50	4	50	—	—	8	100
odborné školy									
průmyslové	14	4	28·5	9	64·3	1	1	14	100
městanské školy									
chlapecké	43	18	41·9	25	58·1	—	—	43	100
dívčí	40	14	35	26	65	—	—	38	95
obecné školy *)	2316	1597	35	696	30	23	1	1910	82·4
městanských a obecných do- hromady	2399	1628	68	747	31	23	1	1991	86

Srovnáme-li poměr škol tehdy a nyní, přibyl o jich značně vůbec, obecních a městanských (podobných bývalým školám hlavním) na celé Moravě téměř 8 krát, v některých krajinách více než 10 krát tolik, co před 200 lety.

Poměr českých a německých škol obecních poněkud změnil se ve prospěch národnosti české: 69% českých a 31 německých s českoněmeckými; avšak čítáme-li je s městanskými dohromady, objevuje se tento úkaz: českých bylo do r. 1691. všech 64%, nyní 68, tedy u přirovnání k oné době, jest nyní českých škol

*) Hlavní zpráva roční c. k. moravské zemské rady školní o školství obecním na Moravě r. 1890/91.

více o 4%, než po 30leté válce. Shoduje se to i s bádáním o poměru obou národností po 30leté válce (viz str. 184.).

U přirovnání k r. 1834–40. přibýlo v posledních 50 let škol českých o 2% (ze 66 na 68⁰/₀), německých ubylo a 2% v českých obcích; tedy za toto půlstoletí přibýlo českých škol poměrně právě tolik, o 2% všech na Moravě, jako ve 150 letech po 30leté válce. Středních a jiných škol přibýlo: všech 20 českých a 28 německých; poměrně k počtu národností jest jich mnohem více německých než českých.

Literatura na Moravě.

Za všeobecného úpadku klesala přirozeně i duševní činnost na Moravě.

Avšak nezanikla. Byť u menším počtu, pracovalo zde i v nejhorších letech po 30leté válce několik ctihodných mužů, aby česká řeč se vzdělávala. Bylo jich na Moravě celkem v 2. polovici XVII. století jen 20; v XVIII. století, kdy bylo na Moravě obyvatelů více než dvakrát tolik než v onom, (str. 129.), poměrně ještě méně, totiž v celém století jen přes 40, sotva $\frac{1}{7}$ všech spisovatelů českých oné doby.*)

Klesala tedy duševní činnost nejvíce v XVIII. století, kdy se také lidu nejhůř vedlo.

Literaturu českou pěstovali teď nejvíce kněží katoličtí v duchu náboženském, jako minule a současně jiné církve také činily, totiž z oněch 20: jesuitů 5, jiných řeholníků 7 (2 z řádu cistercianského a premonstratského, po 1 z řádů benediktinského, františkánského a piaristického), 4 kněží světských a jen 4 spisovatelé jiného stavu, z nichž 1 z panského starého rodu.

Šťastný Kadlinský z Horšova Týna, nar. 1613., jesuita, r. 1650. administrator fary v Lulči, přeložil nábožensko-allegorickou báseň »Zdoroslavíček v kratochvilném háječku postavený«, opěvující lásku k Bohu a Krista Pána (německy napsal Bedřich Spee z Langefeldu, jesuita v Kolíně nad Rýnem) a sepsal život

---

*) Srovn. můj Pohled na osvětu národa československého u porovnání s osvětou národa německého, 1870., str. 33, 56–59.

Matky Boží (vyd. v Olomouci r. 1666.), sv. Ludmily, mučedlnice a patronky české, sv. Václava a j. Zemřel v Hradišti r. 1765.

Kosmus Kroměřížský, kněz, vydal r. 1655 v Olomouci »Pěkné poutnické písně«, první to českou knihu, jež po 30leté válce na Moravě vyšla.

Jan Frant. Štyvar z Příbora, r. 1661—66. farář ve Starém Rousínově, potom v Lanžhotě a Nivnici, napsal a v Olomouci vydal r. 1661. »Řebřík rajský«; Uhři zavraždili ho vpadše do Uher. Brodu r. 1683.

Fr. Venceslaus, profes kláštera Velehradského, napsal život sv. Bernarda, písně a modlitby ze spisů téhož svatého vybrané (v Olomouci 1673.).

Kristian Gottfried Hirschmentzel z Frydeka v Těšínsku, spiritual na Velehradě, mimo dějepisná díla latinská o sv. Cyrillovi a Methoději, o markrabství Moravském, klášteru Velehradském a j. napsal česky »Ve jméno Boha Otce, Boha Syna atd. arcibratrství sv. růžence v chrámu Páně Bolatském*) vyzdviženo jest« (rkp. v knihovně Olomoucké).

Daniel a S. Barbara, nar. v Praze 1640, piarista ve Strážnici, rektor kolleje v Kroměříži a český kazatel, napsal Krátkou zprávu o životě a činech Josefa Kalasanzia, zakladatele řádu piaristického. † 1648 (v Litomyšli 1692., kde po 6 letech umřel).

Fr. Samuel Čáslavský, kněz řádu františkánského v Uherském Hradišti, r. 1671—81. zámecký kaplan na hradě Buchlově, sepsal r. 1671. O původu a víře Mahometa, V krátce sepsanou knížku a potupení světských marností, r. 1681. O ceremoniích sedmi svátostí a církevních, o kráse kostela a věcech v něm, o poutích, o posvěcení menších věcí atd. (nebyly vytištěny).

Vojtěch Martinides z Roudné ve Slezsku, *1606., jesuita † v Uherském Hradišti 1681., napsal dle písma sv. a rozličných učitelů duchovních »Uzda duchovní aneb spasitelná přemýšlování o posledních věcech člověka«, vyd. v Praze 1672. a 1675.

Valentin Bernard Jestřábský z Moravské Ostravy, *1630., farář ve Střelcích, pak od r. 1667, v Bítišce Veverské a v Říčanech, »vzorný kněz a duchovní správce slovem i skutkem, napsal 5 velkých svazků kázání a 6 jiných svazků o předmětech nábo-

---

*) V Bolaticích u Hulčina ve Slezsku, jež patřily klášteru Velehradskému.

ženských latinsky a česky, z těchto »Katechismus domácí pod titulem a způsobem rozmlouvání hospodáře s hostem« (vyd. v Olomouci 1713.) a »Sedláčkovu vidění«. Většinu jich vydal vlastním nákladem a část rozdal. Umřel v Bítišce Veverské r. 1719, maje věku 89 let.

Norbert Želecký z Počenic, nar. v Brně, horlivý opat kláštera premonstratského na Hradisku u Olomouce, napsal »Mons pietatis, t. j. důvodné popsání svaté a milostmi mnohými se stkvoucí Marie Hory«*) (vyd. Olomouci 1680.). Umřel r. 1709.

Michal Siebenaicher, nar. v Löwenthalu ve Slezsku r. 1642., člen téhož řádu na Hradisku, napsal mimo jiné práce dějepisné o tomto klášteře »Historii Sv. Hory od prvních počátků až na naše časy,« vydanou v Olomouci r. 1679. Umřel rok po tom, r. 1680.

Tomáš Bernard Jelínek, mistr university Pražské a věncený básník latinský (poěta laureatus), od r. 1680. farář v Dačicích, přeložil zde t. r. »Florimunda Remunda Historii o počátku, zřůstu, zkáze všelikého kacířstva« (rpk.) † 1687.

Jan Tanner, nar. v Plzni r. 1623, jezuita, »horlivý podporovatel dědictví svatováclavského« (pro vydávání českých knih, založeného tehdy od jesuity Václava Matěje Šteyra z Prahy), učil po 11 let v Praze a v Olomouci, napsal »Pramen marianský« a jiné dva v Praze vydané; † tu r. 1694. Mladší jeho bratr Matěj, rektor jesuitské kolleje v Praze, vydal r. 1666. »Historii o hoře Olivetské na Moravě blíže Šternberka.«

Bohuslav Balbín z Vorličné, nar. v Králové Hradci r. 1621, studoval také v Olomouci, byl novicem u jezuitů v Brně, kde pak i na gymnasiu učil a ve svých pracích také k pamětem a rodům Moravským hleděl, zvláště v »Miscellanea historica Bohemiae«; r. 1658 vydal v Olomouci spis o poutnickém místě Tuřanech u Brna »Diva Turzanensis seu Origines et miraculu B. V. Mariae, quae Turzanae in Moravia ad urbem Brunam colitur.« Jeho podobný spis o Sv. Hoře u Příbramě přeložil a r. 1666. vydal V. Matěj Šteyr. Balbín zabývá se hlavně dějinami království Českého, pozбудil přítele svého Tomáše Pešinu z Čechorodu, že pracoval o dě-

---

*) Vystavěl na této sv. Hoře u Olomouce chudobinec pro 12 mužských, dostavěl tam kostel Matky Boží a pro onen koupil statky Konice a Strážisko za 61.500 zl. (Ř. Volný, Kirchl. Topogr. II. 345),

jinách markrabství Moravského a vydal r. 1663. »Předchůdce Moravopisu obsahující summovní výtah všeho toho, co v témž Moravopisu obšírně položeno bude.« Díl I. tohoto díla »Mars Moravicus«, dějiny válečné až do r. 1526, vyšel r. 1677 podporou stavů moravských.

Výše jmenovaný Matěj Šteyr, jenž také v Olomouci filosofii studoval a na Moravě působil, velice také pečoval o správnost řeči a vydal r. 1660. v Olomouci českou mluvnici v 5 knihách »Grammatica bohémica in 5 libros divisa«, již byl napsal jesuita Jan Drachoský z Třeboně, zemřelý r. 1644. v Brně; sám pak mimo jiné sepsal podle Králické bible bratrské »Orthographia aneb převýborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psáti a tisknouti.«

Coelestin Arlet z Hlohova ve Slezsku, probošt nejstaršího kláštera, na Moravě, benediktinského v Rajhradě, od r. 1666. napsal česky »Artikulové k soudům náležití od l. 1667.«, »Správa hospodářská« (rkp.) a »Moc a ctnost kříže sv. arcioťce Benedikta«, vyd. v Olomouci r. 1680.

Místní paměti sepsali tehdy: Mikuláš Bissato, městský písař v Třebíči, o tomto městě r. 1667., Mik. Vrbětický, varhaník ve Slavičíně, o tomto místě (svém rodišti).

O jiných věcech napsali:

Hynek Jankovský z Vlašimě, pán na Jemnici a Bítově, »Apotéku koňskou« na tři díly rozdělenou, r. 1650. (rkp.).

Ezechiel Baušner, lékař, jehož spis »De peste« vyšel také česky v Olomouci 1680. pod názvem »Krátká rada, která by se sprstý člověk a chudí lidé v čas morové rány zachovati měli.«

V prvních 10 letech po válce byly tedy napsány toliko 2 české knihy; pouze jedna z nich vyšla tiskem r. 1655. (Kosma Kroměřížského Pěkné písně poutnické), druhá páně Jankovského z Vlašimě zůstala v rukopise. A tento šlechtic byl tehdy poslední český pán, který se českou literaturou zabýval, jako činívali někdy nejznamenitější pánové, na př. nejvyšší hejtman markrabství Moravského Ctibor Tovačovský z Cimburka, nejvyšší sudí Smil Osovský z Doubravice, Karel ze Žerotína a j.)

---

*) Původní šlechty české zůstala jen čtvrtina ve vlasti; jen přes 30 jich drželo panství, většinou malá; ostatní šlechty, nečítajíc vrchnosti duchovních a městských, bylo ke 100 majetníky panství na Moravě.

V pozdějších letech XVII. století přibývalo zase českých spisovatelů na Moravě, jak viděti v podaném jich přehledu; ale činnost za tehdejších poměrů byla přirozeně skrovná. Průměrně sotva jedna kniha vyšla za 2 léta.

Kromě knih již uvedených vydány byly na Moravě do konce XVII. století ještě kalendáře české r. 1654. od Dr. J. O. Čermáka, hvězdáře v Krakově, od J. Gostumiovského kalendář hospodářský a kancelářský na r. 1675. od Dr. Kr. Křikavského, hvězdáře v Krakově, na r. 1694—1727.; krátké, výtahy snešení obecních, sněmů český a německy; od nejmenovaných spisovatelů:

Pohádky duchovní, t. j. ukryté otázky z písma sv. vytažené, r. 1695. — Knížka pobožná o sv. anjelích, r. 1699.; Regule neb ustanovení bratrstva sv. Isidora při kolleji tovaryšstva Ježíšova v Olomouci založeného, 1670.; Mons praemonstratus aneb předukázaná Hora t. j. sepsání sv. Hory u Olomouce, 1680 s obrázky, věnováno tehdejšímu hejtmanovi markrabství Moravského, Fr. K. Libšteinskému hraběti z Kolovrat.*)

Tiskly se tehdy jen v Olomouci, kde byla jediná tiskárna moravská Mikuláše Hradeckého z Krušnova a jeho nástupců: vdovy Doroty a od r. 1654. druhého manžela jejího Víta J. Ettla z Kostelce u Prostějova; po něm od r. 1668. druhé jeho choti, Anny, opět vdané r. 1673. za J. J. Kiliana. Olomoucká tiskárna měla do r. 1687. zvláštní výsadu, že jen ona směla knihy zde tisknouti.

V Brně novou tiskárnu založili r. 1668. bratří Synapiové Šimon, Bernhart a František a vydali tu r. 1690. českou knihu „Pořádkové, obyčejové, zachovávání atd. kongregencí sv. Isidora, založené v residenci Tuřanské.“ Po nich držel ji rod J. Fr. Svobody z Praby od r. 1706—1784., pak J. Siedler.

Podobně vedlo se i německé literatuře, zvláště na Moravě.

---

*) Jos. Jungmanna Historie literatury české, Jos. Jirečka Ručkověť k dějinám literatury české, R. Volného Kirchliche Topographie von Mähren, Kr. D'Elverta Historische Literatur-Geschichte von Mähren und Oesterreichisch-Schlesien, kdež i podáno jest, co vyšlo na Moravě a co kde o Moravě bylo tehdy napsáno latinsky a německy.

Ono privilegium tiskárny Olomoucké bylo na závalu obnově literatury i téhož umění.*)

Více než literatura a tiskařství pěstována byla výtvarná umění: stavitelství, malířství, sochařství, řezbářství, ryteckví a zvonařství.

Církev katolická od počátku svého velice je podporovala, a když opět na Moravě byla rozšířena, pečovala co nejvíce, aby spustlé kostely obnovovala, nové vystavěla a všemi potřebami zaopatřila.

Bylyť kostely 30letou válkou tak spustošeny, že dle současných pamětí byly v nich »oltáře polámané,« obrazů málo nebo žádné; v četných kostelích nebylo ani kalicha ani jistých předmětů bohoslužebných.**)

Jak to vypadalo v jednotlivých chrámech Páně, podali zprávu tehdejší děkanové, zvláště r. 1672. a 1691.***)

Snahu tu podporovali šlechta a lid na mnohých panstvích.

I vystaveno bylo na Moravě v XVII. století přes 100 nových kostelů, v XVIII. okolo 300 (srovn. str. 207.) a v nich pořízeno jest mnoho věcí umělecky pracovaných.****)

Vzdělávána byla při tom i církevní hudba a zpěv, jak uka-

---

*) Po 200 letech jest na Moravě 46 knihtiskáren ve 30 městech. (V. Brandla Kniha pro každého Moravana, 1892, str. 21.). Podobné literární činnost v posledních 50 letech značně pokročila, zvláště od založení Matice Moravské r. 1840., a to básnická i vědecká.

**) Časopis Matice Moravské 1891, str. 244—445.

***) Obsahuje Ř. Volného Kirchliche Topographie von Mähren.

****) Práce malířů na Moravě Aigena, Bauera Rotha, Wohlhauptera a j. obsahuje Dlabáčův »Historisches Künstler-Lexicon« vydaný r. 1815.

zují zachované památky, z toho věku známé, kancionál Tištínský a Zlínský.*)

Vedle toho udrželo se a nově dále pěstovalo umění prostonárodní.

Lid nalezl útěchy v písni církevní a národní, držel se v rodném životě starobylého obyčeje a zachoval z písní, ve stavbě a ozdobě domů, v kroji a domácím zařízení nesčíslné památky ducha národního a skutečně umělecké práce, jež nynější doba hledí blíže poznati a zachrániti pro jich krásu a uměleckou cenu. Podobný úkaz v lidu jeví se i tu, jako při národnosti, zachování rodné půdy a v jiných částech našeho pohledu.

Rozhlédneme-li se na konci po tom všem, co náš pohled u výtahu v jednoduchých rysech obsahuje; vidíme-li ten obraz utrpení lidu na Moravě, pustiny v obcích a polích onoho věku, jež nám úřední popisy jen číslы pouhými, ale věrně v pravém světle podávají, ať již obraz jednotlivých obcí, krajin nebo celé země: líto jest člověku, buďsi jakékoli víry a národnosti, že do takové spousty a hrozné bídy uvrhla naše praotce ukrutná, dlouhá válka 30letá. Porozumíme a pocítíme tím spíše význam a tehdejší dojem upřímných slov obecního sněmu r. 1649., když konečně válka přestala, že všichni stavové „s velikým potěšením a obveselením myslí . . . vroucím srdcem za obdržení tak pokojných a Pánu Bohu líbezných myslí děkovali Bohu a králi za ten skrze slzavé upění všeho křesťanského lidu dávno vinšovaný a již se vyskytlý zlatý, milý pokoj.“**)

Avšak dále vidíme, jak ponenáhlu mizejí pustiny v dědinách, přibývá opět nových příbytků lidských, pusté role se vzdělávají,

---

*) O Tištínském: v. Časopis Matice Morav. 1892. str. 209—218. od P. K. Konráda, o Zlínském Časopis vlasten. musejního spolku Olomouckého 1890. str. 164., od V. Houdka; o pozdějších „Moravské ornamenty“, III. do téhož spolku vydané.

**) Sněmovní Památky v zemském archivu, v Brně r. 1249., f. 24.

jak přibývá opět nových obcí, nových chrámů Páně a škol, jak vůbec onen truchlivý pohled se mění a lepší. I potěšuje a povzbuzuje nás, jak to všechno zlé přemohla důvěra v Boha, vytrvalá práce a vnitřní síla životní, již obdařena jest tato krásná země, tehdy tak spustošena, a jeho lid obou národností.

Bůh dopustil vůbec na země naše vinou tehdejších stavů nesvorných a nesnášenlivých utrpení těžké, děsnou bouří válečnou; ale neopustil ubohého lidu, nevinně trpícího. Nechal se ho zotaviti, pozvednouti, rodnou zemi opět vzdělávati, vše časem přemoci, napravití a potomkům lepší život připravití, než jaký sami ubozí měli. Nastala jim klidnější léta, »zlatý, milý pokoj«, a z lopotné práce jejich vzešlo símě lepší budoucnosti a poměrně velikého pokroku nové doby.

Seznam míst.

- Aleksovice 53, 61, 160, 172.
 sv. Anny ulice v Brně 164.
 Arklebice 44.
 Arnoštov Před. 175.
 Arnoštov Zadní 161, 175.
 Babice u Brna 200.
     » u Kelče 7, 100, 203.
     » u Olom. 74.
     » u Rosic 29.
 Babice u Znojma 45, 46, 50, 54,
     58, 155, 172.
 Backovice 56.
 Bačice 53.
 Bánov 82, 88, 135, 145, 213.
 Banovice 151, 158, 160, 172.
 Bantice 52.
 Bartolovice 162, 178, 217.
 Bartoňov 162, 167, 176, 183.
 Bartošovice 95, 96, 142.
 Batelov 38, 114, 158, 180, 193,
     202, 208, 212, 216, 219, 220.
 Batouchovice 41, 55.
 Bečva Dolní 187.
     » Horní 187.
     » Prostřední 187.
 Bedřichov pan Lysice 26.
     » u Rabšteina 187.
 Bedřichovice 23.
 Bejkovice v. Býkovice.
 Bělá 168.
 Bělč 201.
 Bělčice 213, 216.
 Bělídlo 128.
 Bělídlo Nové 76, 176.
 Běloutín 155, 214, 217.
 Bělov 209.
 Benátky 162, 177.
 Benešov 74, 181.
 Benetice 42.
 Benkov 155, 162, 177.
 Beranec 40, 173.
 Beranov 38, 40, 120, 155, 160,
     173, 183.
 Beroun 78, 144, 147, 150, 163,
     169, 213.
 Bezděčí 175.
 Bezděkov 79, 80, 120.
 Bezděkov u Třeště 158.
 Bihařovice 51.
 Bílkov 186.
 Bilovice u Brna 28, 200.
     » u Břeclavě 20, 33.
     » u Hradiště Uh. 82, 84, 213.
     » u Plumlova 77.
 Bílsko 72.
 Biskupice u Hrad. Uh. 82.
     » v Olom. 66, 78, 196.
     » ve Znojemsku 45, 46,
     50, 135.
 Biskupsko 53, 62, 160, 172, 181,
     183.
 Bíteš (Velká) 55, 63, 140, 143,
     163, 180, 212.
 Bítiška Osová 13, 14, 20, 135,
     198, 212, 216, 219, 220.
 Bítiška Veverská 201, 211, 223, 224.

Bitov 46, 50, 158, 160, 168, 172,
212, 215, 225.
Bitovanky 45, 46, 50, 120.
Bitovčice 40, 203.
" Horní 120.
Blahoňovice 213.
Blahutovice, Blahutice 162, 167,
178.
Blana n. Blatna 62.
Blansko 14, 136, 211.
Blatce 77
Blatnice 82, 91, 145, 204, 213.
Blatnička 91, 204.
Blazice 100.
Blažejovice 21.
Blažov 72.
Blažovice 23, 200.
Blížice 89, 194.
Blížkovice 57, 136, 137, 163, 180,
191, 212, 216, 219, 220.
Blučina 22, 32, 33, 135, 140, 144,
151, 168, 172, 211, 215.
Bludov 66, 72, 176.
Bobrová Dolní 202.
" Horní 202.
Bobruvka 202.
Bohdalec 202.
Bohdalice 7, 13, 14, 20, 170, 198,
200, 209.
Bohdalov 31, 161, 174, 203.
Bohdíkov 120, 189.
Bohoňov 194.
Bohumělice 52.
Bohumilice 35.
Bohunice 45, 46, 50, 194.
Bohuňovice 73, 196.
Bohuslavice u Brumova 82.
" u Bučovic 201.
" u Čech 217.
" u Krakovce 75, 213.
" u Kyjova 112.
Bohušice 186.
Bohutice 172.
Bohutín 176.
Bochoř 100.
Böhmdorf v. Pemdorf
Bojanov 27.

Bojanovice u Jevišovic 52, 186.
" u Kroměříže 100, 194.
" Dolní 22, 145.
" Horní 13, 14, 20,
34, 194, 198.
Bojkovice u Světlova 83, 136.
" u Židlochovic v. Voj-
kovice.
Bolelouc 79.
Bolešín 25.
Bolíkov 37, 38, 40, 111, 114.
Borač 201.
Borek 173.
Borkovany 23.
Borotice 52, 61.
Borotín 14.
Borovná 37, 38, 40.
Boršice 82, 91, 92, 145, 193, 213.
Boršov 175, 200, 213.
Bory 27, 201.
" Dolní 41.
" Horní 25.
Bořenovice 204.
Bořetice 22, 34.
Boříkovice 61.
Bořkov 178.
Bořítov 211, 218.
Boskovice 65, 66, 72, 112, 113,
114, 135, 140, 142, 143, 146,
163, 180, 206, 207, 213.
Boskúvky 29.
Boskúv Týn 46.
Bosonohy 201.
Bošovice 7, 31, 36, 135.
Božice 51, 60, 172.
Brabice 51, 59.
Bračice 24, 158.
Bradlo, Bradlno, 120, 155, 160,
174, 183.
Brancouzy 202.
Brandlín 42.
Bránice České 24, 171.
" Německé 7, 13, 14, 20,
156, 159, 171, 193, 209,
Branka 103.
Brankovice 20, 33, 201.
Bránky 101.

- Branovice 167.
Branškov 202.
Bratrošov 72.
Bratrušín 21.
Bratřejov 83.
Brno 6, 14, 23, 110, 114, 116,
140, 142, 146, 147, 149, 150,
151, 159, 164, 206, 207, 209,
210, 211, 221, 224, 225, 226.
Brno Staré 16, 25, 116, 142, 146,
164, 199, 209.
Brňany 30.
Brněnka 36.
Brníčko 203.
Brod Uherský 82, 84, 88, 112,
113, 114, 135, 140, 142, 146,
163, 180, 189, 207, 213, 215,
223.
Brodce 202.
Brodek u Konice 74, 155, 175.
" u Otaslavic 7, 65, 66.
Brtnice 38, 40, 41, 111, 114, 120,
145, 147, 158, 168, 173, 202,
208, 212, 216, 219, 220.
Brtnice Dlouhá 40, 120, 158.
Brtnička 158, 202.
Brtov 21.
Brumov, Broumov, městys 82, 84,
136, 140, 141, 181, 189, 213,
Brumov u Lomnice 26.
Brumovice 22, 34.
Brunseif 145, 213, 217.
Brusny 26.
Brušperk 136, 144, 147, 303.
Břeclav 13, 14, 20, 33, 110, 114,
135, 136, 147, 159, 168, 171,
198, 207, 211.
Břeclav Stará 20.
Břečkov 160, 173.
" Horní 208.
Břesce 73, 196.
Břesko 73.
Břestek 88.
Březí 20, 41, 202.
Březina u Brna 200.
" u Búzova 72.
" u Tišnova 201.
Březka 55.
Březké 55.
Březná 176.
Březnice 204, 213.
Březník 55.
Březolupy 82, 84.
Březová u Lukova 90, 213.
" u Prostějova 181.
" u Svitav 82, 136, 150,
151, 155, 168, 174.
Březovany n. Březová 63.
Březovice v Olom. 74, 209, 213.
" v Uh.-Hrad. 89, 197.
Březůvky 88.
Buč 202, 212.
Bučov 55.
Bučovice 13, 14, 20, 33, 110, 113,
114, 119, 144, 147, 163, 180,
201, 206, 207, 211.
Budečko 75.
Budějovice Morov. 45, 46, 50,
140, 142, 143, 146, 168, 172,
208, 212.
Budíkovice 46, 50.
Budišov u Šternberka 140, 143,
207, 209, 213, 215, 217.
Budišov u Třebíče 13, 14, 21,
63, 110, 114, 146, 212.
Budkov 45, 46, 50, 58, 190, 191.
Budkovice 53.
Buchlov 82, 84, 198, 223.
Buchlovce 88, 141, 145, 213.
Buk 101.
Buková u Pernštýna 27, 72, 193,
201.
Buková u Třeště 120, 158, 174.
Bukovany 90, 148.
Bukovice 120, 176.
Bukovina 23, 200.
Bulíkov v. Bolíkov.
Bulíkovice 56.
Butovice 207.
Búzov 7, 65, 66, 72, 76.
Býkovice 21, 44.
Bystročice 73.
Byšovec 201.
Bystřice u Brna (Bystrc) 201.

- Bystřice pod Hostýnem 96, 100,
 121, 145, 147, 189, 214, 217.
 Bystřice nad Pernštýnem 14, 110,
 114, 136, 140, 144, 151, 189,
 206, 211, 216, 219, 220.
 Bystřice Velká, u Olomouce 73,
 121, 158, 206, 207, 213, 216,
 219, 220.
 Bzenec 82, 84, 89, 112, 113,
 140, 147, 163, 167, 180, 206,
 207, 213.
 Bzová 82.
 Cejl, ulice u Brna 23, 116, 164.
 Cerekvice M., Cerekvička 40, 174.
 Citonice 197.
 Cobášov 178.
 Cotkytl 175.
 Crhov 25.
 Cvrčovice u Zdouek 61, 93.
 Cvrčovice u Židlochovic 14, 21,
 212.
 Čáslavice 56, 210.
 Částkov 88.
 Častohostice 57, 200.
 Čebín Dol. a Hor. 201.
 Čechovice u Olom. 7, 78, 79.
 „ u Třebíče 120.
 Čechy u Olom. 66, 100, 213.
 „ u Víškova 23, 156, 159,
 171, 200.
 Čejč 34.
 Čejkovice 13, 14, 21, 33, 135,
 209, 211.
 Čekyň 7, 95, 96, 100.
 Čeladice 28, 159, 170, 197, 200.
 Čelčice 79.
 Čelechovice 209.
 Čenkov 120.
 Čenvír 201.
 Čepkovice 54, 193.
 Čerčín 25, 193, 200.
 Čermákovice, 45, 46, 50, 120.
 Černá Hora 14, 21, 211.
 Černé u Litovle 151.
 Černín 52.
 Černotín 162, 168, 177.
 Černovice u Brna 170, 200.
 Černovice u Pernštýna 201.
 Černovír 73.
 Černý 203.
 Čertoryje 79.
 Červenka 176.
 Četechovice 8, 84.
 Cidlina 62.
 Čidlinka 62.
 Čichov 40, 203.
 Čížkrajov 173, 212, 219, 220.
 Čížov 174.
 Čtyrdivy 201.
 Čučice 194.
 Čucherle 61.
 Čule v. Slup.
 Dačice 38, 40, 44, 120, 143, 146,
 151, 168, 173, 186, 206, 207,
 212, 215, 219, 220, 224.
 Dalečín 25.
 Dalešice 45, 46, 51, 193, 212.
 Dambořice 31, 111, 113, 114,
 144, 151, 163, 167, 180, 211.
 Damnice 54.
 Dašovice 63.
 Deblín 24.
 Dědice, pan. Pluklice 56.
 Dědice u Víškova 13, 14, 21, 30,
 75, 118, 135, 141.
 Dědinka 155.
 Derfle 213.
 Derflice 60, 61.
 Derflík 161, 175.
 Dešná v Olomoucku 74, 75, 161,
 175.
 Dešná ve Znojemsku 46, 212.
 Dešov M. 50.
 Dešov V. 50, 160, 172.
 Deštné ve Slezsku 106, 179.
 Dětkovice u Krakovce 75.
 „ u Prostějova 78.
 Dětrichov 78, 155.
 Děvice 105, 106, 210.
 Dílov 177.
 Diváky 29, 194, 209.
 Divice 34.
 Divnice 82, 84, 89.
 Divoké 92.

- Dlouhá ulice u Šternberka 162,
168, 177.
Dlouhá Ves 80.
Dlouhomilov 158.
Dobelice 53,
Dobré Pole 171.
Dobrkovice 88, 193.
Dobročkovice 31.
Dobrochov 78.
Dobromělice 66, 72, 213.
Dobronice 51.
Dobřínsko 53.
Dolany 213, 216.
Doloplazy u Kojetína 8, 66
Doloplazy u Olomouce 66.
Domamil 52, 191.
Domamyslice 77.
Domanín 92.
Domašov v Brn. 28, 193, 197.
" v Olom. 136, 213.
Domaželice 7, 96, 210.
Domšice 45, 46, 51, 160, 172.
Dornich ulice u Brna 23, 164.
Dornresl " " " 164.
Doubravice v Olom. 7, 74.
" u Rájce 28, 211.
Doubravník 136, 201, 211.
Drahany 77, 210.
Drahlov 73.
Drahonín 201.
Drahoňovice 7, 65, 66, 70, 72, 196.
Drahotouše, Drahotouše 118, 140,
213.
Drásov 201, 211.
Dražovice 30, 193, 197.
Dražůvky 31, 135, 148.
Drnholec 14, 136, 147, 169, 171,
212.
Drnovice, panství Brumov 82, 88.
" u Víškova 14, 21, 28,
189, 211.
Drnovice u Žďaru 202
Droždín 73, 162, 177.
Drozdv 175
Drslavice 83.
Držovice 75.
Dřevnovice 7, 66.
Dřevohostice 7, 95, 96, 100, 145,
177, 198, 214.
Dřínov 8, 82, 84, 89.
Dub 155, 168, 193, 206, 207,
213, 216.
Dubčany 77.
Dubíčko 80, 175.
Dubňany 22.
Dubňany Horní 50, 53, 212.
Důbravy 62, 88.
Dukovany 45, 46, 51, 193.
Dunajovice Dolní 136, 140, 144,
146, 163, 169, 194, 212.
Dunajovice Horní 45, 46, 51, 135,
137, 141.
Dvorce 144, 206, 213, 215.
" Dolní 42.
Dvořiště 14.
Dýč, Dyjice 42.
Dyjákovice 45, 46, 53, 120, 208,
213.
Dyjákovický 208, 213.
Edravice 177.
Ejvanovice viz Ivanovice.
Evanovice 29.
Eywanč 44.
Frankštát 66, 145.
Frainšpice 35, 209.
Freistein 136.
Frclichov, Frleštorf 171, 212.
Frenštát 136, 143, 147, 194, 203,
214.
Friedland nad Moravicí 136.
" nad Ostravicí 141, 157,
180, 210.
Friedrichsfelder Dörfel viz Nová
Ves u Némčic.
Fryčovice 178, 191.
Frýdek ve Slezsku 223.
Fryšava u Znojma 45, 46, 51,
59, 198.
Fryštát 217.
Fryšták 213.
Fulnek 95, 96, 120, 140, 143,
146, 162, 178, 189, 206, 208,
214.
Fulštejn 106, 108, 179, 207, 214.

Gersdort 177.
Crafendorf 51, 59.
Grafenwasen 60.
Greifendorf 174, 213.
Guldenfurt 21.
Gundrovice 213, 218.
Habartice 189.
Habrovany 7, 13, 14, 22, 118,
200, 209.
Habrůvka 28, 200.
Háčky 75.
Hajany 14, 22, 33, 157.
Hajčín, Hejčín 73, 194.
Halenkov 83, 188.
Halenkovice 193.
Hamišovice 189.
Hammerstein 188.
Hamry 77.
Haňovice 7, 73, 155, 161, 176,
183.
Harasice 34.
Hartmanice 77.
Havraníky 51.
Helfenstein 7.
Heralec 206.
Heraldice u Brtnice 40, 203, 212.
" u Rudy 177.
Herotice u Tišnova 24.
" u Víškova 30, 197, 200,
201.
Heršpice 29.
Hertice 108.
Heřmanice u Budějovic 50.
" Horní 41.
" u Podštátu 155, 178.
Hevlín 51, 59, 119, 208.
Hladov 42.
Hlína 24.
Hlinné 202.
Hlívce 79, 162, 177, 183.
Hlohov 225.
Hlubočany 13, 14, 22, 171.
Hluboček 155, 177.
Hluboké u Drnovic 21, 202.
" u Náměstě n. O. 55.
Hluboký 28, 200.
Hluchov 7, 66, 72.

Hluk 82, 91, 144, 204.
Hlusuov 162, 168, 177.
Hnanice 60.
Hněvkov 155, 175, 183.
Hněvotín 176, 213, 215.
Hnojice 168, 177, 213.
Hobzí Str. 46, 51, 114, 193, 198,
212.
Hochstein 161, 175.
Hodějice 29.
Hodice 42, 120, 160, 174.
Hodiškov 202.
Hodolín 158.
Hodonice 52, 160.
Hodonín 13, 14, 22, 33, 34, 60,
110, 113, 114, 140, 144, 147,
158, 167, 171, 180, 194, 201,
206, 207, 216.
Hodov 21.
Holasice 28, 197, 200.
Holásky 159, 170.
Holešín 28.
Holešov 95, 96, 100, 110, 112,
113, 114, 142, 143, 146, 189,
206, 207, 214.
Holice 77.
Holubice 7, 29.
Honětice 93.
Horákov 30, 200.
Horká 77, 176.
Horky 62.
Hornice 56.
Horšův Týn 222.
Hosnovice 158.
Hosov 174.
Hostějov 89.
Hostěradice 53, 136, 137, 144,
169, 206, 207, 212.
Hostěrádky 31.
Hostětín 82.
Hostice 63.
Hostim 46, 168, 172, 191.
Hostkovice 40.
Hošťálkov 82, 84, 89.
Hoštice 8, 82, 89, 176.
Hovězí 83, 86, 147.
Hovorany 22, 34.

- Hozová 218.
Hraby 76.
Hradčany 74, 181, 201.
Hradčovice 82, 213.
Hradec 79, 162, 177, 183
Hradec Králové 224.
Hradečná 73, 79, 151, 155, 162,
168, 177, 213, 115, 217.
Hrádek u Jaroslavíc 52, 60, 119,
208, 213, 215.
Hrádek v Uh. Hrad. 84, 89, 189.
Hradiště, Hradisko, klášter u Olo-
mouce 65, 66, 209, 213, 224.
Hradiště u Znojma 46, 51, 136,
168, 196, 209.
Hradiště Dolní 41, 160, 167, 173,
186.
Hradiště Horní 42, 173, 186.
Hradiště Uherské 6, 82, 84, 89,
103, 114, 117, 119, 143, 146,
150, 166, 207, 210, 213, 223,
224.
Hradnice 74.
Hranice 96, 100, 113, 114, 140,
142, 143, 146, 150, 151, 162,
169, 178, 180.
Hrdá Ves 201.
Hrdibořice 79.
Hrochov 187.
Hrotov 203.
Hrotovice 45, 46, 53.
Hrozenkov 83, 147.
Hrozová 106, 179, 208, 214.
Hrubšice 53, 61.
Hruška 75.
Hruškové Dvory 160, 174.
Hrušky u Břeclavě 20.
" " Lažan 30.
" " Slavkova 23, 29, 194,
Hrušov 62.
Hrušovany u Jaroslavíc 45, 46,
51, 141, 151, 167, 168, 172,
213.
Hrušovany u Židlochovic 13, 14,
32.
Hřebčín 141.
Hřibinec 177.
Hříšice 186.
Hukovice 95, 96, 155.
Hukvaldy 96, 100, 178, 189, 209.
Hulín 140, 144, 147.
Hunkovice 32, 172.
Husle 202.
Husovice 147, 148, 170, 199.
Hutisko 187.
Huzová Česká 162, 168, 177.
Huzová Něm. 66. 145, 162, 213,
215.
Hustopeč u Brna 114, 140, 143,
147, 168, 171, 194, 206, 207,
212.
Hustopeč u Hranic 96, 100, 155,
203, 214, 216.
Huštěnovice 92.
Hvězdonovice 203.
Hvězdlice Staré 23, 209.
Hvozd 75.
Hvozdec 23, 200.
Hvozdečko 76.
Hvozdná 90.
Hynčina Dol. 76
Hynčov 160, 174.
Hysle 90.
Chabičov 155, 177.
Charváty 79, 213, 216.
Chlístov 203.
Chlívský 201.
Chlum 26.
Chlupice 52, 155, 160, 172, 183,
194.
Cholina 155, 161, 176, 183, 207,
213.
Chomoutov 73.
Chornice 175, 213.
Choryň 96.
Chořelice 161, 176, 203.
Chrastová 155, 161, 193.
Chrlice 7. 13, 14, 170, 200, 209.
Chropý 160, 172.
Chromec 7, 66, 72.
Chropín 100, 214.
Chroustov 63, 203.
Chudobín 7, 65, 66, 72.
Chvaletice 172.

- Chvalice 42.
 Chvalkovice u Ivanovic 74, 90.
     "   u Jemnice 45, 46, 51,
     172.
 Chvalnov 82, 84, 89.
 Chvalovice 52, 148.
 Chýlice u Lipníka 102, 151, 162,
     168, 178, 203.
 Chýlice u Ostroha Uh. 91, 204.
 Ivaň u Pohorelic 32, 121, 155,
     159, 172, 183.
 Ivančice 53, 112—114, 135, 140,
     142, 146, 160, 167, 168, 172,
     207, 211.
 Ivanovice 7, 65, 66, 73, 113, 114,
     145, 194, 213.
 Jabloňov 27, 202.
 Jablunka 194.
 Jagenwitz 59,
 Jakrvice, Jakronice 44.
 Jakubov u Jaroměře 51.
     "   u Náměstě n. O. 55.
 Jaktář 179, 207.
 Jaluby 92.
 Jamice 62.
 Jamný 41, 148, 201, 203.
 Jámy 202.
 Jamolice 53, 62, 194.
 Jankovice 90.
 Janov 136, 208, 218.
 Janovice u Mitrova 27.
     "   ve Slezsku 106.
     "   p. veš 63.
 Janušov 161, 162, 175, 176.
 Jaroměřice město 46, 51, 137, 145,
     207, 212.
 Jaroměřice u Jevíčka 66.
 Jaronovice 34.
 Jaroslavice 46, 52, 141, 163, 169,
     204, 208, 213. *
 Jarošov 59.
 Jasenice 55, 214.
 Jasínov 26.
 Jasná Hora v. Štramberk.
 Jasník Něm. 178.
 Javorník 82.
 Javory 174.
 Javoříčko 72.
 Javůrky 29, 201.
 Jedle 213.
 Jedov 55.
 Jedovnice 28, 155, 206, 211,
     216.
 Jehnice 200.
 Jemnice město 46, 52, 115, 113,
     114, 140, 142, 143, 146, 168,
     172, 198, 207, 212, 216, 225.
 Jemnice ves 27.
 Jeníkov 41.
 Jeníkov Vel. 38.
 Jeřín 42.
 Jeřmany, Jeřmaň 81.
 Jeršpice Dolní 170.
     "   Horní 35, 170.
 Jesenice 7, 66, 73, 95, 96, 209,
     218.
 Jestřábí 55, 213.
 Jestřabice 193.
 Jestřebí u Brtnice 40, 158, 203.
     "   u Černé Hory 21.
     "   u Mírova 76, 82, 155,
     161, 174.
 Jestřebí u Pernštýna 27, 201.
 Jestřebičko 76, 174.
 Ješov 72, 90, 213, 217.
 Jetřichov 162, 177.
 Jevíčko 7, 65, 66, 73, 112—114,
     140, 142, 143, 146, 168, 174,
     209, 213.
 Jevišovice 45, 46, 52, 140, 160,
     168, 172, 206, 212.
 Jezlov 120.
 Jezovčí 173.
 Jezovice 120, 160, 174.
 Ježkovice 28.
 Jičín N. 95, 96, 114, 140, 142,
     146, 147, 150, 151, 169, 207,
     209 214.
 Jičín St. 96, 136, 162, 169, 178,
     189, 214.
 Jihlava 6, 38, 40, 44, 110, 116,
     142, 146, 147, 149, 150, 151,
     155, 164, 206, 207, 209, 212.
 Jilmové 201.

- Jimramov 14, 136, 181, 186, 206, 211, 218.
 Jinačovice 201.
 Jindřichov 168, 178, 194, 214, 217.
 Jindřichovice 106, 208.
 Jinešov 55.
 Jiřice u Budějovic Mor. 50, 168, 172, 210.
 Jiřice u Krumlova Mor. 46, 114, 140, 141, 194, 212.
 Jiříkov 213, 217.
 Jiříkovice 14, 23, 30, 141, 200, 202.
 Jivová 136.
 Jivoví 25.
 Johannesdorf 59.
 Johanová 83.
 Kadolec 25.
 Kadov u Krumlova Mor. 53, 119, 155, 172, 208.
 Kadov u N. Města 24, 187.
 Kalý, 202.
 Kámen Ostrý 174.
 Kamenice 120, 140, 145, 206, 212, 216.
 Kamenička 42, 120.
 Kamenné 155, 162, 177, 183.
 Kanice 200.
 Karlovec 66, 136.
 Karlovice 147.
 Kartouzy v. Královo Pole.
 Kašava 90, 193, 214.
 Kateřinice 95, 96, 100.
 Kdousov 45, 58, 218, 212, 216.
 Kelč 96, 100, 136, 140, 144, 198, 203, 203, 209, 214, 216.
 Kelčice 73, 189, 195.
 Kelníky 88, 193.
 Kerhartice 162.
 Ketř 8, 105, 136, 138, 214, Kladeruby 55, 203.
 Klečůvka 84, 90.
 Klenovice 81, 135, 141.
 Klentnice 201,
 Klepiny 162.
 Kletný 178.
 Kloboučky p. ves 34.
 Klobučky 20.
 Klobúky u Brna 24, 144, 200, 209,
 Klobúky Valašské 82, 83, 140, 141, 143, 147, 163, 180, 213.
 Klokočí 162, 167, 168, 178, 202.
 Klokočov 155, 162, 178, 184.
 Klopina 79, 177, 191.
 Klopotovice 79.
 Klučov 55, 193.
 Kluzov 73.
 Klužinek 73.
 Knast v. Hnanice.
 Kněžduby 83.
 Kněžice 203, 212.
 Kněžoves u Letovic 26.
 " u Meziříčí Vcl. 41.
 Knihnice u Boskovic 136, 137,
 " ve Znoj. 46, 53, 209, 213.
 Kobelníčky 77.
 Koberno 108.
 Kobeřice 31, 200.
 Kobylí 22, 34, 145, 210.
 Kobylnice 30, 191, 200, 202
 Kočov 213, 217.
 Kohoutovice 200.
 Kochanov 42.
 Kochov 26.
 Kojatice 56.
 Kojátky 7, 13, 14, 24, 193.
 Kojetice 56.
 Kojetín 63, 75, 112, 113, 114, 140, 142, 146, 151, 167, 180, 194, 213.
 Kokory 101, 135, 214, 218.
 Koldštýn 66, 136, 206, 210.
 Količín 8.
 Komárno 203.
 Komárov 82, 84, 91, 162, 170, 177.
 Komárovice 203.
 Komín 201.
 Komna 82, 92.
 Komňatka 176.
 Komořany 25, 159, 171, 199, 211.
 Konice v. Olom. 7, 66, 163, 175, 180, 202, 209, 213, 218, 224.
 Konice ve Znoj. 46.

- Kopařovice 24, 159, 171, 183.
Korouhvice 25.
Korožná 202.
Koryčany 8, 82, 84, 89, 110, 112,
114, 135, 144, 163, 180, 193,
213.
Korytná 82, 83, 153.
Kořenec 74.
Kosníky 56, 160, 173.
Kosov 40, 160, 174.
Kostelany 89.
Kostelec u Holešova 204, 224.
Kostelec u Hradiště Uh. 82, 84,
89, 114, 189, 213.
Kostelec u Jihlavy 174.
Kostelec u Plumlova 77, 135, 144,
181, 194, 213, 218, 226.
Kostice 20.
Košíkov 55.
Košíky 188.
Kotlasy 202.
Kotvrdovice 28.
Kounice Dolní 13, 14, 24, 110,
113, 114, 143, 151, 159, 167,
168, 171, 206, 207, 209, 211,
215.
Kounice Horní 46, 120, 136, 137,
141, 189, 208.
Kounice Německé 208.
Kouřim 13, 16, 24, 180, 206, 207,
210.
Kouty 42.
Koválovice u Kojetína 96, 101.
" u Pozorčic 28, 200.
" u Tištiny 75.
Kovansko jinak Kopansko 34.
Kovářov Horní 202.
Kovářov u Chudobína 72.
" u Pernštýna 27.
Kozárov 26.
Kozlany 23, 155, 159, 171, 183,
200.
Kozlov 40, 155, 188, 202, 203.
Kozlovice 101.
Kozojídky 82.
Kozov 72.
Kožichovice 44.
Kožušany 209.
Kožušice 20.
Kračovice 120.
Krahulčí 190.
Krahulov 40, 120, 203.
Krakovec 7, 65, 66, 75, 177.
" n. Krokvice p. ves 63.
Krakovice 155, 162,
Králice u Náměště n. O. 55.
" u Prostějova 7, 64, 66, 75,
135, 213, 217.
Králova Ves, Králová, 79, 155,
177.
Králové Pole 16, 147, 170, 209.
Kramolín 55.
Krásensko 30.
Krasice 77.
Krásno 101; 135, 145.
Krasnice 46, 53, 212.
Krenišov 187.
Krhov 45, 46, 53, 212.
Krhová 82.
Krhovice 52, 60, 61.
Krchleby 76, 174.
Krnčice 45, 46, 53, 57.
Krokočín 55.
Kroměříž 68, 84, 89, 96, 100, 113,
114, 140, 142, 143, 146, 147,
149, 151, 163, 180, 189, 205,
207, 209, 214, 223.
Kroužky 35, 157.
Kruhy 157.
Krumlov Mor. 45, 46, 53, 112,
113, 114, 144, 167, 168, 172,
183, 209, 213.
Krumpach 161, 175.
Krumstín 77.
Krumvíř 22, 34.
Křečkovice 23.
Křemenec 74, 158.
Křenářov 20.
Křenov 158.
Křenová 136, 141, 161, 168, 175,
213.
Křenovice u Kojetína 73.
" u Slavkova 29.
Křepice u Znojma 46, 51.

- Křepice u Židlochovic 32.
 Křeptov 202.
 Křetín 16, 194, 198.
 Křídlovice 60, 156.
 Křídlovičky 52, 60, 119.
 Křížanov 13, 16, 25, 135, 144,
 193, 209, 212, 216, 219, 220.
 Křížanovice 20.
 Křížinkov 16.
 Křížkovice 60.
 Křížovice 202.
 Křoví 55.
 Křténice 57, 146, 212.
 Křtiny 24.
 Křtomil 121.
 Kučerov 20, 170, 200, 212.
 Kučínoves 35.
 Kudlov 204.
 Kudlovice 193.
 Kuchařovice 57, 160, 173, 197.
 Kujavy 120, 207, 208, 214.
 Kukvice 34.
 Kulířov 28.
 Kunčice 78, 155, 162, 203, 213.
 Kunčičky 191.
 Kunčina 161, 175.
 Kunčínov 35.
 Kundratice 25.
 Kunice 21.
 Kuničky 28.
 Kunkovice 90.
 Kunovice 91, 142, 143, 146, 203,
 204.
 Kunštát 16, 136, 180, 198.
 Kunvald 95, 96, 181, 188, 206.
 Kunzendorf 177.
 Kupčice 54, 62, 172.
 Kurdějov 22, 145, 171.
 Kuželov 82, 91.
 Kvačice 94.
 Kvasice 8, 84, 89, 189, 313, 217.
 Květina 174.
 Kyjov 84, 89, 103, 110, 112, 114,
 117, 147, 149, 150, 165, 207,
 213, 215.
 Kyjovice 46, 50.
 Kynice 148.
 Kynice Něm. 48, 63, 157, 201,
 210.
 Kyselov 77, 176.
 Kyselovice 8, 95, 96, 193.
 Labutě 90.
 Lačnov 83.
 Lančov 173.
 Lanštorf 20.
 Lanžhot 16, 198, 211, 223.
 Laskovec 42.
 Laškov 7.
 Laškovice 204.
 Laštany 73, 81.
 Laz 57.
 Lazce 79, 156.
 Lazce Suché 106.
 Lazníky 102, 203.
 Lažánky 28.
 Lažany 18, 30.
 " Dolní 52.
 Lebedov 188.
 Ledec 32, 193.
 Ledkovice 27.
 Lednice 13, 16, 26, 114, 145,
 159, 171, 201.
 Lechotice 100.
 Lechovice v Ol. 7, 65, 86.
 Lechovice ve Znoj. 52.
 Leponice n. Loponice 61.
 Lesenovice 202.
 Leskovec 83, 89.
 Lesonice 45, 48, 54, 158, 172,
 189.
 Lešany 77.
 Lešínky 8.
 Lešná 95, 96, 101, 120, 214.
 " u Meziříčí Val. 208.
 Letonice 13, 16, 159, 171, 211.
 Letošov 20.
 Letovice 16, 26, 135, 143.
 Lhota u Konice 74, 75, 175.
 " u Lešné 194.
 " u Lipníka 107, 178.
 " u Myslibořic 63, 204.
 " u Liptálu 20.
 " ve Slezsku 163, 179, 184.
 " u Víškova 30.

- Lhota u Zábřehu 162, 177.
 " Bílá 7, 65, 68, 76.
 " Červená 7, 65, 68, 76, 210
 212.
 Lhota Dlouhá 20, 181, 201.
 " Dolní u Brtnice 120, 201.
 " " u Světlova 82.
 " Horní 201.
 " Francova 82, 83, 88, 193.
 " Hroznova 82, 91, 204.
 " Chrastová 155, 161, 175,
 183.
 Lhota Nová 213, 218.
 " Ostrovská 82.
 " Podhradní 204.
 " Podkopná 90.
 Lhota Tvarožná 91.
 " Vachalkova 30.
 " Vlachová 88.
 " Vranova 7, 68.
 " Žábeční 95, 96.
 Lhotice u Budkova 50, 58.
 " " Náměstě n. O. 55.
 Lhotka u Čekyně 100.
 " " Černé Hory 21, 211.
 " " Deštné 156.
 " " Drnovic 21, 202
 " " Kelče 204.
 " " Meziříčí Valaš. 120.
 " " Náměstě n. O. 55.
 " " Ostravy 203,
 " " Zdounek 93. 194.
 Lhotky 41.
 Lhotsko 93.
 Libava 136, 142, 143, 147, 150,
 209.
 Libice 59.
 Libiny Morav. 156, 168, 177.
 " Nēm. 144, 162, 168, 213,
 215, 216.
 Libochová Dolní 27.
 Libov 173.
 Lideč Dolní 83.
 " Horní 83.
 Lidečko Dolní 213.
 Lideřovice u Strážnice 91.
 " n. Lidheřovice u Dačic 186.
 Lidkovice 83.
 Lidměrice 45, 48, 54, 62, 141,
 165, 160, 172, 183, 209, 212.
 Liebenthal 208.
 Lípa 93.
 Lipinka 79.
 Lipnice 154, 160, 173, 183.
 Lipník město 96, 101, 113. 114.
 140, 142, 143, 146, 150, 169,
 180, 207, 210, 214, 215.
 Lipník ves u Hrotovic 55.
 Lipolec 40, 210.
 Lipov 82, 91, 145, 213, 218.
 Lipová 72, 91.
 Lipová Horní 27.
 Lipovec 28, 148.
 Liptál 84. 193.
 Lipůvka 211, 218.
 Lískovec u Brna 25, 200, 202.
 " u Koryčan 196.
 Líšeň 16, 147, 151, 166, 168, 170,
 200, 211.
 Lišná 204.
 Lišnice 65, 68, 76, 135—137.
 Litava 27, 202.
 Liténčice 8, 21, 84, 90, 141, 213,
 218.
 Litobratřice 54, 62, 119, 208.
 Litohoř 53.
 Litostrov 29, 35.
 Litovany 53, 193.
 Litovle, Litovel, 7, 68, 140, 142,
 143, 146, 149, 155, 161, 168,
 176, 203.
 Litultovice 8, 106, 207.
 Loděnice u Miroslavě 54 155,
 172.
 Loděnice u Olomouce 77, 162.
 Loewenthal 224.
 Lomnice 16, 26, 114, 193, 194,
 198, 206, 207, 211, 213, 215,
 216, 217.
 Lomnička 201.
 Lomy 50, 190.
 Losín 68, 119, 120, 143, 146. 208,
 213.
 Lošov 74, 162, 177.

- Loštice 112, 113, 114, 140, 144,
168, 174, 194.
- Loučka u Chudobína 7, 72.
 " u Jihlavy 40.
 " u Lipníka 101.
 " v Přerov. 95, 96, 162.
 " u Rajhradu 28, 200.
 " u Tišnova 30.
 " u Třebové 161, 175.
 " Dolní 68, 141, 144, 211.
 " Studená 65, 78, 76.
- Loučky 63, 174, 178.
 " Kozí 162, 168, 178, 183.
- Louka, klášter u Znojma 45, 46,
60, 141, 172, 173, 198, 208,
209.
- Louka u Hradiště Uh. 82, 90, 91,
193, 208.
- Loukovice 56.
- Louky 75, 220.
- Lovčice 31.
- Lovčičky 7, 31.
- Lověšice 101.
- Loza Suchá 82, 83.
- Lubě 21.
- Luběnice 68, 209.
- Lubnice 172.
- Lubník 175.
- Luboměř 158.
- Lučice 178.
- Lučistě 155.
- Ludeřov 65, 68, 76, 96.
- Ludíkov 72.
- Ludmírov 75.
- Luhačovice 82-84.
- Luka v Jihl. 37, 38, 40, 120, 158,
163, 180, 203, 208, 212, 216,
219.
- Luka v Oi. 73.
- Lukavice 76, 161, 174.
- Lukov u Jaroměřic 120, 208, 210.
 " v Uh. Hrad. 84.
 " u Vranova 120, 154, 160,
173, 208, 210.
- Luková 101.
- Lukovany 29.
- Lukovec 193.
- Lukovičky 90.
- Lulč 22, 118, 200, 222.
- Lupenný 155, 161, 174.
- Lutopecny 96, 101, 189.
- Lužice 155, 177. *u Šternberka*
- Lužná 83.
- Lysice 35, 189, 211.
- Lysovice 167, 171.
- Majetín 79.
- Malé 120, 203.
- Malenovice 84, 90, 213, 217.
- Malešovice 24, 155, 171, 212.
- Malhostice 7, 95, 96, 101, 194.
- Malíkov 161, 175.
- Malinky 20.
- Malkovice Mor. 30.
- Malkovice Nēm 23, 155, 159,
171, 183, 200.
- Maloměřice, 25, 159, 170.
- Malonín 194.
- Maňová 202.
- Marety 20.
- Mariahilf viz Ves Nová u Kounic.
- Markvarec 38, 114, 154, 160, 173,
183.
- Markvartice 158, 173, 203.
- Maršov v Jihl. 37, 38, 41, 191.
 " u Tišnova 24.
 " v Uh. Hrad. 88.
- Maršová 120.
- Maršovice 7, 45, 48, 54, 181, 209.
- Martinice u Meziříčí n. O. 41.
 " u Přerova 96.
 " p. ves 62.
- Martínkov 54, 62, 191.
- Maříž 37, 38, 41.
- Mastník 56, 120.
- Mašovice 51, 160.
- Mašovičky, 160.
- Mašůvky 52, 151, 155, 160, 172,
193.
- Matějov 202.
- Matějovice v Jihl. 42, 160, 173,
186, 193, 210.
- Matějovice ve Slezsku 106.
- Medlánky 16.
- Medle 155.

Medlice 120, 162, 177.
 Medlov u Drínova 89, 193.
     " u Židlochovic 32, 155,
     159, 163, 168, 172, 212, 215.
 Medlovice 88.
 Mělčany 24.
 Mělník 32, 121, 135, 210.
 Měrotín 73.
 Měrovice 75.
 Měřín 42, 207, 208, 212, 216,
     210 220.
 Město Horní 213, 216.
     " Nové 16, 136, 140, 145,
     206, 211, 216, 219, 220.
 Město Staré u Hradiště 147.
     " " u Koldstýna 136, 144,
     169.
 Měšice 141.
 Metlovice 178.
 Meziboří 27.
 Mezihoří 175.
 Meziříčí n. B., Valašské 95, 96, 101,
     114, 135, 142, 143, 147, 206,
     207, 214.
 Meziříčí n. O., Velké 38, 41, 111,
     113, 114, 140, 142, 143, 146,
     151, 163, 168, 180, 189, 207,
     210, 212, 219, 220.
 Meziříčko u Budějovic Mor. 48, 54.
     " u Jihlavy 37, 38, 41,
     189, 203, 209.
 Meziříčko u Kunštátu 25.
 Micmanice 60.
 Michlovice v. Myslichovice.
 Mikolajice 108.
 Mikulčice 20, 21, 34, 190, 194,
     211, 218.
 Mikulov 16, 110, 113, 114, 136,
     140, 142, 146, 163, 169, 172,
     201, 206, 207, 210, 211.
 Mikulovice u Kunštátu 25.
     " u Slavic 56.
     " ve Znoj. 7, 45, 48, 54,
     56, 141, 209, 212.
 Milasín 27, 202.
 Milenov 100, 168, 178.
 Milešovice 31, 201.

Miletice 62.
 Milfron 53, 194, 208.
 Milkov 72.
 Milíkov 203.
 Milkovice 59.
 Milokoš 91.
 Milonice u Bučovic 31, 82, 84,
     119.
 Milonice u Mikulova 26, 171.
 Milotice u Hranic 100, 151, 203.
     " u Kyjova 84, 180, 194,
     212.
 Miňňvky 193.
 Miroslav 45, 48, 54, 61, 111,
     113, 114, 160, 167, 168, 172,
     183.
 Mirošov 82, 88, 202.
 Mírov 68, 136, 141, 150, 151,
     161, 168, 174, 209.
 Místek 136, 144, 147, 163, 180,
     203, 206.
 Mistřice 89, 193.
 Miškovice 100.
 Mitrov 13, 16, 189.
 Mlaze 79.
 Mladějovice 78, 162, 177, 183, 213.
 Mladoňovice 50, 59, 191.
 Mladotice 84, 89.
 Mlácov 193, 204.
 Mlíčovice 57, 120, 160 173.
 Mlýny Nové 26.
 Mněník 79.
 Modřice 136, 168, 170, 200, 207,
     211.
 Mohelnice 76, 140, 142, 143, 146,
     150, 151, 155, 161, 169, 174,
     206, 207, 213.
 Mohelno 55.
 Mokrá 23.
 Mokrovice jinak Mokňovice 34.
 Moratice 51.
 Moravany 88, 170, 199.
 Moravec 16, 27.
 Moravice D. 78, 213, 217.
 Moravička 189.
 Morkovice 7, 59, 65, 68, 76,
     135, 213.

- Morkůvky 22, 34.
 Mořice 7, 65, 68, 76.
 Moskovice u Krumlova Mor. 54.
     "   u Plumlova 77.
 Moskovice pustá ves 60, 62.
 Moštěnice H. 7, 84, 96, 101, 214,
     216, 220.
 Mouchnice 16, 21.
 Moutnice 22, 23, 200.
 Mrakotín 136, 208, 212, 218.
 Mramotice 53.
 Mrsklesy 162, 177, 183.
 Mrsklice 73.
 Mušov 26, 169, 201.
 Mutěnice 44.
 Mutišov 186.
 Mutná 46, 51.
 Mysletice 42.
 Mysliboř 42.
 Myslibořice 45, 48, 55, 210.
 Myslichovice, Michlovice 155, 161,
     176, 183.
 Myslivojovice 77.
 Myslošovice 100, 214.
 Myslovce, Neslowitz 61.
 Myšín 174.
 Nadějov 42, 203.
 Náklo 74, 213, 216.
 Naloučany 55.
 Náměšť v Olom. 7, 68, 136, 137,
     163, 180, 196, 198.
 Náměšť n. Osl. 38, 41, 45, 48,
     55, 180, 206, 212, 217, 220.
 Napajedla 82, 84, 91, 143, 147,
     193, 206, 207, 213, 217, 220.
 Násedlovice 31.
 Nasobůrky 155, 161, 176, 183,
     203.
 Nasoměřice 62.
 Našetice 60.
 Našiměřice 54, 155, 208, 212.
 Návojná 88.
 Nebstich 55, 158, 201.
 Nectava 187.
 Něčice 89.
     "   Dol. a Hor. 101.
 Nedachlebice 83, 88.
 Nedvědice 136, 151, 163, 167,
     180, 202.
 Nedvědíčko 138.
 Nedvězí 151, 155, 161, 126, 176,
     177, 183.
 Nechvalín 7, 31.
 Nejdek 26.
 Nejrov 25.
 Nelbuble 95, 96.
 Němčany 30, 159, 171.
 Německé u N. Města 157, 181.
 Nemetice 204.
 Němčí D. 82, 91.
     "   H. 82, 91, 213, 213, 218.
 Němčice u Hodonína, 156.
     "   u Ivančic 27, 181.
     "   u Kojetína 75, 157, 213.
     "   D. 157.
     "   H. 22, 38, 157, 167.
     "   V. 13, 16, 27.
     "   p. ves 60.
 Němčíčky u Kounic D. 24, 159.
     "   u Plavče 157.
     "   u Znojma 56, 155.
     "   u Hodonína 171.
 Nemilany 176.
 Nemochovice 82, 84, 91.
 Nemojany 200.
 Nemotice 21, 210.
 Nenkovice 31.
 Neřetín 161 176.
 Neslojovice, Neslovice 24, 159, 171.
 Nesovice 31.
 Nešetice 213.
 Netín 42, 193, 212.
 Neustift 56, 212.
 Nevojice 21.
 Nezděnice 83, 84, 90, 213, 218, 223.
 Niedersitz n. Niederspitz 61.
 Nikolčice 32.
 Nitkovice 90.
 Nivnice 91, 193, 204, 213, 218,
     223.
 Nížkovice 31, 200.
 Nosálovce 13, 16, 30, 197.
 Nosislav 32, 121, 135, 144, 168,
     172, 211, 216.

- Nová ulice u Brna 29, 164.
 " " u Olomouce 147.
 " " p. Pozoříce 28.
 Nové Mlýny 172.
 Novoplaty 71, 87.
 Novosady 30, 164.
 Nýdek 162, 178, 183, 217.
 Obectov 72.
 Obergass, n. — oss 174.
 Obědkovice 81.
 Obědná 151, 172, 177.
 Oblaz 172.
 Oborá 72.
 Obrance 73.
 Obyčtov 202.
 Odolany 147.
 Odratice 55.
 Odrovce 159, 171.
 Odry 214.
 Ohnice 74, 141.
 Ohrozim 77.
 Ochoz 24, 200, 201.
 Ochranov 206.
 Okrašovice 44.
 Okrouhlá 74.
 Okříšky 38.
 Olbramkostel 54, 57, 135, 197, 212.
 Olbramovice 58, 62, 135—137, 155, 163, 169, 212.
 Oleksovice 53, 60, 135—137, 212.
 Oleksovičky 52.
 Olešinky 202.
 Olešná 193.
 Olešná Česká 38, 41.
 " Závistná 160, 174.
 Olešnice 16, 144, 211.
 Olešnička 202.
 Olomouc 6, 7, 23, 65, 68, 103, 110, 114, 116, 117, 119, 142, 146, 147, 149, 150, 151, 162, 164, 171, 176, 193, 205, 207, 209, 210, 213, 215, 221, 222—226.
 Olomučany 200.
 Olšany v Jihl. 38, 41, 177.
 " v Olom. 74, 162, 213.
 Olší 201.
 Olšovec 89, 178.
 Ondratice 31.
 Ondřichovice 91.
 Opatov 40, 135, 193, 203, 212, 220.
 Opatovice p. Rajhrad 28, 200, 201, 206.
 Opatovice p. Víškov 31.
 " v Ol. 141, 208.
 Opločany 79.
 Orlovice 30.
 Ořechov u Brna 23, 200, 209, 211.
 Ořechov u Hradiště Uh. 83, 92, 218.
 Ořechov u Letovic 26.
 " Nový 25.
 " Velký 88.
 Ořechovičky 23.
 Osek 214.
 Osčko 204.
 Oskerad 58.
 Oslava 21.
 Oslavany 13, 16, 27, 194, 198, 209.
 Oslavičky 41.
 Osnice viz Ves Nová u Meziříčí Val.
 Ospilov 72.
 Osoblaha 106, 113, 136, 142, 143, 146, 207, 209, 214, 218.
 Ostrata 90.
 Ostrava Mor. 100, 114, 140, 142, 143, 147, 149, 163, 180, 203, 223.
 Ostroh Uh. 82, 84, 91, 112, 113, 114, 140, 144, 163, 180, 189, 204, 213.
 Ostrov 31, 161, 176, 183, 202.
 Ostrovačice 197, 200.
 Ostrovanky 31, 36.
 Ostrůvky, Ostrovsko 36.
 Osvětimany 88, 213.
 Osyčany 76.
 Osyky 26, 217.
 Otaslavice Dol. 7, 77.

- Otín 155.
 Otínoves 77.
 Otnice 31, 36, 211, 218.
 Otrokovice 193.
 Oublý, pustá ves 33.
 Pačlavice 7, 65, 68, 77.
 Pačov 175, 194.
 Padochov 27.
 Palupín 38.
 Pamětice 72.
 Pardorf 201.
 Paseka 78, 155, 213, 215,
 Paskov 95, 96.
 Pasohlávky 24, 148, 159, 171.
 Pašovice 88.
 Pavlice 52, 160, 172, 186.
 Pavlínov 42.
 Pavlov u Lechovic 158.
     » u Meziříčí Vel. 41.
     » v Olom. 74, 176.
     » u Želetavy 120, 158, 160,
     174, 208, 212, 216, 220.
 Pavlovice u Bohdalic 20, 157, 159,
 170, 183.
 Pavlovice u Hodonína 22.
 Pavlovice u Hustopeče 34, 145,
 155.
 Pavlovice u Litobratřic 62.
 Pavlovice v Olom. 74, 161, 183.
     » Dolní 8, 105, 106, 108.
     » Horní 8, 105, 106, 108.
     » Německé 8, 106.
     » Velké 105.
 Pelhřimov Mor. 219.
 Pemdorf u Miroslavě, 54, 61, 155,
 156 170.
 Pemdorf u Rosic 29.
 Pekařov 162, 176.
 Penčice 213, 218.
 Penčíčky 95, 96.
 Perná 101, 120, 201, 212.
 Pernička 155.
 Pernštýn 16.
 Peskov 79.
 Petrov 92.
 Petrovice u Brtnice 40, 203.
     » u Hrušovan 60.
 Petrovice v Jihlavsku 37, 38, 41,
 120, 210.
 Petrovice u Rájce 28.
     » ve Slezsku 208, 218.
 Petrůvka 161.
 Petřín Starý 57.
 Petrůvky 44.
 Peyningen 44.
 Pfaffenschlag 44.
 Pikarec 27.
 Piňovice 177.
 Pírník, Brníčko 177.
 Písařov 177.
 Písečné 45, 48, 56, 114, 172.
 Písek 92.
 Pístov 160, 174.
 Pitárně 208, 219.
 Pivín 74, 81.
 Pivonice 202.
 Pláčovice 56.
 Planov 59.
 Plattenhoffen 44.
 Plaveč 46, 56, 186.
 Plenkovice 57, 197.
 Plešice 48, 57, 63, 194.
 Plinkout 78.
 Plumlov, 7, 65, 68, 77, 151, 163
 180, 213.
 Plzeň 224.
 Pobuč 76.
 Počenice 79, 81.
 Podbřežice 155.
 Podhradí v Olom. 194.
 Podhradí v Uh. Hrad. 90, 194.
 Podivín 20, 33, 113, 114, 135,
 140, 144, 168, 171, 206, 207,
 211,
 Podmolí 120, 155, 160, 172, 183.
 Podolí u Brna 23, 209.
     » u Búzova 72.
     » u Hradiště Uher. 82, 89.
     » u Jemnice 52, 194.
     » u Přerova 95, 96, 210.
     » u Žďáru 202.
     » Velké 82.
 Podštát 136, 145, 150, 169, 178,
 207, 214.

- Pohledy 175.
 Pohořany 177.
 Pohořelice v Brněnsku 32, 111, 113, 114, 121, 144, 147, 155, 168, 172, 193, 212, 215.
 Pohořelice v Uh. Hrad. 82, 83, 91, 213.
 Pohořelky, 120, 178.
 Pohoří 162, 178.
 Pohořílky 43.
 Pojdom, Pojdomí 155, 159, 183.
 Pokojov 202.
 Pokojovice 38, 41.
 Polánka u Brodu Uh. 83, 88.
     " u Krumlova 54.
 Polany 148, 201.
 Pole Vysoké 88, 193.
 Polehradice 29, 111, 114, 135, 151, 195.
 Polešovice 92, 145.
 Police v Ol. 79, 100, 114.
 Police v Přer. 204.
 Polička 81.
 Polichno 88.
 Polkovice 62.
 Polní ulice u Brna 164.
 Polomí 75.
 Ponětovice 30, 200.
 Popelín 38, 41, 209.
 Popice v Jihl. 40.
 Popice ve Znoj. 60, 166, 208, 213.
 Popovice u Jaroměřic 194.
     " p. Kelč 100.
     " p. Mikulov 26, 201, 212.
     " p. Rajhrad 157, 200.
     " p. Rosice 29.
     " v Uh. Hrad. 82.
 Popůvka 55.
 Pornice 77.
 Poruba 214.
 Posluchoy 155.
 Posvátno 204.
 Potok 177.
 Potvorov 33.
 Pouzdřany 26, 135, 136, 142, 144, 168, 172, 201, 212.
 Pozdátky 44.
 Pozlovice 82, 206, 213, 217.
 Pozoříce 13, 16, 28, 200.
 Prace 23.
 Práč, 50.
 Praha 223, 224, 226.
 Prachov město pusté 33.
 Prakšice 82—84, 91.
 Prasklice 76.
 Pravlov 24, 155, 159, 178, 170, 212.
 Prchalov 155.
 Prlov, 81, 83.
 Proseč 24.
 Prostecká 184.
 Prostějov 7, 65, 78, 110, 112, 113, 114, 135, 140, 142, 146, 147, 149, 151, 163, 180, 207, 213.
 Prostějovičky 77.
 Prostoměřice 54, 112, 141, 168, 210.
 Prostředkovice 40, 148.
 Protivanov 72.
 Provodov 90, 194.
 Provodovice 102.
 Prástece, 13, 16, 28.
 Prusinovice 8, 98, 155, 188, 189, 198, 204, 214.
 Prusy Mor. 7, 30.
     " Něm. 31, 157, 159, 171, 194, 211.
 Prušánky 21, 34.
 Pržno 204, 206, 213.
 Předboř 173.
 Předdvorí 120, 160, 203.
 Předín 158, 191, 203.
 Předklášteří 201.
 Přemyslov 189.
 Přemyslovice 74, 75.
 Přerov 7, 95, 101, 113, 114, 119, 140, 142, 146, 147, 151, 163, 167, 180, 207, 214, 216.
 Přerov Nový 174.
 Přeskač 51.
 Přestavky 7, 8, 98, 101.
 Přesovice 51.

- Příbice 32, 121, 210.
 Příbislavice v Brn. 28, 200.
     " v Jihl. 203, 210.
 Příbor 136, 140, 142, 143, 146,
     158, 178, 194, 207, 211, 214, 223.
 Příbram 29.
 Příkluky 26, 171, 212, 215.
 Přílepy 86.
 Příluky 93, 204.
 Přímělkov 203.
 Přímětice 50, 53.
 Příseka 120, 155, 160, 173, 203.
 Přísnotice 32.
 Přívoz 147, 203.
 Přízřenice 170.
 Ptení 65, 68.
     " Staré 78.
 Pucov 55.
 Puklice 38, 41, 45, 48, 56, 110,
     114, 120, 155, 158, 160, 173,
     174, 183.
 Pulgarov 26, 201, 212, 213.
 Puntovice v. Ponětovice.
 Pustějov 120, 208.
 Pustina 43.
 Pustoměř 118, 136, 141, 151, 159,
     167, 168, 171, 211.
 Pyšelec 55.
 Pytín 82.
 Rabenseifen 68.
 Rabštýn 68 150.
 Racková 100.
 Raclavice 31.
 Rácov 120.
 Račice u Hrotovic 53, 62.
     " u Vískova 16, 170, 193.
     " u Žďaru 202.
 Račovice 52.
 Radenice 25.
 Radíkov 155, 162, 168, 178, 183.
 Radiměř 138.
 Radkov u Pernštýna 27.
 Radkov u Třebové 175.
 Radkovice u Knihnic 53.
     " u Telče 42.
 Radlas 164.
 Radňovice 202.
 Radomilov 189.
 Radonín 40, 203.
 Radosice 28.
 Radostín 41, 208, 210
 Radošín 202.
 Radošov 29.
 Radotice 191.
 Radslavice Dol. 41.
     " Hor. 43.
 Radvanice 102, 203.
 Rájec 13, 16, 171, 198.
 Ráječko 161, 174, 201.
 Rajhrad 13, 16, 29, 157, 168, 170,
     193, 197, 200, 209, 211, 225.
 Rajhradice 29, 159, 170, 200.
 Rakodavy 79.
 Raková 7, 75.
 Rakoví 202.
 Rakovice 61.
 Rakšice 54.
 Rakůvky 81.
 Rakvice 22, 34, 140, 145, 171.
 Rancířov 45, 48, 174, 208, 212.
 Rancířov 38, 41, 212.
 Rantířov 40, 160, 173, 209.
 Rapotice 54.
 Raškov 162, 177,
 Rašov 26.
 Rašovice 30.
 Rataje 93, 213.
 Ratibořice 48.
 Ratířkovice 22.
 Rebešovice 29, 200.
 Rejnoty 155.
 Rohatec 92.
 Rohle 80, 151, 155, 162, 177, 183.
 Rohozeč 201.
 Rohy 20.
 Rochovice 60.
 Rokečnice u Hradiště 86.
     " u Přerova 798, 101,
     209.
 Rokečnice u Třebíče 48, 56.
     " u Vsetína 194.
 Rokytnice 45.
 Rosice 13, 16, 29, 135, 147, 180.
     198, 211.

Rosička 22.
Rosténice 25, 159, 171, 199.
Roszenaw 44.
Rošice 40.
Roštění 204.
Roštín 93.
Rotalovice 188.
Roubanín 68, 78.
Roudná ve Slezsku 223.
Roudno 162, 177.
Rouchovany 54, 61, 135, 145, 210.
Rousinov Nový 30, 111, 113, 114,
145, 155, 166, 168, 171.
Rousinov Starý 23, 223.
Rousko 7, 204.
Rousměrov 202.
Rovensko 80, 161, 175.
Rozdrojovice 29.
Rozseč 25.
Rozstání 77, 161, 175.
Roztrhansko 33.
Rožinka 16, 193, 202.
Rožná 27, 202.
Rožnov 189, 206, 214, 217.
Ruda 41, 167, 176.
Ruda Česká 68, 151, 162, 183.
" Německá 162, 177, 189.
Rudice 91.
Rudíkov 212.
Rudimov 82.
Rudka 25, 200.
Rudná Dol. 161, 174, 175.
Rudná Horní 161.
Rudolec Český 37, 38, 41, 42, 44,
156, 173, 186, 212.
Rudolec Něm. 38, 42, 157.
Rudoltice 106, 198, 208, 214, 219.
Rumberg 26.
Runářov 155, 161, 175, 183.
Ruprechtov 170.
Rusín 179.
Růžená 210.
Rybné 203.
Rybníček 162, 168, 177.
Rybníčky 31, 197, 201.
Rybníky 54.
Rýdeč 162, 168, 177.

Rychlov 40, 203.
Rychnov 145, 213.
Rychtářov 211.
Rymařov 136, 144, 147, 206, 213.
Rymnice 95, 98, 101.
Řečice u Dačic 38, 42, 45, 48, 56.
" u Žďáru 202.
Řečkovice 13, 16, 29, 200, 209.
Řehořov 41, 120, 158, 203,
Řeznovice 27, 194.
Říčany 16, 198, 223.
Říčky 29, 35, 193.
Říčmanice 200.
Říka Horní 188.
Říkonín 193, 201.
Řimnice 8, 79, 189, 209.
Římov 56.
Říše Nová 38, 42, 44, 135, 158,
181, 209, 212, 216.
Říše Stará 136, 158, 203, 212,
216, 220.
Sádek 45, 48, 56.
Sádkov 36.
Salavice 40, 155, 174.
Samotičky 74.
Savín 73.
Sazomín 202.
Sedlec 77.
Sedlice 95.
Sedlnice Dědičné 98.
" Manské 98.
Sehradice 82, 92.
Sejrek 202.
Selce 27, 201, 212, 215, 218.
Seloutky 77.
Senetářov 159, 171.
Senice u Klobouk 83.
" u Olomouce 213.
Senice n. Sanice, p. ves 63.
Senohrady 54.
Schakowitz, Schalkwitz 61.
Schankowitz 61.
Schönitz, Semnitz 62.
Sídlo Nové 212.
Silimov 89.
Silůvka 24.
Sivice 23, 200.

- Skalice 56, 193.
 Skalička p. Kouřim 29.
     " v Olom. 7' 65, 68.
     " u Pivína 81.
     " u Přer. 95. 98, 101, 189.
 Skalka 93.
 Skalky 216.
 Sklenné 25. 202.
 Sklenov 203.
 Skoronice 90, 151, 181, 183, 188.
 Skorotice 202.
 Skotnice 162, 178, 184,
 Skrbeň 77.
 Skrýchov 42.
 Skryj 51, 193.
 Skrzice 93.
 Skřípov 151, 161, 175.
 Slatenice 77, 213, 218.
 Slatina u Brna 16, 200.
     " ve Slezsk2 105, 106, 208.
     " ve Znoj. 45, 48, 50, 56.
 Slatinka 16.
 Slatinky 77.
 Slavětice 45, 48, 56, 189.
 Slavětín u Olom. 73, 177.
 Slavětín ve Znoj. 45, 48. 56, 172.
 Slavice 48, 56.
 Slavič 162, 168, 178.
 Slavičín 86, 91, 213, 218, 225.
 Slavičky 44.
 Slavíkovice 28, 58, 59.
 Slavkov m. 13, 16, 30, 111, 113,
     114, 135, 140, 142, 146, 159,
     168, 171, 207, 211.
 Slavkov u Lipníka 178.
 Slavkov ve Slezsku 106, 207.
 Slavkov v Uh. Hrad. 82, 193.
 Slavkovice 202.
 Slavonice 44, 111, 140, 142, 143,
     146, 150, 163, 167, 169, 212.
     216, 219.
 Slavonín 213.
 Slavoňov 76.
 Slezy neb Lazy 175.
 Slížany 76.
 Slup 60, 208.
 Slušovice 90, 213.
 Smiřice 145.
 Smolín 32, 83, 172.
 Smolina 88, 151.
 Smrček 202.
 Smrčeny Dol. 203.
 Smrčna 120.
 Smržice 77, 213, 218.
 Snovídky 21.
 Soběchleby 214.
 Soběsuky p. Plumlov 78.
     " p. Zdounky 93.
 Soběšice 29.
 Sobotovice 29, 170, 200.
 Sobůlky 92.
 Sokolnice 7, 13, 16, 30, 148,
     200.
 Sokolom Dol. 8, 78, 155.
     " Horní 8.
 Solanec 189.
 Sováčov 73.
 Sovinec 7, 68, 78, 210.
 Spálov 95, 98, 141, 158, 169, 178,
     207, 214.
 Spělov 120, 158, 193.
 Spytihněv 207.
 Stádlo. 78, 155.
 Stachov 162, 177.
 Stachovice 178.
 Stalkov 42.
 Stálky 213.
 Staniměřice 203.
 Stanoviště 25.
 Starč 56, 120 181, 208, 212, 216,
     219, 220.
 Starnov 78, 162, 177.
 Starovice 26.
 Starovičky 26.
 Stavenice 162, 177.
 Stavěšice 92.
 Stejčov 186.
 Stejšť 120.
 Stercza 35.
 Stínava 78.
 Stinkovice 35.
 Stojíčov 42.
 Stola 78.
 Stollwirts, Stolzherits 61.

- Stonařov 155, 160, 168, 174, 208, 212, 216.
Stoškovice 50.
Strachojov 25.
Strachotice 53, 60, 61, 208.
Strachotín 27, 201.
Strání 213.
Strážek 27, 212.
Strážisko 7, 74, 75, 224.
Strážnice 82, 86, 92, 112, 113, 114; 140, 142, 146, 180, 189, 206, 207, 213, 223.
Strážovice 82, 86, 92, Strhař 26.
Strupšín 80, 162, 177.
Střebenice 51.
Střebětín 26.
Středolesí 100, 155, 162, 178.
Střelice u Brna 223.
" u Jevišovic 52.
" u Uncova 177.
Střelná 83, 193.
Střelný 7, 95, 98.
Střemchov 201.
Střené 74.
Střílky 8, 82, 86, 92, 135, 189, 193, 213.
Střítež u Hranic 168, 178, 217.
" u Pernštýna 27, 202.
Střížov u Brtnice 40, 203.
" v Ol. 68, 76.
Studená 212.
Studenec 73.
Studlov 194.
Studnice u Jihlavy 148.
" " Města Nového 27.
" " Víškova 201.
Studnice Horní 41, 158, 203.
Studnička 174.
Stupšice 60.
Subce 76.
Sudice 54, 55.
Sudkov 80.
Sudoměřice 92.
Suchá 40, 174.
Suchá Loza viz Loza S.
Suchdol u Prostějova 68, 78.
Suchdol u Příbora 206, 214.
Suché Lazce v. Lazce S.
Suchohrdlí, jinak Cukla, Socherl 54, 61.
Suchov 83, 92.
Suk 35.
Sukdol 201.
Sušice 161, 175.
Svanov 175, 193.
Svatobořice 8, 82, 86, 92.
Svatoslav 201.
Světlá 74, 86, 189.
Světlov 82.
Svinošice 24.
Svinov 161, 174.
Sviny 25.
Svitavy 68, 114, 136, 140, 142, 143, 146, 150, 193, 207, 209, 213.
Svratka 181, 183, 202.
Svrčov 203.
Svrčovice 192.
Syrovice u Brna 22, 24, 200.
" ve Znoj. 45, 48, 57.
Šafov 57, 114, 208.
Šachy 42.
Šakovice 22, 151, 155, 159, 171, 183.
Šaldorf N. 57.
Šamíkovice 51, 61, 193.
Šanov v Uh.-Hrad. 82.
" ve Znoj. 59, 60.
Šaratice 23, 145, 200.
Šardice 13, 16, 30, 211.
Šardičky 7.
Šašovice 40, 120, 203.
Šatov 60, 120, 136, 141, 144, 213.
Šebetov 209.
Šebrov 24.
Šenov 214, 218.
Šerkovice 151, 181, 201.
Šilperk 145, 162, 163, 169, 177, 206, 213.
Šinkovice v. Stinkovice.
Šitbořice 23, 211.
Šlapanice 13, 16, 22, 30, 135, 141, 200, 211.

Špeková 161, 175.
 Špičky 204, 214.
 Štablovice 105, 106, 207.
 Štěchovice 100.
 Štěměchy 56, 63.
 Štěpánov u Pernštýna 140, 202.
     "   Dolní 213.
 Štěpánovice u Tišnova 201.
     "   ve Znoj. 52.
 Štěpkov 61.
 Šternberk 7, 65, 66, 68, 78, 81,
     140, 142, 143, 146, 147, 150,
     168, 206, 207, 209, 213.
 Štětovice 75, 141.
 Štípa 192.
 Štítary 136, 151, 160, 168, 173,
     208, 212.
 Štítná 82.
 Štramberk 140, 169, 214.
 Šumberk 68, 136, 140, 142, 146,
     147, 149, 150, 169, 207.
 Šumice u Krumlova M. 196.
     "   "   Pozořic 28.
     "   "   Uh. Brodu 83, 153, 213,
     218.
 Šumice p. ves 61, 62.
 Šumwald 79, 145, 155, 161, 177.
 Švábenice 31, 65, 68, 73, 118,
     119, 135, 141, 158, 207.
 Švábov 120, 158, 202.
 Švábská ulice u Brna 29, 164.
 Švarec 202.
 Tasov u Jihl. 20, 60.
     "   u Ostroha Uh. 82, 91.
 Tasovice 52, 53, 213.
 Tatenice 213.
 Tečice 29.
 Těchov 193.
 Telč 38, 42, 44, 111, 114, 136,
     140, 142, 143, 146, 167, 168,
     174, 180, 206, 207, 209, 212.
 Telečkov Nový 41.
     "   Starý (Horní) 44.
 Telnice 30, 200, 211.
 Temenice Dolní 177, 189.
     "   Horní 177.
 Temnice 92.

Tempelstein 62.
 Teplice 142.
 Těšánky 89, 93, 191.
 Těšany u Kroměříže 100.
     "   u Židlochovic 23, 35, 209.
 Těšetice v Ol. 74.
     "   ve Znoj. 54, 160.
 Těšice u Hodonína 22, 34.
     "   u Olom. 68.
     "   Dolní a Horní 204.
 Těšov 82, 83.
 Tetetice 75.
 Tichá 191.
 Tikovice 28.
 Tišnov 18, 30, 144, 209, 211.
 Tištin 76, 135, 141.
 Tlumačov 8, 91, 135.
 Tlustomosty 105, 106.
 Tolnice 35.
     "   v. Tulnice.
 Topolany u Olom. 74, 151, 168.
     "   u Víškova 31, 197,
     201, 211.
 Topolná 193.
 Tošovice 108.
 Toubor 22.
 Toužín 154, 160, 173, 183.
 Tovačov 7, 65, 68, 69, 112, 113,
     114, 140, 143, 167, 180, 213,
     216.
 Traplice 92.
 Trávník 26.
 Trbušany 24, 171.
 Trestny Vel. 25.
 Trkmanice v. Trutmanice.
 Trnava 192.
 Trnávka v Přer. 98.
     "   Nová 68, 151, 155, 158,
     168, 175, 213.
 Trnávka Stará 151, 158, 167,
     168, 175.
 Troskotovice 58, 140, 151, 168,
     171, 201, 212.
 Troubelice 79.
 Troubky p. Tovačov 79, 86.
     "   p. Zdounky, 8, 93, 191.
 Troubsko 18, 200.

- Trpičovice 58.
Tršice 73, 213.
Trusovice 162, 177.
Trutmanice 34.
Třebárov V. 80.
Třebíč 38, 44, 42, 111, 113, 114, 136, 140, 142, 146, 149, 167, 180, 206, 207, 212, 215, 220, 225.
Třeboň 225.
Třebová M. 68, 114, 140, 142, 146, 150, 155, 161, 169, 207, 213.
Třemešek 7, 68.
Třemešná 179, 208.
Třešť 38, 42, 110, 111, 114, 120, 144, 147, 155, 160, 168, 174, 208, 212, 216.
Třeština 161, 175.
Tři Dvory 76, 161, 176, 203.
Tučapy u Velehradu 92.
" " Viškova 31, 158, 193, 197.
Tulešice 51.
Tulnice 59.
Tupanov n. Topanov 62, 63.
Tupesý 92, 213.
Tuřany 7, 18, 22, 141, 155, 159, 183, 200, 209, 211, 224, 226.
Tvarožná 13, 18, 30, 159, 170, 200.
Tvorovice 75.
Tvořihráz 52.
Tvrdonice 20, 135, 211.
Týnec 8.
Týnec u Břeclavě 20, 135, 148, 194.
Týnec v Ol. 213.
Týničky 68, 209.
Týnovice 35.
Ubec, Obec 200.
Uherčice u Mikulova 7, 27, 135, 151, 155, 159, 167, 168, 172, 183, 194, 201, 212.
Uherčice v Přer. 8.
" ve Znoj. 48, 172.
Uhleřov 106.
Uhřice u Bučovic 21.
" v Ol. 65, 70, 79.
" u Ždánic 31.
Uhřinov 21, 162, 178.
Uhřinovice 40 120, 155, 160, 173, 183, 203.
Ujčov 202.
Újezd u Biskupic 48, 50, 57.
" u Brodu Uh. 213, 218.
" u Boskovic 72.
" u Kourimě 210.
" u Brumova 88, 213, 217.
" u Kunštátu 25.
" u Lažan 13, 18.
" u Mohelnice 7, 65, 70, 79, 155, 218.
Újezd u Olomouce 177.
" u Přestavlk 101.
" u Sokolnic 22, 211, 218.
" u Šternberka 168, 213.
" u Tišnova 201.
" u Veselíčka 102, 141, 168, 203.
Újezd u Žďaru 202
" Horní 52.
" Hřivný 88.
" Velký 178.
" Zadní 80, 155.
" Zlámaný 88.
Újezdec 189, 194, 213.
Umíráska 158.
Únanov 52, 172, 191, 208.
Unčov 6, 7, 70, 79, 103, 117, 140, 146, 149, 150, 152, 155, 162, 165, 168, 177, 183, 206, 207, 213.
Unzendörf 60.
Urbanov 63, 158, 210, 212.
Určice 78, 135, 213, 216.
Úsov 7, 70, 80, 112, 113, 114, 140, 155, 162, 168, 177, 183, 196, 213, 217.
Ústí 83, 162, 167, 178.
Ústín 74.
Ústup 21.
Útěchov 175.
Vacenovice 63, 90, 191.
Vacetín 161, 174, 183.

- Václavov 54, 61.
Valč 45, 48, 57, 63, 189.
Valteřovice 207.
Valtinov 158, 194.
Valtrubice 52, 60.
Varhošť 155.
Vasisko 82, 86.
Vatenice 218.
Vatín 202.
Vavřínek 28.
Vážany u Kroměříže 100, 193.
    "   " Slavkova 29
    "   " Velehradu 92.
    "   " Víškova 30.
Vedrovice 50, 53.
Vejvanovice 18, 166, 170, 200, 209.
Velatice 200.
Velehrad 82, 86, 158, 181, 195,
    209, 213, 223.
Velenov 72.
Velešovice 23.
Veletín 83.
Veliková 90.
Velká. Veliká u Strážnice 82, 92,
    135, 142, 143, 218.
Velká v Přer. 168, 178, 184.
Vendolí 213.
Věrovany 79
Ves Dolní 90, 194.
    " Horní 90.
    " Nová u Bítušky Osové 20.
    "   " Břeclavě 20, 145.
    "   " Budišova 217.
    "   " Kluzova 73.
    "   " Kouřimě 24.
    "   " Kvasic 188.
    "   " Meziříčí Valaš. 187.
    "   " Oslavan 27.
    "   " Osoblahy 156.
    "   " Ostravy Mor. 203.
    "   " Ostrohu Uh. 91.
    "   " Podmolí 120.
Ves Stará v Přer. 95, 98.
    "   " u Rabštýna 189, 21.
Vesce 50.
Veselí město 82, 86, 92, 110, 112,
    114, 140, 144, 218, 220.
Veselí v Brn. 18.
    " v Ol. 70.
    " Nové 32, 202, 211, 216,
    220.
Veselíčko v Ol. 72.
    " v Přer. 7, 95, 98, 102,
    162, 178, 198, 203.
Veselka 25.
Veska u Příbora 178, 203.
    " ve Slezsku 108, 162, 163,
    179, 184.
Veskov 51, 160.
Vesky 8, 82, 86, 93, 177.
Věstínek 25.
Věteřov 31, 194.
Vevčice 52.
Vevří 16, 198.
Věžnice 41, 203.
Věžný 202.
Vícenice u Jaroměřic 52.
    "   " Náměstě 55.
Vicomělice 13, 18, 30.
Vicoměřice 7, 65, 70, 80.
Vicov 78.
Vičice 76.
Videň 41.
Wiesenberg 70, 209.
Vijantice 189.
Vilanec 40, 174, 212, 220.
Vilémov 73.
Vilémovice 20, 28, 158, 201.
    "   Dolní 48, 56.
Vinary 7, 101.
Vír 25.
Víska u Litovle 155, 161, 183,
    203.
Víska u Luk 203.
Vískov 13, 18, 31, 114, 118, 119,
    135, 140, 143, 147, 149, 155,
    159, 160, 168, 171, 197, 206,
    207, 209, 211, 215.
Višňová 45, 48, 57, 135, 198.
Vistonice Dolní 201.
    " Horní 217.
Vítkov 213, 217.
Vítkovice 147.
Vítovice 28, 186.

Vladislav 217, 220.
Vlachov 70.
Vlachovice 82, 83, 193, 213, 217.
z Vlašimě 225.
Vlčikeř 58.
Vlasatice 14, 24, 135, 136, 151,
159, 167, 168, 171, 186, 212,
215, 218.
Vlčetín 38, 41, 42, 55.
Vlčí Doly 93.
Vlčnov 83.
Vlkoš u Kroměř. 100.
" " Svatobořic 92.
Vlkov u Bitišky Os. 20.
" " Letovic 26.
Voda Bílá 189.
" Stará 211, 213.
Voděraďy 7, 202.
Vodonec 53.
Vohančice 13, 18, 24, 31.
Vojkovice 32, 155, 172, 190, 205,
216.
Vojnovice 217.
Vojtěchov 72.
Wolff, Wolkerz v. Velcikeř.
Wolfsstauden 60.
Vomice 29, 148.
Vosnovice 197.
Votopovice 200.
Votín 41, 120, 203.
Vracov 147, 213.
Vracovice 173.
Vrahovice 75.
Vranín Dol. 50.
Vranov u Brna 200.
" " Letovic 26.
" " Znoj. 48, 57, 136, 141,
169, 173, 210.
Vranová 7, 65, 70, 80.
Vranovice u Kounic D. 24, 160,
205, 207.
Vranovice u Prostěj. 78.
Vratěnín 136, 212.
Vratíkov 72.
Vražné u Trnávky 155, 161, 175,
183, 218.
Vražné ve Slezsku 207, 214.

Vrbátky 141, 209.
Vrbka 82, 89, 193.
" Malá 91.
" Velká 92.
Vrbovec 53, 208, 213.
Vrchoslavice 8, 65, 70, 80.
Vršava 89.
Vrtěříž 202.
Vržanov 120.
Vsetín 82, 83, 86, 136, 140, 144,
147, 206, 213, 217.
Vsechovice u Kelče 95, 98, 102,
214.
Vsechovice u Tišnova 201.
Všemina 90, 192.
Všetuly 194.
Výčapy 45, 48, 57, 191.
Vydří Kostelní 38, 42, 151, 173,
210.
Vydří Střední 42.
Výkleky 203.
Výmyslice 30, 45, 48, 57, 193.
Vysočany 158.
Vysoká u Jihlavy 174.
" " Meziříčí Val. 101, 120.
" " ve Slezsku 208, 219.
Vysoký 202.
Vyšehoří 76.
Výšovice 74.
Vyzovice 83, 86, 93, 140, 142,
143, 146, 206, 213, 215.
Záblatí 55.
Zábrdovice kláš. 7, 23, 35, 209,
210.
Zábrdovice u Krumlova 50.
Zábřeh město 7, 70, 140, 144,
155, 161, 168, 175, 183, 206,
213, 216.
Zábřeh u Ostravy Mor. 147.
Začany 22, 194, 200.
Zadvěřice 93.
Záhorovice 82.
Zahrádka 55, 61.
Zaječí 22, 26, 212, 215.
Zákřany 29, 148.
Zámky Nové 8, 13, 18, 84, 119,
198.

- Zámorsk 178, 204.
Zarazice 92.
Zárubice 53.
Záříčí 100.
Zastřizl 92.
Závist 24, 35.
Zbejšov 24, 200.
Zbešov 27.
Zblovice 160, 172.
Zborovice 8, 82, 86, 93.
Zbraslav 25, 29, 200.
Zděchov 83.
Zdeňkov 48, 187, 189.
Zdětín 78.
Zdislavice 8, 82, 86, 93, 189, 194.
Zdounky 8, 82, 86, 93, 100, 193 206, 209, 213, 218.
Zhoř v Jihl. 38, 42.
" p. Letovice 26.
" p. Rosice 29.
" Holubí 20.
Zhořec Zadní 43.
Zigartice 178.
Zlámanka 93.
Zlatkov 27.
Zlín 82, 86, 93 135, 140, 142, 143, 146, 180, 204, 213, 217.
Znojmo 6, 45, 48, 110, 114, 116, 140, 142, 146, 147, 149, 150, 155, 165, 198, 207, 209, 210, 212.
Znorov 93.
Znátká 56.
Zvole u Mirova 76, 161, 174, 213.
" u Žďáru 202, 211.
Zvolenov 92.
Zvonovice 23, 148.
Žabčice 32, 121.
Žádlovice 7, 158, 161, 174.
Zadovice 8, 82, 86, 93.
Žarošice 25, 200.
Žárošky 33.
Žarotice 200.
Žarovice 78.
Zatec 158.
Žbánice 63.
Ždánice 13, 18, 33, 144, 163, 180, 198.
Žďár u Sloupa 28.
" město 18, 31, 32, 140, 144, 202, 206, 209, 211.
Žďárná 72.
Želatovice 7, 95, 98, 102.
Želč 7, 18, 31.
Želechovice u Unčova 158, 177.
" u Vyzovic 167, 194, 204, 213.
Želetava 62, 120, 207, 208, 212, 216, 220.
Želetice p. Ždánice 7, 31.
" ve Znoj. 51, 194.
Želovice 50, 58, 62, 160, 172.
Žeranovice 82, 86, 93.
Žeratice 24, 211, 218.
Žeravice p. Buchlov 88.
Žerkovice 59.
Žernůvka 24.
Žerotice ve Znoj. 45, 48, 57.
Žerotín 209.
Žerůtky 57.
Žerůvky 74.
Žešov 73.
Židenice 147.
Židlochovice 13, 18, 32, 121, 168, 172, 206, 207, 211, 215.
Žilošice 22, 159, 170, 200.
Životice u Fulneka 120, 208.
" u Osoblavy 105, 108, 186, 208.
Životice Dolní 106.
Žlutava 188.

Opravy tisku.

Str. 3., řádek poslední má býti: Tyll **a j. v.**, — str. 4., ř. 21. zprávy **o** každé obci, — str. 5., ř. 6. po 30leté, ř. 13. **velmi**, — str. 7., ř. 25. Mikulovice, — str. 8., ř. 14. **byly**, — str. 13., 2. ř. od konce panstvím, — str. 14., ř. 7. od konce Křížovnický = Újezd, — str. 17., ř. 4. od konce (8—4) patří k Slatině, 390 atd. ke Slavkovu, — str. 21., ř. 8. Holubí **Zhoř**, — str. 23., ř. 7. Dorních, ř. 10. rolí 70, **35**, ř. 12. rolí 170, **85**, ř. 15. Zvonovice, — str. 25., ř. 1. Čerčín, díl —, 5 os., 2 nové os., — 2 staré pusté, — str. 27., ř. 6. od konce Kovářov, r. 1880. 20 domů, ř. 10. Bory r. 1880. 19 d. — str. 28., ř. 8. místo Židenice **Šumice**, r. 1880. 145 domů, — str. 29., ř. 9. zdola Vážany u Slavkova r. 1880. 123 d., — str. 30., ř. 1. Malkovice Moravské t. r. 79 domů, ř. 18. u Loučky vynechte **14** st. p. — str. 33., ř. 8. přes 1060 **m.**, — str. 35., ř. 5. Jeršpice, ř. 6. za **70** mor., — str. 45., ř. 2. XVII. století, — str. 53., ř. 13. zdola Vedrovice, — str. 58., ř. 7. Bohutickém, — str. 60., ř. 11. rolí 2658. m. l. tř., — str. 77., ř. 1. **Blatce**, — str. 104., ř. 2. jihozápadní, — str. 105., ř. 16. Osoblažského, $\frac{1}{4}$, ř. 18. tolik, co — str. 106., 4. ř. zdola Suché Lazce, — str. 110., ř. 18. místo v Hodoníně v Podivíně, — str. 119. ř. 11. XVII., 221. ř. 9. zdola r. 1791., — str. 128., ř. 15. od konce 1180 lidí, — str. 129. ř. 7. zdola XVII. století, — str. 130., ř. 2. r. 1791., 1,312.000 lidí, ř. 14. Čítáme-li, ř. 19. přirozeně, str. 136. na Přerovsku Bystřice, — str. 141., ř. 14. Tuřany, — str. 142., ř. 6. místo Brna Znojmo, — str. 151., ř. 21. u větším počtu: v Líšni, ř. 28. v Troskovicích, — str. 155., ř. 14. Otína, ř. 21. **až** k Březové u hranic zemských, — str. 155., ř. 16. Bradla, — str. 160., ř. 25., str. 174., ř. 20. a str. 183., ř. 21. Bradlo, — str. 160., ř. 28. v Hruškových Dvorech, — str. 162., ř. 4. zdola a str. 178. u Hranic ř. 2. Blahutovice, — str. 163., ř. 3. v dědinách., ř. 7. u Rejnot říkali a psali: — str. 170., Čeladice 8, 2,—25 a též u 4 následujících jmen pošinuty jsou číslice o řádek níže, — str. 175., 80. a 234. Dubicko, — str. 183. na Olomoucku Mrsklesy, — str. 185., ř. 4. na **64**%, ř. 5. na **36**%, ř. 6. bylo **66**% Čechův a **34**% Němců, — str. 188., ř. 2. od konce osadila, — str. 189., ř. 7. zdola Hukvaldy, Lutopecný, — str. 190. ř. 3. u Borovné, — str. 194., ř. 22. **ve** Slezsku, — str. 198., ř. 8. u Buchlova, — str. 199., ř. 10. Moravě, — str. 206. ř. 15. XVIII., — str. 213., ř. 12. zdola Fryšták, — str. 216. ř. 4. zdola **a** 12 sáhů, — str. 224., ř. 8. z dola Mariae, ř. 5. povzbudil, — str. 225., ř. 10. Drachovský, ř. 15. kláštera na Moravě, — str. 229., ř. 5. její lid, — str. 232. Budějovice Morav., — str. 233. Dědice, pan. Puklice, — str. 239. Koválovice u Kojetína. — Jiná jména, která se v rozličných pramenech nestejně píší, opravití lze podle seznamu míst.

Obsah.

Úvod 3

Díl I.

1. Brněnský kraj	13
a) Pohled na celá panství str. 13, b) Které obce nejvíce utrpěly 20, c) Pusté osady 33.	
2. Jihlavský kraj	37
a) Pohled na celá panství str. 37, b) Které obce nejvíce utrpěly 40, c) Pusté osady 44.	
3. Znojemský kraj	45
a) Pohled na celá panství str. 45, b) Které obce nejvíce utrpěly 50, c) Pusté osady 58.	
Pohled na tyto 3 kraje jihozápadní Moravy	64
4. Olomoucký kraj	65
a) Pohled na celá panství str. 65, b) Které obce nejvíce utrpěly 72, c) Pusté osady 81.	
5. Uhersko-Hradištský kraj	82
a) Pohled na celá panství str. 82, b) Které obce nejvíce utrpěly 88, c) Pusté osady 49.	
6. Přerovský kraj	95
a) Pohled na celá panství str. 95, b) Které obce nejvíce utrpěly 100, c) Pustá osada 103.	
Pohled na druhou, severovýchodní část Moravy	103
7. Moravské obvody ve Slezsku	105
a) Pohled na celá panství str. 105, b) Které obce nejvíce utrpěly 108, c) Pusté osady 108.	
Židovské domy	109
Majetek vrchností a královská města	115
Celkový pohled	118
a) Domy r. 1656—1679. a v nové době	122
b) Role a vinice „ „ „ „	125
c) Obyvatelstvo „ „ „ „	127
Konečný výsledek a jednoduchý přehled celku	131

Díl II.

Která města utrpěla nejvíce a která nejméně	135
Počet měst a vesnic v XVII—XIX. století	138
Největší obce na Moravě r. 1656—79. a po 200 letech	141
Které měly nejvíce obyvatelův	146
Správa obecní	147
Znaky vesnických obcí	148
Národnost, obzvláště v krajinách smíšených	149
Hranice národnostní	154
Osady nesprávně dle názvu jejich a přívlasku za německé nebo české pokládáné	156
Změny národnostní ve 200 letech	159
Změny patrné již r. 1656—79.	166
V jednotlivých smíšených obcích kolik asi bylo Čechů a Němců po 30leté válce	170
1. u Brna str. 170, 2. u Víškova 170, 3. na jižní Moravě: a) Brněnsko str. 171, b) Znojemsko 172, c) Jihlavsko 173; 4. u Jihlavy 173, 5. v okolí Moravské Třebové 174, 6. u Brodku 175, 7. u Litovle 176, 8. u Olomouce 176, 9. na severní Moravě: a) kraj Olomoucký 176, b) kraj Přerovský 178, moravské obvody ve Slezsku 179, 10. v ryze českých krajinách: a) v městech str. 180, b) ve vesnicích str. 181.	
Celkový pohled na změny české a německé národnosti na Moravě od 30leté války až do r. 1880	182
Nové osady na Moravě	186
Nové pusté usedlosti a poměry poddaných	189
Nové rozdělení pozemkův	195
Kde udrželi rodné domy nejdéle	199
Církevní správa	204
Školy v XVII.—XIX. století	210
Literatura na Moravě	222
Seznam míst	230